En mötesplats fylld av mening

En studie om gemenskap och samarbete i skapandet av Arvikafestivalen

Leena Hagsmo

Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap

Kulturgeografi

DOKTORSAVHANDLING | Karlstad University Studies | 2014:1

En mötesplats fylld av mening

En studie om gemenskap och samarbete i skapandet av Arvikafestivalen

Leena Hagsmo

DOKTORSAVHANDLING | Karlstad University Studies | 2014:1

En mötesplats fylld av mening - En studie om gemenskap och samarbete i skapandet av Arvikafestivalen

Leena Hagsmo

DOKTORSAVHANDLING

Karlstad University Studies | 2014:1

urn:nbn:se:kau:diva-30582

ISSN 1403-8099

ISBN 978-91-7063-529-8

© Författaren

Distribution:
Karlstads universitet
Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap
Institutionen för geografi, medier och kommunikation
651 88 Karlstad
054 700 10 00

Tryck: Universitetstryckeriet, Karlstad 2013

WWW.KAU.SE

Abstract

Hagsmo, Leena 2014*: En mötesplats fylld av mening. En studie om gemenskap och samarbete i skapandet av Arvikafestivalen.* (A Meaningful Meeting Place: A study of Community and Cooperation in the Making of Arvika festival.) Karlstad University Studies 2014:01

This thesis explores what happens when people come together to pursue a common goal. It points to the importance for individuals to be part of a social context that they have chosen and how this belonging in turn can impact on the place where the phenomenon occurs. The basis of the study is the organisation of the once popular Arvika Festival as a social meeting place. The festival was created from a bottom-up perspective in a basically non-profit context. The aim of the thesis is to explain how positive social effects are created through the relations established in the process of arranging a festival and how these in turn become part of place-making. Interviews were conducted with persons who have worked in the festival organisation since the start in 1992. The analysis is essentially based on their experiences and observations. The importance of Arvika's cultural heritage for the emergence of the festival is also discussed.

The concept of social capital is used as a theoretical tool to describe and discuss the social context of the festival organisation and its external relations. The relations, contacts, and links created are further described and discussed in terms of the activity space of the festival organisation and how this overlaps and becomes part of the activity space of other actors. Place is approached from a relational perspective, which does not exclude meaning. The Arvika Festival carried meaning and significance while creating a sense of place

The study shows that the Arvika Festival was important to many people and generated new processes. A tolerant environment for new ideas was created. A strong sense of community was developed in the course of planning and working together. The contacts and experiences that the individuals acquired in the making of the festival have left imprints on the place, Arvika. What started out as doing something *for fun* turned out to do so much more.

Keywords: social effects, social capital, place, sense of place, meeting place, activity space, festival organisation, Arvika Festival, Arvika

Till Johan och Rickard

Förord

Till alla er som varit omkring mig

Min avhandling är nu färdig och därmed avslutas en fantastisk resa. Det har varit roligt och stundtals svårt, men något av det bästa jag har gjort. År 1999 började jag på Turismgeografiprogrammet vid Karlstad universitet, en satsning som jag aldrig ångrat. År 2003 tog jag min filosofie magisterexamen i kulturgeografi. Åren innan jag började studera ägnade jag mig åt att vara dagmamma och samtidigt vara hemma hos mina barn, vilket sedermera övergick till en anställning på dagis. *Var sak har sin tid,* brukar jag säga och så har det verkligen varit. Åren jag fick tillfälle att ägna mig åt mina egna barn har varit de bästa!

Efter magisterexamen kom tiden som projektassistent/utredare i Cerut. En betydelsefull del av min resa. Tack alla ”cerutare” för den tiden både på universitetet och utanför samt för oförglömliga minnen för livet. Var inte oroliga Åsa och Sara vår citatbok har jag gömt! Åren på Cerut avlöstes av min forskarutbildning. Det är många personer som varit betydelsefulla för mig under mina år på universitetet. Jag vill tacka Sune Berger och Thomas Blom. Tack Sune för god support i tiden på Cerut, tack även för läsning av manus inför mittseminariet och framförallt för läsningen av slutmanus. Dina kommentarer har varit ett gott stöd för mig. Tack Thomas för positivt stöd och support genom åren från första året som student till disputation. Jag vill rikta ett tack till mina handledare Lotta Braunerhielm och Lars Aronsson för vägledning under alla år och för att ni styrt mig när jag ”vinglat iväg” åt något håll.

Stämningen tillsammans med doktorandkollegorna är alltid på topp, tack till er alla! Livet som doktorand har speciellt förgyllts genom gemenskapen med tjejerna Ida Grundel och Camilla Berglund. Åååå – vilket härligt doktorandliv det har varit tack vare ER! Minnen är många och gyllene, allt från hysteriska toalettbesök i Berlin, till goda dagar i Köln, halkiga gator i New Castle, hysteriska skratt på tåget till Roskilde och vinmys både här och där samt härliga kvällar på Bishop. Och framförallt alla ”prat” under vardagliga dagar på universitetet. (Tänk Ida ingen vet att vi nästan missade planet till New Castle!! Lars och Gerhard kunde ha stått och väntat än!) Tack Fredrik Hoppstadius för att du valde att komma till Karlstad och tack för trevliga pratstunder. Jag vill även tacka Mats Nilsson för din positiva inställning och för många roliga minnen och trädgårdsfester.

Och Sara rara underbara Westlindh! Min trogna kollega i Cerut och innerliga vän för livet! Tack för allt inom och utom jobb, för att du tänker på mig och för att du ser, hör och märker allt Tack för allt hjälp med textbearbetning, innehållsförteckningar och dylikt - utan dig hade jag inte fått ihop detta.

Tack Mekonnen Tesfahuney för att jag alltid känner ditt stöd och tack för avhandlingen du fixade till mig i slutskedet av doktorandtiden. Tack Gerhard Gustafsson för alla skratt! Tack för synpunkter och diskussion i anslutning till mitt manus i olika stadier. Jag blir glad av dig. Glömmer aldrig tåget till Roskilde! Väntar fortfarande på att du ska klättra upp i en talarstol. Tack Inger för all support, vet inte hur jag hade inte klarat mig utan dig, … du är helt fantastisk och har svar och koll på Allt! Tack även för trevliga samtal under alla år. Ett stort Tack till alla er övriga som funnits i min väg under min tid på universitetet, det har varit några av de bästa åren i mitt liv.

Jag vill även tacka mina närmaste vänner på hemmaplan, som fortfarande är mina vänner fast jag inte kunnat, orkat eller velat allt ni föreslagit. Men nu ni … nu kör vi som förr! Jag vill även rikta ett tack till min mamma och min Bernt för att ni funnits där och för att jag kan ringa när jag känner att jag behöver det. Ingenting hade blivit gjort utan min familj, mina söner Johan och Rickard och min man Anders – Tack! Tack även för ert stöd dagarna innan tryck, samt hjälp med figurer, text och referenser. Tack Johan för läsning av manus in i det sista. Och tack alla tre för goda middagar med efterföljande Quiz mitt ibland avhandlingsskrivandet. Tack älskade Anders för att jag har kunnat genomföra detta.

Och sist men inte minst Tack alla *festivalrävar!* Utan er hade det inte funnits en rad skriven i denna avhandling!

Edsvalla i december 2013

Leena Hagsmo

Innehåll

Kapitel 1. *Festivaler mer än bara festival* 9

Så började det… 9
Varför en festivalorganisation? 14
Ett positivt socialt kapital 16
Hur förstå plats? 17
Festival och plats 19
Syfte och frågeställningar 21
Preliminär disposition 22

Kapitel 2. *Plats: en begreppsresa* 25

Några ord på vägen 25
En plats med mening 26
A sense of place 28
Vart är plats på väg? 30
Relationella platser 32
Aktivitetsrum 34
Plats som socialt konstruerad 37

Kapitel 3. *Det sociala kapitalet* 39

… några perspektiv 40
Nyttan för individ och samhälle 44
Är tillit att lita på? 48
Överbryggande och anknytande socialt kapital 50
Ytligare än överbryggande 53
Socialt kapital, engagemang och känslan för plats 57

Kapitel 4. *Festivalers skapande av socialt kapital och dess betydelse för plats* 63

Kapitel 5. *Vetenskaplig positionering – att studera en mötesplats* 71

Fallstudien som vetenskaplig metod 72
Intervjupersonerna och urval 75
Intervjuernas genomförande 77
Etiskt övervägande 77
Metodkritik 78
Validitet och reliabilitet 79
Analytiskt tillvägagångssätt 80

Kapitel 6. *Festivaler, festivaler, festivaler …* 83

Definition av festivaler och dess syfte ... 84
Plats och festival ... 86
Två exempel – Storsjöyran och Sweden Rock ... 88
Platsen Hultsfred dagarna efter festivalens nedläggning ... 91
Eldsjälar, folkligt engagemang och musik – Folk & Rock i Segmon ... 93
Upplevelsen av festival ... 96
Om Arvikafestivalen ... 97
Besök på Arvikafestivalen ... 102

Kapitel 7. *Festivalorganisationen – en mötesplats och dess betydelse* ... 107

Inledning ... 107
Festivalorganisationens sociala sammanhang ... 109
Mötesplatsen och skapandet av socialt kapital ... 113
Personlig betydelse ... 116
Den individuella nyttan av socialt kapital och betydelsen för plats ... 121
Tillhörigheten till Arvika ... 125
Känslan för plats ... 129
Relation plats – festival ... 131
Festivalens relationer utanför platsen ... 136
Festivalens aktivitetsrum och plats i ett relationellt perspektiv ... 138
Arvikas kulturarv ... 140
Arvikafestivalen en del av Arvikas kulturarv idag ... 146

Kapitel 8. *Festivalarbetets betydelse – reflektion och slutsatser* ... 153

Inledning ... 153
Det personliga värdet av att arbeta i Galaxen ... 155
Engagemanget i Arvikafestivalen höjde känslan för Arvika ... 157
Både starka band och utåtriktade kontakter ... 158
Samarbete, gemenskap och lärdom till fördel för Arvika ... 161
Överbryggande kontakter och relationer en del av Arvika ... 162
Arvikafestivalen en del av Arvikas kulturarv ... 165
Avslutande funderingar ... 166

Summary ... 169

Referenslista ... 179

Figurer och bilder

Figur 1. Sammanfattning över avhandlingens disposition ... 24
Figur 2. Förhållandet mellan engagemang, platskänsla och socialt kapital ... 59
Figur 3. Arbetsprocess ... 80

Figur 4. Disposition över empiri-analys 81
Figur 5. "Presidenttal" på Storsjöyran 89
Figur 6. "Folk & Rock regnadansar in i musikhistorien" 95
Figur 7. Arvikafestivalens musik- och besökshistoria 101
Figur 8. Om Galaxen och dess verksamheter 108
Figur 9. Disposition över empiri-analys/socialt sammanhang 109
Figur 10. Disposition över empiri-analys/personlig betydelse 116
Figur 11. Disposition över empiri-analys/känslan för plats 126
Figur 12. Förhållandet mellan socialt engagemang, platskänsla och socialt kapital 130
Figur 13. Disposition över empiri-analys/relationer och aktivitetsrum 131
Figur 14. Något om Arvikas kulturarv, 1 142
Figur 15. Något om Arvikas kulturarv, 2 143

Bild 1. Arvikafestivalen 83
Bild 2. The Cure 99
Bild 3. Ideellt arbete på Arvikafestivalen 2010 105

Kapitel 1

Festivaler mer än bara festival

Så började det…

… Det handlar om att peppa varandra och ha roligt, för det är ju ingenting man måste utan man gör det för att få uppleva något, att få göra något tillsammans med någon eller några man trivs tillsammans med.[1]

Dessa ord belyser det viktiga i att få skapa något tillsammans med andra och är uttryckta av en engagerad person i den forna *Arvikafestivalen*. Berättelser om denna festivals historia, framförallt om arbetet inom organisationen, har skapat ett underlag som genom mig och min vidare forskning mynnat ut i föreliggande skrift. Idén och intresset för min forskning grundar sig i en tidigare studie. Året var 2007 och jag var anställd som projektassistent på Cerut, Centrum för forskning om regional utveckling, vid Karlstads universitet. Genom ett uppdrag från Länsstyrelsen i Värmland och Galaxen, som var den organisation som då drev Arvikafestivalen, fick jag en möjlighet att genomföra en studie om Arvikafestivalen och dess organisation. Tanken var att det skulle ges en helhetsbild över verksamheten och dess historia, bakgrund, utveckling, inriktning och organisation. I sammanhanget trycktes det på vikten av att identifiera arbetssättet inom organisationen och dess betydelse för dem som varit involverade i arbetet. Det handlade även om att beskriva hur en ideell organisation kan utvecklas samt spinoff-effekter utifrån festivalen. Tanken var att i första hand skulle det fångas upp genom de människor som arbetat med och upplevt festivalen. Det var deras erfarenheter som skulle utgöra materialet till undersökningen och deras närvaro skulle löpa som en röd tråd genom den färdiga rapporten.[2] I en krönika på Arvikafestivalens hemsida 1998 stod det att läsa[3]:

Att skriva Arvikafestivalens historia skulle ge den mest garvade krönikören eller historieforskaren huvudbry. Som nutidshistoriskt objekt borde arkiven vara överfyllda av material, en källa att ösa ur. Jag vill till att börja med påpeka att så inte är fallet.

---

[1] Hagsmo (2008) sid.88 citat
[2] Hagsmo (2008)
[3] Material tillhandahållet av Värmlands museum; Mossberg (2004) sid.1 citat

Historien finns ändock där, bevarad inom dem som arbetat med och skapat Arvikafestivalen. Det är deras kreativitet och ambitioner som givit liv till festivalen. Det blev på så vis naturligt att söka information bland dessa människor. Den största delen av studien kom att bygga på intervjuer samt egna skrivna berättelser av tidigare och dåvarande engagerade i Arvikafestivalen. Resultatet blev rapporten *Berättelsen/-Berättelserna om Arvikafestivalen och Galaxen. En miljö skapad av unga för unga.*[4]

Genom berättelserna växte det fram en historia som väckte nyfikenhet hos mig. Denna företeelse, i form av en festival, såg jag som en möjlighet att använda för att förstå hur sociala sammanhang kan vara av betydelse för individer och i sin tur för den specifika platsen för evenemangets lokalisering. Det fanns en möjlighet att ta ett steg till i denna mylla av händelser och relationer. Det som framförallt intresserar mig är en företeelse skapad i ett underifrånperspektiv, framförallt i ett ideellt sammanhang, i syfte att göra något kul och betydelsefullt och som bidrar till effekter som ingen egentligen har räknat med. Genom min undersökning år 2007/2008 hittade jag denna arena. Det väcktes ett engagemang hos mig då jag förstod att här finns något mycket intressant att studera. Idén skapades om att gräva djupare där jag stod och fortsätta studera Arvikafestivalen som fenomen. Jag skulle vilja säga att min tidigare undersökning om Arvikafestivalen och dess skapare har fungerat som en katalysator för inriktningen på mitt forskningsintresse.

När jag inledde mitt avhandlingsprojekt hade jag ingen aning om vad som stundade. Under tiden för mitt arbete lade festivalen ned. Tänkta intervjuer och fortsatta besök på festivalen fick tänkas bort. Min första reaktion var panikartad, plötsligt hade jag inget empiriskt fall … trodde jag. Den sociala mötesplats jag skulle studera fanns inte längre, men var dock bevarad i minnet hos de som varit en del av den sedan 1992. Det för många sorgliga till trots, att festivalen inte längre existerar, har bidragit till att min studie blivit ännu mer intressant. Det är en paradoxal känsla att ägna sig åt något som varit så betydelsefullt för många och som inte längre finns, men som samtidigt bidragit till intressanta sidoeffekter för människor och plats. Platsen Arvika finns kvar, delvis skapad av den forna festivalen genom både immateriella och materiella arv. För att fånga upp mitt valda fenomen utgår jag i första hand från upplevelser och erfarenheter utifrån dem som arbetat med Arvikafestivalen.

I början av 1990-talet hände något som kan sägas vara en av hörnstenarna i detta evenemangs uppkomst. Genom de samtal och intervjuer

[4] Hagsmo (2008)

jag genomfört talas det även mycket om tillfälligheter och involverande av *rätt personer på rätt plats* för att saker och ting skulle hända. Det är viktigt att notera att det är individuella berättelser och upplevelser bevarade i och förmedlade genom minnet. Flera berättelser handlar om hur allt började och om glädjen i att få skapa en festival. Något som också ofta förekommer i utsagorna är förekomsten av två ifrån början involverade föreningar Verktygslådan och Blå Huset.[5] Ytterligare viktiga stöttepelare som nämns är rockoperan The Wall samt musikalsen Under tiden som ägde rum i Arvika under tidigt 1990-tal.[6] Det fanns även en önskan om ett ungdomens hus, men det blev något annat. Det finns en historia, värd att berätta, och som går lite längre tillbaka och som även förmedlar tiden för festivalens uppkomst - så låt oss börja från början …

Historien är till största delen berättad av en då nyexaminerad präst som kom till Arvika i slutet av 1980-talet. Genom sin tjänst hade han ett uppdrag att arbeta med och för ungdomar i Arvika. Han berättar att våren 1990 ordnades det en så kallad ungdomsdag arrangerad av Arvika kommun och Svenska kyrkan. Centralt i sammanhanget var även en person som arbetade på socialförvaltningen i Arvika kommun. Hans uppdrag var att undersöka hur andra kommuner arbetade med ungdomar. Under denna ungdomsdag fanns även personer inbjudna från ett uppmärksammat projekt i Skellefteå där ungdomar stöttats att ta tillvara egna idéer. Utifrån detta arbete uppstod en inspiration bland de som lyssnade. Prästen berättar hur han upplevde att det fanns flertalet ungdomar med idéer i Arvika, svårigheten var hur idéerna skulle kunna förverkligas. Under dagens lopp började han prata med medlemmar från en befintlig förening på plats med namnet Blå Huset. De kom överrens om att nu var det *verkligen* dags att göra något. Resultatet av samtalet blev att det startades ett café drivet av ungdomar. Den bakomliggande tanken var att de själva skulle vara med och utforma det hela. Caféet ägde rum under en veckas tid på församlingshemmet i Arvika, och föreningen Blå Huset bidrog med rockband. Det var mycket folk som besökte caféet samt många ungdomar som engagerade sig och tog ansvar. När veckan var över var det ett 15-tal unga människor som kände att så här kan det inte sluta. Det fanns en vilja och lust att fortsätta att göra något mera. En önskan var ett ungdomens hus, men efter kontakt med kommunen och under stöttande av prästen uppstod i stället en idé om en musikal. Ett kreativt allsidigt arbete tog fart alltifrån att skriva manus till att bygga scen. I bakgrunden fanns vuxna kulturarbetare som stöttade men

[5] Hagsmo (2008)
[6] Material tillhandahållet av Värmlands museum: Mossberg (2004)

huvudsakligen utfördes arbetet av ungdomarna själva. Prästen berättar att redan här lades grunden till den lärande organisation som verksamheten runt Arvikafestivalen utvecklades till. En utmaning i sig var att platsen för musikalen var ishallen i Arvika. Problemet var att isen var kvar tills två veckor innan musikalen och det var tjäle två meter ned i backen. Det berättas att det var som att gå in i en igloo. Det krävdes även en hel del ombyggnad men som löstes av kreativa initiativ. Prästen berättar[7]:

Sen ägna dom säkert en vecka åt att åka runt hela Arvika och få tag på varenda lastpall som fanns, sen byggde dom en scen av … ja, jag minns inte hur många det var men det måste säkert varit närmare 1000 lastpallar som dom lyckades få dit med hjälp av föräldrar och lastbilar. Nästa problem var att det var iskallt där inne, och dansarna kom och sa att här kan inte vi dansa för vi kan skada oss. Så nästa race runt i Arvika var att få tag på varenda byggfläkt som fanns, och den elräkning som sen landade på Arvika kommuns bord har varit en historia i sig den också, när vi hade kört byggfläktar där dygnet runt. Sen var det dansarna som sa den här scenen är för skranglig så den kan vi inte dansa på, så då var vi tvungen att få tag på, ute på Edanesågen, en otroligt massa stora gipsskivor, nej inte gipsskivor utan träfiberplattor. Ja, nästa problem vi måste avgränsa det här någonstans för det blev resor fram och tillbaka till Karlstad, för man kunde låna saker på Värmlandsoperan för att hänga upp tyg o grejer men det fanns ju inte så stora tyger som täckte en hel ishall. Så var det bara några dagar kvar så är det en tjej som säger att min pappa jobbar på ett pappersbruk och silduken där har gått sönder och den får vi, så då satt vi med 150 meter silduk som nån glad människa kom på att … den var ju för genomskinlig så att den kan vi ju inte bara hänga upp rakt upp och ned, så då stack de iväg till en pappa som hade en målarfirma och fick ihop massa beige färg. Så när jag kommer med bilen så står det en tjej med målarkvastar och målar ute på parkeringen och är jätteglad, och sen när vi tar bort den här så är det färg över hela parkeringen vid ishallen så där står vi med piassavakvastar och vattenslangar halva eftermiddagen och gör rent parkeringen.

Musikalen, med namnet Under tiden, blev ett faktum och ishallen fylldes med människor. Det blev succé! Prästen menar att anledningen till att musikalen fick en sådan kraft var[8]:

… de hade gjort det själva ner i varenda pinne, liksom de hade burit dit varenda lastpall och de hade skrivit varenda text och varenda grej själva och de kunde vara stolta ner i tårna för de hade klarat en uppgift som ingen trodde dem om.

---

[7] Hagsmo (2008) sid.79 citat
[8] Ibid. sid. 80 citat

Efter musikalen uppstod en tomhet hos ungdomarna. Arbetet hade uppfyllt deras fritid och de hade haft roligt. De hade funnit en drivkraft i att arbeta mot ett gemensamt mål. Det väcktes funderingar och en längtan efter att göra något mer. Det fanns även intjänade pengar som de inte visste vad de skulle användas till. Idén om ett ungdomens hus började återigen diskuteras men de förstod att pengarna snart skulle gå åt till driftskostnader. Så småningom började tankar spira om att skapa en festival i Arvika. Tillsammans med inspiration från framförallt Roskildefestivalen, som ungdomarna själva hade varit på, började nu idéerna ta form. Det berättas att de ville skapa en festival som de själva skulle kunna tänka sig att besöka samt boka de band och artister som de själva ville lyssna på. De tillverkade en affisch som sattes upp på en av Arvikas skolor; *Vill du vara med och göra festival?* Efter det gick allting mycket fort. Det hölls ett möte i april 1992 och festivalen ägde rum på sommaren samma år i Arvika folkets park. Huvudsakligen var det medlemmar från föreningarna Verktygslådan och Blå Huset som var initiativtagare. Flera har berättat att de funderade över om denna snabba uppstart överhuvudtaget var möjlig. En av dem säger att *sen blev det nåt slags organiserat kaos.*[9] Han berättar även hur han precis innan datumet för festivalstarten ringde ett bokningsbolag och frågade om det fanns några artister lediga. *Det hade de och då bokade vi Sator, Stonefunkers och Stonecake på ett bräde.*[10] De engagerade gillade syntmusik och artisterna bokades från ett bolag i Malmö. Det var en stressig inledning på den era som höll på att skapas och en av de inblandade berättar om sina tankar[11]:

Vad i - hur ska detta gå till? Men det var bara att hänga på och köra och det blev en mycket stressig vår. Det var en organisation med ingen ordning där alla gjorde allt och någon kände någon som kunde göra… allt var en enda röra. Det fanns inte tid att bygga upp en organisation.

Men festivalen blev ett faktum och hölls första gången sommaren år 1992. Efter festivalen var alla nöjda, det fungerade och de tyckte att det hade varit kul. Redan på söndagen efter den första festivalen, i samband med städningen av festivalområdet, startade nya planer för 1993.[12] Evenemanget fortsatte i många år till och det ideella engagemanget och drivkraften att göra något kul tillsammans med andra bidrog till så mycket mer.

---

[9] Hagsmo (2008) sid. 83 citat
[10] Ibid. sid. 84 citat
[11] Ibid. sid. 90 citat
[12] Ibid. sid. 84 citat

Varför en festivalorganisation?

Festivaler, i egenskap av själva festplatsen, musiken, maten och andra förnöjelser, möjliggör möten för människor. Det skapas tillfällen för lokalbefolkningen till att träffa varandra likväl som festivalen utgör en mötesplats för människor från olika platser under en begränsad tidsperiod. Det skapas relationer som sträcker sig utanför platsen för festivalens lokalisering. De tillfälliga festivaldagarna erbjuder möjligheter till ett firande utöver det vanliga, att fly vardagen och att ha roligt. Möten sker inte bara på själva festivalområdet utan även i samband med *arbetet med en festival.* Det är det som är fokus i min studie. I sammanhanget handlar det inte om att fly vardagen utan istället att *fylla* vardagen med något betydelsefullt. Detta är i första hand tydligast i samband med ett ideellt engagemang. Människor ges tillfälle till sociala möten och det skapas gemensamma mål. Kellokumpu konstaterar att ofta när unga är engagerade i föreningar, studiecirklar eller arbetar ideellt i exempelvis festivalorganisationer ligger det egentliga inflytandet hos vuxna i styrelser och ledningar. Han menar att det som inte finns när vuxna sitter i dessa maktpositioner är den *energi, nyfikenhet, ansvar och känsla av sammanhang* som förekommer när ungdomarna själva äger frågan. Det är viktigt att ha inflytande. Kellokumpu lyfter detta en nivå till och menar att det kan bildas ett samhälle där ungdomar känner maktlöshet och utanförskap. Han ifrågasätter vad som händer om det i ett samhälle finns ett antal ungdomar som inte engagerar sig och som då bidrar till ett demokratiskt underskott. Sammanfattningsvis har civilsamhället en viktig roll i förhållande till det offentliga och kommersiella.[13]

För att en festival överhuvudtaget ska existera krävs ett omfattande bakomliggande arbete. Det arbetas mot ett samfällt mål, ibland kanske av olika anledningar och drivkrafter, men ändock mot något som syftar till underhållning och gemenskap. *Intressant är vad som händer inom denna sociala konstellation, i arbetet mot något så specifikt, som endast varar några dagar, men ändå i många fall handlar om ett arbete året om.* Det finns mängder av sociala händelser och sammanhang i vår värld där människor träffas på olika vis, i olika sammanhang och på arbetsplatser. I samband med ett festivalarbete, och givetvis i samband med evenemang av andra slag, finns något unikt i arbetssättet. En festival inträffar under en kort tidsperiod och några intensiva dagar, och kan endast upplevas just där och då. De organisatoriska uppgifterna, däremot, utförs både långt innan och efter festivalen och är inte lika tidsbegränsade som själva

[13] Kellokumpu (2010)

händelsen i sig. Det handlar om en händelse som både konsumeras och produceras, men där dess värde sträcker sig utanför dess omedelbara gränser.[14] Det har funnits uttryck i respondenternas berättelser som pekar mot de speciella känslor som infinner sig i samband med upplevelsen av när äntligen festivalen går av stapeln och möten med de artister som har bokats. Det finns en uttryckt styrka i att uppleva detta *tillsammans* med andra. En av de huvudansvariga i Arvikafestivalens organisation säger:

… det var skapandet och det är så himla konkret man bygger någonting under massa massa månader och så fullständigt exploderar det under några dagar. Då får man verkligen tillbaka hela insatsen på något sätt genom hela den upplevelsen med alla andra. Jag vet ju om vilka insatser andra har gjort i det här och det är himla vackert…

Festivaler karaktäriseras även av det faktum att ett stort antal människor spenderar sin lediga tid med att arrangera evenemanget.[15] Ett ideellt engagemang runt en festival kan på så vis bli en del av det vardagliga livet och fritiden där möten sker och relationer skapas. Reverté och Izard menar att festivaler kan vara en utmärkt arena för att studera samverkan mellan människor och den betydelse samarbetet kan ha för platsen i sig. De talar även om det frivilliga deltagande av lokalbefolkningen som kan förekomma i samband med ett evenemang samt om de kontakter som skapas mellan festivalarrangörer och lokala enheter. Det framhävs att evenemang gynnas då det förekommer relationer byggda på tillit.[16] För att organisera en festival krävs en stor del individuell och kollektiv ansträngning. Det fordras mycket av den personliga tiden för organisatörer i en festival samt en förmåga att kunna inspirera till frivillig verksamhet.[17] Festivaler erbjuder samband, samarbete och möten mellan människor som kanske annars inte skulle ha förekommit.[18]

De möten som sker kan utgöra en grogrund för skapandet av socialt kapital vilket är fokus i den här undersökningen. För att *förstå* hur detta kan ske får det sociala sammanhanget i Arvikafestivalens organisation exemplifiera en sådan mötesplats och utgöra det centrala undersökningsområdet i denna avhandling. Det sociala kapitalet kommer sedermera även att diskuteras i samband med en koppling till plats och känsla för plats. I sammanhanget är även begreppet aktivitetsrum viktigt.

---

[14] Johansson (2008)
[15] Getz (2005)
[16] Reverté & Izard (2011)
[17] Derrett (2000)
[18] Arcodia & Whitford (2006)

Grundläggande för det resonemang som förs här är även hur och om mötesplatsens existens påverkar platsen för festivalens lokalisering. Det är även av värde att uppmärksamma huruvida avtryck kan lämnas kvar på en plats i samband med upplösningen av en sådan mötesplats, i detta fall i samband med en festivals nedläggning.

Ett positivt socialt kapital

En viktig utgångspunkt i det resonemang som förs i den här studien är betydelsen av förtroende, normer och nätverk, aspekter som Putnam lägger i sin definition av begreppet socialt kapital. Förtroende uppstår genom ett gemensamt givande och tagande människor emellan samt genom ett engagemang i frivilliga organisationer.[19] Socialt kapital har såsom fysiskt kapital och humankapital ett *konkret värde*, enligt Putnams resonemang. Liksom fysiskt kapital i form av ett materiellt verktyg och humankapital relaterat till hög utbildning ökar den individuella och kollektiva produktiviteten, vilket i sin tur påverkar sociala kontakter och individers och gruppers produktivitet. Det fysiska kapitalet handlar om föremål, humankapital om enskilda individers egenskaper och det sociala kapitalet handlar om band mellan personer. De här länkningarna skapar sociala nätverk och normer för ömsesidighet och tillit. Putnam menar även att det sociala kapitalet har både en individuell och kollektiv aspekt. Enskilda individer kan knyta enskilda band som främjar och är till nytta för deras intresse och som är en början till utvecklingen av ett socialt kapital. Vinsten av en investering i det sociala kaptalet går både delvis till den person som genomfört investeringen och delvis till de omkringstående. Ofta finns delar inom det sociala kapitalet som är till en hjälp för människor att ta sig framåt i livet. I samband med aktiva och förtroendefulla kontakter och förbindelser kan karaktärsdrag utvecklas som i sin tur kan vara till nytta för övriga samhället. Det skapas en större tolerans, mindre cynism och större förståelse för andra. Utan kontakt med andra och möjligheter till att förmedla sina egna åsikter skapas en större risk att drivas av sina dåliga instinkter. I sammanhanget påpekas även att effekterna och vinsten av socialt kapital oftast är till fördel för de inom nätverket men de externa effekterna är inte alltid positiva. Ur ett individuellt perspektiv påverkar sociala förbindelser personers chanser i livet, exempelvis gällande att få arbete samt befordran. Det kan även

[19] Putnam (1996) (2006)

skapas ett praktiskt kunnande som är nödvändigt för att ingå i samhällslivet. Dessa sammanslutningar fungerar även som utbildande i sociala och medborgerliga färdigheter. Det skapas en kunnighet i att leda möten, tala offentligt, organisera projekt och att debattera på ”rätt” sätt i offentliga frågor. Kunskaper skapas som kan ha betydelse på en samhällsnivå. En framväxande forskning pekar mot hur individer, företag och bostadsområden och till och med nationer gynnas i sin utveckling av socialt kapital. I sammanhanget är två former av det sociala kapitalet viktiga, det överbryggande och inkluderande samt det anknytande och uteslutande. Skillnaden är i enkla ordalag att det anknytande handlar mer om relationer inom en specifik grupp och det överbryggande om kontakter som sträcker sig utanför gruppen och dess sociala gränser.[20]

Genom att studera samverkan inom en festivalorganisation strävar jag efter en förståelse för hur och vilka *positiva sociala effekter* som kan vara gynnande för utvecklingen av socialt kapital. Resonemanget är cirkulärt då förekomsten av socialt kapital i sin tur kan generera en ökning av dessa effekter. När det råder en ömsesidighet och tillit skapas processer och sammanhang som ytterligare bidrar till sociala effekter. Sökandet efter positiva effekter innebär inte att jag totalt bortser från negativa sociala effekter och aspekter, eller att det inte förkommer en medvetenhet om dess förekomst, men det utgör inte fokus i sammanhanget. Likt Putnam[21] som menar att socialt kapital har betydelse för lokalsamhället avser jag även uppnå förståelse för hur arbetet med en festival kan vara en del i platsskapandet, mer explicit hur en eventuell individuell nytta av det sociala kapitalet kan inverka på plats.

Hur förstå plats?

Plats är ett väl använt ord med många betydelser och tolkningar. Det primära i denna studie är sociala relationer och nätverk tillsammans med den mening plats kan ha för människor. En viktig utgångspunkt är Masseys resonemang om att platser är skapade genom en mängd sociala relationer utbredda i rummet. Platser är sammanlänkade med varandra samtidigt som de har sin egen unika historia.[22] Kulturarvet på en plats utgör en del av denna unika historia och är en del i platsskapandet. Dels finns ett materiellt och fysiskt kulturarv exempelvis i

[20] Putnam (2000)
[21] Ibid. (1996) (2000)
[22] Massey (2002)

form av byggnader, torg och folkparker, dels av ett immateriellt kulturarv som exempelvis kan uttryckas genom sociala rörelser, lokalt engagemang, berättelser, värderingar, seder och bruk, hantverk, traditioner av musik med mera.[23] Det immateriella kulturarvet överförs generationer emellan och präglar platsen. I sammanhanget avser jag plats vara skapad både genom utåtriktade relationer samtidigt som relationer inom platsen är av värde. Relationer av dessa slag studeras här utifrån en festivalorganisation. Ett behjälpligt sätt att tänka runt plats bestående av sociala relationer är att använda begreppet aktivitetsrum. Genom detta begrepp ses den rumsliga organisationen av samhället utgöras av nätverk och aktiviteter. Med tiden har det skett vissa förändringar gällande aktivitetsrum. Den rumsliga räckvidden har ökat och länkar som ingår har blivit alltmer omfattande. Massey menar att plats bör ses eller kompletteras med plats som mötesplats. Varje aktör i ett samhälle har sitt eget unika aktivitetsrum och varje plats har på så vis sin egen mix av aktivitetsrum. Rumsliga länkar, aktiviteter, sociala relationer och grupper bidrar på detta vis till att nya processer skapas och bidrar till platsskapande.[24] I sammanhanget kan en festivalorganisation ses som en del av en sådan ”unik mix” på en plats, en aktör med sitt unika nätverk som utgör en mötesplats i sig. Sociala relationer skapas mellan dem som arbetar med festivalen liksom med andra aktörer inom och utanför platsen. Möten som sker i samband med skapandet av en festival kan bidra till att platsen får en betydelse. För att kunna diskutera och förstå denna mening och betydelse intas även till viss del ett humanistiskt kulturgeografiskt perspektiv. [25] Det primära är individers koppling till en specifik plats där känslan för plats är av betydelse.[26] Samtidigt utgår en platskänsla inte bara ifrån ett individuellt perspektiv utan skapas även i kollektivet, tillsammans med andra, genom de sociala, kulturella och ekonomiska sammanhang som individen befinner sig i.[27] Ett sådant socialt sammanhang kan vara de interaktioner och möten som sker i arbetet med en festival. För att uppnå kunskap om sociala relationer och värden samt tillhörigheten till en plats måste människors upplevelser och berättelser fångas in så förståelse kan uppnås.[28]

---

[23] raa.se (090617)
[24] Massey (2002)
[25] Tuan (2011), Relph (1976)
[26] Johnston, Gregory, Pratt & Watts (2000), Tuan (2011), Relph (1976)
[27] Rose (1995)
[28] Gren & Hallin (2003)

Festival och plats

Utifrån tanken att mänskliga relationer skapar plats kan festivaler ses som en del av detta. De nätverk och sociala grupper som finns på en plats är resurser som kan ha påverkan på en festivals framväxt. Festivaler har visat sig ha en betydande ekonomisk, socio-kulturell och politisk inverkan på plats.[29] Till största delen har festivalstudier angående ekonomiska effekter varit övervägande. Forskare betonar att det föreligger en brist på studier som fokuserar på sociala påverkansfaktorer även om studier med en inriktning mot sociala effekter ökat något de senaste åren. Dessa undersökningar har i huvudsakligen varit inriktade mot lokalbefolkningens upplevelser och uppfattning om festivalers sociala inverkan på lokalsamhället.[30] Arcodia och Whitford menar att det inom detta forskningsfält är viktigt att bredda den nuvarande vetenskapliga diskursen med sitt fokus på det ekonomiska kapitalet och införa en debatt om användning av festivaler som förmedlare av det *sociala kapitalet*.[31] Ytterligare en av de forskare som studerat sociala effekter utifrån lokalbefolkningen i samband med festivaler är Small. I anslutning till sin studie ger hon bland annat förslag till framtida forskning om socialt kapital med utgångspunkt från en festivalorganisation i samband skapandet av en festival.[32]

I den kontext som här studeras är ideella krafter viktiga tillsammans med de elsjälar som ofta har en stor betydelse i samband med festivaler och evenemang av skilda slag. Festivaler kan vara sprungna ur olika sammanhang och utifrån flera syften. De kan växa fram i ett *underifrånperspektiv* där människor på plats önskar att skapa något betydelsefullt och roligt tillsammans. I den kulturella utvecklingskontexten som råder är det vanligt att det i ett *ovanifrånperspektiv* planeras för olika evenemang såsom exempelvis festivaler. I lokala och regionala utvecklingsarbeten och genom ett strategiskt tänkande växer dessa företeelser fram i ett vinstdrivande syfte. I den diskurs som präglar vårt svenska och europeiska samhälle lyfts vikten av kultur in i samband med lokal och regional utveckling. Platser konkurrerar med varandra för att locka besökare och invånare och det talas om att skapa en attraktiv livsmiljö. I kulturutredningen 2009 ges förslag till nya kulturpolitiska mål[33]:

---

[29] Arcodia & Whitford (2006)
[30] se bland annat Arcodia, & Whitford, (2006) samt Karlsen (2007)
[31] Arcodia & Whitford (2006)
[32] Small (2007)
[33] SOU (2009) sid. 16 citat

Den nationella kulturpolitiken ska, med utgångspunkt i demokrati och yttrandefrihet bidra till samhällets utveckling genom att främja öppna gemenskaper och arenor som är tillgängliga för var och en. Den ska möjliggöra kommunikation mellan olika individer och grupper, skapa förutsättningar för kulturupplevelser och bildning samt verka för att alla ges möjlighet att fritt utveckla sina skapande förmågor.

I citatet ingår ord som *öppna gemenskaper* och *arenor* samt *kommunikation* mellan *individer och grupper*. För att det ska vara möjligt måste mötesplatser finnas där människor har möjlighet att samverka vilket är lika betydelsefullt på både mindre och större platser. Det är viktigt att stimulera kontakter för människor med olika bakgrund och från olika sociala miljöer för att skapa en känsla av gemenskap. Ett ökat stöd till föreningsliv och folkrörelser skulle kunna forma sådana mötesplatser. Livsmiljöer där människor trivs kan handla om möjligheter till att skapa något tillsammans på lokal nivå, att samlas runt något som är roligt och arbeta mot ett gemensamt mål. I det sammanhanget kan exempelvis kulturella verksamheter vara sammanlänkande. Det kanske kan vara genom möten av det här slaget som nya idéer och verksamheter växer fram. Sociala värden såsom gemenskap, samarbete, glädje och tillförlitlighet kan vara grundläggande för att nya saker händer på en plats. Syftet med att utveckla och skapa en festival kan även handla om att bevara platsens historia och tradition. Festivalen utformas och byggs då således specifikt för ändamålet. Ofta handlar det om ideella festivaler. Festivaler varierar när det gäller organisationsstruktur, ägarskap, uppdrag och teman.[34] Ägandeformer påverkar festivalers utformning och innehåll. Evenemang kan skapas utifrån visioner att skapa en attraktiv plats att bo på samt att besöka. Mål och syfte med att driva en festival går till viss del isär, men det finns ändock ett grundläggande syfte att samla människor för glädje och fest.[35]

Det är framförallt en festival skapad i ett underifrånperspektiv, till största delen i ett ideellt sammanhang, som ligger till grund för min avhandling. Ett ursprungligt syfte och drivkraft för festivalen var att göra något kul. Min undersökning om Arvikafestivalen, med start 2007, skapade en ingång till att gräva vidare och djupare i företeelsen. Jag insåg att i arbetet med festivalen hände något som var viktigt för många, vilket har fått utgöra kärnan i min studie.

---

[34] Einarsen & Mykletun (2009)
[35] Andersson & Getz (2009)

Syfte och frågeställningar

Det mänskliga samarbetet som förekommer i arbetet med en festival är således utgångspunkten i min avhandling. I samband med ett festivalarbete skapas en social mötesplats. Intressant är betydelsen av de relationer som uppkommer inom och utifrån mötesplatsen. Det sociala sammanhanget får utgöra en arena i syfte att skapa förståelse för hur företeelsen i sin tur kan bidra till skapande av plats.

Syftet är att förstå hur positiva sociala effekter skapas i de relationer som uppstår i arbetet med en festival och hur det i sin tur blir en del av platsskapandet.

Bakgrunden till min syftesformulering är min tidigare undersökning om Arvikafestivalen. Ett frivilligt engagemang i en festival torde vara positivt, men det jag förundrades över var *styrkan* i den betydelse som uttrycktes av de människor som arbetat med festivalen. En företeelse som har haft en så stark positiv betydelse för människors liv, både för tiden för engagemanget och efteråt, anser jag vara värd att undersöka närmare. Det som skedde, skedde i Arvika, och det känns viktigt att studera hur de positiva effekterna för individerna i sin tur har gett avtryck på platsen. Jag bortser inte från att negativa aspekter kan förekomma och vissa av dem omnämns i avhandlingstexten, men det ingår inte i mitt primära syfte. Det finns en poäng i att skapa en förståelse för hur positiva sociala aspekter kan uppstå i skapandet av en festival i ett underifrånperspektiv. I ett större samhälleligt utvecklingsperspektiv finns här aspekter som kan vara viktiga att ta hänsyn till och som belyser betydelsen av immateriella positiva sociala effekter.

Diskussionen som förs i föreliggande avhandling bygger till stor del på intervjuer med tidigare engagerade i en festivalorganisation där erfarenheter, känslor och åsikter förmedlas genom samtal. Det finns en komplexitet i att studera mjuka immateriella aspekter och vad det kan betyda både för individer och för plats. Genom att tolka det som framkommit genom mina intervjuer och samtal avser jag inte på något vis att mäta sociala effekter utan det handlar om att förstå betydelsen av dess uppkomst. Jag eftersträvar att uppnå kunskap genom att skapa förståelse. De upplevelser och synpunkter som uttryckts av dem som arbetat med och skapat Arvikafestivalen anlyseras med hjälp av följande frågeställningar:

Vad betyder det för enskilda individer att ingå i en festivalorganisation avseende positiva sociala effekter?

Hur relaterar dessa sociala effekter i sin tur till skapande av plats?

En underliggande dimension i studien är att även tangera huruvida platsens kulturarv på plats kan påverka framväxten av en festival. Jag avser inte att separera dessa processer, utan att se dem som sammanflätande och ömsesidigt mer eller mindre beroende. Genom att diskutera platsens betydelse för uppkomsten av en festival belyses den ömsesidiga relationen mellan plats och festival.

Preliminär disposition

Kapitel 1 avses förse läsaren med bakgrunden till studien och vad avhandlingen handlar om. Inledningsvis ges en essä över Arvikafestivalens historia som följs av nedslag i de begrepp som är viktiga för studien såsom *socialt kapital, plats, känsla för plats* och *aktivitetsrum*. Avsnittet landar i syfte och frågeställningar.

Kapitel 2 behandlar begreppet plats utifrån två viktiga kulturgeografiska perspektiv - från det humanistiska till det relationella. Tanken är att förmedla hur begreppet har utvecklats i takt med den tidsenliga utvecklingen av rörlighet och kommunikation i vår värld. Jag har framför allt valt att utgå från plats som relationell skapad, samtidigt som plats diskuteras bestå av mening och betydelse. Resonemanget som följer landar i sociala mötesplatser och dess aktivitetsrum. Till viss del tangeras även plats som socialt konstruerad. En plats får betydelse genom människors upplevelser och erfarenheter om platsen, något som fångas upp genom studiens intervjuer.

Kapitel 3 handlar om socialt kapital. Tre tongivare till begreppets utveckling omnämns - Coleman, Bourdieu och Putnam. Det huvudsakliga resonemanget utgår från Putnam och det är främst hans definition av socialt kapital som utgör det analytiska verktyget i avhandlingen. Två former av det sociala kapitalet, det överbryggande och anknytande, utgör en del i detta kapitel. Det förs även en diskussion om sambandet mellan engagemang, socialt kapital och känslan för plats.

Kapitel 4 behandlar hur socialt kapital kan skapas i ett festivalsammanhang och dess betydelse för plats. Utgångspunkten för resonemanget utgår från tidigare forskning med koppling till festivaler, socialt kapital och plats.

I kapitel 5 berättas om det tillvägagångssättet som använts för att studera en social mötesplats. Här presenteras även en modell över den empiriska/analytiska delen som utgörs av kapitel 7.

Kapitel 6 är ett kapitel som handlar om festivaler, dels utifrån tidigare studier dels genom egna observationer, intervjuer och annat material. Kapitlet har som syfte att bana väg till de kommande huvudsakliga empiriska avsnitten. De olika exempel som presenteras syftat bland annat till att förtydliga sambandet mellan festival och plats. Det ges även en beskrivning av Arvikafestivalen som en fortsättning på dess historia i inledningskapitlet. Detta är en nödvändighet för att skapa förståelse för den redovisning och analys som följer i kapitel 7. Det är även ett sätt att placera min valda festival i en festivalkontext.

I kapitel 7 presenteras och analyseras resultaten utifrån intervjuerna med respondenterna i Arvikafestivalens organisation. Kapitlet är indelat i resultatdelar enligt teman följt av en analysdel för varje tema. Detta tydliggörs i figur 4.

Kapitel 8 utgörs av reflektioner och slutsatser samt en sammanbindning av de analytiska resultat som framkom i kapitel 7.

Dispositionen klargörs i figuren nedan.

Inledningskapitel	Kapitel 1 Inblick i Arvikafestivalens historia Inledande presentation av avhandlingens huvudsakliga begrepp. Syfte och frågeställningar
Teoretiska utgångspunkter	Kapitel 2 – Plats, känsla för plats, aktivitetsrum Kapitel 3 - Socialt kapital Kapitel 4 - Festivaler, socialt kapital och plats
Metoddel	Kapitel 5
Om festivaler	Kapitel 6 - Tidigare studier och egna observationer
Empirisk/analytisk del	Kapitel 7 - Intervjuresultat och analys (enligt figur 4) Kapitel 8 - Reflektioner och slutsatser
Summary	

Figur 1: Sammanfattning över avhandlingens disposition

Kapitel 2

Plats: en begreppsresa

Några ord på vägen

Plats är ett centralt begrepp för diskussionen i den här avhandlingen. Plats ses här som en utgångspunkt för mänskliga möten där sociala interaktioner uppstår *inom* och *utom* plats. Sociala interaktioner avses i sammanhanget vara värdeskapande, värden som i sin tur bidrar till skapandet och utvecklingen av socialt kapital och även en känsla för plats. Genom mitt sätt att betrakta plats tillskrivs den ett värde skapat av möten och relationer. I syftet ligger att förstå hur positiva sociala effekter skapas bland de som arbetar med en festival och hur det i sin tur kan bli en del i platsskapandet. Varken plats eller festival är oavhängig varandra och båda är fyllda av sociala relationer och värden. En festival skapar möjligheter till möten och sammankomster på den lokala platsen. Möten kan ske antingen flyktigt eller mer koncentrerat och regelbundet under framarbetandet. Festivalen i sig utgör i sin tur en plats, en tillfällig plats som kan betecknas som en mötesplats under några dagar. Betydligt längre sträcker sig det arbete som skapandet och drivandet av en festival kräver. Arbetet och planerandet skapar möten mellan människor och själva festivalorganisationen ses i sammanhanget som en *mötesplats*.

Plats har studerats och studeras flitigt av kulturgeografer inom humanistisk samhällsvetenskap och är även ett vanligt begrepp i vårt vardagliga språk. En plats kan ses ur olika perspektiv där olika värden tillskrivs plats och påverkar den ontologiska ansatsen i forskningssammanhang. Hur jag väljer att betrakta plats, vad det är jag söker samt vad plats betyder för mig påverkar hur jag studerar den. Plats hjälper oss att se, lära känna och förstå världen. Genom att beskåda världen utifrån skilda platsperspektiv ser vi olika saker[36]:

One confusing aspect of the genealogy of place is that place stands for both an object (a thing that geographers and others look at, research and write about) and a way of looking. Looking at the world as a set of places in some way separate from each other is both an act of defining what exist (ontology) and a particular way of seeing and knowing the world (epistemology and metaphysics)… Different theories of place lead different writers to look at different aspects of the world. In other words place is not simply something to be observed, researched and written about but itself part of the way we see, research and write.

---

[36] Cresswell (2004) sid.15 citat

Rum, liksom plats, är ett centralt begrepp inom kulturgeografin, och liksom plats, definieras begreppet på många olika vis och rumsuppfattningarna är många.[37] Rum har ursprungligen setts skilja sig från plats som en sfär utan mening; *Space … like time, produces the basic coordinates for human life*.[38] Resonemanget innebär att då människor tillskriver en del av rummet en mening och därigenom känner en slags tillhörighet skapas plats. Sedan 1970-talet har det inom kulturgeografin arbetats för att lösa denna dualism. Ansatser har gjorts för att utplåna skillnaden mellan rum, med en avsaknad av mening, och plats fylld av mening. Framförallt har detta genomförts genom införande av socialt producerade rum.[39] Cresswell menar att det kan tyckas vara en aning förvirrande då socialt producerade rum på många vis representerar det samma som plats.[40] Lefebvre talar om produktion av rum genom en byggd fysisk miljö samt om föreställt - mentalt rum och om levt – socialt rum. Dessa rum ingår i en enhet och omfattar varandra.[41]

Följaktligen och inledningsvis görs, enligt kronologisk ordning, några nedslag i det humanistiska kulturgeografiska perspektivet för att så småningom övergå till en diskussion om plats i en öppen och relationell värld – där plats fortfarande tillskrivs en mening. Med hjälp av den här idéhistoriska översikten över platsbegreppet i ett kulturgeografiskt perspektiv vill jag förtydliga hur tankegångarna har inspirerat mitt förhållningssätt till plats. En kort historisk tillbakablick av hur och till viss del varför den humanistiska geografin har växt fram, skapar en förklaring till studiens ontologiska angreppsätt. För att uppnå förståelse för avhandlingens syfte är det nödvändigt att, tillsammans med ett relationellt perspektiv, inta ett förhållningssätt med hänsyn till människors upplevelser och erfarenheter av plats. Tanken är att följande text ska tydliggöra hur plats kan studeras genom dess betydelse och mening och även hur en betydelse kan växa fram genom relationer.

En plats med mening

Människan interagerar med sin omgivning på olika vis vilket leder till konsekvenser som kan vara sociala, kulturella, ekonomiska eller politiska. Världen och kartan påverkas av det samspel som förekommer, och de

---

[37] Gren & Hallin (2003)
[38] Cresswell (2004)
[39] Lefebvre (1991), se även Cresswell (2004)
[40] Cresswell. T (2004)
[41] Lefebvre (1991), se även Frisk (2008), Peet (1999).

geografiska aspekterna kan fångas upp på olika vis. Olika paradigm genomsyrar vetenskapen och påverkar hur världen ska studeras och vilka frågor och svar som är relevanta. Kulturgeografin, inte undantaget, har präglats och präglas av strömningar och reaktioner mot rådande vetenskaplig syn. Den rumsliga dimensionen i kulturgeografin var en reaktion mot den tidigare regionalgeografin. Under 1950 och 60-talen anammades den positivistiska inriktningen från samhällsvetenskapen. Kvantitativa objektiva studier, generella lagar och modeller, skulle nu åskådliggöra rummet och människors rumsliga orientering. Kartor och bilder räckte inte längre till utan statistik och matematiska modeller tillfördes. Så småningom kom en kritik mot de kvantitativa metoderna som inte alls ansågs objektiva eftersom en forskare inte helt kan undgå egna värderingar och tolkningar.[42] Plats kom att få en betydelse och mening för människan i och med den humanistiska geografin på 1970-talet. I och med den humanistiska inriktningen inom kulturgeografin blev *place*, *sense of place* och *placelessness* centrala begrepp. Begreppen tydliggjorde en differentiering från den positivistiska geografin – där rum utgjorde ett mer abstrakt fenomen och plats sågs som subjektivt definierat och specifikt.[43] Platsen fylld av mening, och hur det kan uttryckas genom bland annat en känsla för plats, kommer att vara en av utgångspunkterna i syfte att föra mitt resonemang framåt. I samband med framväxten av den humanistiska geografin, och betydelsen av människors föreställningar och upplevelser, blev individnivån väsentlig och legitim att studera.[44] De intervjuer som ligger till grund för min studie fokuserar på respondenternas föreställningar och upplevelser.

Två humanistiska geografer som fått stort genomslag är Edward Relph och Yi-Fu Tuan som antagit ett fenomenologiskt perspektiv gällande plats. Deras fokus ligger på individens känsla och koppling till en specifik plats. I motsats till det objektiva sterila rummet sågs plats vara fylld av mening och betydelse.[45] Tankegångarna om *a sense of place* härrör från Martin Heideggers arbete med fenomenologin som i sin tur var en utveckling av den tyske filosofen Edmund Husserls lära i början av 1900-talet. Genom inverkan av Hediggers ideér samt från den tyska existentialismens filosofiska teorier inleddes en teoretisering som innebar en mer omfattande behållning av det erfarna livet.[46] Det som huvudsakligen intresserade dessa humanistiska

[42] Gren & Hallin (2003), Crang (1998)
[43] Johnston, Gregory, Pratt & Watts (2000)
[44] Gren & Hallin (2003)
[45] Johnston, Gregory, Pratt & Watts (2000)
[46] Crang (1998)

geografer var plats som en idé, ett begrepp och *a way of being-in-the-world*.[47] Med Husserl kom ett nytänkande omkring det som tas för givet i vardagslivet, vilket öppnade upp nya vägar för geografer. Platser sågs nu ha en djupare och bakomliggande mänsklig mening och bestod inte endast av fysiska ting. Enligt den fenomenologiska inställningen är relationen till meningsfulla platser något av det viktigaste bland mänskligheten. En viktig frågeställning i relation till denna ståndpunkt är om människor kan uppleva platser olika eller om betydelsen av plats är universell? Crang påpekar att det fenomenologiska perspektivet ibland antyder att det endast finns en sanning, i form av en autentisk relation till platser och att andra relationer är ofullständiga eller icke-autentiska. Platser är en produkt skapade genom vår interaktion med dem och han menar att de uppfattas olika beroende på om vi bor, arbetar eller endast passerar platsen genom en resa. Dessa skilda förhållningssätt till plats producerar olika platser för oss.[48]

Relph pekar på att det inom akademin traditionellt sett förekommit ett objektivt utifrånperspektiv gällande sättet att se på plats. Han kritiserar det faktum att geografer i många fall studerat platser i ett objektivt utifrånperspektiv utan intresse och hänsyn till livserfarenheter och den mening och betydelse som finns på en plats.[49] Plats har då setts som ett objekt utan hänsyn till det erfarna livet, och den mening och betydelse som finns på en plats.[50] Jag står utanför platsen men har för avsikt att närma mig den inifrån med utgångspunkt från upplevelser och erfarenheter utifrån de människor som verkat inom en tidigare aktiv social mötesplats. Det humanistiska perspektivet och dess resonemang om att studera plats utifrån mening och betydelse har till vis del inspirerat mig. Det här återspeglas genom att jag studerar den mening en plats kan ha för individer och grupper vilket i sin tur påverkar mina resultat och hur jag beskriver och ser på plats. Den betydelse en plats kan ha kan uttryckas genom en känsla för plats - *a sense of place*.

A sense of place

Känslan för en plats handlar om ett förhållande och förhållningsätt till platser. Då platser tillskrivs ett värde som skapar associationer uppkommer en

---

[47] Cresswell (2004)
[48] Crang (1998)
[49] Relph (1976)
[50] Ibid (1976), Crang (1998)

platskänsla.[51] Crang menar att betydelse av en plats i ett humanistiskt perspektiv till och med är så uttalat att känslan av tillhörighet till plats ses som något av det viktigaste i livet.[52] För att förtydliga detta hänvisar han till Relph och till hans citat[53]:

To be a human is to live in a world that is filled with significant places: to be human is to have and know your place

Delade levda erfarenheter, i ett tidsperspektiv, bidrar till skapande av plats.[54] Crang menar att förekomst av ett gemensamt förflutet och en gemensam framtid förstärker kopplingen till plats och skapar förutsättningar för att samhällen formas[55]:

Spaces become places as they become "time-thickened". They have a past and a future that binds people together round them.

För att kunna tillskriva plats ett värde krävs en kännedom och vetskap om platsen. När någon flyttar till en ny plats finns en vag föreställning om ett diffust rum "out there". Tuan menar att det är viktigt att lära känna grannskapet och specifika lokaliteter. Platser upplevs konkreta och verkliga då erfarenheten är total och genom att vi upplevt dem. Genom att bo länge på en plats lär vi känna den. När vi som turister besöker en plats eller läser om den skapas en upplevelse från utsidan som inte framkallar samma uppfattning. Känslan för en plats influeras således av den kunskap som finns om platsen.[56] Det finns idag flera studier som pekar på att tillhörigheten för en plats är starkare när en person bott länge på samma plats.[57] Då en platskänsla uttrycks genom identifikation med den specifika platsen används ofta orten som ett sätt att presentera sig.[58] Människor säger att de är Londonbor, Karlstadbor och så vidare. Beroende på vilket sammanhang det handlar om så framhävs ibland nationaliteten i presentationen. Variationen av plats är omfattande och existerar utifrån olika skalor. Tuan menar att det kan handla om ytterligheter som: *At one extreme a favorite armchair, at the other extreme the whole earth*.[59] Frågan är om vi

[51] Rose (1995)
[52] Crang (1998)
[53] Relph (1976)
[54] Crang, M (1998)
[55] Ibid. sid.103 citat
[56] Tuan (2011)
[57] Se exempelvis Lewicka (2010), Grundel (2012)
[58] Crang (1998)
[59] Tuan (2011)

främst identifierar oss med den plats vi bor eller i samband med en annan geografisk skalnivå i ett regionalt, nationellt eller internationellt sammanhang. Även om vi känner en tillhörighet till en plats är det inte sagt att det är den starkaste personliga identiteten. Det beror helt på hur vi ser på oss själva och vi kan ha flera identiteter som överlappar varandra[60] Det kan även vara så att en specifik plats har ett utbud och en platskultur som harmonierar med en vald livsstil. Platser har, menar Crang, en rad kulturella egenskaper som säger något om vem du är, inte bara om var du bor. På vissa platser förekommer ett visst beteende och mönster som ibland kan skapa associationer till en plats.[61]

Inom ramen för den här avhandlingen ryms även funderingar kring platsens betydelse för utvecklingen av en festival. *Kan den kultur, och det vardagsliv som levs på platsen, påverka att en företeelse som en festival växer fram?* En företeelse som i sin tur, genom sin existens, blir en del i skapandet av plats. Sedermera diskuteras hur kopplingen till plats påverkar vår tids utveckling. Intressant är hur en ökad rörlighet i en alltmer global värld kan påverka ett identitetsskapande som är allt mer frikopplad från plats. Nya möjligheter skapas i takt med utvecklingen som skapar förutsättningar för nya former av identiteter och kulturella former.

Vart är plats på väg?

I den humanistiska diskussionen har rörlighet, masskommunikation och globalisering starkt påverkat diskussionen om plats och platslöshet. Crang diskuterar runt det faktum att det som relateras till homogeniseringen av plats hör samman med framväxten av ett globalt rum genom utvecklingen av fysiska och elektroniska kommunikationer.[62] Platser som affärsgator, köpcentra, charterdestinationer, flygplatser och liknande upplevs inte direkt tillhöra den omgivning de är lokaliserade i.[63] Enligt Relph skapar dessa platser utanförskap och alienering, där människor inte tillåts bli ett med platsen.[64] Crang menar att drivkraften för att studera relationer, mellan människor och plats, har förstärkts just genom känslan av att de med tiden kan ha försvagats och därmed påverkat samhällen och människors identitet. Människor har med tiden kunnat röra sig allt mer och möjligheter till möten har ökat. Det kanske är så att vi bör studera

[60] Grundel (2011)
[61] Crang (1998)
[62] Ibid.
[63] Cresswell (2004), Relph (1976),se även Ek & Hultman (2007)
[64] Relph (1976), se även Ekman & Hultman

de interaktioner och möten som sker mellan människor och olika kulturer på exempelvis flygplatser. Tiden talar för att färre kulturer idag är platsbundna. Begränsningar av kommunikationer bakåt i tiden länkade människor starkare vid platsen. I forskningssammanhang är det viktigt att uppmärksamma att visa kulturer är mer lokalt förankrade och platsbundna än andra. Bådas unika karaktär samt dess existens bör noteras. Skillnaden mellan så kallade icke-platser och platser, menar Crang, är att de domineras av individer eller små grupper med endast begränsade och specifika interaktioner. De här skiljer sig från platser som handlar om långsiktiga relationer och interaktioner som inte enbart handlar om ett omedelbart syfte.[65] Förhållanden till platser av det här slaget kännetecknas, enligt detta resonemang, i första hand av tillfällighet och flyktighet.[66] De dagar en festival varar utgör tillfälliga mötesplatser av det här slaget, om ändock återkommande som gör att människor kan träffas återigen. Platser där olika kulturer möts, ”pseudoplatser”, är inte på samma sätt en plattform för det anknytande, slutna sociala kapitalet att gro och växa fram. En plats som är mer stationär, där människor lever, bor och kanske även arbetar och där det finns tillfällen till upprepade möten kan gynna utvecklingen av socialt kapital. Sambandet mellan gemensam tidsmässig erfarenhet och förbindelsen till plats, som Crang talar om[67], visar att det kan finnas en länk mellan platskänsla och socialt kapital. De (tillfälliga) möten som sker på vissa platser är av annan karaktär än den sociala samverkan som kan uppstå genom exempelvis medborgerligt engagemang i ett längre tidsperspektiv. Inte att förringa är att viktiga tillfälliga möten även kan ske på platser där människor befinner sig temporärt. Tillfälliga sammankomster kan i en förlängning skapa erfarenhet och kunskap som i vissa fall kan tas med tillbaka till den plats där vederbörande hör hemma. Tiden verkar för att de sociala mötena sträcker ut sig i rummet.

Relph ser just den möjliggjorda öppenheten tillsammans med samhällsplaneringens utveckling med rationella lösningar, dominansen av teknik och även turismnäringens snabba utveckling som en urholkning av platser. Han menar att tillsammans bidrar de här processerna till att lokala och regionala särdrag som varit lockande för turister ersätts av traditionella turistiska pseudoplatser.[68] Ek och Hultman för fram en viss kritik mot Relphs resonemang. De menar att trots att en viss mening och betydelse försvinner i

[65] Crang (1998)
[66] Ek & Hultman (2007)
[67] Crang, M (1998)
[68] Relph (1976)

takt med att platser förändras tillkommer i det samma nya betydelser. Det krävs studier för att skapa förståelse för hur kultur och sociala relationer förändras på en plats i samband med omvandlingen till en turistisk destination.[69] Crang och även Ek och Hultman menar att om det finns en sanning i resonemanget om en ökad platslöshet, så skulle en urholkning ske av vår identitet och vår *existentiella rikedom på individuell nivå.*[70] De frågar sig om det (verkligen) är så att vi går mot *en värld av platslösa platser*. Svaret som de presenteras är nej, varken empiriskt eller ontologiskt. De menar dock att de relationer vi har till platser inte är statiska utan elastiska och dynamiska. Vi är samtidigt beroende av platser, inte bara ur ett materiellt perspektiv utan även ur existentiellt och kognitivt perspektiv.[71] I stället för att tänka på förlusten av sammanhållningen på platser, kanske vi ska se på erfarenheten av mobilitet, som en annorlunda känsla av tillhörighet. Crang menar att *sense of place* kan sättas i ett socialt sammanhang, med hänsyn till vad som tilltalar vem. Människor känner sig hemma på olika vis.[72] Psykologiska studier har indikerat att känslan av tillhörighet, även om den inte har ökat, har fortsatt att vara stark. Fortfarande är plats en naturlig del av en människas liv.[73] Globalisering har, genom ökad teknologi och rörlighet, förändrat vårt förhållningssätt till plats – platsen ses i vissa perspektiv som hotad och därmed vår känsla av tillhörighet. Det faktum att världen har förändrats påverkar vårt sätt att se på plats och hur vi ska förhålla oss till den. Världen förändras och så gör även platsen. Betydelsen av plats ifrågasätts och diskussioner om ”nya” platser framträder.

Relationella platser

Det humanistiska perspektivet att se på plats, som framgår ovan, talar för förekomsten av mening och betydelse. Den här studien utgår från hur positiva sociala effekter skapas i ett socialt sammanhang, såsom en festivalorganisation, som bidrar till att plats blir meningsbärande och betydelsefull. En viss inspiration föreligger således utifrån det humanistiska geografiska perspektivet. I den text som nu följer förs ett resonemang om plats i ett relationellt perspektiv vilket utgör det huvudsakliga angreppsättet i avhandlingen. I syfte att

---

[69] Ek & Hultman (2007)
[70] Crang (1998), Ek & Hultman (2007) sid. 24 citat
[71] Ek & Hultman (2007) sid. 27 citat
[72] Crang (1998)
[73] Lewicka (2011)

skapa förståse för hur förekomsten av sociala effekter kan bli en del i platsskapandet utgör den humanistiska synen på plats ett komplement till det relationella synsättet. Vi lever nu i en tid där platser inte uteslutande kan ses som stängda och låsta. Även om influenser utifrån inte är ett helt nytt fenomen, utgör utvecklingen i vår värld att detta blir allt mer märkbart. Vår tids utveckling pekar mot alltfler influenser och kontakter platser emellan. I människors vardagsliv ter sig relationen i förhållande till globaliseringen på olika vis. Massey framhåller just detta - att vår förståelse för plats varierar med tiden. Globalisering och tidsrumskompression bidrar till att det krävs ett annat förhållningssätt till plats.[74] Begreppet tidsrumskompression har främst utvecklats av kulturgeografen David Harvey[75] och avser den ökade rumsliga rörligheten och internationaliseringen vilket kan försvåra vår föreställning om platser som fasta och sammanhängande. I sammanhanget menar Harvey att det skapas en känsla av att vi lever i en instabil och osäker värld – vilket i sin tur skapar behovet av och ökar betydelsen av plats.[76] Massey diskuterar på ett liknande sätt och menar att de ökade kontakterna med den övriga världen, framförallt i västvärlden, inte innebär att betydelsen av plats har minskat.[77] Resonemanget kan jämföras med Relph som menar att utvecklingen har gått mot att det förekommer ett hot mot platsers existens och att det skapas icke-autentiska platser.[78]

I förhållande till det humanistiska perspektivet antar jag inställningen till att plats är fylld av mening, dock antar jag inte att platser upplöses i samband med flöden och rörelse över vår värld. Jag utgår i stället från Masseys resonemang som säger att platser är skapade genom ett antal sociala relationer utsträckta i rummet. Genom relationer och möten skapas värden som ger avtryck på plats. Relationer länkar samman platser och är därmed inte på något vis isolerade från varandra samtidigt som varje plats har sin egen specifika historia. En historia som delvis kan ha skapats genom kontakter med andra platser.[79] Jag ser plats vara skapad genom utåtriktade relationer samtidigt som jag tar hänsyn till de relationer som skapas inom platsen.

---

[74] Massey (2002) s
[75] Tidsrumskompressionen är ett ämnesteoretiskt begrepp som avser att fånga sambandet mellan förändringar i människors och samhällens materiella produktion av rum och människors föreställningar om tid och rum. David Harvey är den kulturgeograf som främst utvecklat begreppet tidsrumskompression. Gren & Hallin (2003) sid. 156
[76] Harvey (1990)
[77] Massey (2002)
[78] Relph (1976)
[79] Massey (2002)

Liksom förståelsen och betydelsen av plats varierar över tid, i takt med att världen förändras, uppfattas plats olika av olika grupper i samhället. Vår syn på plats är en produkt av det samhälle vi lever i.[80] Historiskt sett hade människor en starkare koppling till den plats där de bodde, då arbetet och fritidsaktiviteter ofta utspelade sig på denna plats.

In pre-modern societies, space and place largely coincided, since the spatial dimension of social life were, for most of the population, dominated by "precence" – by localized activity.[81]

Platsens unikum skapas av och utgörs dels av de sociala kopplingar och länkar som förekommer inom platsen och dels av de sociala kopplingar och länkar den har med andra platser. Interaktioner och sociala relationer sträcker sig både regionalt, nationellt och internationellt. Det ena behöver inte utesluta det andra. Mitt förhållningssätt till plats är att den skapas och påverkas både av inre och yttre kontakter och länkningar, samtidigt som platsen är fylld av mening och betydelse. Fenomenet festival kan betraktas som ett sammanhang där både nationella och internationella länkar skapas men även som en "motor" för skapandet av relationer inom platsen. *Events create links between people and groups within a community, and between the community and the world.*[82]

Den specifika kultur som kan råda på en plats speglar både relationer till andra platser samt de förhållanden som skapas och förekommer inom en plats. Dessa länkar har olika sociala betydelser som delvis skapar platsen. En sådan social betydelse kan vara framväxten och förekomsten av socialt kapital i egenskap av förtroende, normer och nätverk.[83] Vissa platser kan karaktäriseras av ett bundet socialt kapital och vissa av ett öppnare. Förekomsten av ett socialt kapital kan också utgöra en del i den tidsenliga diskussionen om en föränderlig värld. Så småningom leds resonemanget in mot en eventuell koppling mellan synen på plats som sluten respektive öppen och de båda formerna av det sociala kapitalet.

Aktivitetsrum

Synen på plats bestående av sociala relationer utsträckta i rummet kräver ett visst tankesätt. I sammanhanget behöver plats i egenskap av att vara

---

[80] Massey (2002)
[81] Giddens (1990)
[82] Getz (1989) sid.133 citat
[83] Putnam (1996, 2006)

sammanhängande och bunden ifrågasättas. Massey menar att ett sätt att närma sig detta systematiskt är att använda sig av begreppet *activity space*. Det är inte direkt ett teoretiskt koncept, men ett verktyg som hjälper till att tänka på ett speciellt sätt när det gäller den rumsliga organisationen av samhället. Det finns exempelvis inga regler för var gränsen ska sättas för en aktörs aktiviteter eller influenser. Ett aktivitetsrum utgörs, på detta vis, av ett rumsligt nätverk av länkar och aktiviteter, rumsliga sammanhang och lokaliteter där en speciell aktör verkar. Generellt sett ingår alla aktörer i ett samhälle i ett aktivitetsrum. Det kan exempelvis handla om ett företag och dess länkar till kunder, leverantörer som ryms exempelvis inom en region. Ett annat exempel Massey ger är hur en lokal biografs aktivitetsrum kan se ut. När det gäller biobesökarna förekommer antagligen en ganska begränsad räckvidd, men gällande filmindustrin förekommer däremot internationaliserade länkar, som en viktig länk mellan platsen och övriga världen. En festival är också ett exempel på en aktör i ett sådant rumsligt sammanhang med sina egna specifika länkar. Relationer skapas både inom och utom plats och utesluter inte på något vis det andra. Även varje individ har sitt eget aktivitetsrum där det dagliga livet utspelar sig, såsom mellan hemmet och skolan, arbetet och så vidare. Ett mönster som dock kan brytas med besök hos vänner eller släktingar, weekendresor och liknande. Detaljerna är dock inte viktiga det som betyder något är räckvidden och formen. Det har skett två huvudsakliga tidsmässiga förändringar angående aktivitetsrummen, dels har den rumsliga räckvidden ökat och dels har de blivit mer komplexa då de länkar som ingår har blivit mer omfattande. Förhållandena har haft en viss påverkan på (synen på) platser, dess gränser är mer öppna än de har varit tidigare, de sammankopplingar som länkar ihop platser har blivit mer komplexa och de möten som sker inom dessa sammanlänkningar har ökat kraftigt.

Genom att synen på plats som begränsad och sluten har ifrågasatts av flera, menar Massey att ett sådant sätt att se på plats bör ersättas eller kompletteras med plats som *mötesplats*. Från denna mötesplats utgår och ingår flera av de trådar som ingår i aktivitetsrummet.[84] Här sker en sammanströmning av sociala relationer, interaktioner, processer och reproduktioner. Ek och Hultman poängterar det faktum att både den fysiska och digitaliserade ökade rörligheten har bidragit till att det behövs en omvärdering av begreppet plats.

[84] Massey (2002)

Dock pekar de på det faktum att detta inte gäller för alla människor. Kön, etnicitet och social position utgör kategorier som påverkar den möjligheten.[85]

De platser som berörs av mer omfattande och utsträckta länkar och kontakter med övriga världen ändrar karaktär. *The very character of the area, the very possibility of its being as it is, rests on relations with a place on the other side of the world.*[86] Om platser betraktas som mötesplatser blir det tydligt att de möten som sker bidrar till nya effekter. Massey menar att varje plats har sin egen ”mix” av ”activity-space” bestående av sociala relationer och grupper. Utifrån varje unik mix skapas och utvecklas nya processer. Dessa nya processer och interaktioner är ytterligare bidrag till det unika på varje enskild plats.[87] Även om plats konstrueras av sådana relationer menar Massey & Jess att[88]:

This is not say that ”the local” is irrelevant: uniqueness is constructed (and reconstructed) by combinations of local characteristics with those wider social relations. Place is an ”articulation” of that specific mix in social space-time. Nowhere else can have precisely the same characteristics, the same combination of social processes.

I sammanhanget kan en festival ses som en del av en sådan unik mix på en plats, en festival med sitt unika nätverk. Sociala relationer skapas mellan dem som arbetar med festivalen samt med andra aktörer inom och utanför platsen. I samband med de möten som sker och de sociala relationer som bildas uppstår förutsättningar för socialt kapital och känslan för en plats, som i sin tur kan ge upphov till ytterligare effekter. Genom socialt kapital och en känsla för plats tillskrivs även plats ett värde. En platskänsla utgår inte bara ifrån ett individuellt perspektiv utan skapas även i kollektivet, tillsammans med andra, genom de sociala, kulturella och ekonomiska sammanhang som individen befinner sig i.[89] Det här sättet att tänka appliceras på mitt empiriska fall där en festivalorganisation är ett exempel på en social grupp med inbördes och utåtriktade sociala relationer. Intressant är vilka länkar och relationer som skapas i dess aktivitetsrum och vilka processer det leder till. Varje ny uppsättning av länkar medför något som påverkar platsens karaktär. Massey menar att vilken plats som helst, oavsett storlek, kan studeras genom hur den påverkas och utformas av relationer och länkar.[90] Den sociala mötesplats som

[85] Ek & Hultman (2007)
[86] Massey (2002) sid. 61 citat
[87] Massey (2002)
[88] Massey & Jess (2002) sid. 222 citat
[89] Rose (2002)
[90] Massey (2002)

skapas i samband med arbetet med en festival, kan sägas vara en mer eller mindre tillfällig mötesplats beroende på festivalens existens. När mötesplatsen inte längre existerar finns ändå själva platsen kvar, en plats där processer och effekter kan ha dröjt sig kvar. Det kan även ske ett avstannande av vissa utvecklingsprocesser vid nedläggandet av en festival, men i stället kan nya träda in. Mixen av platsens aktivitetsrum förändras och efterföljs av nya effekter och processer.

Plats som socialt konstruerad

Tanken om att platser är socialt konstruerade bygger på en relationell rumsuppfattning.[91] I det sammanhang som diskuteras i den här studien ses platsen bestå av sociala relationer, tillsammans med en mening och betydelse, vilket talar för att jag inte kan bortse från tanken om att platser är socialt konstruerade. Det handlar om de interaktioner som skapas inom plats likväl som en påverkan av yttre länkningar. De aktörer och individer som ingår i dessa nätverk blir en del av plats. Massey menar att utifrån de unika sammansättningar av sociala grupper och relationer som förekommer skapas nya skeenden som bidrar till skapande av plats.[92] Sociala relationer och nätverk uppkomna genom möten och flöden mellan människor skapar ständigt mening som bidrar till konstruktion av plats.[93] Genom att se plats som socialt konstruerad innebär att den får betydelse genom människors tankar, erfarenheter och upplevelser. Uppfattningen om vad en plats betyder påverkas av sammanhanget samt av vem som beskriver den, även om det inte uteslutande behöver handla om helt individuella upplevelser.[94]

Samhället och det sociala livet, inkluderat tid och rum, kan ses som sociala konstruktioner. I exempelvis ett svenskt samhälle planerar vi vårt liv efter en social konstruerad klocktid. Gränser är socialt konstruerade och påverkar ekonomi, politik samt det sociala livet både inom gränserna samt i förhållande till andra länder.[95] Kön och ras är exempel på konstruerade

[91] Gren & Hallin (2003)
[92] Massey (2002)
[93] Ek & Hultman (2007)
[94] Heldt Cassel (2003)
[95] Gren & Hallin (2003)

begrepp, skapade av människor som ett sätt att förstå världen.[96] Även naturen kan ses som socialt konstruerad genom exempelvis ett odlat landskap.[97]

Verkligheten kan även ses som socialt konstruerad genom det materiella. Fysiska ting såsom hus och vägar är konstruerade av människor och således en del av konstruerade rum. Relationer människor emellan äger alltid rum någonstans, i exempelvis en stad eller i ett hus, vilket har en betydelse i den sociala miljön.[98] Ek och Hultman exemplifierar ett torg som just ett torg på grund av flödet av människor som skapar mening åt platsen. De menar att plats inte är ett statiskt begrepp, den är inte på det ena eller andra sättet, utan utformas av både medvetna och omedvetna handlingar och val.[99]

En festival kan ses som en sådan plats, där människorna skapar en mening. En festival materialiseras, genom sociala interaktioner, och tar sig uttryck i scener, instrument, försäljning av olika slag och så vidare. Utifrån festivalen som företeelse, både i sig själv och utifrån arbetet med den, skapas länkar och relationer som blir en del i konstruktionen av den lokala platsen för festivalens lokalisering. De relationer som uppkommer skapar även förutsättningar för att socialt kapital kan utvecklas vilket tydliggörs i kommande kapitel.

---

[96] Gren & Hallin (2003)

[97] Under de allra senaste åren har geografer ifrågasatt den ontologiska skillnaden mellan natur och sociala områden. Castree menar att nyligen har det kommit antaganden om att verkligheten inte är separerade i två ontologiska områden. Detta påstående har bland annat kommit ifrån geografer som arbetet med bland annat *actor-network theory, non-representational theory, process dialectics* and the so called *new ecology*. Denna dualism har används för att skapa förståelse för den mänskliga kroppen och den icke-mänskliga världen. (Castree 2005) Något som är kopplat till aktör-nätverksteorier (ANT) samt feministiska geografier är *hybrida geografier,* med hänsyn till icke-människor. Enligt Whatmore kan vi inte bestämma om icke-människor ska vara delaktiga i världen, de existerar där och kan ge igen på olika vis. (Whatmore 2005, se även Frisk 2008)

[98] Gren och Hallin (2003) sid. 157

[99] Ek & Hultman (2007) sid. 14

Kapitel 3

Det sociala kapitalet

Huvudsakligen diskuteras sociala relationer och sammanhang i den här avhandlingen. Diskussionen är applicerad på människor och plats, vilket är det som håller trådarna samman. Resonemanget om engagemanget i en musikfestival utgår explicit från mänskliga relationer, i samband med att det sker en kommunikation och samverkan människor emellan. Det handlar om möten som bidrar till att nya processer startar och om att olika *sociala effekter* skapas, vilka kan vara såväl positiva som negativa. I sammanhanget råder dock ett övergripande fokus på de positiva sociala effekter en individ kan erhålla genom att ingå i ett socialt sammanhang samt hur det i sin tur kan bli en del i platsskapandet. Burdge m.fl. har definierat sociala effekter enligt följande[100]:

The consequences to human population of any public or private actions that alter the ways in which people live, work, play, relate to one another, organize to meet their needs, and generally cope as members of society. The term also includes cultural impacts involving changes to the norms, values, and believes that guide and rationalize their cognition of themselves and their society.

Citatet pekar på att sociala förhållanden kan påverka inställningen till värderingar och övertygelser. Det tangerar även det faktum att det kan uppstå individuella effekter som påverkar den egna livsuppfattningen. En uppfattning som i sin tur kan påverka viktiga beslut i livet och även i förhållande till den plats där individen bor och verkar. Genom att studera sociala förhållanden i en festivalorganisation eftersträvas en förståelse för hur och vilka uttryck detta tar sig. En utgångspunkt och ett verktyg för att angripa kontexten utgörs här av *socialt kapital* vilket i sig är en social effekt. Det primära i denna studie är vilka positiva sociala effekter som skapas i samband med *samarbetet* i en festivalorganisation och som bidrar till utvecklingen av socialt kapital. Det är respondenternas utsagor, tillsammans med min tolkning och analys, som får definiera betydelsen av att ingå i festivalorganisationen.

[100] Burdge m.fl (1995), se även Dinaburgskaya & Ekner (2010)

… några perspektiv

Begreppet socialt kapital definieras på flera sätt och har en bred innebörd. Hur det används är beroende på vad som undersöks. Med tiden har det blivit allt vanligare att använda sig av begreppet och sedan början av 1990-talet har antalet vetenskapliga artiklar med socialt kapital i titeln ökat markant. Sammanlagt har det publicerats över 2000 artiklar med detta fokus.[101] Första gången som begreppet användes var i början av 1900-talet av L.J Hanifan, en skolinspektör i den amerikanska södern. Han ville skapa förståelse för hur mänskligt förtroende kan generera samarbete. Det fanns ett behov av att renovera skolor som krävde ett folkligt engagemang och intresse. Han använde sig av begreppet socialt kapital i betydelsen *den goda viljan, gemenskapen, sympatin, medkänslan* och *samarbetet*. Han ville förmedla att goda kontakter med grannar kan vara gynnande för individuella behov och levnadsförhållanden. Hanifan var inte intresserad av att introducera ett begrepp, utan intresset låg mer på att skapa en bra skola. Han var dock relativt okänd utanför akademin vilket bidrog till att han vid denna tidpunkt inte påverkade vetenskapen nämnvärt. Därefter dröjde det en längre tid innan begreppet var i bruk igen och under denna tid förekom det endast vid några få tillfällen i litteraturen.[102] Utgångspunkterna för och idén om socialt kapital har dock förekommit hos flera forskare utan att själva begreppet explicit har använts.[103]

Ett perspektiv på socialt kapital kan sägas handla om tillit och förtroende i relationer till andra människor. Tilliten behövs i samhället för att det ska kunna fungera. En annan viktig aspekt är att det sociala kapitalet innebär en tillgång till resurser knutna till sociala relationer. Ordet kapital pekar på att det, i utvecklingen av begreppet, ansetts viktigt att se de resurser som kan erhållas i samband med den sociala förankringen. Jämförelsevis erhålls även resurser i samband med andra former av kapital såsom pengar, materiellt kapital och humankapital i form av exempelvis utbildning. Genom det sociala kapitalet kan positiva värden erhållas genom kontakter och det skapas en tillgång till sociala nätverk som bidrar till att lättare integreras i samhället.[104] Negativa sidor av kapitalet kan vara ett uteslutande av andra grupper samt en slutenhet inom gruppen med mindre fördelaktiga värderingar och normer. Liksom andra samhällsvetenskapliga begrepp är det inte något som är definierat och fastställt

---

[101] Detta är artiklar som är finns i databasen ISI Web of science. Den omfattar omkring 10 000 fackgranskade artiklar. I Starrin och Rønning (2011) sid. 24
[102] Putnam (2006),Starin & Rønning (2011), Bergstrand (2007)
[103] Starin & Rønning (2011), Bergstrand (2007)
[104] Starrin & Rønning (2011)

för tid och evighet, utan det förekommer en ständig utveckling och diskussion om definitioner och användning.[105] Bland de stora namnen som använt sig av begreppet förekommer vissa skillnader. De som främst ska nämnas i samband med intresset för och utveckling av begreppet socialt kapital är; sociologerna Pierre Bourdieu och James Coleman samt statsvetaren Robert Putnam. Jag kommer att göra vissa nedslag i Bourdieus och Colemans sätt att tänka och resonera runt begreppet för att sedan huvudsakligen fokusera utifrån vissa av Putnams utgångspunkter och definitioner. Hans sätt att angripa socialt kapital utgör ett för mig viktigt verktyg i min diskussion om förhållandena i festivalorganisationen. Framförallt är det hans resonemang runt frivilliga organisationer samt det överbryggande och slutna sociala kapitalet som intresserar mig och hjälper mig i min analys. Hans definition av begreppet utifrån ömsesidighet, normer och nätverk utgör utgångspunkter där positiva sociala effekter kan skapas. Syftet med att lyfta in Coleman och Bourdieu är att visa hur användningen av begreppet kan variera och hur tänjbart det är. De är även till viss hjälp för mig i min analys samt ett komplement till Putnams resonemang.

Bourdieu har utvecklat begreppet kapital och använder sig av flera kapitalbegrepp för att förklara makt och sociala skillnader i samhället. Enligt hans teori kan skilda materiella och immateriella tillgångar förändras och tillskrivas ett värde som ger dem en slags makt. Detta är något som vanligvis förknippas med kontroll av ekonomiskt kapital. Begreppet *symboliskt kapital* utvecklade Bourdieu ursprungligen för att förstå maktstrukturen i det franska samhället. En maktstruktur uppbyggd av symbolvärden som fås genom exempelvis bilar, kläder, utbildning, lägenheter och pengar. Det handlar om att känna till vilka attribut och symboler som behövs för att kunna ge uttryck åt sin konkurrensförmåga och tillhörighet.[106] Förutom de symboliska värdena använder han sig av tre former av kapital det *sociala*, det *kulturella* och det *ekonomiska.* Enligt Bourdieu är socialt kapital de symboliska och materiella resurser som uppkommer genom släkt, vänner och sociala nätverk inom särskilda fält. Det är främst resurserna som skapas genom relationerna i en individs nätverk som är viktigt i sammanhanget. Det sociala kapitalet är summan av de faktiska och potentiella resurser som en individ eller grupp erhåller som en konsekvens av att ingå i ett varaktigt nätverk. Det är en produkt av medvetet eller omedveten inverteringsstrategi i syfte att skapa sociala

[105] Starrin & Rønning (2011)
[106] Carle (2010)

relationer som kan vara användbara på kort eller lång sikt.[107] Kapitalet är ett resultat av ett idogt arbete som kräver insatser för att kunna byggas upp. Det måste investeras i för att det ska vara ihållande. Det sociala kapitalet är en tillgång för individen och om individen tillsammans med nätverket satsar resurser för att investera i nätverket ökar det sociala kapitalet - och nätverket växer ytterligare. Lönsamheten av dessa investeringar ökar i proportion till storleken på det sociala kapitalet.[108]

Tillgångar erhålls, enligt Bourdieu, även genom det kulturella kapitalet och kan också ses utifrån olika aspekter: Ett förkroppsligat tillstånd kopplat till individen såsom tal och vanor, ett objektifierat tillstånd som hör samman med kulturella varor som tavlor, böcker, instrument samt ett institutionaliserat tillstånd som handlar om utbildningskvalifikation. Det ekonomiska kapitalet, är också en viktig tillgång och kan materialiseras i form av pengar eller mer långsiktiga tillgångar såsom fastigheter. Dessa tre kapitalformer bidrar till olika symbolvärden som samtidigt är förenade med olika sociala positioner. Genom kapitalformerna har Bourdieu utvecklat en samhällsteori om social ojämlikhet för att visa hur skillnader kan uppstå. Möjligheterna till att öka och erhålla socialt kapital har, enligt Bourdieu, en koppling till innehavet av ekonomiskt och kulturellt kapital. Likt andra former av kapital skapar socialt kapital sociala skillnader i samhället. Skillnader mellan sociala klasser visar sig i olikheter i det kulturella och sociala kapitalet.[109] För att beskriva förhållandet mellan olika kapitalformer använder Bourdieu sig av begreppet socialt rum. Det sociala rummet kan ur ett makroperspektiv beskrivas som den samhällskontext som råder just i stunden tillsammans med förekomna regler för hur människor socialt och hierarkiskt förhåller och positionerar sig i relation till varandra. Konstruktionen av det sociala rummet är att agenter eller grupper är uppdelade utifrån deras position i enlighet med ekonomiskt och kulturellt kapital. För att analysera detta ses en vertikal dimension representera den hierarkiska ställning som finns i rummet, främst i relation till utbildning och bakgrund. En horisontell dimension visar symboliska och materiella tillgångar. Desto närmare agenterna är varandra i dessa båda dimensioner desto mer har de gemensamt, och desto längre de befinner sig ifrån varandra desto mindre har de gemensamt. De sociala avstånden visualiseras genom rumsliga avstånd på en vertikal och en horisontell axel.[110] Förekomsten av en kapitalform är beroende av de andra

[107] Bourdieu (1984) och Bourdieu och Wacquant (1992)
[108] Bourdieu (1984)
[109] Ibid.
[110] Ibid, Bourdieu (1993),Bourdieu (1999) sid. 17, se även Tovatt (2013)

kapitalformerna. För att kunna ha nytta av sitt sociala kapital krävs exempelvis en likartad tillgång av kulturellt kapital hos de som ingår i nätverket.

Genom att Bourdieu anser att det sociala kapitalet även är knutet till ekonomiskt och kulturellt kapital har det inte samma grund i sociala nätverk som hos Putnam och Coleman. Enligt Coleman och Putnam medverkar socialt kapital till social integration. Bourdieus resonemang pekar mot att det sociala kapitalet baseras på något mer än bara sociala nätverk.[111] Det jag finner intressant utifrån Bourdieus resonemang och som är applicerbart i anslutning till min empiriska undersökning är hur individer och grupper kan tillgodogöra sig resurser som skapas genom relationerna i ett nätverk och att det sociala kapitalet på så vis blir en tillgång. Det som påverkar att jag inte huvudsakligen har använt Bourdieu i min analys är att min studie inte diskuterar förhållandena till andra kapitalformer. Jag studerar inte heller sociala klyftor i samhället utan fokus ligger på sociala kontakter och nätverk.

Positiva sociala effekter utifrån det sociala kapitalet kan handla om att tillgodogöra sig kunskap och erfarenheter. Intressant utifrån Coleman är att han beskriver socialt kapital bestående av nätverk i samhället som underlättar ett visst handlande hos aktörer, såsom individer eller organisationer. Han menar bland annat att det sociala kapitalet möjliggör prestationer som utan kapitalets närvaro inte annars skulle varit möjligt att genomföra. I det sociala kapitalet ryms, enligt Coleman, lönsamma resurser som är tillgängliga för en aktör genom hans eller hennes sociala relationer inom en social struktur. Härigenom främjas vissa handlingar hos personer eller sammanslutningar inom denna struktur.[112] Likt Bourdieu ansåg han att socialt kapital behövdes som ett komplement till andra kapitalformer. Det var viktigt för Coleman att koppla samman det sociala med ekonomernas kapitalbegrepp. Han anser även att skapandet av socialt kapital sker oavsiktligt i jämförelse med att skaffa sig ekonomiskt kapital som sker mer målmedvetet.[113] Coleman nämner flera aspekter som ingår i sociala relationer och som kan utgöra användbara kapitalresurser för individer. Han menar att det finns ett värde i att känna tillförlitlighet till sin omgivning, vilket talar för att förpliktelser betalas tillbaka bland aktörer i sociala relationer. Om en person gör något för en annan person förväntar hon eller han att detta återgäldas i framtiden. En annan viktig ingrediens i det sociala kapitalet är den potential till information som finns. Information är en viktig grund för att få saker att hända. Det han avser är information som kan förvärvas genom sociala

[111] Starrin & Rønning (2011)
[112] Coleman (1990)
[113] Ibid. (1988), se även Starrin & Rønning (2011)

relationer med andra ändamål än de egna. Ett exempel han ger är att forskare kan vara intresserade av att hålla sig uppdaterade gällande forskning i närliggande fält av sitt eget. Genom att till exempel ha en daglig kontakt med kollegor kan detta ske. I detta sammanhang talar han även om fasställandet av normer som bidrar till ett visst beteende. Effektiva normer i ett område, på en plats, kan bidra till att handlingar som gynnar alla ökar och de som skadar andra minskas.[114] Intressant i Colemans resonemang är hur det sociala kapitalet möjliggör prestationer som annars inte skulle ha förekommit. En tankegång som är användbar i förhållande till gemenskapen och samarbetet i Arvikas festivalorganisation och vad det bidrog till. Gemensamt för de resonemang som förts ovan är att det ingår resurser i det sociala kapitalet. Även Putnam menar att det sociala kapitalet kan vara till nytta och en fördel för de som är innehavare, med reservation för exkluderande och antidemokratiska sammanslutningar. Följande avsnitt tar avstamp i Putnams resonemang följt av en viss kritik riktat mot detsamma.

Nyttan för individ och samhälle

I ett samhällsperspektiv menar Putnam att förekomsten av socialt kapital, primärt skapat i frivilliga organisationer, är gynnande för demokratin i samhället. Vidare betonas dock att inte alla sammanslutningar är bra för demokratin, då en del kan vara direkt antidemokratiska, samt att frivilliga organisationer inte är botemedlet mot allt i samhället.[115] Han menar även att det sociala kapitalet är främjande för lokal utveckling. Fokus ligger på hur människor agerar och i vilken utsträckning det sker ett deltagande i olika nätverk, vanligtvis gällande den ideella sektorn. Han menar att en rik ideell sektor kan leda till god utveckling i samhället.[116] I begreppet socialt kapital lägger Putnam ord som *förtroende, normer* och *nätverk* följt av … *som kan förbättra samhällseffekter genom att underlätta samordnade operationer* [117] även uttryckt enligt … *som möjliggör för aktörerna att agera tillsammans mer effektivt för att uppnå gemensamma mål.*[118] Han betonar vidare att *förtroendet* uppstår på två sätt dels genom *reciprocitet,* det vill säga ett gemensamt givande och tagande, dels genom ett *medborgerligt engagemang* som exempelvis i frivilliga organisationer och

[114] Coleman (1988)
[115] Putnam (2006)
[116] Ibid. (1996) (2000)
[117] ibid (1996) sid. 201 citat
[118] Ibid. sid. 664 citat

föreningar.[119] Även om Putnam i första hand inriktar sig mot en samhällelig nivå talar han om betydelsen för den enskilda individen av att ingå i sociala nätverk. Det är oundvikligt att inte lyfta in den individuella betydelsen i resonemanget då det är individerna som utgör nätverken och erhåller resurser som i sin tur kan ge avtryck på samhället. Genom frivilliga insatser i ett samhälle, där sammanhållning och jämlikhet finns, skapas ett socialt kapital. På detta vis är socialt kapital både en offentlig och privat aspekt enligt Putnam. I sin bok Bowling Alone påpekas att i tidigare arbeten har han framhållit det offentliga sociala kapitalets dimension så starkt att det privata utbytet har varit obemärkt.[120] En del av fördelarna av en investering i det sociala kapitalet går till den som genomfört investeringen och är således till nytta ur ett privat perspektiv. En del går till de omkringstående vilket speglar den kollektiva aspekten. Till att börja med knyter enskilda individer band som främjar deras intresse. Ett exempel är hur personer som söker arbete ser till att skapa nätverk. Det sociala kapitalet kan i sammanhanget ha en större betydelse än humankapitalet, vilket utgörs av enskilda individers egenskaper. Samhällets förekomst av socialt kapital har således betydelse för hur personer agerar. En enskild individ med goda förbindelser i ett samhälle med svaga band är mindre produktiv än någon med goda förbindelser på en plats med starka sociala band. En person som har ett svagt kontaktnät i ett samhälle där det förekommer starka sociala band kan erhålla fördelar genom detta.[121] Det finns olika former av socialt kapital som har samhällsnyttiga syften, andra för medlemmarnas individuella nöje och de som både har offentliga och privata syften.[122]

Putnam menar att liksom fysiskt kapital och humankapital har socialt kapital *ett konkret värde.* De här formerna av kapital ökar den individuella och kollektiva produktiviteten. Det fysiska kapitalet handlar om föremål och humankapital om enskilda individers egenskaper och utbildning medan det sociala kapitalet handlar om band mellan personer. Dessa band skapar sociala nätverk och normer för ömsesidighet och tillit.[123] Det faktum, enligt Putnam, att förtroende uppstår genom ett gemensamt givande och tagande människor emellan benämner han ”den generaliserade ömsesidighetens princip”. De människor i ett samhälle som följer denna norm och de beteenderegler som

---

[119] Putnam (1996)
[120] Ibid. (2006)
[121] Ett exempel Putnam ger är om brottsligheten minskar i ett samhälle för att grannarna ser till varandras hus, gynnas även den som inte personligen har kontakt med grannarna och som själv är ute och reser hela tiden Putnam (2006) sid. 20
[122] Putnam (2006)
[123] Ibid.

uppkommer upplever att de själva har en nytta av det. Han menar även att ett samhälle som bygger på en sådan generaliserande ömsesidighet är effektivare än ett samhälle där misstänksamhet råder. En förekomst av täta sociala nätverk stärker normerna för ömsesidighet. Det skapas en förväntan - att gör jag det här för dig förväntar jag mig att du gör något för mig. Putnam menar att ett samhälle som präglas av denna ömsesidighet är effektivare än då misstänksamhet råder. Engagemang och socialt kapital talar för ömsesidiga förpliktelser och ett ansvarsfullt handlande.[124]

Det sociala kapitalet har, i Putnams anda, en välgörande inverkan på individer, samhällen och även nationer. I ett individuellt perspektiv påverkar de sociala förbindelserna personens chanser och förmåner i livet. Det ingår många beståndsdelar i socialt kapital som är behjälpliga för att människor ska kunna förverkliga sina strävande. Hur detta sker varierar. Putnam menar även att de nätverk som bildar det sociala kapitalet utgör väsentliga kanaler för information som kan vara till en hjälp för att få individer att uppnå sina mål. Exempelvis när personer får arbete genom sina personliga kontakter. De ekonomiska möjligheterna minskar när det saknas socialt kapital, även om humankapitalet i form av utbildning är högt. Ett deltagande i frivilliga sammanslutningar kan skapa möjligheter till att utveckla ett praktiskt kunnande som är nödvändigt för att kunna vara delaktig i samhällslivet. Vissa sammanslutningar fungerar även som utbildande i sociala och medborgerliga färdigheter. Det kan skapas en kunnighet i att leda möten, tala offentligt, organisera projekt och att debattera på ”rätt” sätt i offentliga frågor.[125] Genom de individuella vinster som görs skapas krafter som kan påverka samhället i sin helhet.[126] Vinsten av en investering i det sociala kapitalet går delvis till de

---

[124] Putnam (2006)
[125] Ibid.
[126] Putnam ger ett fiktivt exempel på hur ett engagemang i ett specifikt syfte kan ge ringar på vattnet. Föräldrar till ett barn i skolåldern väljer en offentlig skola i sämre skick framför en bra privat skola. De vill, med utgångspunkt i den offentliga skolan, att barnet ska komma i kontakt med barn från olika miljöer. Den privata skolan kostar även mycket pengar. De väljer den offentliga skolan och tänker starta en föräldraförening. Om de lyckas hänger på om det finns andra intresserade och engagerade föräldrar. I detta kommer det sociala kapitalet in. Desto mer de lär känna människor i omgivningen och får förtroende för dem desto lättare blir det att få medlemmar i föreningen. Ponera att föräldraföreningen blir ett faktum och ett tillskott till det sociala kapitalet. Vad betyder det då för de individer som är involverade och för det omgivande samhället. Putnam menar att för det första skapas en medborgarkunskap. Människor, som inte tidigare ställts inför dessa uppgifter, lär sig hur ett projekt skapas, utföra presentationer, söka upp förtroendevalda och uttrycka sina utsikter på möten. Förutom detta skapas normer och engagemang bland skolpersonal. Kontakter mellan hemmen och skolan förstärks. Kontakter som skapas kan sedermera ta sig uttryck i framtiden. Om någon blir arbetslös finns ett kontaktnät som kan vara behjälpliga och komma med tips. Nya bekantskaper kan även bidra till fritidssysselsättningar. Vinster uppkommer i form av medborgarkunskap, socialt stöd, ideella insatser och yrkeskontakter med mera. Det är ett exempel på hur ringar på vattnet skapar utifrån förekomsten av socialt

omkringstående och delvis till den person som genomfört denna investering. Föreningar kan engagera lokala krafter som exempelvis verkar för insamling av pengar till behövande samtidigt som dess medlemmar får vänner och affärsförbindelser som är till nytta för dem själva. Människor som har aktiva och förtreondefulla förbindelse utvecklar karaktärsdrag som är av nytta för övriga delar av samhället. Det skapas en större tolerans, mindre cynism och större förståelse för andra. Utan kontakt med andra och möjligheter till att förmedla sina egna åsikter skapas en större risk att drivas av sina dåliga instinkter. Genom engagemang i frivilliga organisationer skapas möjligheter för individer att förmedla sina åsikter, intressen och krav på staten, de enskildas röster kommer till tals.[127]

Putnam ser även socialt kapital och engagerade medborgare som en nödvändighet för lokal utveckling. Han stödjer sin forskning i en omfattande studie där han följde utvecklingen i regioner lokaliserade i södra respektive norra Italien.[128] Ett resultat av studien var att det framkom tydliga skillnader mellan de norra och södra områdena. I den norra delen visade det sig att demokratin fungerade mycket bättre än i den södra delen. Genom sina studier om vad som kunde vara orsaken fann Putnam ett samband mellan en täthet av lokalt organisationsväsen och en fungerande demokrati samt en ekonomisk tillväxt.[129] Ett svenskt exempel på en plats med en dominans av ett egenföretagande och förekomst av en positiv inverkan av det sociala kapitalet återfinns i Gnosjö, vilket jag återkommer till. Putnam genomförde senare ytterligare en studie i Amerika angående medborgarengagemang och samhällsliv. Det visade sig att det sociala kapitalet, som han anser är av starkt värde i samhället, har minskat sedan 1970-talet och är på nedgång i USA. Putnam menar att tendensen är ett hot mot demokratin. Människor är allt mindre engagerade i organisationer och informella nätverk. Hans förklaring är bland annat de krav som människor har i samband med arbetslivet, att det föreligger geografiska avstånd mellan olika verksamheter i städer, framväxten av internet samt att graden av de som lever ensamma har ökat.[130]

---

kapital som har betydelse både för samhället och som har en individuell nytta. (Putnam 2000) sid. 305

[127] Putnam (2006)

[128] Ett institutionellt reformarbete genomfördes i landet där beslut som förut fattades i Rom nu lades ut på tjugosju regionala parlament eller regionstyrelser. Under tjugo år följde Putnam och hans forskarlag vad som hände och hur de regionala styrelserna lyckades få den demokratiska processen att fungera. Putnam (1996)

[129] Putnam (1996)

[130] Ibid. (2006)

Putnam menar att all mer tid går åt att se på tv och använda sig av datorn och därav blir gemensamma aktiviteter alltmer sällsynta.[131] I den tid som råder nu är det fruktbart att tala om virituella nätverk och användningen av internet. I samband med generationsväxlingar kan mötesplatser via nätet utgöra alternativ till mer fysiska möten. Det har skapats nya mötesplatser som i sin tur skapar nätverk. Rønning menar att tillgången till virituella nätverk både kan ses som en förstärkning liksom en försvagning av socialt kapital. För personer som är fysiskt förhindrade att träffa andra människor kan möten möjliggöras och underlättas genom tillgång till virituella mötesplatser. I andra fall kan givetvis kontakter som tas på det här viset leda till negativa konsekvenser.[132]

Den minskning av det sociala kapitalet som skett i USA har enligt vissa studier inte förekommit i Sverige. Putnam har även väglett ett internationellt projekt där länder som Australien, Frankrike, Japan, Spanien, Storbritannien, Sverige och Tyskland har undersökts. I de här länderna förekom inte någon nedgång av tillit och deltagande i frivilliga organisationer och nätverk såsom i USA.[133] SOM-institutet[134] i Göteborg har sedan år 1996 mätt den sociala (alternativt mellanmänsklig) tilliten i Sverige. Statsvetaren Bo Rothstein menar att det här är en av de mest stabila företeelser som kan mätas i den svenska opinionen.[135] Ytterligare studier låter se att den sociala tilliten är störst i Norden och att deltagandet i frivilliga organisationer är som mest omfattande här.[136] Rothstein har även uttryckt en del invändande mot Putnams teori. Följaktligen kommer några nedslag att göra i hans åsikter för att skapa perspektiv på Putnams ingångspunkter.

Är tillit att lita på?

Rothstein är en av dem som uttalat en viss kritik mot Putnam. Det han dock anser stämma är det ömsesidiga givande och tagandet, det vill säga då människor inte har förtroende för att andra människor uppträder solidariskt är det inte meningsfullt att själva uppträda på det viset.[137] Något av det han opponerar sig emot är att Putnams definition av socialt kapital är för bred och

[131] Putnam (2006)
[132] Rønning (2011) i Starrin & Rønning (2011)
[133] Rothstein (2001)
[134] SOM-institutet är en opartisk undersökningsorganisation vid Göteborgs universitet. Sedan 1986 har SOM-institutet arbetat tillsammans med forskare inom en rad olika forskningsfält för att belysa opinioner och för att förstå svensk samhällsutveckling.(gu.se 130904) Citat
[135] Rothstein (2011)
[136] Wollbæck och Selle (2003)
[137] Rothstein (2001)

innehåller för många komponenter som kan ha samband med varandra. Utifrån definitionen förtroende, normer och nätverk menar Rothstein att förtroende kan vara en social norm. Deltagande och aktivitet i sociala nätverk är ett beteende och en handling och det kan vara viktigt att hålla isär detta. Just orsaken till att människor ingår i nätverk kan vara att de innehar en social norm att de kan lita på människor. Det kan även vara tvärt om att det är deltagande i organisationer som skapar förtroende för andra människor. Utifrån Putnams definition att socialt kapital skapar förtroende menar Rothstein att det, enligt det som nyss nämndes, redan *kan* ha förekommit en tillit. Det kanske är de människor som har ett högt förtroende för andra som går med och blir aktiva i organisationer och nätverk, därav bör denna breda definition preciseras.[138] Även om Putnam talar om att ett engagemang i en frivillig organisation skapar socialt kapital menar han ändå att frivilligt arbete är enklare i samhällsorganisationer där det finns ett arv av socialt kapital och nätverk i samhällsengagemang.[139] Det tyder på att förekomsten av socialt kapital leder till mer engagemang – det ena ger det andra. Företeelsen inbegriper således ett slags cirkelresonemang. Det sociala kapitalet ses både som orsak och som en effekt.

Rothstein väljer att sätta den mellanmänskliga tilliten i centrum i sin definition av socialt kapital. Det innebär att det finns en allmän uppfattning om att människor i omgivningen generellt sett går att lita på. Både tillit och deltagande i nätverk bör dock ingå men tilliten är den grundläggande ingrediensen. Detta förklarar han med att alla nätverk i samhället inte skapar tillit i samhället. Det finns nätverk som skapar det motsatta genom misstro till det omgivande samhället. Ännu en förklaring till att tilliten är kärnan är att i organiseringen av ett nätverk eller en frivillig organisation krävs att alla ställer upp. Utan någon form av tillit mellan deltagarna är det inte så troligt att det bildas en frivillig organisation.[140] Betonas bör att även om det finns en tillit medlemmar emellan kanske inte det är gynnande för omgivningen. Putnam påpekar att nätverk och normer är oftast bra för dem som verkar inom nätverket men de externa effekterna är inte alltid positiva. Det sociala kapitalet, liksom andra kapital, kan utgöras av illasinnade och antisociala syften.[141] I dessa sammanhang råder ofta en form av socialt kapital som kan ses som inneslutande, mer om detta nedan. I samband med Putnams resonemang om

[138] Rothstein (2001)
[139] Putnam (1996)
[140] Rothstein (2003)
[141] Putnam (2006)

föreningslivets och de frivilliga organisationernas betydelse för socialt kapital har Rothstein vissa invändningar. Han menar att det inte går att hitta en tydlig skillnad mellan de organisationer som skapar tillit och till de som inte gör det. Vissa organisationer är konstruerade för att skapa misstro mot andra människor. Rothstein menar att Putnam har, i sin bok Bowling Alone[142], svarat på denna kritik genom att tala om en *mörk sida* av det sociala kapitalet, där han menar att kapitalet kan användas för både bra och dåliga ändamål. Rothstein poängterar att ett sådant socialt kapital kan vara negativt för samhället.[143] I sammanhanget använder han Levis uttryck osocialt kapital som en distinktion till socialt kapital.[144] Även om medlemmar inom ett nätverk, som påverkar samhället i negativ riktning, har hög tillit till varandra förändras inte den negativa påverkan för samhället. Det handlar om socialt kapital på en annan nivå. Det Rothstein menar är om socialt kapital *ska kunna definieras som en tillgång* är det nödvändigt att konstatera vem som är innehavaren. Om ett samhälle eller organisation faller samma av stridande grupper, är grupperna innehavare av ett socialt kapital som inte är en tillgång för samhället eller organisationen. Resonemanget som Rothstein för här stöder även hans förklaring till sin definition av det sociala kapitalet. Den innebär att det sociala kapitalet är kopplat till uppfattningen om att i allmänhet kunna lita på de människor som lever i det omgivande samhället, eller i den organisation som en person verkar inom. Det sociala kapitalet kan både skapa och förstöra ett samhälles sociala kapital.[145] I detta resonemang är det viktigt att tillägga att det finns olika former av socialt kapital, som är användbara i anslutning till att förstå dess negativa respektive positiva sidor.

Överbryggande och anknytande socialt kapital

Viktigast bland olika former av det sociala kapitalet är, enligt Putnam, skillnaden mellan den överbryggande, inkluderande och den sammanbindande, exkluderande formen. Enligt Putnam kombineras en individualitet och gemenskap i det överbryggande sociala kapitalet och han anser detta vara gynnande för företagande och demokrati. Här handlar det om utåtriktade inkluderande nätverk som omfattar människor med olika bakgrund, socialt, åldersmässigt, etniskt med mera. Det överbryggande sociala kapitalet knyter

[142] Putnam (2006)
[143] Rothstein (2003)
[144] Levi, M (1996)
[145] Rothstein (2003)

kontakter utåt, nätverk skapas och grupper samt behov sammanlänkas. En mer isolerad form är det anknytande sociala kapitalet. Putnam exemplifierar det anknytande sociala kapitalet bland annat med etniska sammanslutningar och religiösa sekter. Det överbryggande kan exempelvis återfinnas i ungdomsföreningar engagerade i samhällsnyttiga arbeten.[146] I svensk anda har den mer slutna varianten socialt kapital applicerat på livet och kulturen på bruksorter, som ibland beskrivs med inlärd passivitet och där ett beroende av det dominerande företaget hämmat företagsamheten.[147] Begrepp i sammanhanget är bruksanda[148] och bruksmentalitet, som ursprungligen använts i beskrivningen av de förindustriella patriarkaliska järnbruken men sedermera även i samband med orter framväxta i samband med industrialismen och med en liknande social och ekonomisk sammansättning.[149] Skillnader i det lokala sociala kapitalet i Sverige brukar diskuteras utifrån bruksanda samt Gnosjöanda. Ofta sätts Gnosjöanda som en motsats till bruksanda. Egenföretagandet dominerar i den småländska kommunen Gnosjö och i dess grannkommuner. Hammar och Svensson menar att människors identitet skapas av lokala och regionala förhållanden som sedan påverkar hur det sociala kapitalet ser ut i en region. De pekar på den omfattning av samarbete mellan företag samt avknoppningar som råder i Gnosjö samt på det lokala sociala kapitalets positiva inverkan på regionens utvecklingskraft.[150] Olika bygder och platser har sina egna kulturarv bestående av olika försörjningstraditioner och livsformer. Sociologerna Lönnbring och Karlsson menar att graden av socialt kapital är beroende av dessa faktorer på plats. De pekar på att det är viktigt att lyfta fram platsens unika förutsättningar för att skapa förståelse för det sociala kapitalet. Det sociala kapitalet ses som ett perspektiv på människors relationer och tillit till varandra men även utifrån att relationerna i sin tur har en relation till den plats där de uppstår och verkar. Lönnbring och Karlssons studier är i

---

[146] Putnam (1996) (2006)
[147] Karlsson & Lönnbring och (2011)
[148] För att kort beskriva bruksandan så har den har formats utifrån relationen mellan en lokalt dominerande arbetsgivare och ett arbetarkollektiv – garanterad sysselsättning mot arbetarnas lojalitet. Då andra företag ses som konkurrenter uppmuntras inte nyföretagande och entreprenörskap. Isacsson menar att bruksandan är omdiskuterad både när det gäller fenomenet i sig själv samt dess betydelse både i historien och i nutid. (Isacsson 2007 sid. 267). Lundberg och Karlsson är kritiska till de uttalanden som görs angående Gnosjö- och bruksandan inom den svenska utvecklingsdiskussionen. De menar att, utifrån de vaga referenser som ofta görs till Gnosjö- och bruksanda, går det knappt att uttala sig om i vilken utsträckning detta påverkar lokal handlingskompetens och utvecklingssyn. Dock menar de att det är viktigt att undersöka hur traditioner och sociokulturella arv kan inverka på handlingskraften på ett positivt och negativt sätt, vad som förmedlas genom dessa arv och hur detta kan tas tillvara eller avbrytas (Lundberg, och Karlsson 2002)
[149] Kullgren (2000)
[150] Hammar & Svensson (2004)

sammanhanget inte inriktade mot ideellt arbete och samhällsengagemanget på det sätt som Putnam framställer sina resultat, utan i första hand mot småföretagande på landsbygd. De talar om en självständig försörjningsform som råder i bygder med en tradition av jord- och skogsbruk. Det här är platser där människor har byggt upp en kunskap och en tradition av individuella insatser, förmåner som kan användas i nya sammanhang, där jordbruk byts ut mot ett nyföretagande med ett nytt innehåll. På platser där detta sätt att leva dominerar, menar Karlsson och Lönnbring, att det finns en kombination av individualitet samt en tradition av samarbete och gemenskap byggd på tillit. Det sociala kapital som råder på platser av det här slaget utgörs av ett socialt stöd mellan familjer, ett gemensamt ägande och arbetsbyten.[151] Lönnbring menar att på sådana platser finns en ”jordmån” för företagande.[152] Deras resonemang talar för ett överbryggande socialt kapital.

Det överbryggande och anknytande sociala kapitalet har både för och nackdelar. Ofta förknippas det anknytande sociala kapitalet med negativa aspekter och kan ibland ha negativa effekter på det omgivande samhället. En stark lojalitet skapas inom gruppen som kan bidra till motsättning mot de som står utanför. Ett överbryggande, inkluderande, socialt kapital sträcker sig ofta över olika sociala gränser. Det kan även handla om svagare band som exempelvis kan vara kontakter med avlägsna bekanta som kan vara av nytta vid sökande efter arbete. På så vis kan det överbryggande kapitalet vara mer värdefullt än de starkare banden. I samband med ett sammanbindande socialt kapital bildas ett fundament för en specifik ömsesidighet och soledaritet. Täta nätverk kan även vara stödjande för medlemmar som behöver hjälp och stöd av olika slag. Putnam menar att olika grupper sluter sig samman utifrån vissa sociala dimensioner men överlappar andra. Det finns inga tydliga skiljelinjer mellan dessa olika former utan både och kan förekomma.[153] De olika formerna har även, vilket framkom ovan, diskuterats i samband med plats exempelvis i samband med olika försörjningstraditioner. Det finns forskning som pekar mot att den ena formen av socialt kapital inte behöver utesluta den andra.[154] Båda formerna av det sociala kapitalet har fördelar som bidrar till att vi har behov av både och.[155]

---

[151] Karlsson & Lönnbring och (2011)
[152] Lönnbring (2003)
[153] Putnam (2006)
[154] Lewicka (2010)
[155] Starrin & Rønning (2011)

Ytligare än överbryggande

Det finns även motsägelser mot att varaktiga relationer och kontakter skulle vara gynnande för individer och samhälle där fördelar av att ingå i ett nätverk, som ovan framgått, inte är av relevans. En sådan motpol till Putnams teorier kan sägas vara det Florida förespråkar såsom icke permanenta relationer och ytliga förbindelser och miljöer där det ges möjlighet till att leva ett önskvärt halvanonymt liv. Han anser att detta är att föredra i stället för gammalmodiga och tätt sammansvetsade samhällen. Teorierna enligt Putnam skapar inte längre tillväxt i dagens samhälle. Florida talar om kreativitet och kreativa människor som idag lockas till denna typ av *toleranta* samhällen.[156] Förhållningssättet har fått en omfattande uppmärksamhet inom den kulturpolitiska diskussionen i Sverige. I kulturutredningen 2009 diskuteras hans arbeten kring den mänskliga kreativitetens betydelse för informationssamhällets utveckling. Utifrån det faktum att samhällsutvecklingen gått från industrisamhället till informationssamhället handlar det nu om en övergång till en ekonomi som handlar om mänsklig intelligens, kunskap och kreativitet. Florida har en grundtes som syftar till att människor inte i första hand arbetar för att utföra ett arbete rutinmässigt eller förutbestämt utan för att vara kreativa. Han menar att det är människans kreativitet som är den drivande faktorn för utvecklingen.[157] Fokus ligger på initiativrika *individer* snarare än på företag och organisationer.[158] Kreativiteten uppfattad som förmågan att skapa nya meningsfulla samband har blivit den avgörande konkurrenskraften inom praktiskt taget alla näringar. Florida har gjort en indelning av yrken som han generellt anser innefatta en hög grad av kreativitet. Inom den här sektorn har han också definierat en superkreativ kärna vilket innefattar yrken som i särskilt hög grad bygger på kreativ förmåga – datorrelaterade och matematiska yrken, arkitekter och ingenjörer, forskare inom medicin, natur- och samhällsvetenskap, utbildnings- och biblioteksyrken, konst, design, underhållning, sport och media. De som arbetar inom de kreativa yrkena kallar Florida för den *kreativa klassen,* en ny social klass.[159] Han menar att konstellationen av talangfulla kreativa människor vanligtvis finns i storstäderna där det råder en mångfald och olikheter bland människorna.[160] I kulturutredningen poängteras att ordvalet den *kreativa klassen* är problematiskt. Det är långt ifrån självklart vilka yrken som kan kallas kreativa

[156] Florida (2002)
[157] SOU, Statens offentliga utredningar (2009), se även Florida (2002)
[158] Florida (2002)
[159] SOU, Statens offentliga utredningar (2009), se även Florida (2002)
[160] Hansen, Vang, & Asheim (2005)

samt att ordet klass är något negativt och har varit ett starkt tema i den politiska debatten under 1900-talet. Även Florida menar att det förekommer en social problematik i sammanhanget men även att det är nödvändigt med ett framväxande av den kreativa klassen för utvecklingen i den nya ekonomin.[161] Den *elit* av människor han talar om anser att utbudet av konserter på vardagkvällar, uteserveringar, alternativa kulturyttringar, konstutställningar och liknande är viktigt när de väljer sin bostadsort. I utvecklingsstrategiska diskurser har utvecklingen av varumärken som förmedlar platser där den kreativa klassen trivs blivit central i Europa och inte minst i Sverige.[162] Inte att förringa är att Floridas förhållningssätt till den kreativa klassen handlar om vissa utvalda människor och vissa utvalda platser. Jakobsson skriver att Floridas forskning är[163]*;*

… *fylld med svepande antaganden om den kreativa klassen som lekfulla och sorglösa individer som slinker in på puben efter jobbet när som helst under veckan, tar en runda på konstutställningar mitt på dagen och hänger på designade caféer på eftermiddagen, Det vardagsliv som för många innehåller hämtning av barn på dagis, städning, matlagning och matinköp ingår inte i Floridas värld.*

Ytterligare kritik mot att använda sig av Floridas förhållningssätt är att hans studier är inriktade mot storstäder vilket inte är direkt applicerbart på mindre orter och landsbygd. Hansen, Vang och Asheim betonar att nya konkurrensåtgärder har skapats utifrån den kreativa klassens roll i att främja regional utveckling. I städer görs försök att attrahera investering genom att erbjuda attraktiva platser för lokalisering, det avgörande är även att locka och behålla högkvalificerad människor avgörande för den framtida välfärden i städer. De menar att Floridas teser är byggda på undersökningar i *ett* land, USA, vilket kanske inte representerar förhållandena i andra länder. Florida pratar om en högrörlighet bland den kreativa klassen och ytterligare en aspekt är, menar Hansen m.fl., att i länder med hög jämställdhet så hindras rörligheten av de familjeförhållanden som råder. Mobiliteten blir låg då flyttning både i det egna landet eller utomlands måste passa både mannens och kvinnans karriär samt att miljö och utbildning är viktigt med tanke på barnen. ”Talangers migrationsmönster” skiljer sig knappast från andra människor. Det krävs mer forskning i andra länder. Studier om regional utveckling och talang har i första

[161] SOU, Statens offentliga utredningar (2009), se även Florida (2002)
[162] Peck (2005), Jakobsson (2009)
[163] Jakobsson (2009) sid. 49 citat

hand berört engelsktalande länder. En flytt mellan Sverige och Frankrike kan innebära svårigheter med språket. Floridas tes om den kreativa klassen anses intressant och mycket är säkert sant men Hansen m.fl hävdar att några av dessa antagande inte passar in i ett europeiskt perspektiv och särskilt inte i ett skandinaviskt.[164]

I utvecklingsstrategiska diskurser har utvecklingen av varumärken som förmedlar platser där den kreativa klassen trivs blivit centralt i Europa och inte minst i Sverige.[165] Även om Florida och tanken om att locka till sig den kreativa klassen genomsyrar olika plandokument i landet så har även betydelsen av det sociala kapitalet i viss mån förekommit i lokalt och regionalt utvecklingsarbete. Rothstein menar att ett begrepp som socialt kapital och som kan förknippas med något positivt gärna används och inkluderas i verksamheten av politiska och ekonomiska aktörer.[166] Samhällsutvecklingen gynnas av det sociala kapitalet, menar Lidström. Genom investeringar satsas det på det ekonomiska kapitalet och genom bildning på humankapitalet[167]. Det är inte politisk möjligt att bestämma att människor ska känna tillit eller skapa nätverk, men Lidström påpekar att det ändock finns en möjlighet till att skapa gynnsamma förutsättningar för möten, kontakter och tillit genom samhällsorganisationer.[168] Syssner pekar på de mjuka faktorernas betydelse för den regionala ekonomiska utvecklingen som en trend inom regionalpolitiken inom Sverige och inom EU. Hon talar om socialt kapital som en av dessa mjuka faktorer som kan ses som en kollektiv resurs, tillgångar som skapas och utvecklas i grupp. I samband med en känsla av ett förtroende skapas förutsättningar för samarbete. Det sociala kapitalet kan även ses ur ett individperspektiv där individuella egenskaper lyfts fram såsom entreprenörsanda, kreativitet, vilja, initiativförmåga och kunnande.[169] Ett effektivt socialt kapital kan utgöra en viktig betydelse för lokal och regional utveckling, en förutsättning är att det finns mötesplatser och arenor där en samverkan och samvaro kan ske. I sammanhanget ses en festivalorganisation som en sådan mötesplats. I arbetet med att skapa och utveckla en festival, skapas kontakter både mellan de som direkt arbetar med festivalen och med aktörer i samhället utanför – kontakter som är nödvändiga i sammanhanget. De

---

[164] Hansen, Vang, & Asheim (2005)
[165] Peck (2005) sid. 740-741, Jakobsson (2009)
[166] Rothstein (2003)
[167] Humankapital … människors kunskaper, färdigheter och andra till produktionsförmågan bidragande fysiska och psykiska egenskaper som förvärvats genom investeringar i form av bl.a. utbildning, träning och hälsovård. Ne.se (120303) citat
[168] Lidström (2009)
[169] Syssner (2011)

möten som sker medverkar till utveckling av socialt kapital, vilket är gynnande både för kollektivet som individen.

Det finns exempel på hur det har arbetats med det sociala kapitalet i utvecklingsarbeten. Ett sådant är ett projekt applicerat i fyra kommuner i Västra Götaland. Arbetet gick ut på att kartlägga och identifiera det sociala kapitalet som tillväxtfaktor, vad som är utmärkande och vilka effekter det kan ha för samhällsutvecklingen. I sammanhanget konstateras svårigheter med att mäta detta i jämförelse med exempelvis befolkningsutveckling och utbildningsnivåer. Då det handlar om mänskliga resurser studerades det sociala kapitalet genom begrepp som *förtroende, tillit, nätverk* och *mänskliga relationer*, begrepp som är primära för Putnam. En motivering till att använda sig av det sociala kapitalet är att ekonomisk tillväxt alltmer förklaras av betydelsen av människors förmåga att använda sina resurser. Resultatet av studien visar att det i samtliga fyra kommunerna fanns en *upplevelse* av många nätverk som bidrog till utveckling.[170] Ytterligare ett exempel framgår i rapporten *Socialt kapital i regionalt utvecklingsarbete* framtagen av Stockholms läns landsting. Ur ett planeringsperspektiv talas det om att befolkningen ska uppnå livskvalité genom fyra utgångspunkter; god hälsa, relevant utbildning, arbete och ett *gynnsamt socialt sammanhang*. Bland de sociala frågorna ingår det sociala kapitalet som ett nytt område. Genom att skapa förutsättningar för detta ska regionens kapacitet och konkurrenskraft kunna öka. I rapporten anges, definieras och diskuteras det sociala kapitalet utifrån värdet för både individen samt utifrån värdet för gruppen och samhället. När det gäller det individuella perspektivet hänvisas det i rapporten till Bourdieu och just det som han framhäver om det sociala kapitalet som en individuell egenskap satt i ett socialt sammanhang. Även vikten av en grupps förmåga att *skapa gemensamma eller kollektiva nyttigheter* framhålls. Det bör råda ett förtroende *mellan* en grupp medlemmar men även för personer utifrån. Det är viktigt att stimulera kontakter ”över gränserna” där allt fler kan få nytta av nätverk och relationer. Ett ökat stöd till föreningsliv och folkrörelser skulle kunna verka för att skapa mötesplatser mellan människor med olika bakgrund och från olika sociala miljöer, på så vis skulle en känsla för gemenskap skapas. Något som konstateras i sammanhanget är att mötesplatser är det centrala för det sociala kapitalets uppkomst.[171] Det jag främst vill visa genom ovanstående exempel är hur mångfacetterat en mjuk faktor som det sociala kapitalet är. Det är inte heller helt enkelt att fånga upp och mäta då det

[170] Bergstrand (2007):
[171] Regionplane- och trafikkontoret Stockholms Läns Landsting (2008)

främst handlar om mänskliga värderingar och om upplevelser. En viktig utgångspunkt för föreliggande resonemang är att det krävs förutsättningar i form av mötesplatser för att de aspekter och värden som det sociala kapitalet kräver ska kunna skapas.

Socialt kapital, engagemang och känslan för plats

Med koppling till Putnams resonemang om vikten av förekomsten av föreningar och organisationer för att förutsättningar ska skapas för socialt kapital, kan man således tala om behovet av mötesplatser. I sammanhanget blir även förekomsten av socialt kapital en utgångspunkt för att dessa mötesplatser ska komma till stånd. Återigen ses det sociala kapitalet både som orsak och effekt av sociala aktiviteter. Det sociala kapitalet måste äga rum för att det ska kan utvecklas och bli varaktigt. I samband med exempelvis ett aktivt föreningsliv, en organisation eller andra tillfällen där människor möts och samverkar runt något gemensamt – ett gemensamt mål, skapas *sociala mötesplatser* som kan vara antingen slutna eller öppna och tillåtande. En festivalorganisation är en sådan mötesplats där tillfälle kan ges till utveckling av socialt kapital, dels inom organisationen men för att verksamheten ska fungera krävs även kontakter utanför denna grupp. I samband med ett arbete och ett engagemang i en festivalorganisation anser jag att det även är intressant att diskutera en potentiell känsla för den plats där festivalen är lokaliserad och huruvida det kan ses i förhållande till socialt kapital. För att sedermera sätta in det hela i en festivalkontext vill jag börja med att diskutera hur företeelserna socialt kapital och känsla för en plats kan förhålla sig till varandra. I resonemanget infogas även viljan och motiveringen till engagemang i aktivitet på plats.

Identifikationen med en plats kan variera och kan även delas av andra individuella eller kollektiva identifikationer. Genom att samlas runt en gemensam sak, en företeelse som exempelvis en festival, skapas en betydelsefull tillvaro. Gemensamma erfarenheter från en gemensam bakgrund kan bidra till skapande av plats.[172] Enligt Putnams resonemang skapas socialt kapital i samband med engagemang och reciprocitet.[173] Det här bidrar till individuella fördelar som på olika sätt kan ge avtryck på plats och vara till nytta för det omgivande samhället. Kan det även finnas ett samband mellan engagemang och en känsla för plats? Bidrar en känsla för plats att människor är mer villiga att

[172] Crang (1998)
[173] Putnam (1996, 2000)

engagera sig i aktiviteter knutna till platsen? Lewicka menar att forskare som studerat plats och sökt konsekvenser av platstillhörighet i huvudsak har fokuserat på platsrelaterade aktiviteter. Det har funnits ett antagande, menar hon, att platsanknutna människor är mer villiga att engagera sig i aktiviteter på sin bostadsort, rekreationsområden eller i verksamhet som exempelvis syftar till bevarande av naturresurser. Studier visar både ett positivt och negativt resultat gällande det här sambandet.[174] Det finns således en delad inställning till om det råder ett samband mellan platstillhörighet och socialt engagemang. Lewicka har själv genomfört en representativ nationell studie som visar att det inte fanns något direkt samband mellan platskänsla och viljan att delta i olika former av sociala aktiviteter. Hennes resultat visar en konsekvent *indirekt* länk mellan dessa två dimensioner – den förmedlande länken var *tät kontakt med grannarna*, vilket kan tolkas som förekomsten av socialt kapital.[175] Ett liknande resultat togs fram i en avhandling av ayso där relationen mellan platskänsla och socialt engagemang förmedlades genom det sociala kapitalet.[176] Båda studierna pekar på att det krävs tillit och en nära kontakt med andra människor på platsen för att ett platsbundet engagemang ska skapas. Det finns flera studier som visar ett liknande resultat.[177] Lewicka menar således att det empiriska stödet för att det finns ett samband mellan engagemang och platskänsla, är svagt och det krävs en teoretisk omprövning och utveckling. I en tvåstegsmodell visar hon att socialt kapital, både vad det gäller band till grannar samt ett öppet socialt kapital, tillsammans med ett kulturellt kapital är mer viktigt för viljan att delta i sociala aktiviteter än känslomässiga band knutna till platsen.[178] Det jag frågar mig här är om inte just förekomsten av socialt kapital är en del i att känna anknytning till platsen?

Problemet här är vad som är ”hönan eller ägget”? I jämförelse med Lewicka som menar att det inte finns något belägg för att en känsla för platsen medverkar till mer aktivitet[179], anser Small att det är aktivitet som skapar en känsla av tillhörighet till platsen.[180] Enligt Lewicka krävs även en förekomst av socialt kapital för att människor ska engagera sig aktivt[181], Small menar att genom att engagera sig i aktiviteter på plats skapas förutsättningar för det sociala kapitalet. Hon framhäver även att genom engagemang i en festival,

[174] Se Lewicka (2011)
[175] Lewicka (2005)
[176] Payton (2005)
[177] Se Lewicka (2011) sid. 218-219
[178] Lewicka (2005)
[179] Ibid. (2011)
[180] Small (2007)
[181] Lewicka (2011)

antingen i organisationen eller i egenskap av lokalbefolkningen, kan en stolthet och gemenskap skapas. Det handlar både om en stolthet för festivalen och för värdsamhället där festivalen är lokaliserad. Det skapas en känsla av att tillhöra en plats där något händer vilket inger stolthet.[182] Problematiken i det här resonemanget är således vart tar det ena sin början i förhållande till det andra, det vill säga vad kommer först - det sociala kapitalet, platskänslan eller engagemanget?

I fokus för denna avhandling är det inte viktigt var det startar. Intressant är istället diskussionen om hur socialt engagemang, socialt kapital och platskänsla kan främjas av varandra och det faktum att dessa företeelser mer eller mindre förekommer i symbios med varandra.

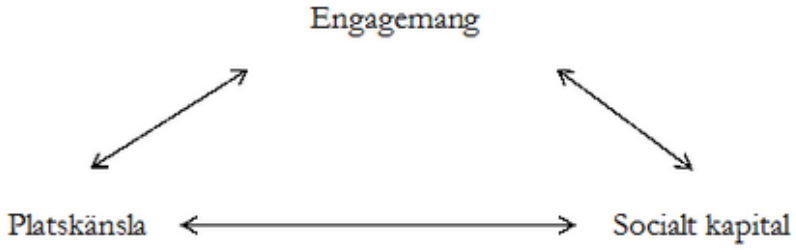

Figur 2. Förhållandet mellan engagemang, platskänsla och socialt kapital

Det som diskuterats ovan, och som jag vill visa med illustrationen i figur 2, är att det finns studier som pekar på att engagemang på plats stärker känslan för platsen och det sociala kapitalet. Andra studier visar att det inte räcker med en känsla för platsen för att vilja engagera sig utan det krävs även socialt kapital. Figuren ger även ett utrymme för ett direkt samband mellan platskänsla och socialt kapital. En gemensam erfarenhet stärker kopplingen till plats[183], och jag kan se förutsättningar för det sociala kapitalet i denna gemensamma erfarenhet. Punkten *Engagemang* i denna figur får så småningom åskådliggöra engagemanget i en festivalorganisation och sedermera kommer resonemanget att appliceras på det empiriska underlaget för denna avhandling. För att ytterligare stärka resonemanget om länkarna i denna treenighet talas det i ett fenomenologiskt perspektiv om att då människor inte känner tillhörighet till den plats där de bor blir följden att de inte heller bryr sig om den omgivande miljön där de bor. Ett ovanifrånperspektiv och det faktum att inte kunna delta och kunna påverka skapar ett ointresse för engagemang. I sammanhanget talas det om en *existential*

[182] Small (2007)
[183] Crang (1998)

outsideness. En kontrast till detta i en fenomenologisk anda är när platser kan som ses som unika, *a sense of unique places*. På de här platserna känner människor sig hemma.[184] Relph menar att plats är avgörande för vår existens, ett centrum för handling där vi upplever meningsfulla händelser. Platser ska utgöras av karaktäristiska drag och vara distinkta.[185] Det är i det här sammanhanget som synen på plats blir autentisk. De krav som nu finns gällande effektivitet och utveckling i det moderna landskapet, menar Relph, tar inte hänsyn till känslor, ignorerar etik och de personer som bor i sådana miljöer får inte vara med och känna ansvar för den omgivande miljön. I sammanhanget menar han att det sker en avhumanisering av platser.[186] Utan att dra det så långt, som till distinkta platser och avhumanisering, vill jag ändå förmedla vikten av ett engagemang i ett underifrånperspektiv, applicerat på en festival. Bortsett från syftet med ett sådant engagemang, uppstår sammanhang som blir en del i skapande av plats.

Lewicka menar att i distinktionen mellan olika definitioner av plats som öppen eller stängd, är nära kopplat till skillnaden mellan de två typerna av socialt kapital, det överbryggande och anknytande.[187] Det öppna sociala kapitalet förekommer i första hand på platser med en högre tolerans gällande mångfald, medan det slutna ses som typiskt för stängda platser. Lewicka diskuterar utifrån Tuan samt Relph och deras förhållningssätt till platser som bundna enheter med en unik identitet och historia respektive Masseys och Harveys (se även Creswell) resonemang om platser som mötesplatser där mer mångfald och multikulturalism råder.[188] Hon pekar på den svårighet som förekommer när det gäller att förena synen på plats, dels som stabil och begränsad i förhållande till begreppet plats som ”en källa till potentiella sociala interaktioner”. Hon tillägger dock att diskussionen är vanligare inom geografin och sociologin än inom miljöpsykologin som är hennes fält. Det är inte många empiriska studier, menar Lewicka som undersöker *vilka* sorters platser, öppna eller slutna, som människor föredrar. Det finns inte heller någon tydlig definition av vad öppna respektive slutna platser är. Hon utvecklar sitt resonemang med att konstatera, att trots de två typerna av socialt kapital ofta ses och presenteras som motsatspar, förekommer det data som pekar på att de ofta förekommer samtidigt. Resultat visar på att personer som har många långväga kontakter även har ett omfattande nätverk på hemmaplan. Lewicka

---

[184] Crang (1998)
[185] Relph (1976)
[186] Ibid, se även Crang (1998)
[187] Lewicka (2011)
[188] Tuan (1974, 2011), Relph (1976), Massey (2004) Harvey (1996), Cresswell (2004)

åsyftar att på sådana platser finns en förmåga att kombinera både det säkra och det utmanande, det finns en rådande stabilitet men även en öppenhet och nyfikenhet på det nya. Hon tillägger att det kanske är så att på de mest meningsfulla platserna, där den starkaste tillhörigheten skapas, finns det en potential för båda sorterna av det sociala kapitalet att växa.[189] Lewicka för således ett resonemang som sammankopplar känslan för plats och det sociala kapitalet. Genom det här sättet att se, och genom kopplingen till exempelvis Tuan, Relph och Massey, skapas en ingång av diskussionen om det sociala kapitalet i ett kulturgeografiskt perspektiv. Lewicka påpekar även att begreppet socialt kapital sällan diskuteras i litteraturen i förhållande till platstillhörighet, och att denna teoretiska vinkling kan vara viktig att integrera i forskningen om platstillhörighet. Hon hänvisar till Wood och Giles-Corti (2008)[190]: *who also postulated that bringing this concept in its diverse forms into the discourse on place may become an important theoretical thrust that can integrate research on place attachment with a broader discussion carried out in contemporary social sciences*.[191]

Liksom Massey[192], menar Lewicka att även om kontakterna med omvärlden har ökat med tiden behöver inte det innebära att betydelsen av plats har minskat. Hon resonerar om känslan av tillhörighet till plats både i ett lokalt och globalt perspektiv, vilket hänger samman med resonemanget om öppna respektive slutna platser. Hon pekar på studier som talar emot det resonemang som Tuan[193] förde för 40 år sedan – att i takt med att människor blev allt mer utbildade och mer rörliga ändrades deras identifikation från det lokala och nationella till det regionala och kosmopolitiska. Studier pekar på att det fortfarande är så att den starkaste känslan är kopplad till närområden eller den egna nationen. Det förekommer dock en viss variation mellan sociala klasser, där ”eliten” i samhället har mer globala kopplingar men majoriteten känner mer tillhörighet till det lokala. Empiriska data visar också att även om människor känner tillhörighet till större geografiska skalnivåer, som exempelvis Europa, så förstör inte det deras känslor för det lokala.[194] En studie genomförd bland svenska medborgare av Gustafsson, forskare inom sociologi, utgör ytterligare ett exempel. Hänsyn togs bland annat till känslan av tillhörighet till plats, olika skalnivåer (lokal, regionalt, nationellt och Europa) samt till graden av rörlighet. Det visade sig att även om respondenterna reste mycket, hade känslomässiga

[189] Lewicka (2010)
[190] Wood och Giles-Corti (2008)
[191] Lewicka (2010) sid. 211 citat
[192] Massey (2002)
[193] Tuan (1974)
[194] Lewicka (2011)

band till större platsskalor, var mer välvilligt inställda till att bo utomlands så uttryckte de *inte* en mindre känsla för den egna staden, regionen eller Sverige än bland de som inte reste. Mot vad som ofta kan förmodas visade det sig att de som reste mycket hade ett starkare engagemang i lokala aktiviteter och att de generellt sett uttryckte ett starkare, både öppet och slutet, socialt kapital.[195] Lewicka har själv genomfört en liknande studie i Polen. De invånare som var starkt engagerad i lokala aktiviteter och som uppgav ett högre, både slutet och öppet, socialt kapital var de som kände tillhörighet till *både* en lokal och europeisk skala.[196]

Med inspiration av det ursprungliga humanistiska sättet att se på plats ser jag socialt kapital som en del av meningsbärandet på plats – vilket inte betyder att plats ska ses som isolerad utan ur ett relationellt perspektiv. Plats är centrum för möten, interaktioner och länkar skapade både på platsen och utåt i förhållande till övriga världen. I det närmaste appliceras nu betydelsen av socialt kapital i ett festivalsammanhang och hur det i sin tur kan ta sig uttryck på plats.

[195] Gustafson (2009)
[196] Lewicka (2011)

Kapitel 4

Festivalers skapande av socialt kapital och dess betydelse för plats

I det här kapitlet diskuteras sambandet mellan socialt kapital, festivaler och plats. I texten görs nedslag i tidigare forskning som har behandlat den här kontexten. Huvudsakligen har tidigare undersökningar som genomförts angående det här sammanhanget utgått från lokalbefolkningen. Det resonemang som förs skiljer sig således från föreliggande undersökning vilken främst utgår från de personer som arbetat med en festival.

En festival kan ha olika grader av betydelse för plats, som bland annat kan påverkas av syftet med festivalen och på vilket sätt festivalen växer fram. Händelser, exempelvis festivaler, påverkar *platsens identitet*, vilket inte heller kan gå obemärkt förbi i sammanhanget. Identiteten utgörs av det som både lokalbefolkning och människor boende på andra orter förknippar med en plats.[197]

Varje festival är lokaliserad någonstans, på en plats, där unika förutsättningar och/eller hinder kan råda. Festivaler ger även avtryck på platsen av olika slag. Evenemangen har både en ekonomisk, social, kulturell samt en politisk inverkan på sitt värdsamhälle. De ekonomiska effekterna uppstår under den begränsade tidsrymd då en festival pågår, men sociokulturella effekter kan märkas året runt.[198] Vilket jag tidigare varit inne på, har flera forskare betonat att det föreligger en brist på studier som fokuserar på sociala inverkansfaktorer utifrån festivaler, även om intresset har ökat under senare tid. Small framhäver även att det inte lagts ned så mycket arbete på att utveckla verktyg för att mäta social inverkan utan fokus har främst legat på verktyg för att mäta de ekonomiska effekterna. Den långsamma utvecklingen av mätinstrument som mäter social påverkan förklarar Small med att det är svårt att kvantifiera många av de immateriella sociala faktorerna såsom en ökad livskvalité i form av engagemang i sociala interaktioner, relationsbyggande och ett välbefinnande i samhället. Vanligt har varit att forskare främst har utgått ifrån lokalbefolkningens uppfattningar i sammanhanget. Tidigare forskning om invånares upplevelser av sociala effekter har fokuserat på generell turismutveckling, och på senare tid har sådana effekter relaterats till speciella arenor såsom olika typer av evenemang. Small menar även att fokuseringen på

[197] Blom & Nilsson (2000)
[198] Gibson & Conell (2005)

den här typen av studier har legat på större evenemang och att mer forskning borde ägnas de mindre. Det är viktigt att fånga upp den starka relationen mellan festival och plats, vilket har visats sig oftast är tydligare när det gäller mindre festivaler och platser.[199] Hon påpekar dock att det saknas forskning om skapandet av sociala effekter inom en festivalorganisation.[200]

Arcodia och Whitford har genomfört en studie där de diskuterar samverkan mellan socialt kapital, lokalsamhälle och festivaler. Deras artikel syftar till att undersöka i vilken grad en festivals närvaro underlättar en förstärkning av det sociala kapitalet. De förklarar det sociala kapitalet som den process mellan människor som gör det möjligt att upprätta en känsla av samhörighet, sympati, ömsesidighet, tillhörighet och kamratskap. Diskussionen förs utifrån hur socialt kapital kan skapas bland lokalbefolkningen, men även utifrån festivalarrangörernas länkar och kontakter. De betonar att begreppet socialt kapital är komplicerat och används på ett varierat sätt, det framgår dock att det finns en viss konsensus i litteraturen då begreppet appliceras på individers kapacitet att vinna förmåner genom ett medlemskap i sociala strukturer. De tydliggör festivalers betydelse som en växande och dynamisk sektor med ekonomisk, sociokulturell och politisk betydelse för den lokala platsen. Samtidigt som det förekommer tydliga ekonomiska fördelar för de platser där festivaler är lokaliserade betonas att festivaler i första hand är ett socialt fenomen med en potential att skapa en variation av sociala fördelar.[201] Just det faktum att betrakta festivaler på detta sätt, som sociala fenomen där möjligheter finns att skapa sociala fördelar, harmonierar med mitt sätt att närma mig sammanhanget. I sin studie diskuterar Arcodia och Whitford både positiva och negativa ekonomiska, fysiska (miljömässiga), politiska effekter utifrån festivaler men fokuserar på sociokulturell påverkan utifrån begreppet socialt kapital. Resonemanget åskådliggörs genom en modell (se bilaga 1). I den nedre delen av modellen visuliseras den ömsesidiga positiva och negativa växelverkan mellan festival och samhälle medan den övre delen av figuren fokuserar hur festivalen genom olika sociala sammanhang skapar olika faktorer och värden som ger näring till det sociala kapitalet. När det gäller ekonomiska effekter utifrån festivalen nämns bland annat ökade intäkter och sysselsättning, även de negativa ekonomiska effekterna poängteras i form av höga priser och eventuella avbrott i normal verksamhet. Miljömässiga konsekvenser kan handla om fysisk påverkan på exempelvis parker samt även buller och trängsel. Dessa verkningar

[199] Small & Sheridan (2005)
[200] Small (2007)
[201] Arcodi & Whitford (2006)

skapar ofta en negativ inställning från lokalbefolkningen och här kan specifika insatser behöva sättas in. Omvänt kan festivaler höja livskvalitén genom exempelvis stadsförnyelse på grund av ökad turism, infrastruktur samt renovering av lokaler. Även den miljömässiga medvetenheten upplevs i viss utsträckning öka i samband med festivaler där miljöorganisationer medverkar. När det gäller politisk påverkan talar Arcodia och Whitford om gynnsamma politiska effekter då bilden av ett turistmål eller region förbättras tack vare en händelse som en festival. Sociokulturella negativa effekter kan handla om trängsel, skadegörelse och brottslighet. Även i dessa fall är det viktigt att arbeta utifrån vissa strategier och att festivalledningen konsulterar och samarbetar med lokalsamhället. Det faktum att människor uppmuntras att ingå i skapandet och underhållet av festivaler blir, enligt Arcodia och Whitford en positiv sociokulturell effekt. I och med denna samverkan underlättas utvecklingen av socialt kapital. Även om det i denna undersökning fokuseras på lokalbefolkningen är det ändock de som arbetar med festivalen som ser till att detta händer och att möjligheter skapas för möten.

I sin modell (bilaga 1) presenterar Arcodia och Whitford att en festival underlättar utvecklingen av socialt kapital genom tre sammanhang, som i sin tur genererar olika faktorer och värden som bidrar till att det sociala kapitalet skapas. De tre sammanhangen är *samhälleliga resurser*, *social sammanhållning* samt *firande*. I samband med samhälleliga resurser talar de om de kontakter och samverkan som skapas genom festivalarrangörernas arbete. De menar att vare sig de är löntagare eller arbetar ideellt är ett samarbete med det lokala näringslivet och samhället nödvändigt. Den samverkan som sker skapar en ökad medvetenhet om samhällets gemensamma resurser och vilken expertis som finns tillgänglig. Det skapas sociala band mellan grupper och individer som annars kanske inte skulle ha interagerat, exempelvis kan tillfällen skapas för en samverkan mellan befintliga organisationer. Arcodia och Whitford menar att festivaler är katalysatorer för både att stimulera redan existerande partnerskap och för att utveckla nya. De sociala nätverk som kan utvecklas i samband med festivaler kan ha en potential att överleva utan festivalen och verka för en långsiktig nytta. Det kan handla om effekter som visar sig under andra tider av året än under själva festivalperioden. Vissa festivaler erbjuder möjligheter för volontärer att utvecklas och få utbildning gällande en mängd olika färdigheter och de får en förståelse för samhällets olika funktioner.[202]

[202] Arcodia & Whitford (2006)

En studie som visar hur kontakter mellan festivalarbetare och övriga aktörer på plats kan skapas har utförts av Hjalager. Hon visar hur en sådan samverkan kan bidra till ytterligare skeenden – och menar att festivaler långt ifrån är ett isolerat evenemang, utan snarare bidrar och skapar länkar i ganska *komplexa innovationssystem*. Hennes studie är applicerad på Roskildefestivalen och dess samband och kontakter. De aktörer som räknas ingå i Roskildefestivalens innovationssystem är; kärnan i festivalorganisationen, volontärer, offentliga myndigheter och andra institutioner. Genom att de här aktörerna verkar tillsammans gynnas utvecklingen av själva festivalen, en mängd idéer skapas och i Roskildes fall har det bidragit till att festivalen blivit mer professionell. Kontakter med ungdomar som arbetat frivilligt med festivalen har medverkat till att nya ”hippa” musiktrender identifieras, vilket kontinuerligt kan uppdateras och förnyas. Tekniska lösningar har utvecklats under tiden för festivalen och den har även varit en testplats för ny utrustning gällande akustik och ljus med mera. Det finns även ett samarbete med universitet och yrkesskolor där studenter från en teknisk inriktning hjälper till med exempelvis scenkonstruktion, även studenter som utbildar sig inom mat och catering har ett samarbete med festivalen.[203] Tydligt är här den ömsesidiga betydelse som finns mellan festival och plats. Studenterna får möjlighet till att praktisera sina möjligheter och festivalen får god hjälp i sin verksamhet. Det finns en strävan efter att locka turister till Roskilde övrig tid än vid tiden för festivalen. *Rock Museum* är ett museum som till stor del möjliggjorts genom de ”varma relationer” som förekommer mellan festivalen och musiker och som besöks under andra tider än under festivalperioden. Genom personliga kontakter har det varit möjligt att få tillgång till en rad föremål till museet såsom band, skivor, gimmicks, bilder, affischer och instrument. Roskilde Rock Museum ingår i ett samarbete mellan Roskilde universitet, Roskilde kommun och Roskildefestivalen.[204] Hjalager pekar på de relationer som gradvis blivit starkare under Roskildefestivalens 37 år (utifrån tiden för Hjalagers undersökning). Dess roll på platsen har stärkts. En kontinuitet av personliga relationer har varit gynnande. De frivilliga styrkorna utgör en kärnverksamhet, dels bidrar de med ett arbete som möjliggör själva driften av festivalen dels främjar de ett utbyte av nödvändig kunskap i båda riktningarna. Idéer från de ideellt arbetande uppskattas och blir en måttstock för arbetet. Efter varje festival sker en kommunikation med volontärerna då olika former av feed-back ges.[205]

[203] Hjalager (2009)
[204] Ibid., roskildemuseum.dk (111129)
[205] Hjalager (2009)

Hjalagers studie pekar på den betydelse ett samarbete med lokala aktörer kan ha både för festivalen i sig och för den lokala platsen. Aktiviteter och arbetet runt festivalen har skapat mötesplatser, där samarbete och samverkan bidar till utveckling av socialt kapital. Liksom Arcodia och Whitford visar i sin modell utgör festivalen en möjlighet för de involverade att närma sig olika samhälleliga resurser.

Ytterligare ett exempel är Larssons studie som också visar hur omgivande aktörer kan vara av betydelse för en festival. Utifrån festivalen *Storsjöyran, Malmöfestivalen* och *Göteborgskalaset,* studerade hon samverkan mellan aktörer och hur det kan leda till förnyelse *inom* festivalen. Liksom Hjalagers samt Arcodia och Whitfords studier framgår det även här att festivaler inte är något isolerat projekt utan att det är mer relevant att benämna det som en mångfald av projekt som arbetar med en festival. Hon räknar upp en mängd aktörer som kan samverka i en sådan process såsom; festivalorganisationen, publiken, det omgivande samhället, musikindustrin, restauranger, marknadsförare, media, leverantörer av varor, sponsorer, säkerhetsansvariga, marknadsförsäljare, lokalbefolkningen samt de ideellt arbetande. Samverkanspartnerna återfinns till stor del utanför platsen där festivalen är lokaliserad och det sammanhang festivalen befinner sig i blir än större. Larssons undersökning visar att uppkomna nyheter och utveckling i stor utsträckning är ett resultat av hjälp från externa individer eller organisationer. Nätverken runt alla tre festivaler består av både långa och korta relationer. Många av aktörerna i nätverken har arbetat tillsammans i många år. Allteftersom erfarenhet och kunskap ökar med tiden så ändras festivalarbetet successivt. Liknande problem uppstår år efter år vilket skapar ett lärande om hur de ska tacklas. Arbetet med festivalen är turbulent och ofta behövs snabba lösningar. Innovationsprocessen inom festivalnätverket präglas av tidspress som ofta handlar om improvisation snarare än om stegvis framväxt av en idé. Det kan sägas vara en arbetsmetod som genom improvisationen ger individer utrymme att släppa lös sin kreativitet och testa nya idéer och metoder.[206]

Jag återgår nu till till Arcodia och Whitford och till ytterligare ett av de sammanhang som diskuteras enligt modell i Bilaga 1 och *social sammanhållning*. De pekar på hur socialt kapital kan utvecklas genom en återkommande festival som förenar de boende i ett samhälle genom etniska, språkliga, religiösa och historiska band som verkar för en social

[206] Larsson (2009)

sammanhållning.[207] I sammanhanget kan det som förenar variera beroende på festival och typ av samhälle. Troligen är det här mest förekommande i samband med kulturella festivaler där den gemensamma kulturen står i fokus. Den sociala sammanhållningen kan även förstärkas av att arbeta för ett gemensamt socialt syfte. Arcodia och Whitford ger exempel på festivalen *Mardi Gras* där det huvudsakliga målet är att skapa ett tillfälle för de homosexuella att ”komma ut” tillsammans med fokus på fest, nöje, utbildning och politik. De menar att ursprungligen var Mardi Gras tänkt som en politisk demonstration men idag är de politiska undertonerna maskerade med roligheter och fest där lokalbefolkningen och besökarna deltar. Förmodligen bidrar festivalen till ökningen av det sociala kapitalet genom den ständigt ökande sammanhållningen och samarbetet i samhället.[208]

Firandet, den tredje faktorn i Arcodia och Whitfords modell, talar för ett gynnande av socialt kapital. Med stöd av tidigare forskning menar de att festivaler förenar människor och skapar en gemensam anda. Budskapet i Arcodia och Whitfords artikel är, även om tidigare studier uppvisar tydliga ekonomiska fördelar, att festivaler i första hand är sociala fenomen med en potential att skapa en mängd positiva sociala förmåner. De poängterar att det är viktigt att utvecklingen av socialt kapital endast förekommer i en positiv social miljö. Det krävs ytterligare forskning för att undersöka sambandet mellan festivaler och utveckling av socialt kapital. Potentiella områden för fortsatt utredning är relationen mellan socialt kapital och hållbar turismutveckling, deltagarnas och arrangörernas uppfattning av socialt kapital samt förhållandet mellan socialt kapital och ekonomiska effekter.[209] Genom de tre huvudsakliga faktorer som här har diskuterats: *samhällsresurser*, *social sammanhållning* och *firande*, utkristalliseras immateriella värden och faktorer som ligger till grund för byggande av socialt kapital. I modellen benämns de enligt; *informations, norms, trust, relationship, networks, values, obligations* och *engagement*. Festivalen ses som är själva plattformen för den utveckling som återges (se bilaga 1).

Även Small har studerat sociala effekter utifrån festivaler. Hennes fokus ligger på hur de lokala invånarna *uppfattar* eventuella effekter. Inom turismlitteraturen har den sociala påverkan vanligtvis klassificerats som positiv eller negativ. På senare tid har evenemangsstudier visat att sociala effekter inte upplevts lika av alla invånare i ett samhälle. Vissa effekter kan upplevas positiva av vissa invånare och negativt av andra. Small menar att den här aspekten pekar

[207] Falassi (1987)
[208] Arcodia & Whitford (2006)
[209] Ibid.

på att fler studier behöver göras när det gäller invånarnas upplevelse av evenemangseffekter, i syfte att förstå hur invånarna uppfattar effekterna av en festival. Det är viktigt för evenemangsorganisatörer att förstå de upplevda positiva och negativa konsekvenserna av ett evenemang, vilket kan vara en hjälp för att skapa strategier i syfte att öka det positiva och minimera det negativa. Genom att agera utifrån de resultat som framkommer skapas en större möjlighet att få stöd från det lokala samhället. Ett sådant stöd är viktigt för att nå framgång speciellt då det gäller mindre småskaliga festivaler. Smalls undersökning, i samband med två mindre festivaler i Australien, visar en mängd olika sociala effekter som påverkar lokalsamhället. Hon summerar sitt resultat utifrån sex dimensioner: *inconvenience, community identity and cohesion, personal frustration, entertainment and socialization opportunities, community growth and development,* samt *behavioral consequences.* Effekterna i var och en av de här kategorierna kan uppfattas antingen positivt eller negativt utifrån olika medlemmar i ett samhälle. Hon menar att sociala konsekvenser inte bör definieras som positiva eller negativa i förväg utan att det är upp till samhällets medlemmar att avgöra detta. I studien identifieras fem olika undergrupper: *tolerators, economically connected, attendees, avoiders* and *volunteers*. Var och en av dessa utgör en undergrupp av befolkningen som uttrycker en viss känsla för festivalen som skiljer sig från andra undergrupper. Small menar att detta har betydelse för arrangörerna för att förstå behov och problem hos de olika grupperna. Miljöer som ökar den sociala interaktionen mellan lokalbefolkningen har ett potentiellt värde för samhället. Detta värde har av flera forskare identifierats som en aspekt av det sociala kapitalet. Small själv utgår ifrån flera ”nyckelteman”, som i huvudsak omfattar det som i alltmer diskuteras i den växande litteraturen om socialt kapital: *networks, social norms, trust* och *reciprocity*. Liksom Arcodias och Whitfords modell visar, menar hon att en festival är ett tillfälle till att fira, samlas, socialiseras och underhållas. Hon poängterar att viktiga sociala förhållanden även skapas i samband med ett ideellt arbete i samband med en festival. I sammanhanget kan det skapas personliga fördelar genom en utveckling av nya färdigheter och intressen, en känsla av anda och stolthet, ökad självkänsla och livstillfredsställelse.[210]

Även Bjälesjö diskuterar socialt kapital och plats ur ett festivalsammanhang. Avsikten med studien är att beskriva och förstå kulturella processer med utgångpunkt i plats. Den specifika festivalen i undersökningen är den forna Hultsfredsfestivalen. Tre empiriska utgångspunkter ligger till grund

[210] Small (2007)

för studien, Rock Party som förening, festivalen som fenomen och Rock City[211] som mötesplats. I syfte att förstå de här företeelserna använder sig Bjälesjö främst av begreppen socialt kapital och plats tillsammans med andra teorier och begrepp. Hans avhandling handlar framförallt om de människor som skapat och upplevt Hultsfredsfestivalen, vad som hände och skedde på festivalen samt om själva upplevelsen av festivalen. Ytterligare en utgångspunkt var varför så många engagerade sig i festivalen och vad orsakerna till engagemanget var.[212] Det formulerade syftet är att *utifrån den musikverksamhet som växer fram i Hultsfred studera hur social gemenskap formas.*[213] Bjälesjö menar att för de som varit aktiva i föreningen Rockparty och som drivit festivalen, har den sociala samvaron varit viktigare än musiken. Den musikkulturella identitetsformering som skapas i samband med festivaler kan på så vis vara ett resultat av vänskapen och inte tvärtom som det diskuterats på flera håll.[214]

Begreppet socialt kapital sätts in i ett populärkulturellt, teoretiskt sammanhang och därav blir även begreppen scen och subkultur viktiga. Bjälesjö diskuterar om ungdomskulturer och hur dess framväxt fogades samman med det lokala samhället. Socialt kapital används framför allt för att förstå vad som hände i Hultsfred utifrån de relationer som skapades i och med musikverksamheterna. Studien avser även hur kultur och populärmusik samverkar med platsen och vilka sociala interaktioner och nätverk som skapas, vilket är ett sätt att närma sig hur människor skapar mening utifrån platsen.[215]

Den forskning som presenterats här visar hur en festival både kan ha en positiv som negativ inverkan på platsen för evenemangets lokalisering. Det har även framkommit att förekomsten av en festival bidrar till utveckling av socialt kapital, vilket kan generera fördelar för både plats och festival.

---

[211] På Rock Citys hemsida beskrivs verksamheten: Rock City är mötesplatsen som vuxit fram kring festivalarrangörerna Rockpartys verksamhet. Här hittar du företag, föreningar, utbildningar och helt nya tankegångar. Rockcity.se (130525)
[212] Bjälesjö (2013)
[213] Bjälesjö (2013) sid. 20 citat
[214] Ibid. (2010)
[215] Ibid. (2013)

Kapitel 5

Vetenskaplig positionering – att studera en mötesplats

I följande kapitel åskådliggörs forskningsprocessens metodologi. Jag kommer att redogöra för vilka perspektiv och utgångspunkter som varit grundläggande när jag angripit mitt forskningsproblem. Det kommer även att redovisas hur jag valt att nå kunskap om mitt valda fenomen. De teoretiska perspektiven och begreppen som presenterats i de närmast föregående kapitlen kommer att utgöra verktyg för att tolka och analysera min empiri. Verkligheten har fångats in genom kvalitativa metoder vilket kommer att diskuteras och beskrivas i texten. I slutet av det här kapitlet finns en modell som tydliggör hur de teoretiska begreppen appliceras på de empiriska resultaten.

I denna avhandling diskuteras plats i både ett relationellt och humanistiskt kulturgeografiskt perspektiv. Utifrån en social mötesplats, i form av en festivalorganisation, studeras här länkar och relationer både inom och utom mötesplatsen och hur det i sin tur kan påverka platsskapandet. Det relationella perspektivet kompletteras med vissa delar av den humanistiska kulturgeografin för att förstå hur specifika platser kan ha en mening och betydelse för människor med fokus på en individuell känsla.[216] Genom en hermeneutisk ansats avser jag att tolka mitt empiriska material för att uppnå förståelse. [217]

För att erhålla kunskap om sociala relationer och värden samt tillhörigheten och relationen till plats måste människors upplevelser, erfarenheter och berättelser fångas in så *förståelse* kan uppnås. Genom min forskningsansats söker jag inte ett resultat i termer av orsak och verkan. Det jag eftersträvar är att förstå mitt studieobjekt. Det handlar om att fånga upp innebörden i de intervjusvar och utsagor jag fått av mina respondenter. I sammanhanget utgår jag ifrån den humanistiska geografin med dess inspiration från fenomenologin där begreppet livsvärld, i egenskap av människans erfarenhetsvärld är central. Genom det humanistiska perspektivet är det möjligt att undersöka geografiska och rumsliga aspekter av livsvärlden såsom upplevelsen av platser och betydelser av den geografiska miljön.[218] Upplevelsen av plats kan ses genom betydelsen av att ingå i sociala sammanhang på olika vis. Mänskliga relationer, och upplevelsen av dessa, ses här som centrala i

---

[216] Johnston, Gregory, Pratt & Watts (2000)
[217] Klausen (2006), Patel & Davidsson (1994)
[218] Gren & Hallin (2003)

förhållande till plats, vilket påverkar att jag även ser platser som socialt konstruerade, ett tankesätt som bygger på en relationell rumsuppfattning.[219] Sociala relationer, nätverk och möten skapar betydelse som bidrar till konstruktion av plats.[220] I det här perspektivet ses plats i första hand handla om människors erfarenheter av plats vilket ger den en betydelse. Upplevelsen av platser påverkas även av kontexten och av vem som skildrar denna upplevelse.[221] Mina frågeställningar sätter mänskliga relationer och platsen i centrum, relationer som skapas och utgör sociala mötesplatser som i sin tur är en del i platsskapandet.

Bakgrunden till min forskningsidé är, som jag tidigare deklarerat i inledningskapitlet, en tidigare studie om Arvikafestivalen. Här fanns en möjlighet att studera sociala sammanhang, relationer och plats med hjälp av de människor som tidigare varit engagerade och arbetat med Arvikafestivalen. Det centrala som framkom i den tidigare undersökningen, och som styrde mig in mot mitt avhandlingsfokus, var förekomsten av ett socialt sammanhang som varit av betydelse för människor och plats på många vis. Det fanns historier och berättelser utifrån erfarenheter värda att ta tillvara. Den mötesplats som skapades i anslutning till arbetet i festivalen har fått utgöra undersökningsområdet i denna avhandling. Intressant är även att en festival som var skapad i ett underifrånperspektiv, i syfte att skapa en innehållsrik fritid, bidrog till så mycket mer. Här fanns något att gå vidare med! För att fånga upp mitt valda fenomen utgår jag i första hand från upplevelserna och erfarenheterna av att ingå i detta sociala sammanhang, upplevda av dem som arbetat med Arvikafestivalen.

Fallstudien som vetenskaplig metod

Kvalitativ forskning har bland annat en intresseinriktning i hur människor skapar mening i sina liv, vad de upplever och hur de tolkar dessa upplevelser samt hur de strukturerar sin sociala verklighet.[222] Jag har i huvudsak använt mig av en kvalitativ fallstudie. För att uppnå mitt syfte, besvara mina frågeställningar och för att skapa en förståelse kring problematiken har jag genomfört en tolkning av mitt material. Mitt val av att göra en fallstudie är att så nära som möjligt kunna studera sociala förhållanden och därmed få en djupare förståelse

[219] Gren & Hallin (2003)
[220] Ek & Hultman (2007)
[221] Heldt Cassel
[222] Merriam (1994)

för den sociala kontextens betydelse inom en festivalorganisation.[223] Fallstudien utgörs framförallt av upplevelsen och erfarenheterna av arbetet med Arvikafestivalen mellan år 1992 och 2008, med vissa nedslag fram till och med år 2010. Det finns även en bakgrundshistoria som börjar några år innan festivalens start och som utgör en viktig del i undersökningen och resonemanget. Studien utökas med en inblick i tiden efter festivalens existens och hur det har gett avtryck på platsen Arvika. Den geografiska platsen Arvika är även viktig i diskussionen om den eventuella betydelsen av platsens kulturarv för festivalen. Studien utgår från en geografisk plats och en specifik företeelse i ett återgivet tidsperspektiv. Det faktum att jag har genomfört en tidigare studie om festivalen, har bidragit till ett underlättande av att följa processen. Jag genomförde då intervjuer med de som då var aktiva i festivalarbetet och fick ta del av hur det var just då tillsammans med historiska berättelser från festivalens begynnelse och för tiden strax innan. De empiriska resultat jag fick då både stärker och kompletterar mina resultat av de senare genomförda intervjuerna och för studien som helhet.

Huvudsakligen har intervjuer genomförts för att fånga in erfarenheterna från festivalarbetet. Till skillnad från en del andra forskningsmetoder kan flera metoder användas i fallstudien för insamling av material alltifrån dokument, artefakter, intervjuer och observationer.[224] Intervjuerna har kompletterats med egna skrivna berättelser av involverade i festivalarbetet som både har citerats och analyserats, dessa redogörelser har sin grund i min tidigare studie av festivalen.[225] Vissa nedslag har gjorts i dokument, rapporter och projektbeskrivningar för att förtydliga festivalorganisation Galaxens utveckling samt för att beskriva vissa projekt inom ramen för organisationen. Jag har även varit behjälplig av material tillhandahållet från Värmlands museum, som användes till en utställning på museet år 2004. Det utgjordes av intervjumaterial, tidningsartiklar samt en sammanställning om festivalen från år 1992 till 2004. En underliggande tråd i min studie är även att diskutera hur platsens kulturarv påverkat uppkomsten och existensen av festivalen. Genom läsande av lokalhistorisk litteratur och genom mina intervjuer har det varit möjligt att skapa sig en föreställning om kulturarv på plats samt dess betydelse.

I syfte att förmedla en bild av Arvikafestivalen, det vill säga själva festen i sig, genomförde jag en observation på festivalen år 2010. Även om det

[223] Merriam (1994) , Yin (1994)
[224] Ibid.
[225] Hagsmo (2008)

inte är själva festivalen i sig som är fokus i denna undersökning så är det den tydligaste effekten av arbetet i festivalorganisationen! och väl värd att beskriva. Observationer kan vara lämpliga att använda vid studerandet av ett samspel och en interaktion bland människor samt för att fånga upp deras upplevelse av detsamma. Vid en rumslig tillfällig social organisation som inkluderar ett stort antal människor, som vid exempelvis festivaler, finns möjligheter att fånga en (tillfällig) stil och identitet.[226] Min avsikt med festivalbesöket var att kunna beskriva festivalen och besökarna, men jag hade hoppats på fler framtida tillfällen till att delta i festivalsammanhanget. Jag iakttog området, tog bilder och pratade med besökare och utställare. De jag samtalade med har jag benämnt: mamma till en festivalbesökare, en kvinnlig representant i ett informationstält, ett ungt par från Jönköping samt tjejerna från Visby. Det var spontana samtal och jag antecknade svaren.

För att förtydliga bilden av min beskrivning av Avikafestivalen har även mina huvudsakliga respondenters utsagor varit av betydelse. Det har även använts en rad olika källor för att kunna ge en beskrivning av festivalens musikutbud, besöksantal, samt några specifika händelser (se figur 7). När det gäller besökssiffrorna har jag använt mig av en rad olika källor, och alla uppgifter kommer inte direkt från huvudkällan Galaxen. Jag reserverar mig för detta och siffrorna bör ses som ungefärliga.

Ett komplement till min fallstudie har varit besök och observationer på andra festivaler. Syftet har varit att öka förståelsen för vad en festival kan betyda för en plats. Jag besökte Hultsfred sommaren 2010, i syfte att medverka på en festivalkonferens samt besöka Hultsfredsfestivalen. Festivalen ställdes in några dagar innan min avresa, men konferensen var fortfarande aktuell. Jag fick tillfälle att träffa lokalbefolkningen och höra deras reaktioner på nedläggningen, samt ta del av det som skrevs i de lokala tidningarna. Hultsfredsfestivalens betydelse för platsen var tydlig, vilket framgår i den text där jag presenterar mitt besök. Ytterligare en festival som jag besökt, och som har en stark förankring i den plats där den är lokaliserad är Folk & Rock i Segmon i Värmland. Under mina flertal besök på nämnd festival har jag främst observerat engagemanget av lokalbefolkningen. Jag har även genom personliga kontakter följt utveckingen av denna festival på nära håll. En observation som ökat förståelsen för sambandet mellan plats och festival, vikten av eldsjälar och att det går att göra något stort av det lilla. Mina observationer och det jag har sett och upplevt har funnits med mig under mitt

[226] se bland annat Mason (2010)

arbete och ibland påverkat hur jag ställt mig vissa frågor och ökat min förståelse för fenomenet som sådant.

Ett komplement till mina intervjuer och observationer är att jag mot slutet av min avhandlingsperiod tagit kontakt med vissa nyckelpersoner i Arvika kommun för att aktualisera festivalens betydelse och avtryck på platsen idag. Det har varit turismchefen i Arvika kommun, en kulturutvecklare på Arvika kommun samt en person som tidigare arbetat i Arvikafestivalen och som nu startat en blogg om musikutbudet i Arvika: Arvika Musik. Mycket musik i en liten stad.

En kritik mot fallstudie som metod är att ett enda fall inte är representativt nog för att kunna dra generella slutsatser. Förhållanden kan även förenklas eller överdrivas som bidar till att läsaren drar fel slutsatser. Denna typ av studie bör därför betraktas som ett exempel i en större kontext.[227] Jag har därför inte för avsikt att dra generella slutsatser utifrån min forskningsansats. Arvikafestivalen och Arvika utgör för mig en plattform och en arena där jag utför min forskning, använder mina redskap i form av olika begrepp och på så vis strävar efter att uppnå förståelse. Det är även svårt att generalisera resultat från en studie av det här slaget då den härrör från ett specifikt evenemang och plats.[228] Ett bidrag till en mer generell förståelse och teorigenerering kan erhållas i relation till de tidigare studier jag exemplifierar och beskriver i texten, nedslag i andra festivaler samt genom länkningar till min teori.

Intervjupersonerna och urval

De personer jag har intervjuat och samtalat med har varit huvudansvariga i Arvikafestivalens organisation. Förutom dem har ytterligare några nyckelpersoner fångats upp som varit involverade i festivalens kärna på olika vis. Det har varit personer som de huvudansvariga har tipsat mig om och som har haft ett stort engagemang i festivalen. Intervjuerna är genomförda med personer engagerade i festivalledningen från festivalens start 1992 till 2008. De som var huvudansvariga under evenemangets allra sista år, fram till sommaren 2010, har jag inte haft möjlighet att intervjua. Dock har jag samtalat med ett par andra personer som varit involverade i organisationen fram till 2010, en som varit engagerad en längre tid och en nytillkommen för den tänkta festivalen år 2010. Samtliga år från 1992 till 2008 representeras av minst en huvudansvarig

[227] Merriam (1994)
[228] Dinaburgskaya & Ekner (2010)

för varje år. Traditionen har varit så att de som haft det huvudsakliga ansvaret har bytts ut efter ett par år, med vissa variationer.

Under den inledande studien 2007/2008 samarbetade jag med personer inom Galaxen som hjälpte mig med inledande information och material. Bland annat fick jag tips om lämpliga nyckelpersoner att ta kontakt med. Tre av dem var med vid initieringsfasen av festivalen. Två av hade varit verksamma i föreningarna Blå Huset och Verktygslådan. Den tredje eldsjälen kunde ge en utförlig berättelse om tiden innan festivalens födelse. Genom samarbetet beslutades även att det skulle sändas ut brev till tidigare huvudansvariga som skulle ge sin berättelse angående sin tid som ansvarig. Vissa utgångspunkter gavs till respondenterna att skriva utifrån men de ombeds även att skriva fritt och gärna tillföra anekdoter. Det genomfördes även intervjuer med aktörer på plats som festivalorganisationen hade haft kontakt med såsom räddningstjänst, polis, ordningsvakter samt representant för Arvika kommun.[229]

Valet av respondenter, i min tidigare studie, skapade en grund för mitt urval i avhandlingsarbetet. Syftet var nu att utöka och fördjupa den förståelse jag tidigare fått utifrån ytterligare och mer djuplodade intervjuer. Viktigt var även att intervjua personer så att det fanns representanter för varje år från 1992 och framåt. Kontaktuppgifter till några av dessa personer hade jag redan. De kunde i sin tur hjälpa mig att hitta flera respondenter, då flera av dem hade god kontakt med andra inom den tidigare festivalorganisationen. Några av dem jag nu intervjuade är återkommande från den tidigare undersökningen andra inte. Totalt sett utgör då antalet respondenter, borträknat de som förkommer i båda studierna till 18 personer. För tiden för mitt avhandlingsarbete har jag genomfört elva halvstrukturerade intervjuer, som täcker in minst en huvudansvarig för varje år mellan 1992-2008.

Valet av att de huvudansvariga för Arvikafestivalen skulle vara de huvudsakliga respondenterna i den första studien beslutades tillsammans med personer i den dåvarande organisationen. I uppdraget låg bland annat att beskriva organisationen, och då var de huvudansvariga lämpliga och ansågs ha en stor insikt. Jag har även i samband med avhandlingsprojektet övervägande intervjuat tidigare huvudansvariga. Anledningen är att jag vill fördjupa de intervjuer jag tidigare gjort och komplettera med fler personer. Det finns även en vetskap om att bland de som var huvudansvariga i festivalen hade flera tidigare arbetat på festivalområdet och/eller haft andra uppgifter inom

[229] Hagsmo (2008)

organisationen för att så småningom bli ansvarig för festivalen. Efter att ha haft en sådan ansvarspost har även flera funnits kvar i miljön med andra uppgifter och även som stöd och support. På så vis finns det även erfarenhet av andra poster i festivalarbetet och de har en helhetssyn över hur saker och ting gick till, tillsammans med en erfarenhet och upplevelse av den sociala miljön.

Intervjuernas genomförande

Jag har använt mig av halvstrukturerade intervjuer. Denna form av intervju har som mål att redogöra för intervjupersonernas livsvärld och på så vis tolka meningen av det fenomen som beskrivs. Frågor och teman utarbetades i form av en intervjumall (se bilaga 2). Möjligheten gavs då till att ändra sig under tiden som intervjun pågick och ändra utformningen på frågorna samt dess ordningsföljd.[230] Det skapades också i flera fall nya frågor under tiden som intervjun framskred. Respondenterna gavs även möjlighet att prata fritt vilket gav en extra krydda till mitt material, ibland i form av intressanta anekdoter. Det fanns ett engagemang hos de jag intervjuade vilket var underlättande för intervjusituationen. När de ”kom igång” att berätta om tiden i festivalen så märktes det hur mycket det hade betytt. Huvuddelen av mina intervjuer genomfördes i Arvika, vid ett par tillfällen på ett café och resterande på respondenternas arbetsplatser. Jag har även genomfört telefonintervjuer av den anledningen att de här personerna inte hade tid för ett möte. De bodde inte heller i Arvika utan på andra platser i Sverige. Varje intervju tog mellan en till två timmar. Intervjuerna spelades in och transkriberades. När jag genomförde mina intervjuer hade jag en viss förförståelse för det som berättades genom min tidigare undersökning. Ett hermeneutiskt förhållningssätt innebär ett subjektivt närmande till forskningsobjektet. Det går inte att bortse från att det finns en förförståelse, tankar, känslor och kunskap med i bilden. Det här är en tillgång i samband med att tolka och förstå det som händer och sker. [231]

Etiskt övervägande

Enligt överenskommelse har jag sänt mina sammanställda intervjuer till respektive respondent. Även om jag inte nämner namnen på de intervjuade i

[230] Kvale (1997)
[231] Patel & Davidsson (1994)

samband med citaten är det ändå möjligt att i flera fall spåra vem som säger vad. Respondenterna sammankopplas med olika verksamheter och till viss del även med den tid de var aktiva i festivalarbetet. Den allmänna inställningen vid tiden för intervjuerna var att de inte hade något emot att identifieras. Jag har ändå valt att få ett godkännande för att undvika missförstånd.

Metodkritik

Under det år som Arvikafestivalen lades ned hade jag svårt att få kontakt med de involverade – av naturliga orsaker. De var strängt upptagna av sitt arbete inför festivalen. Jag ombads återkomma vid ett flertal tillfällen, sedan upphörde festivalen och jag lyckades inte få kontakt med dem. Tanken var att även intervjua dem som arbetade med festivalen under den här perioden. Det fick läggas åt sidan. I och med nedläggningen skapades en ny möjlighet att utöka min förståelse för vad en festival kan betyda för en plats. Den verklighet vi lever i gjorde sig nu påmind vilket bidrog till nya utmaningar och möjligheter till att förstärka min forskning. Tiden blev nu alltmer viktig i min ansats.

Under studiens gång upplevde jag att det förekom ett visst ”romantiserande” i förhållande till arbetet med festivalen. Det är lättare att minnas det som är positivt. Syftet med den här avhandlingen är att förstå hur positiva sociala effekter skapas i arbetet med en festival och primärt i min diskussion är erhållna fördelar genom förekomsten av socialt kapital. De jag har intervjuat har generellt sett haft en positiv inställning till festivalen, även om vissa nämner det som varit negativt och jobbigt. Jag har inte utelämnat några negativa uttalanden utan det som har sagts har redovisats. Genom min tidigare undersökning av Arvikafestivalen och dess organisation framkom det att festivalarbetet varit av stor betydelse. En sådan positiv innebörd för människors liv, skapad i ett specifikt sammanhang, är enligt mig värd att studera. Företeelsen tydliggör värdet av immateriella positiva effekter som kan vara viktiga att beakta i ett större samhälleligt utvecklingsperspektiv.

En utökning av mina intervjuer med fler personer i festivalorganisationen hade kanske bidragit till utsagor som skiljts sig från de andra. Några av de personer som jag kontaktade tackade nej till en intervju. Det går endast att spekulera i om de som tackade ja till intervjuerna har en mer positiv inställning till festivalen. När jag genomfört mina intervjuer och började lyssna på vad som sades infann sig en viss mättnad. Jag kunde se en likhet i resonemang, inställningar och språk genom hur respondenterna uttryckte sig i förhållande till festivalen. Informationen jag fick, tillsammans med resultat från

den tidigare studien, var tillräcklig för att kunna studera och exemplifiera en social mötesplats och dess påverkan på plats. Det dock finns några mindre avvikelser bland svar och berättelser gällande händelser och i vilken ordning saker och ting skedde. De svar som ges utgår från individuella uppfattningar och upplevelser om verkligheten vilket gör att det som berättas till *viss* del går isär. Generellt sett var dock de svar som erhölls från intervjuerna mycket enhälliga, speciellt när det gällde vad arbetet i festivalen hade för betydelse.

Ett tema jag har utgått från i mina intervjuer är relationen mellan plats och festival. Det är respondenternas erfarenheter av kontakterna mellan festivalorganisationen och lokalbefolkningen samt andra aktörer i samhället som återges. Ett alternativ hade varit att genomföra en studie som utgick från lokalbefolkningen. En möjlighet hade varit att genomföra en enkätundersökning. Det var tankar som jag var inne på under mitt avhandlingsarbete. Angreppssättet hade dock inneburit ytterligare en studie, mer explicit utifrån lokalbefolkningen. En sådan undersökning skulle dock kunna innebära ett ytterligare perspektiv på platsskapandet och förstärk diskussionen om relationen mellan plats och festival. Mitt val av fokus utgår från mitt intresse för en social mötesplats, i egenskap av festivalorganisationen, och dess betydelse för involverade individer samt hur det i sin tur bidrar till platskapandet. En studie utifrån lokalbefolkningen skulle innebära ett bredare angreppssätt.

Validitet och reliabilitet

För att uppnå kunskap om mitt valda forskningsområde har jag främst utgått från människors upplevelser och erfarenheter. Det gäller för mig att återge det så tydligt som möjligt och tillsammans med min analys tolka resultatet för att uppnå förståelse. Vad går det att säga om studiens validitet? Har jag frågat de rätta frågorna, och de som är mest relevanta i sammanhanget? Kvalitén på min studie beror även på min tolkning och analys av vad som har sagts och förmedlats till mig. Frågorna som jag ställde till respondenterna är utarbetade enligt teman i en intervjumall som har koppling till de teoretiska utgångspunkterna (se bilaga 2). Analysen av intervjuerna följer samma mönster (se figur 3 nedan). Min strävan har varit att de olika delarna i analysen ska utgöra och visualisera det sammanhang som jag vill förmedla med min studie. De teoretiska begreppen har för mig varit ett stöd för att uppnå validitet och för att efterfråga det som varit relevant i sammanhanget. Vid hög reliabilitet ska

resultatet bli det samma om studien upprepas. Det kan tyckas en aning underligt att tala om tillförlitlighet och reliabilitet vid kvalitativa intervjuer. Förändringar sker i samhället och upplevelser och värderingar förändras.[232] När det gäller intervjuerna med de som tidigare varit engagerade i Arvikafestivalen handlar det om något som varit viktigt och en avgörande del i livet. Jag anar att de skulle uttrycka detta en gång till, eller många gånger om igen.

Det som skulle kunna ha påverkat svaren är festivalens nedläggning, att en slags känsla av nostalgi kan ha infunnit sig. Det som ändock höjer reliabiliteten på studien är att de intervjuer jag gjorde 2008 stödjer resultaten.

Analytiskt tillvägagångssätt

Genom min tidigare studie om Arvikafestivalen skapades mitt syfte och mina frågeställningar. Mina valda teoretiska begrepp blev verktyg för mitt sökande efter förståelse för positiva sociala effekter både för individ och för plats. Dessa begrepp blev även grundläggande för utvecklingen av mina teman i min intervjumall och således även utgångspunkter i analysen. Under mitt analysarbete började jag med att kategorisera mina intervjusvar med hjälp av de teman jag använde mig av under mina intervjuer (se bilaga 2). Intervjuerna ledde ofta till att respondenten mer eller mindre berättade fritt och att nya aspekter framkom vilket i sin tur skapat fler kategoriseringar och underliggande teman. Dessa underliggande delar framkommer inte i översiktstabellen nedan men har varit en hjälp i mitt tolkande av svaren.

Tidigare studie ➡ Syfte och frågeställningar ➡ Teoretiska begrepp
➡ Teman/intervjufrågor ➡ Analys

Figur 3: Arbetsprocess

Jag vill här tydliggöra och motivera mitt val av strukturering av empiri och analys genom att belysa sammanhanget. Detta klargörs ytterligare genom en översiktstabell nedan. Jag tänker mig förekomsten av en festival som en del av plats, tillsammans med övriga aktörer som befinner sig på platsen. Diskussionen och definitionen av *plats* blir viktigt i sammanhanget liksom

[232] Trost (1997)

känslan för plats. Jag söker efter betydelsen av att ingå i ett *socialt sammanhang,* som en festivalorganisation, och hur en plats därigenom kan fyllas med mening. Genom att tolka det som respondenterna berättat avser jag att förstå innebörden av den *personliga betydelsen* av att ingå i detta sociala sammanhang. Arbetet, skapandet och utvecklingen av festivalen bildade en *mötesplats* där *socialt kapital* utvecklades. Den huvudsakliga kärnan i studien är att förstå den *individuella* nyttan av att ingå i detta sociala sammanhang och hur det i sin tur kan ge avtryck på plats. I kontexten diskuteras en förekomst av positiva sociala effekter. En tillgång av socialt kapital är utvecklingen av kontakter och nätverk. De *relationer* som skapas i samband med en festivals förekomst blir en del i *platsskapandet*.

I kapitel 7 presenteras resultatet av mina intervjuer tillsammans med analysdelar. Intervjuresultaten är presenterade och kategoriserade enligt respektive tema som framgår i figuren nedan, vilket ursprungligen är samma teman som legat till grund för framarbetandet av intervjuernas frågor. Kapitlet innehåller således empirisk-analytiska delar. Varje avsnitt baseras inledningsvis på intervjuresultaten och avslutas med en analytisk del som återkopplar till avhandlingens teoretiska utgångspunkter. Inledningsvis i varje stycke presenteras figuren enligt nedan med en markering för det resultat och analys som är aktuellt för just det avsnittet. Den empirisk-analytiska delen är uppbyggd enligt följande:

Empirisk presentation	*Analys*
Festivalorganisationens sociala sammanhang	Mötesplatsen och skapandet av socialt kapital
Personlig betydelse	Individuell nytta av socialt kapital och effekter på plats
Tillhörigheten till Arvika som plats	Känslan för plats
Relation plats-festival Relationer utanför platsen	Aktivitetsrum och plats i ett relationellt perspektiv

Figur 4: Disposition över empiri-analys

- Det första avsnittet beskriver det sociala sammanhanget i festivalorganisationen. I analysen förs ett resonemang om festivalorganisationen i egenskap av en mötesplats samt om utvecklingen av socialt kapital.
- Del två beskriver upplevelsen av den personliga betydelsen av att ingå i Arvikafestivalens organisation. Fortsättningsvis diskuteras kontexten utifrån en eventuell nytta av socialt kapital och hur det i sin tur kan ge avtryck på plats.
- Följande avsnitt utgår från respondenternas upplevelser av kopplingen till Arvika som plats, följt av ett resonemang om känslan för plats.

- Den sista delen i det empirisk-analytiska kapitlet utgörs av festivalens relation med den lokala platsen tillammans med vissa nedslag i relationer som sträcker sig utanför Arvika. I den analytiska delen används begreppet aktivitetsrum i beskrivningen av de relationer som uppkom genom arbete med festivalen. Resonemanget innefattar även plats skapad i ett relationellt perspektiv.

  Utanför modellen och som en avslutning av kapitel 7 presenteras delar av Arvikas kulturarv. Fokus ligger på respondenternas uppfattning om huruvida platsens kulturarv påverkat uppkomsten av festivalen. Det sista avsnittet förmedlar en bild av platsen Arvika tiden efter festivalen. Kapitel 8, som är det avslutande kapitlet i avhandlingen, utgörs av reflektioner och slutsatser samt en utveckling och en sammanbindning av tidigare analysdelar i kapitel 7. Innan intervjuresultaten presenteras följer nu att kapitel där fenomenet festival är i fokus.

Kapitel 6

Festivaler, festivaler, festivaler …

Hur det än är så går det inte att undgå att kärnan i denna studie är en festival. Även om det explicit handlar om arbetet med en festival och vad det kan betyda så är själva evenemanget det främsta och tydligaste resultatet av det arbete som utfördes. Det här kapitlet handlar om festivaler. Syftet med avsnittet är främst att sätta in Arvikafestivalen i en festivalkontext men även att förtydliga sambandet mellan festival och plats genom vissa exempel. Inblicken i andra festivaler tydliggör även valet av Arvikafestivalen. Jag vill även till viss del förmedla upplevelsen av festival både när det gäller att vara på festival samt se och uppleva resultatet av sitt arbete. Den upplevelse som besökarna får är en del av det som skapats av festivalarbetarna. Det som här presenteras kan sägas vara en mix av festivalberättelser, där jag i vissa fall själv är närvarande genom mina observationer, tillsammans med tidigare festivalforskning samt respondenternas uttalanden. Det allra sista avsnittet i kapitlet handlar specifikt om Arvikafestivalen för att öka förståelsen för det huvudsakliga målet av arbetet i festivalorganisationen Galaxen. Kapitlet syftar även till att vara en ”brygga” mellan det teoretiska kapitlet och presentationen av det empiriska resultatet.

Bild 1: Arvikafestivalen, Foto: Galaxen, © Galaxen

Definition av festivaler och dess syfte

De senaste åren har festivaler ökat i antal i Europa och i Sverige, samtidigt har vissa av evenemangen gått i graven. I Sverige har det under de allra senaste åren talats om festivalkris och festivaldöden. Bjälesjö skriver att dessa beteckningar som kom under sommaren och hösten 2010 baserades på att det fanns för många festivaler i landet. Det som dock hände var att fler festivaler fick ett ökat besöksantal samtidigt som många gick i förlust. Mellan åren 2008 och 2009 skedde det exempelvis en ökning av besöksantalet hos 11 av Sveriges 13 största festivaler. Under samma era redovisades en förlust hos både Arvikafestivalen, Hultsfred och Peace & Love. Bjälesjö pekar på en turbulent festivalmarknad. Festivaler lever på små marginaler, går lysande ena gången för att följande år hamna i kris, publikrekord slås samtidigt som festivalen går med förlust. Parallellt bildas det kontinuerligt nya festivaler. En del av dem lyckas stanna kvar medan andra försvinner med en gång.[233] Oftast utgör festivaler en regelbunden tradition och en grundläggande definition är att festivaler utspelar sig vid ett återkommande tillfälle och är en av de vanligaste formerna av ett kulturellt firande.[234] I Nationalencyklopedin lyder definitionen[235]: *Festspel*, *periodiskt återkommande kulturmanifestation, till exempel filmfestival, musikfestival och teaterfestival.* Förutom att en festival arrangeras vid en speciell tid karaktäriseras den av att den är offentlig och utgör en kontrast till det vardagliga livet genom de teman och aktiviteter som erbjuds.[236] *A festival is a public, themed celebration*.[237] Festivaler har arrangerats av människor i tusentals år och är i dag ett vanligt inslag i vårt kulturella liv.[238] Genom historien har festivaler kopplats ihop med religiösa högtider, bröllop, en god skörd och andra ceremonier.[239] Festivaler, ett tillfälle till fest, har blivit en del av kulturen - en del av en *plats* där människor bor och verkar. Förekomsten av festivaler av olika slag skapar mötesplatser där sociala värden och aspekter kan skapas. Variationen av festivaler är mångfaldig. Det finns bland annat ett rikt utbud av musik-, konst-, mat- och kulturfestivaler.[240] Festivalens genre varierar även inom varje kategori som exempelvis när det gäller musikfestivaler som kan handla om pop & rock, hårdmetall, klassisk musik, visor, folkmusik, elektronisk musik, kör, opera

---

[233] Bjälesjö(2013)
[234] Getz (2005)
[235] ne.se (100303)
[236] Jaeger & Mykletun (2009)
[237] Getz (2005) sid. 21 citat
[238] Karlsen (2007)
[239] Jaeger & Mykletun (2009)
[240] Andersson & Getz (2009), Müller & Pettersson (2006)

etcetera.[241] Inom evenemangsturismen är festivaler viktiga när det gäller destinationsutveckling för att öka attraktiviteten för turister.[242] Evenemangen blir en del av *platsskapandet* bland annat genom att det tillförs en mening utöver det vanliga, något att se fram emot och även att arbeta för i vardagen. Den *sociala betydelsen* av att mötas utöver det vardagliga kan bli en viktig del i att skapa en guldkant på tillvaron. I andra fall kan vissa festivaler även föra med sig negativa effekter för samhället såsom fylleri, bråk och hög ljudnivå (se bilaga 1).

I den era som nu råder är upplevelser tillsammans med kultur viktiga faktorer som upptar stor uppmärksamhet. Festivaler erbjuder uppleveser och kan definieras som kultur ur flera aspekter. Utifrån den estetiska förståelsen av kultur erbjuder festivaler musik, konst, teater, dans med mera. Den antropologiska förståelsen av kultur handlar om gemensamma kunskaper, uppfattningar, värderingar och föreställningar.[243] Ur ett festivalsammanhang kan det förstås både i samband med identitet kopplat till själva festivalen, dess utformning och nisch och i samband med ett gemensamt verkande för en festival. Individer och grupper som arbetar med en festival kan genom gemensamma inställningar skapa en viss kultur som i sin tur kan påverka utformningen av festivalen. Festivalers utformning påverkas av syftet med evenemanget, och även av dess ägandeskap. Andersson och Getz har genomfört en studie där de jämför 14 svenska musikfestivaler utifrån om de är drivna av offentliga organisationer, ideella föreningar eller av privata firmor. Resultaten visar hur dessa ägandeformer påverkar festivalers utformning och innehåll samt vilka skillnader som kan finnas mellan dessa festivaler.[244] Exempel på två offentligt drivna festivaler som ingick i studien är stadsfestivalerna Malmöfestivalen och Kulturkalaset i Göteborg. Dessa festivaler är lokaliserade i de centrala delarna av städerna och inträdet är fritt.[245] På evenemangets hemsida i Göteborg går följande att läsa[246]:

Göteborgs kulturkalas ska bjuda på ett årligt kalas som bidrar till ett varmare, mänskligare och roligare samhälle. Genom evenemangets kraft uppmärksammas och stärks det rika kulturutbudet och bidrar till att Göteborg och Västra Götalandsregionen blir än mer

---

[241] Se exempelvis efa-aef.eu,musikfestivaler.se, festivalinfo.se (100302)
[242] Derrett (2000) sid. 120
[243] Ekman (1996)
[244] Andersson, & Getz (2009)
[245] Malmöfestivalen utspelar sig i åtta dagar, erbjuder konserter på flera scener samt även konst och kultur (malmöfestivalen.se 131128). Även Göteborgs kulturkalas visar en bredd i utbudet genom att erbjuda allt ifrån balett, karneval, matkultur, till världsartister och lokala band. År 2012 var besöksantalet 1,3 miljoner besökare. Evenemanget har funnits sedan början av 1990-talet. kulturkalaset.(goteborg.com 131128)
[246] kulturkalaset.goteborg.com (131021)

attraktiva att leva och verka i, samt att besöka. Det är Göteborgs Stad och Västra Götalandsregionen som står bakom Göteborgs kulturkalas, tillsammans med en rad samarbetspartners inom kommun, näringsliv och andra organisationer. Projektledning Göteborg & Co.

Citatet pekar på en festival driven i ett ovanifrånperspektiv med en vision och en tanke om att skapa en attraktiv plats att bo i och att besöka – något som är vanligt i lokala och regionala utvecklingsplaner idag. Avsikten med att driva en festival kan skilja sig åt, även om det finns ett gemensamt mål om att erbjuda ett tillfälle för fest. I Anderssons och Getz studie framkom bland annat exempel på festivalernas visioner och syfte och hur det kunde skilja sig åt. De offentliga festivalernas visioner inriktade sig mot medborgarna. Ett exempel är Malmöfestivalen där visionen löd; *Att producera och leverera en festival för alla människor som bor i Malmö.* Kirunafestivalen formulerar sin vision som *En festival för alla.* De ideella festivalerna förmedlar mer en känsla om att fokus ligger mer på själva festivalen. I studien representerade bland annat Arvikafestivalen en sådan ideell festival med sin vision *Vi skapar en festival som vi skulle vilja besöka själva.* Festivaler karaktäriseras av att ett stort antal människor spenderar sin lediga tid med att arrangera evenemanget. De ideellt drivna föreningarna har ett lägre antal året runt anställda än de andra festivalerna men använder sig av mer volontärer under festivalperioden än de andra. Andersson och Getz poängterar behovet av frivilligt arbetande hos de ideella festivalerna vilket även är en del av själva affärsmodellen. I jämförelse med andra festivaler har de ett stort inflytande på festivalen.[247]Arvikafestivalen är ett exempel på en festival uppkommen i ett underifrånperspektiv. Det sociala sammanhanget som förekom i arbetet med att skapa festivalen är avgörande i den process som beskrivs i kapitel 7. Valet av Arvikafestivalen som fall har påverkats av att det är ett evenemang som startades i ett ideellt syfte och att det primärt handlade om att göra något som var roligt och meningsfullt.

Plats och festival

Festivaler har alltid *någon* form av påverkan och betydelse för den plats där de är belägna. Intressant är även hur och om en festival speglar den specifika platsen genom utformningen på festivalen. Det finns en relation mellan plats och

[247] Andersson & Getz (2009)

festival men det är inte säkert att den ömsesidiga påverkan och betydelsen väger jämnt. Festivalens existens är även på flera sätt beroende av den plats där den är lokaliserad exempelvis utifrån dess förutsättningar, stöd och engagemang. Platsens betydelse för festivalens uppkomst och existens kan ändock variera.

Festivaler varierar i omfattning och storlek. Getz delar in festivaler enligt olika typer av evenemang såsom mega-events, hallmark events och local/community events. Mega-events handlar om enormt stora arrangemang. Getz menar att ett sådant evenemang ska attrahera minst en miljon besökare. Det som utmärker de här evenemangen är att de genom sin storlek och betydelse kan påverka mer än bara ett samhälle eller ett land. Det är även vanligt att de får en världsomspännande mediebevakning och uppmärksamhet.[248] Det mest tydliga exemplet på mega-events är Olympiska spelen.[249] Kännetecknande för Hallmark events är att de starkt kan identifieras med platsen, så att de med tidens gång kommer att vara oskiljaktiga.[250] Exempel på sådana evenemang är Karnevalen i Rio de Janeiro och Oktoberfesten i München. Enligt definitionen av local/community events syftar de i första hand till att erbjuda sociala möjligheter och underhållning för lokalbefolkningen. Det kan handla om att fira den kultur som råder på platsen, en gemensam historia eller ett visst tema. Evenemanget är vanligtvis småskaligt och organiserat av värdsamhället med hjälp av lokala volontärer. Då lokalbefolkningen själva varit involverade i utvecklingen av ett evenemang skapas ofta en högre acceptans.[251]

En festival är alltid på något vis en del av en plats på grund av sin existens, men det är inte alltid platsen synliggörs I vissa fall speglar en festival tydligt den plats där den är belägen samt de människor som bor där. Exempel finns när lokalbefolkningen involveras i de här typerna av festivaler iklädda platstypiska kläder, artefakter och symboler som får spegla traditioner och seder. I andra fall är festivaler starkt nischade och förmedlar istället en viss musikstil och/eller livsstil. Förankringen till platsen är i de här sammanhangen mindre – åtminstone med hänsyn till vad som förmedlas och vad som kan uppfattas av besökare. Jag ser de här typerna av festivaler som två ytterligheter där starka attribut förmedlar något specifikt eller utmärkande. Däremellan kan det finnas festivaler med ett brett utbud av musik som inte är inriktade mot en musikstil och där det inte tydliggörs eller förmedlas något från den specifika platsen. Viktigt att beakta är ändock att även om inte festivalen förmedlat en

---

[248] Getz (2005)
[249] Small 2007)
[250] Getz (2005)
[251] Small (2007), Derrett 2000

specifik kultur som förekommer på platsen så kan det finnas andra förankringar i den lokala kulturen som inte uppfattas i ett utifrånperspektiv, men som kanske skulle visa sig i en studie av festivalens uppkomst och existens.

Två exempel – Storsjöyran och Sweden Rock

En festival som förmedlar en stark platsanknytning, eller kanske mer korrekt en festival som förmedlar en regional identitet, är Storsjöyran i Östersund, Jämtland.[252] Under 1960-talet sågs Storsjöyran som en manifestation mot avfolkning av länet, och på ett skämtsamt sätt med en något allvarligare underton utropades Jämtland till en egen republik och en så kallad ”president” tillsattes. Republiktanken är fortfarande ett viktigt inslag i Storsjöyran. Festivalen kallas ibland för Jamtarnas Befrielsefest och överallt syns republikens flagga. Nuvarande president är Ewert Ljusberg som traditionsenligt håller sitt stora befrielsetal vid midnatt på lördagen inför ett överfyllt Stortorg (se figur 5). På festivalens hemsida står att *Humorn har alltid varit ett vapen för republikens president*.[253] Storsjöyran bygger på och förmedlar, genom bland annat flaggan och presidenttalet, en förankring i platsen. Den musik som spelas är en blandad repertoar. Festivalen tydliggör en stark platsförankring samt en betydelse av platskulturen och kulturarvet. En marknadsundersökning genomförd under Storsjöyran 1998 visade dock att besökarna främst uppfattar festivalens budskap som en folkfest och mötesplats. Festivalen har således en tydlig social dimension vilket förtydligades genom att de tillfrågade främst associerade Storsjöyran med sociala aspekter som att festa och träffa andra människor. Det kulturella inslaget med kopplingen till Jämtland var inte lika framträdande i människors attityder och uppfattningen om evenemangets budskap. Däremot uppfattades Jämtlands president som den främste enskilda aktören och är således viktig i samband med Storsjöyrans image.[254]

---

[252] Fakta Storsjöyran; Festivalen är en privatägd stadsfestival (Larsson, 2009 sid. 293) med 16 anställda (121.nu). År 2013 lockade festivalen 39 000 betalande besökare. Evenemanget sträcker sig över en vecka. Det var den första musikfestival i Sverige som byggde upp scener och restauranger mitt i stadscentrumet. Den bildades 1983 i den form den har idag men ar anor från 1960-talet (storsjoyran 131129)

[253] storsjoyran.se (111125)

[254] Larsson (2000)

Upplevelsen av presidenttal på Storsjöyran[255]

Så stod jag där. För första gången på Stortorget i Östersund, Jämtland. Storsjöyran. Klockan: 23.50. I väntan. Runt omkring mig, 15 000-20 000 jämtar. En ljummen kväll i juli, inte riktigt så mörkt, det blir det aldrig i Östersund den här tiden på året. Jag såg runt omkring mig, det verkade mer som 30 000 jämtar, som precis börjad skandera; Jämtland, Jämtland, Jämtland! … Nu visade klockan 00.00. Temperaturen var nu rent meterologiskt nere i 12 grader men bildligt talat hade den höjts och övergått från Jämtland! Jämtland! till Evert! Evert!

Jag fann mig själv sakta ta upp mina händer ur fickorna för att inte verka allt för neutral, Jag höll en Jämtlandsflagga i handen … Han kom ovanför hustaken – i en zeppelinare. Presidenten höjde armen över huvudet och 20 000 jämtar gjorde samma sak. Flaggor överallt. Zeppelinaren landade på Storsjöteaterns tak och Evert gick majestätiskt fram till en lyftkran och ställde sig i korgen som var insvept i Jämtlands flagga. Så höll presidenten sitt årliga, traditionsenliga tal till Jämtlands folk under ett öronbedövande extatiskt jubel från ett till bristningsgränsen fullsatt torg och jag var en upplevelse rikare som är svår att beskriva, som måste upplevas på plats.

Figur 5: "Presidenttal" på Storsjöyran

En festival av ett annat slag är Sweden Rock[256] som inte *förmedlar* en anknytning till platsen på samma vis, även om festivalen är en del av den plats där den är lokaliserad och naturligt förknippas med den aktuella platsen. Festivalen är förlagd till ett litet samhälle, Norje, som ligger cirka 2 mil från själva tätorten Sölvesborg.[257] Valet av platsen Norje avgjordes utifrån de materiella och geografiska förutsättningar som ansågs lämpliga för detta stora evenemang. Exempel på hur kommunen vill förknippas med festivalen är den reklamsymbol som har framarbetats. Symbolen är en bild på en fotboll med nitar. Tanken är att kommunen ska synliggöras i samband med Sweden Rock och Mjällby AIF:s hemmaplan.[258] Festivalen har anammat en speciell livsstil kopplad till rock, hårdrock och heavy metal vilket utgör ett musikaliskt kulturarv som genom festivalen förmedlas och förs vidare. Möjligtvis skulle Sweden Rock kunna utspela sig i stort sett var som helst, men historien om dess ursprung pekar ändå mot kopplingar till platsen. Festivalen har funnits sedan 1992 och har växt fram genom en eldsjäls ambitioner om att skapa en

[255] Larsson (2000) citat sid 4
[256] Fakta Sweden Rock; Festivalområdet rymmer över 30 000 besökare (swedenrock.se 111127). Sweden rock är ett aktiebolag med 12 anställda, kopplat till verksamheten finns även Sweden Rock Magazine AB (121.nu) Skriften är en mycket känd tidning i hårdrocksvärlden (solvesborg.se)
[257] solvesborg.se (111127)
[258] leaderblekinge.se (130125)

familjetillställning där alla kunde samlas och ha roligt. År 2001 övergick festivalen i annan ägo och det var då som inriktningen mot hårdrock blev starkare. Till att börja med var musiken mer varierande men efter ägarbytet 2001 har den blivit mer nischad. Det är en festival med internationella artister men det satsas även på en del mindre lokala band. Engagemanget från lokalbefolkningen sker i första hand på eget initiativ och inte i diskussion med festivalledningen. Det handlar i första hand om att erbjuda boende och service. Förhållandena kan skapa möjligheter till möten både med andra boenden men även med besökare. Det kan skapas en viss anda, ett sätt att förhålla sig, sättet att leva och vara påverkas av förekomsten av en festival på plats.[259] Det tydliga är ändock att det är den specifika musiken som är i fokus för festivalen. Festivalen är förlagd till ett mer perifert område, vilket kan jämföras med Hultsfredsfestivalens lokalisering samt även den tidigare Arvikafestivalen. I detta fall kan dock inte festivalens namn härledas till den specifika platsen. Det är antagligen relativit okänt för gemeneman att denna rockfestival är förlagt i en ort som heter Norje, namnet Sweden Rock förknippas med festivalen som sådan.

Den tydliga skillnaden mellan Sweden Rock och Storsjöyran är att Sweden Rock inte förmedlar platsens kultur genom festivalen, utan det är den tydliga inriktningen på musik som är dominerande. Dock finns ändå en tydlig koppling och ömsesidighet i förhållande till platsen genom festivalens uppkomst och genom det lokala involvering som förekommer Storsjöyran och Sweden Rock är två av Sveriges största festivaler, privatägda och publikrika lokaliserade i respektive södra Sverige samt längre norr ut. Ett gemensamt syfte är att samla människor för musik, glädje och gemenskap. Det ena evenemanget är en stadsfestival medan den andra är lokaliserad till en mindre ort och dess grönområden. Till Sweden Rock beräknas de flesta besökarna komma från Stockholm, Göteborg eller Malmö och antalet gäster från närområdet anses inte vara så betydande.[260] I en studie genomförd 1998 visade det sig att den största delen av besökarna kom från den lokala trakten.[261] På festivalens hemsida 2013 framgår att 50 procent av besökarna är tillresande.[262] Även om vi i dessa två exempel tydligast kan härröra till musikstil respektive platsförankring, blir inte plats i något av fallen obetydligt – men av olika betydelse för festivalernas varande.

---

[259] Åkerlund (2007)
[260] Ibid.
[261] Larsson (2000)
[262] Storsjoyran.se (131021)

Platsen Hultsfred dagarna efter festivalens nedläggning

För att förtydliga den betydelse en festival kan ha för en plats och för dess innevånare vill jag här beskriva mitt besök i den småländska orten Hultsfred, dagarna efter att Hultsfredsfestivalen[263] lade ner sommaren 2010. Det primära hade varit att besöka Arvika i motsvarande skede året därpå, dock var jag bortrest under denna period när jag fick meddelandet om att Arvikafestivalen hade ställt in. Syftet med mitt besök var att delta i Hultsfredskonferensen Rock och Samhälle[264] som ägde rum på Rockcity[265] i Hultsfred samt att även besöka festivalen. Det fanns, efter omständigheterna vissa tveksamheter om att genomföra konferensen men genom att intresse fanns fullföljdes den ändå – något som uppskattades av arrangörer och inblandade. Konferensen visade en slags framtidstro. En rad forskare, professorer och doktorander samlades för att diskutera samhälle, musik, ungdomar och rock.

När jag går av bussen i Hultsfred är det i stort sett öde på stationen. En vecka tidigare hade jag förväntat mig att mötas av festivalstämning och massor av människor. Det är den 5 juli 2010 bara fem dagar efter att Hultsfredsfestivalen satts i konkurs. Jag noterar den smalspåriga järnvägen där festivaltåget skulle ha tagit förväntansfulla ungdomar till festivalen. Min hyresvärd möter mig, en kvinna som genom turistbyrån brukar hyra ut rum till festivalbesökare. Vi promenerar genom Hultsfreds centrum på väg mot det bostadsområde där jag ska tillbringa några dagar och nätter. Hon pratar om *Det* som har hänt och om alla som har blivit drabbade samt den nedstämdhet som bygden försatts i. Idrottsrörelser och scouterna, säger hon, blir drabbade av det här för att inte tala om ICA-handlaren som tagit hem 200 pallar chips mot normala 20. Hon berättar om vänner som alltid brukat hyra ut sitt hus till en grupp journalister och som redan beställt en resa för pengar som skulle täckas av uthyrningen. Allt blir nu plötsligt annorlunda för en plats vars identitet och tillvaro är uppbyggd kring sin festival. Hyresvärden berättar att hennes son är uppväxt med festivalen och var en av de första som fick idén om att transportera festivalbesökarnas bagage på kärror ut till festivalområdet. Hon delger mig även en händelse om den gången då nästan hela Hultsfreds

[263] Den första Hultsfredsfestivalen arrangerades år 1986 (Bjälesjö 2103)

[264] Vid tiden för konferensen var Rock och samhälle ingen formell organisation, utan ett nätverk med framförallt forskare och lärare från bland annat Malmö högskola, Örebro universitet, Lunds universitet, Karlstads universitet, Linnéuniversitetet samt Rock City i Hultsfred (Inbjudan till Hultsfredskonferensen, Rock och Samhälle 2010)

[265] Rockcity växte fram runt Rockcitys verksamhet som ursprungligen drev Hultsfredsfestivalen. Här finns företag, föreningar och utbildningar. På Rockcity har en rad olika företag sina kontor. Gemensamt för dessa är även att de är verksamma inom upplevelseindustrin på något vis. Här finns även konserthall, pub med scen och konferenslokal (rockcity.se 131022)

befolkning samlades vid flygplatsen där världsartister skulle anlända i ett *enormt* flygplan. Ingen trodde att ett sådant flygplan skulle kunna landa på den lilla flygplatsen. Det skapades en folkfest bara utifrån *en sån grej*. Jag träffar även grannar i huset där jag bor som pratar om festivalen och om festivalungdomarna som var en del av platsen under dessa dagar på sommaren. Det berättas att ett år hade cirka 20 ungdomar sett på fotbolls-VM inne på taxistationen under festivaldagarna.

Dagen efter min ankomst, dagen för festivalens egentliga start, skymtas det ändock en aning festivalstämning. Mitt på gågatan sitter tre killar på en bänk och spelar gitarr. Gitarrerna är utsmyckade med ett gäng märken, ölburkarna uppstaplade till torn och hoptejpade allteftersom en är urdrucken. Tornen är ganska höga. Stämningen är hög och några förbipasserade slår sig ned. Vid bankomaten står några tjejer och killar och tar ut pengar, en av killarna har en grön tuppkam och utmärkande kläder. De här ungdomarna hör till den tappra skara som tagit sig till Hultsfred ändå och som bor ute på festivalområdet. På Facebook skapades en grupp ”Vi som åker till Hultsfred ändå”. Det var ett hundratal personer som anlände till festivalområdet slog upp sina tält och hade en egen festival. Jag besöker området en kväll och möts av festivalfirande ungdomar, musik och tält. Kommunen hade ställt upp med en viss service under de här dagarna. Det fanns även vakter på området tillsammans med Röda korset. Det blev en spontan festival där även samhällsaktörer engagerade sig.

Hultsfredsfestivalen köptes så småningom upp av ett tyskt boknings- och produktionsbolag FKP Scorpio och festivalen var igång igen år 2011.[266] Sommaren 2013 flyttade Hultsfredsfestivalen till Sigtuna i Stockholm och blev Hultsfred Stockholm.[267] I orten Hultsfred var de då inte sämre än att de bildade en förening och startade en festival med namnet This is Hultsfred. På dess hemsida framgår att syftet med festivalen inte är att konkurrera med andra större festivaler, *utan arrangera ett event i Folkets Park tillsammans som samhälle*. De vill bevara synen på Hultsfred som en ort där musik och gemenskap är viktigt. Det berättas även om starka reaktioner när festivalen flyttdes till storstaden. Protester kom från både lokalbefolkning och från människor i övriga landet såsom företag, privatpersoner och artister. This is Hultsfred satsar på att främja orten i ett långsiktigt perspektiv, få människor att återvända till platsen och för att bevara musikarvet. De som arbetar med

[266] Bjälsejö (2013) sid.15
[267] Hultsfredsfestivalen.se (131022)

festivalen är ungdomar tillsammans med *gamla rävar* från forna Hultsfredsfestivalen.[268] Genom uppstarten av en ny festival framkommer dess betydelse för platsen. Det uppstod ett tomrum som det nu arbetas för att fylla igen.

Eldsjälar, folkligt engagemang och musik – Folk & Rock i Segmon

Ytterligare ett exempel på en mindre festival, i egenskap av en social mötesplats, med en stark förankring i orten är Folk & Rock i Segmom i Värmland. Eldsjälar och en ideell engagerad lokalbefolkning är drivkrafterna för evenemanget. Festivalen hölls första gången år 2008 och växte ursprungligen fram genom medel från Leader Närheten[269], och möjliggjorde festivalen i två år. Från 2010 fortsatte den utan stödet. Platsen för festivalens lokalisering är Segmons Folkets Hus och Park. En viktig bakomliggande tanke var att utveckla samarbetet mellan ideella och folkrörelsebaserade organisationer och småföretag i bygden. Syftet var att skapa ett generationsöverbryggande projekt för att ta tillvara de kunskaper som finns bland den äldre befolkningen samtidigt som att bidra till en samverkan och möjlighet till engagemang för de yngre. Festivalen skulle även medverka till att lyfta fram lokala förmågor. Projektet innebar också en upprustning av folkparken.[270] Evenemanget ägde rum för sjätte året i rad i augusti 2013. Besöksantalet har som mest uppgått till 1900 personer, vilket bör jämföras med platsen Segmon som har drygt 400 invånare. Genom föreningslivet är 25 procent av platsens befolkning med och arbetar för festivalen. Engagemanget utgörs av personer i blandade åldrar, men allt mer yngre har tillkommit under det senaste året. Tillsammans med de frivilligt engagerade från orten har även personer från en grannort liksom festivalutbildade människor från Göteborg anslutit sig. Talande för det engagemang som finns är det som uttrycks på festivalens hemsida[271]:

Här har frivilliga (från när och fjärran) och föreningarna i Segmon med Folkets Hus i spetsen skapat ett rum av upplevelser. Och det enorma arbetet som lagts ned i form av förberedelser alltifrån matlagning till scenbyggen har lönat sig. Folkets Park i Segmon visar

---

[268] thisishultsfred.se (131101)
[269] Leader är en del av Landsbygdsprogrammen i EU. Arbetet drivs genom den så kallade Leader-metoden som bygger på ideella krafter, näringsliv och det offentliga samhället. Leader närheten omfattar kommunerna Forshaga, Grums, Hammarö, Kil och Karlstad (exklusive staden) (narheten.se 131022)
[270] Harkman, L (2011) sid. 27
[271] folkrock.nu (131022)

att det går att skapa nya upplevelserum och ta folkrörelsearbetet vidare in i 201O-talets samhälle. Landsbygd och gamla bruksorter är möjliga oaser att besöka och ett upplevelserum där traditioner från förr samsas med samtiden blir en del av en levande kultur. Vi kan kalla det folkparkens revansch!

Under alla år, utom i år (2013), har jag själv besökt Folk & Rock. Ett av åren arbetade jag även ideellt på festivalen. Jag ville uppleva festival fullt ut och tältade på den tillfälliga campingplatsen. Vi var inte många som var tappra men ett och annat tält samt några husbilar hade anslutit sig. Campingen låg intill fotbollsföreningens klubbstuga och sköttes således av denna förening. Mitt emot hade ortens byalag ordnat med frukost och duschmöjligheter i sin lokal Träffpunkten. Engagemanget från ortens invånare och föreningar var tydligt. Det ideella arbetet återspeglades även på festivalområdet genom matservering, korvförsäljning med mera. På hemsidan skriver eldsjälarna bakom festivalen att: *Vi trodde på den där kreativa, fruktsamma blandningen av smått och stort, känt och okänt, lokalt och globalt. Och ja, världen har faktiskt varit här*. Artister som bland annat First Aid Kit, Anders F Rönnblom, Katzenjammer, Sarek, Perssons Pack, Kebnekajse, Top Cats, Brolle och Nationalteatern har besökt Folkets park i Segmon.[272] Det är ett Folkets Park där Sven-Ingvars gjorde sitt första framträdande 1956.[273] Platsens musikaliska kulturarv förvaltas och förs vidare genom Folk & Rock. Festivalen erbjuder även en familjedag i Segmon med musik, kultur och aktiviteter för barnen. Lokalbefolkningen får likväl tillfälle till att träffas sinsemellan som möjlighet att träffa människor från andra platser.

Ett exempel på hur ortens involvering i verksamheten är när den lokala klubben Spinning Wheels genomförde en cruising, en kortege med amerikanska bilar, tillsammans med artisten Brolle. Aktivitetsföreningar möts genom festivalen och nya processer skapas. Lokalbefolkningen samarbetar vilket talar för en ökning av det sociala kapitalet. Genom de större bokningarna som Brolle och First Aid Kit har även långväga besökare börjat komma till festivalen.[274] Relationer och kontakter möjliggörs både för lokalbefolkningen som för människor från andra delar av landet. Texten i rutan på nästa sida, återgavs i ett lokalt informationsblad dagarna efter festivalen år 2013. Den återger betydelsen av en festival för en lokal plats och betydelsen av det lokala engagemanget.

---

[272] folkrock.nu (131022)
[273] Segmonfolketshus.se
[274] folkrock.nu (131022)

Folk & Rock-fetivalen regndasar in i musikhistorien[275]

Det går inte att summera alla känslor och upplevelser på en och samma gång. Festivalen – den sjätte i ordningen kan helt kort skrivas in i historien som en succé. Segmon och Grums kommun har idag en plats i musikers hjärtan och inte minst för alla besökande ifrån orter utanför närområdet. I år har vi i arrangörsgruppen nått ut och lockat ett stort antal människor till Segmons Folkets Park. En intensiv marknadsföring och mediebevakning har gjort att vi uppmärksammats. Vi har blivit en "snackis" eller på värmländska det" tôles ôm ôss." Kanske det också heter word by mouth i New York?

Omkring 2000 besökande under två intensiva dagar är festivalrekord. Och med två toppbokningar som Brolle och First Aid Kit har vi definitivt blivit en festival att räkna med även i större sammanhang. Detta märker vi på det ökande antalet besökare utanför närområdet. Äntligen.

*Fantastiska artister och nya stjärnskott dyker upp i vår vackra park under augustimånens sken **…** Vi har en familjedag som blir hellyckad. Såpbubblor, ansiktsmålning, Grammatikfestivalen, lotterier musikframträdanden av ungdomar samt ett uppträdande av högsta klass med Tone Wattum blir en upptakt inför lördagskvällen. Och barn, unga och vuxna i parken, såsom en äkta folkpark skall vara, var en härlig syn.*

Brolles hejdundrande entré med sin Cadillac och kortegen anordnad av Spinning Wheels med Anette Larsson som organisatör blir en perfekt start på festivalen. Brolles dundershow höll såklart högsta rock´n´ roll klass men även hans coverband The Buddies blev publikfavoriter på Parkterrassen. Där tokdansades det och inomhus gav In Me Head en uppskattad show. Stewe Cato förflyttade söderns blues till oss.

Och naturligtvis utbröt det stora jublet när First Aid Kit brister ut i sin hyllning till oss med ropet "Segmooooooon!" Där är vi alla lyckliga när världsartisterna Klara och Johanna för andra gången är på Folk & Rockscenen i Segmon. Världen kom liksom till oss med deras skickligt framförda musik. Ljudet fantastiskt bra. Allt gick fram och rakt in i oss som fick vara med denna lördagskväll den 17 augusti i lilla Segmon.

En världshistorisk händelse fick vi också vara med på när First Aid Kit tillsammans med festivalens eget "husband" Anders F Rönnblomband framför två klassiker från Anders första skiva, titelspåret "Din barndom skall aldrig dö" och "Mamma hjälp mig" från 1971. Där knöts historien ihop för flera av oss som var med under 1970-talet. Och detta skedde i Segmon.

Och så kan vi som musikansvariga pejla in fler musikakter värda att hålla ögonen på framöver, till exempel Benjamin Edman inne på Värmlandsscenen i Folkets Hus och många många fler som snart blir omnämnda. Segmons scen är att räkna med!

Här har frivilliga och föreningarna i Segmon med Folkets Hus i spetsen skapat ett rum av upplevelser. Och det enorma arbetet som lagts ned av förberedelser alltifrån kök till scenbyggen har lönat sig. Folkets Hus i Segmon visar att det går att skapa nya upplevelserum och ta folkrörelsearbetet vidare in i 201O-talets samhälle. Landsbygd och gamla bruksorter är möjliga oaser att besöka och ett upplevelserum där traditioner från förr samsas med samtiden blir en del av en levande kultur.

Vi ses i Segmon! Lasse, Karin och alla andra i styrgruppen för Folk & Rock i Segmon

Figur 6:"Folk & Rock regnadansar in i musikhistorien"

[275] Material tillhandahållet av Högberg (131023)

Upplevelsen av festival

En festival är även en plats i sig, en tillfällig plats som utgör en betydelse för stunden och något att längta och se fram emot. *Vissa* musikfestivaler, exempelvis Sweden Rock som beskrivs ovan, men en del kanske ännu mer utpräglat, utgör och speglar tydligt en identitet. En individs identitet kan exempelvis vara kopplad till olika roller eller till en viss livsstil. I anslutning till en festival kan det även skapas en temporär festivalidentitet i samspelet med andra på festivalen**.** Festivalområdet med tillhörande campingplats kan utgöra en tillfällig plats för dessa uttryck. Här förekommer en aspekt av det sociala kapitalet i form av den gemenskap som skapas både bland besökarna samt bland dem som arbetar under festivaldagarna.[276] Innebörden är att det skapas en känsla för den tillfälliga platsen, en känsla för festivalområdet med gemenskap och en gemensam identitet. Under festivalperioden möjliggörs även möten över gruppgränser och det skapas en tillåtande period med godkännande att agera utöver ramarna. Olika sociala grupperingar möts under en begränsad tid och det skapas gemenskap över gränser.[277] Främst ur ett konsumtionsperspektiv innebär en festival ett annorlunda beteende- och handlingsmönster i förhållande till vardagslivet utanför festivalen, det sker en omorganisering av sättet att förhålla sig till sig själv och andra.[278] Falassi menar att under festivalperioden ägnar sig deltagarna ibland åt ett extremt beteende som de inte gör i det normala vardagslivet.[279] Det handlar om att leva ett festivalliv under några dagar då det skapas en tillfällig festivalidentitet.[280] Bjälesjö talar om festivalkänslor och om ett festivalbeteende som infinner sig i samband med de tillfälligheter och variationer som råder i ett festivalsammanhang. Möjligheterna till att synas och hitta sin egen stil på en festival kan ses som obegränsade. Vilka kläder som helst kan vara tillåtna från fåniga festivalhattar, modekläder eller sunkiga kläder. Känslorna beskrivs genom friheten till att äta när som helst, vara berusad när som helst, välja att lyssna på musik eller att bara vistas på campingområdet. Uppfattningen om tid och rum förändras i samband med en festivalupplevelse av det här slaget.[281] En banbrytande festival, med en stark koppling till en livsstil, var Woodstocksfestivalen. Även om festivaler funnits långt tillbaka i tiden, kopplad

---

[276] Edström Beckérus & Larsson (2003)
[277] Olofsson (2005)
[278] Bjälesjö (1999)
[279] Falassi (1987)
[280] Se även Bjälesjö (2007)
[281] Bjälesjö (2013)

till olika högtider och firande, så anses denna festival vara revolutionerande. År 2009 uppmärksammades denna mycket speciella festival lite extra[282];

Tre dagar av fred och musik. I veckan är det 40 år sedan den legendariska Woodstockfestivalen arrangerades i USA. Nästan en halv miljon människor samlades på en mjölkbondes ägor mitt ute i ingenstans och trots kaos med toaletter, droger, trafik och mat var det en manifestation som gick i kärlekens tecken.

Ofta nämns Woodstockfestivalen som upphov till och inspiration för kommande festivaler.[283] En ny typ av festivaler föddes i och med denna omtalade festival år 1969. Woodstock har blivit ett legendariskt evenemang inom rockkulturen. Den har varit en inspirationskälla för Roskildefestivalen i Danmark som anordnades för första gången år 1971.[284] Genom intervjuer med dem som var med vid starten av Arvikafestivalen har det berättats att det fanns en önskan om att skapa en festival som de själva ville gå på, med musik de själva ville lyssna på. En stark inspirationskälla var Roskildefestivalen, en festival som flera av dem hade besökt.

Om Arvikafestivalen

Följaktligen vill jag ge ytterligare en inblick i Arvikafestivalen, den specifika händelse som utgjorde det huvudsakliga målet för det arbete som utfördes i festivalorganisationen. Genom att ge en bild av festivalens inriktning och smakprov på artister vill jag öka förståelsen för det arbete som dessa ungdomar utförde.

Evenemanget utvecklades, med lite upp och nedgångar under åren. Det första året kom det 1800 personer till festivalen och år 2009 såldes 22 500 biljetter.[285] Ungdomar från hela Sverige har kommit till Arvika i västra Värmland år efter år. Musiken, tältlivet, leran och umgänget har skapat ungdomsminnen för många. Under festivaldagarna fylldes gatorna med ungdomar som tillfälligt satte en helt annan prägel på staden, många med utmärkande klädsel och frisyrer. Likt ett lämmeltåg vandrade unga människor mellan festivalområdet och in till centrum och tillbaka igen. Det var inte utan

---

[282] NWT, Edlom,(090821) *Woodstock fyller 40 år: "Alla ville känna tillhörighet"* (090821) citat
[283] NWT, Edlom, (090821) *Woodstock fyller 40 år: "Alla ville känna tillhörighet"*
[284] Hjalager (2009)
[285] Arvikafestivalen.se (090707)

det märktes att något utöver det vanliga var på gång. En av kommunens tjänstemän menar att festivalbesökarna så småningom accepterades som en del i stadsmiljön. Han berättar om två hyresfastigheter i Arvika där det bor många äldre. Från början var de rädda och sa *hu va otäcke de va.* De höll sig inne och vågade inte vara ute. Vid tiden för 2008, berättar han att då tingade de sofforna i parken för att få bästa soffan när festivaltåget kom.[286] Festivalen hade blivit en del av platsen.

Arvikafestivalen har haft ett omfattande utbud av synt- och gothband, fler än många andra festivaler i Sverige. Bland dem som varit involverade i festivalen uttrycks dock att festivalen inte varit en renodlad syntfestival då utbudet varit större än så. Ambitionen har pekat mot ett bredare programutbud (se figur 7). Det har ändå funnits en hängiven synt- och gothpublik som återkommit under årens lopp.[287] En av dem som var aktiv i Arvikafestivalen alldeles i början uttryckte[288]:

… *syntstämpel var mer eller mindre en slump. Den första festivalen var inte inriktad mot synt, men man hade engagerat tre syntband och nästan hälften av publiken var syntare. Man insåg då att det inte fanns något* (annat) *engagemang för den gruppen av besökare och fortsatte därför boka syntband till kommande festivaler. Detta har medfört att syntare sedan starten varit en trogen och återkommande publik som det inte funnits någon anledning att släppa… syntstämpeln är något som kommit utifrån och inte något som festivalen aktivt jobbat för. Den beror delvis på den publik som kommer men också på att Arvikafestivalen kanske är den enda svenska festivalen som bokat syntband i någon större utsträckning.*

År 1993, festivalens andra år, gjordes det en mycket viktig bokning av det tyska industrirockbandet Einstürzende Neubaten. Det var ett världsband som även intresserade journalister i riksmedia.[289] Det uttrycks att det var *helt overkligt* att Einstürzende Neubaten överhuvudtaget valde att komma till Arvika. Någon säger att *det inte var vettigt på något sätt, det är inte logiskt och ingenting liksom, men tack vare att någon var galen nog att ringa och våga testa* … och tillägger att det skapades nu en målgrupp som kom år efter år. Det är fler artister som, av olika anledningar, omtalas som särskilda viktiga bland respondenterna. År 1998 var en milstolpe i evenemangets historia och den hittills största bokningen genomfördes The Sisters of Mercy och publikrekord sattes med 9 100 sålda biljetter. En annan notering vid detta festivaltillfälle var att Tomas Di Leva

[286] Hagsmo 2008
[287] Material tillhandahållet av Värmlands museum; Eriksson, K (2003)
[288] Ibid. sid. 9 citat
[289] Material tillhandahållet av Värmlands museum; Mossberg, A (2004) sid. 2

ställde upp med kort varsel.[290] I de intervjuades berättelser finns uttryck för starka känslor och upplevelser i samband med gästandet av stora artister och det faktum att själv varit en del i detta. En av dem berättar hur detta skedde i samband med att Di Leva uppträdde. Efter stress och hårt arbete med scenen inför artistens spelning kommer överväldigande känslor. När låten Vi har bara varandra ljuder inför tusentals människor infinner sig en mäktig känsla och respondenten berättar hur han bara *rasar ihop*. Önskningar och förväntningar präglar en del av arbetet med festivalen. År 2002 gick ännu en dröm i uppfyllelse för dem som bokade artister och det uttrycks att *den största bokningen någonsin ägde rum i* egenskap av bandet The Cure.[291] Året därpå gästandeden isländska artisten Björk Arvikafestivalen. Drömbokningarna avlöser varandra och Kraftwerk äntrar scenen i Arvika 2004.[292] Året 2009 uppnår festivalen sitt högsta publikantal någonsin med det publiktilldragande bandet Depeche Mode.

Bild 2: The Cure, Foto: Anton Lindström, © Galaxen

[290] Material tillhandahållet av Värmlands museum; Mossberg, A (2004)
[291] Hagsmo (2008) sid. 68
[292] Material tillhandahållet av Värmlands museum; Mossberg, A (2004)

Det har uttryckts att det finns många roliga historier om möten med artister, som respondenterna bara tidigare sett på tv eller hört på radio. Det är möten som skapat en insikt i att det är *vanliga* människor det med. En av dessa berättelser är om en artist som hade rampfeber och som absolut inte ville bli igenkänd eller träffa några människor innan uppträdandet. Han ville bli upphämtad vid hotellet och ville bli avsläppt precis utanför logen. Den som återger denna historia fick i uppdrag att hämta den aktuella artisten vid Stadshotellet i Arvika. Det fanns inga pengar till taxi och inte heller någon fin bil att tillgå. Han berättar hur han fick ta en *gammal rôten*[293] pickup, en lätt lastbil med flak som tidigare används till att köra material till festivalen. På sätet låg ett *skitigt* lammullsskinn. Artisten hoppar in i bilen och blir skjutsad till festivalen. När de åker genom folkmassorna är det ingen som har en aning om vem som sitter i bilen, så artisten var nöjd och belåten.[294] Händelsen representerar arbetet med festivalen, framförallt i början, med tillfälliga lösningar och att ta hjälp av de tillgångar och material som fanns.

I figur 7 framgår fakta om Arvikafestivalen från år 1992 och till och med år 2010. För att ytterligare förtydliga bilden av Arvikafestivalen gör jag i nästa avsnitt några nedslag i upplevelserna utifrån mitt besök sommaren 2010. Det var den sista gången festivalen ägde rum vilket jag inte visste då.

[293] *Rôten* är värmländska och betyder rutten
[294] Hagsmo (2008) sid. 92

År 1992 **Besökare** 1800 Antal artister/band 27 **Ex:** Stonefunkers, Rickard Wolf, Sator, S.P.O.C.K
År 1993 **Besökare** 3 600 **Antal artister/band** 39 **Ex:** Einstürzene Neubaten, Atomic Seing, Electric Boys
År 1994 **Besökare** 5 000 **Antal artister/band** 48 **Ex:** Tool, Electric Music, Fleshquartet, Bob Hund. *Föreningen Galaxen bildades.*
År 1995 **Besökare** 5000 **Antal artister/band** 44 **Ex:** Prodigy, Cardigans, Sator, Stonefunkers, Infinite Mass
År 1996 **Besökare** 4000 **Antal artister/band** 52 **Ex:l** Levellers, Kent, The Young Gods, Archer of loaf
År 1997 **Besökare** 7000 **Antal artister/band** 58 **Ex:**Type O Negative, Biohazard, Front 242, Eric Gadd, Thomas Di Leva
År 1998 **Besökare** 9 100 Antal artister/band 55 **Exempel** The Sisters of Mercy, Moby, Eat Static, Broder Daniel, Thomas Di Leva
År 1999 **Besökare** 8 400 **Antal artister/band** 78 **Ex:** Rollins band, Motörhead, Bob Hund, Rigmor Gustafsson. *Gratis biljetter till personer över 50 år*
År 2000 **Besökare** 10 000 **Antal artister/band** 70 **Ex:l** Einstürzende Neubaten, Lars Winnerbäck, The Wannadies, Laibach, Ulf Lundell. *Under våren började provfilmningarna till filmen Festival med Ebba Hultqvist i huvudrollen. Den största delen av filmen utspelade sig under festivaldagarna*
År 2001 **Besökare** 10 000 **Antal artister/band** 108 **Ex:** The Sisters of Mercy, PJ Harvey, Trickey, Sahara Hotnights, The Orb, Peps Person
År 2002 **Besökare** 13 900 **Antal artister/band** 145 **Ex:** The Cure, Primal Scream, Weeping Willows, Bo Kaspers Orkester. *Dokumentären Festivalhjältar spelades in*
År 2003 **Besökare** 15 000 **Antal artister/band** 135 **Ex:** Björk, Ministry, Soufly, Håkan Hellström. *Dokumentären Festivalhjältar visades på SVT*
År 2004 **Besökare** 11 500 **Antal artister/band** 99 **Ex:l** Kraftwerk, Lustan Lakejer, Bishop Allen, Patrick Wolf, Sara Noxx. *Utställning av Arvikafestivalen på Värmlands museum.*
År 2005 **Besökare** 10 800 **Antal artister/band** 117 **Ex:** Håkan Hellström, Kilroy, Lars Winnerbäck & Hovet, The Ark, The Kristet utseende, Moneybrother, New Order, Bright Eyes
År 2006 **Besökare** 16 500 **Antal artister/band** 124 **Ex:** Nationalteatern, Teddybears STHLM, Hellfueld, The Knife, Torgny Melins, Franz Ferdinand, Nitzer Ebb, Thåström, The Sounds. *Arvikafestivalen tilldelades Värmlands Turistakademins Turismpris 2006*
År 2007 **Besökare** 17 000 **Antal artister/band** 165 **Ex:** Melody Club, In Flames, Memfis, Scissors Sisters, Bloc Party
År 2008 **Besökare** 1800 **Antal artister/band** 78 **Ex:l** Robyn, Håkan Hellström, S.P.O.C.K, Volbeat
År 2009 **Besökare** 22 500 Antal artister/band 105 **Ex:** Depeche Mode, Nine Inch Nails, Korn, Röyksopp, Thåström, Mando Diao
År 2010 **Besökare** 15 000 **Antal artister/band** 90 **Ex:** Babyshambles, Kent, In Flames, Chromeo, Robyn[295]

Figur 7. Arvikafestivalens musik- och besökshistoria

[295] Publiksiffrorna och övrig information härleds från olika källor såsom tidningsartiklar, muntliga källor, Internetkällor samt material från Värmlands museum, siffrorna bör ses som ungefärliga. Källor: Material tillhandahållet av Galaxen (071030); Förteckning över artister på Arvikafestivalen; Material tillhandahållet Värmlands Museum; Mossberg (2004) Värmlands folkblad (000407), Dagens Nyheter (990720). gp.se (130525), expressen.se (080702) (100619) (130525),festivalinfo.se(130525)

Besök på Arvikafestivalen

Arvikafestivalen var lokaliserad i Arvika Folkets Park, en redan befintlig plats för nöje och kultur. Festivalen tog sig ett materiellt uttryck genom scener, försäljningsställen, knallar och så vidare och intog formen och identiteten av ett festivalområde. Likadant fylldes campingplatsen med tält och skapade en tillfällig plats för möten. På denna plats var det besökarna som främst bidrog till den materiella utformningen genom uppsättning av sina tillfälliga boenden. I arbetet inom festivalorganisationen skapades ramarna för festivalens identitet vilket även påverkar hur besökarna förhöll sig till festivalen.

Det är flera omständigheter som påverkat själva festivalområdet. Festivalen har även bjudit sin publik på mer än musikkonserter genom det så kallade områdesprogrammet. Det kunde bland annat handla om olika konstformer, film och teater. År 1995 ingick exempelvis streetbasketturnering och klättervägg i programmet.[296] 2010 års områdesprogram presenterade bland annat stora spindelvarelser som beblandade sig med besökarna, en föreställning uttryckt av Totalteatern. Förutom det erbjöds show med komik, magi och jonglering samt underhållning av dansgrupper med mera.[297] Företeelser som var ett resultat av samarbetet i festivalorganisationen och de kontakter som skapades.

Jag kom till Arvika Folkets Park tidigt på eftermiddagen, den första av festivaldagarna, och det var ännu ganska glest på området. Bland besökarna noterade jag flertalet barnfamiljer, barn i vagnar med färgglada öronskydd, medelålders och äldre personer även om den yngre massan dominerade. Jag kom att språkas med en kvinna, mamma till en nittonårig festivalbesökare, som berättade att hon hade varit på festivalen i flera år i rad. Hon menade att det som förälder är viktigt att se vad som händer och att få en inblick i festivalen. I egenskap av Arvikabo talar hon om festivalens betydelse för bygden och hur det i stora hela finns en positiv inställning till evenemanget men påpekar även att det motsatta även förekommer. Bland de vuxna som besöker festivalen och är innanför grindarna är det vanligare med en bra uppfattning om evenemanget. Jag fortsätter mitt strosande i parken och noterar att de ungdomar jag möter inte ger något intryck av att tillhöra någon speciell genre eller ha någon enhetlig specifik stil. Visst finns de som har starkt färgat hår och färglada kläder, en och annan är helt svartklädd, några är hårdrockare men i stora drag så utmärker sig inte någon specifik grupp. I media går det

[296] Material tillhandahållet av Värmlands museum; Mossberg, A (2004)
[297] Arvikafestivalens Områdesprogram 2010

under dessa dagar att läsa om hur de huvudansvariga diskuterar omkring det aktuella årets inriktning på festivalen. En av idéerna är en satsning på att festivalen ska förknippas mindre med syntgenren och nå ut till en bredare publik genom elektronisk alternativmusik. Det här betyder dock inte att evenemanget ska utvecklas till en mainstreamfestival.[298] Det berättas att utgångspunkten för valet av musik är arrangörernas personliga musiksmak med en kombination av musik som drar en vidare publik. Valet av artisten Timo Räisänen, som gästade festivalen detta år, är ett exempel på att nå en bredare grupp av besökare. Målet var nu även att satsa på kvalité och inte kvantitet. Festivalen år 2009 med över 22 000 sålda biljetter var ett undantag. De ansvariga menar att under en ”lagom” festival i Arvika ligger besöksantalet på 15 000 – 18 000 besökare. Detta år låg besöksantalet på just 15 000 besökare.[299]

Regnet öser ner denna första dag av festivalen, det är lerigt och mycket vatten på marken. Klockan är 16.15 och från vipläktaren har jag god utsikt över den stora scenen Vintergatan där Timo Räisänen gör entré. Folk strömmar mot scenen, gäng av unga flickor springer mot scenen när musiken strömmar ur högtalarna, barfota eller i gummistövlar, i shorts och linnen armarna uppsträckta i luften och sjunger med i Räisänens låtar. De hoppar med kraft i vattenpölarna och dansar till musiken, de utstrålar en stor glädje. Längst fram står de mest hängivna och följer idolens rörelser med armarna. Dock är det inte fullt med folk framför scenen men som sagt himlen är öppen och regnet öser ned och grusplanen framför scenen sväljer en stor publik. Efter en stund väljer jag att förflytta mig från läktaren framför scenen Vintergatan, som ligger precis innanför en av entréerna, och promenerar in på själva festivalområdet inne i folkparken. Inne på området ser jag en mängd informationstält med olika inriktningar och information såsom LO, SSU, MUF, Djurens rätt, RFSU, Tjejjouren, Communicare med flera. Det finns en uppsjö av vagnar och tält där det säljs mat alltifrån Thai-mat till Fish and chips, hamburgare, munkar, våfflor och en rad andra förnödenheter. Människor som går runt på festivalen vill förmedla olika budskap genom en text på ryggen eller en mängd knappar med symboler och text fästa på kläderna.

En av tjejerna som står i LO-tältet berättar att hon informerar ungdomar om deras rättigheter när det gäller både sommarjobb och annan anställning. Jag frågar henne vad hon tror om intresset hos festivalbesökarna när det gäller den här typen av utbud. Hon menar att hon fått intrycket av både

---

[298] Mainstream står för det populära och välkända med en inriktning mot en bred massa. Se exempelvis Bjälesjö (2013) sid. 101-104

[299] NWT, Säll (100719). *Arvikafestivalen byter officiell inriktning*

och, somliga ungdomar är mycket intresserade och nyfikna, medan andra inte är mottagliga utan ägnar sig främst åt musiken och annat. Hon säger att då Arvikafestivalen nu lockat dit 15 000 besökare är det ett unikt tillfälle att vara på plats. En av festivalbesökarna (tjej 15 år) menar att hon absolut är intresserad av det utbud som finns på festivalområdet, och som har ett annat budskap än själva musiken. Hon berättar att det är intressant och roligt att se de politiskt engagerade organisationerna på festivalen. Några andra menar att den här typen av information inte är viktigt i festivalsammanhanget utan det är musiken och festen som är i fokus.

En av de berättelser som kommer till mig under mitt strosande på festivalen går i kärlekens tecken. På en servering pratar jag med ett ungt par ifrån Jönköping som besöker festivalen i tre dagar och sover i sin bil. De berättar för mig att de träffade varandra för tre år sedan på just Arvikafestivalen. Vi står och pratar på en servering och de pekar bort mot Apolloscenen, där precis Oskar Linnros haft sin föreställning, och berättar att där bland andra människor hade deras ögon mötts och sedan dessa hade de varit tillsammans. Det var på lördagen berättar tjejen, men det konstiga var fortsätter hon, att dagen innan hade hon helt *random* fotograferat människorna runt henne på festivalområdet och med på bilden var just *Han*. Arvikafestivalen har blivit en tradition för paret men säger att det kanske nu är sista gången. Anledningen är musiken, de tycker att det nu är för mainstream och de efterlyser mer synt som det var förr.

Under min vistelse träffar jag även två tjejer från Visby som nyligen fyllt femton, vilket är förutsättningen för att komma in på festivalen. Vädret till trots är de klädda i linne, shorts och gympaskor, under skorna har de trätt plastpåsar över strumporna. Regnet öser ned och volontärer är nu i full gång med att försöka få undan regnet.

Bild 3: Ideellt arbete på Arvikafestivalen 2010, Foto: Leena Hagsmo

De gotländska tjejerna har inte tillåtelse att campa utan bor med sina föräldrar i en hyrd stuga strax utanför Arvika. Trots det *hänger de* en del på campingen där de umgås med kompisar och de har redan fått nya vänner. De är nöjda med musikutbudet och hade valt Arvikafestivalen på grund av att många favoritband var på plats. De har även upptäckt nya artister på festivalen som var bra (såsom Dertees och Alice in Videoland). Det är inte är så noga vilken genre eller musikstil det handlar om *bara det är bra* och de är båda nöjda sammansättningen av musiken på festivalen.

De uttrycker även att de upplevt en fantastisk stämning. Det som lockat dem mest var Babyshambles som hade sin spelning förlagd till sent på kvällen den sista festivaldagen, så väntan var lång och en förväntan syntes i deras ögon. Tillsammans med övriga iakttagelser under de här festivaldagarna speglar deras förväntan den betydelse en festival kan ha. De människor som fanns där uttryckte glädje och upprymdhet i samband med musiken och artisterna. Engagemang i olika frågor uttrycktes i samband med de olika budskap som förmedlades på området. Intresset bland olika åldersgrupper och lokalbefolkningens deltagande blev uppenbart. Tillfälle hade skapats för de olika knallarna att sälja sina varor. Människor träffas, nya kontakter tas, det blir

ett tillfälle att träffa andra från orten och det ges en möjlighet till fest. För att detta ska kunna ske krävs ett arbete av engagerade människor - *det här var deras mål.*

I följande kapitel kommer betydelsen av arbetet med Arvikafestivalen att vara i fokus och presenteras utifrån intervjuer med representanter för festivalorganisationen.

Kapitel 7

Festivalorganisationen – en mötesplats och dess betydelse

Inledning

Den arena som utgör basen för min undersökning består av det sociala sammanhang som skapades i Arvikafestivalens organisation. Med utgångspunkt från historien om festivalens uppkomst fortsätter här berättelsen genom mitt analytiska perspektiv baserat på respondenternas utsagor. Kapitlet utgörs således både av empiriska resultat som analys. En del i festivalens utveckling var bildandet av föreningen Galaxen två efter att festivalen hade startats. Föreningen blev en social mötesplats för ungdomar under många år och det är ur det perspektivet som jag ser denna förening och organisation. Syftet med föreningen, förutom att driva festivalen, var att arbeta för kultur och ungt engagemang i Arvika. En bakomliggande tanke för verksamheten var att som ung finns det en vetskap om vad andra ungdomar helst vill ha. Genom det tillvägagångssätt som tillämpades inom festivalorganisationen utvecklades arbetet i organisationen till ett sätt att lära. I figur 8 redovisar vissa nedslag i Galaxens verksamhet. Betydelsen av arbetet i organisationen kommer att framgå i den kommande redovisningen av intervjuresultaten. I en intervju med verksamhetsledaren i Galaxen 2007 berättas att det unika med Galaxens koncept är att ungdomar gör något för ungdomar. Det handlar om att lära sig ta ansvar och att igenom det ta sig uppåt och *klättra* inom organisationen. Från att stått i en kiosk på festivalområdet, städat eller burit dricka som funktionär skapades möjligheter att två år senare vara högt upp i organisationen. Det uppkom stora möjligheter genom att strukturerna för att ta sig framåt inte var så fastlåsta till en längre tids engagemang[300]:

… det tror jag är en stor och stark sak för oss, att folk ser att det går jättefort från att du gör en mindre syssla till att du får jobba med någonting som du verkligen älskar och det inte behöver ta tio år.

Vid den här tiden, år 2008, i anslutning till min tidigare undersökning, framkommer vikten av att de som är engagerade i festivalen själva får ta ansvar, själva identifiera problem och hitta lösningar samt arbetssätt. I organisationen

[300] Hagsmo (2008) sid. 26 Citat

arbetades det mycket med gruppdynamik och grupparbete i syfte att uppnå en gemensam strävan mot ett gemensamt mål.[301] I början och mitten av 2000-talet präglades verksamheten av att Galaxen ingick i en del projekt vilket resulterade i ett utvecklande med fler aktiviteter såsom exempelvis verksamheten Ritz samt utbildningar (se figur 8).

I en projektbeskrivning av Galaxen[302], utformad 2008, framgår att under de år som Galaxen har funnits har de tyngre ansvarsposterna metodiskt generationsväxlat. En anledning var att unga människor vet vad andra unga människor vill ha. Ytterligare en anledning var att fler människor skulle få chansen att genomgå den intensiva utbildning som skapades i samband med att arrangera, arbeta i grupp och ta ansvar. I en annan projektplan[303] framgår att den grundläggande tanken i all verksamhet i Galaxen är att unga ska ta ansvar och skapa sin egen framtid. Festivalarbetet, som började med att skapa en festival ungdomarna själva ville gå på, utvecklades till en lärandeorganisation. Kärnan i Galaxen presenteras enligt följande[304]: *En öppen plats där unga får chansen och hjälp att växa (av andra unga). En politisk och religiöst oberoende förening med starka kärnvärden inom jämställdhet och miljö. En verkstad, eller testplats där du får möjlighet och hjälp att förverkliga dina idéer.* En rad avknoppningar skedde utifrån Galaxens verksamhet. Ett exempel är verksamheten Ritz. Året var 2005 och lokaliseringen var gamla Folkets Hus i Arvika.[305] Huvudsakliga verksamheter aktiviteter sm ingick i Ritz var café, föreläsningar, shower, utbildning, stand up comedy med mera.[306] I föreningens verksamhetsberättelse 2006 berättas att det förekom ett flitigt bokande under året av externa arrangemang såsom möten, mässor och privata fester och på programmet stod även konserter och klubbar. Under år 2006 öppnades även ett eget café i de tillgängliga lokalerna, en daglig verksamhet med lunchservering. Så småningom utvecklades även ett musikcafé en dag i veckan med liveframträdanden.[307] I slutet av varje vecka anordnades After Work i källaren.[308] Det startades även ett samarbete mellan Folkhögskolan Ingesund i Arvika och Galaxen i form av en projektledningskurs med namnet OPUS.[309] Så småningom stod Galaxen själv för genomförandet av utbildningen på uppdrag av Ingesunds Folkhögskola.[310] Flera av eleverna blev engagerade i festivalen och bland de som var engagerade i OPUS fanns representanter i Galaxens styrelse.[311]

Figur 8: Om Galaxen och dess verksamheter

---

[301] Hagsmo (2008)
[302] Material tillhandahållet av Galaxen: *Creative. Sweden. Ett utvecklingsprojekt i Galaxens regi* (080121)
[303] Ibid. *Arvika Live, Projektbeskrivning (080214)*
[304] Ibid. *Creative. Sweden. Ett utvecklingsprojekt i Galaxens regi* (080121) sid. 15 citat
[305] Ibid. *Creative Sweden. Ett utvecklingsprojekt i Galaxens regi* (080121)
[306] arvika.se (071119)
[307] Material tillhandahållet av Galaxen: *Verksamhetsberättelse Arrangemangsföreningen Galaxen 2006*
[308] houseofritz.se (071119)
[309] arvika.se (070915)
[310] Material tillhandahållet av Galaxen: *Verksamhetsberättelse Arrangemangsföreningen Galaxen 2006*
[311] Hagsmo (2008)

Det sociala sammanhanget i festivalorganisationen utgör en ram för analysen och för de frågeställningar som behandlas. Viktigt är betydelsen av samarbetet i festivalorganisationen tillsammans med det tillvägagångssätt som tillämpades och som utvecklades till ett sätt att lära. Genom att analysera intervjuer gjorda med personer som lagt ned mycket tid på att arbeta med Arvikafestivalen vill jag med följande text förmedla vad det kan betyda för enskilda personer att ingå i det sociala sammanhanget. Det som händer bidrar i sin tur till att vara en del i platsskapandet. Följande kapitel kommer att belysa exempel på hur det kan ske genom förekomsten av Arvikafestivalen och dess existens och så småningom icke-existens på platsen Arvika. Det är upplevelsen av arbetet i festivalorganisationen som främst utgör utgångspunkten för avhandlingen, och som följaktligen redovisas. Det handlar primärt om de människor som skapat festivalen och jag vill få fram deras röster för att förmedla deras upplevelser och minnen av det som skapade en företeelse som på olika sätt format platsen Arvika. Med hjälp av dem ska jag analysera vad samvaron kring en festival kan betyda och hur det i sin tur kan ge avtryck på plats.

Varje empiriskt avsnitt i det här kapitlet följs av ett analytiskt resonemang kopplat till de teoretiska utgångspunkterna i avhandlingen. För att tydliggöra dispositionen inleds respektive avsnitt som presenterar intervjuresultaten med en figur, enligt figur 9 nedan. Figuren tydliggör kopplingen till det efterföljande teoretiska resonemanget.

Festivalorganisationens sociala sammanhang

I följande avsnitt beskrivs det sociala sammanhanget i festivalorganisationen Galaxen. I den analys som följer diskuteras organisationen i egenskap av en social möteplats och utvecklingen av socialt kapital.

Empirisk presentation	*Analys*
Festivalorganisationens sociala sammanhang	**Mötesplatsen och skapandet av socialt kapital**
Personlig betydelse	Individuell nytta av socialt kapital och effekter på plats
Tillhörigheten till Arvika som plats	Känslan för plats
Relation plats-festival Relationer utanför platsen	Aktivitetsrum och plats i ett relationellt perspektiv

Figur 9: Disposition över empiri-analys/socialt sammanhang

En primär utgångspunkt i anslutning till intervjuerna är det samarbete som förekom inom Arvikafestivalens organisation. Genom de intervjuades ord och uttryck har det visat sig att i denna samverkan var *gemenskap* och *sammanhållning* viktigt. Värden som i sin tur har skapat ytterligare sociala värden. I början av festivalens existens var det huvudsakligen Arvikabor som arbetade i organisationens kärna, vilket sedermera ändrade sig och med tiden kom allt fler som bodde någon annanstans i landet att engagera sig i festivalarbetet. Det berättas att när det gäller rekryteringen av personer till organisationen handlade det i huvudsak om vänner och släkt. Ursprungligen fanns en grupp ungdomar som kände varandra men som snart utökades med fler personer, nya bekantskaper gjordes och nätverk utvidgades. Under själva festivaldagarna kom människor från hela landet till platsen för att arbeta som funktionärer. Organisationen var likt en levande organism, föränderligt och utvecklande, där vissa människor kom och gick medan andra stannade längre. Några av dem som valde att hålla sig kvar en mer omfattande period i festivalarbetet fungerade ibland som mentorer för de nya och mindre erfarna. Även om det rörde på sig inom denna mötesplats var genomgående den generella åsikten att arbetet i festivalen bidrog till en *stark* sammanhållning inom gruppen, framförallt inom själva ledningsgruppen. Flera nämner att det funnits oerhört starka band som de menar skiljer sig från andra former av grupper, som exempelvis *kompisgäng*. Någon uttrycker att bland kompisar utgörs den starka sammanhållningen i första hand av vänskap. I ett festivalsammanhang kompletteras denna vänskap med ett intensivt arbete och som, speciellt under några sommarveckor, innebär att i princip leva ihop. De här förhållandena liknades vid… *att göra lumpen liksom… kan jag tänka mig är lite samma … så absolut är det ju.* Det finns även uttryck för att sammanhållningen har varierat genom åren. I början av festivalen var det *ganska spretigt och oorganiserat och alla gjorde allt*, men med tiden och åren växte en allt tydligare struktur fram. En av de involverade i festivalens första år menar att trots den starka bindningen som fanns mellan vissa personer fanns även en del konfliker, många viljor och en viss skillnad i ambition. Det fanns de som såg det hela *som något man hittade på för att det var kul och detta var inte helt konfliktfritt i förhållande till att andra såg det som att vi gör en stor festival … det var lite märkligt så även om det fanns band så small det också.* Tiden från första mötet om festivalen tills den startade upp var mycket knapp. Det var inte helt enkelt att bygga upp en organisation från ingenting. Det berättas att några av de involverade blev utbrända då de inte orkade med det arbete som krävdes.

Pressen var hård men samtidigt förekom en stöttning av varandra som underlättade arbetet. Det finns minnen och upplevelser av att det ifrån början handlade lite om *två läger* genom de två föreningarna Blå Huset och Verktygslådan, vars medlemmar var involverade i starten av festivalen. Verktygslådan stod mer för kulturen som exempelvis teater och Blå Huset för musiken med replokaler och lokala band. Från början var de här föreningarna aktiva på varsitt håll, men sammanströmmade genom festivalen.[312] Det växte fram en gemenskap med den gemensamma nämnaren att skapa något som hade koppling till musik och kultur. Det berättas att det inledningsvis inte var helt problemfritt… *Det var ju så att säga två kulturer som liksom skulle … mötas lite, det var inte helt självklart i början*. En av de tidigt huvudansvariga berättar:

Det var ett litet positivt krig mellan föreningarna, det ena var lite mer finkultur med musikalen och det andra var rockvärlden. Det var lite av två olika världar. Man tillhörde den ena eller den andra. Verktygsdelen var mest drivande – där det fanns mer kreativa människor medan Blå Huset ville spela mer musik, och få någon plats att spela musik på medan Verktygslådan ville arrangera saker och skapa kulturupplevelser. Sedan blev det en blandning av det här och det har man ju sett genom åren arvet från det, hur det har blandat popmusik, rockmusik, synt och alternativmusik och kulturaktiviteter genom åren … om Verktygslådan var syntsidan och kultursidan så var Blå huset den andra sidan och det har präglat festivalen de här två världarna … även många många år efter – utan att man tänkt på det… det blev en viss dynamik mellan det här, som kanske uppstår ibland och det är bra tror jag, med olika världar.

I anslutning till citat ovan, visas framväxten av en samverkan mellan två grupper där intressen och inriktningen till viss del går isär. I min tidigare studie från 2008 berättar en av de intervjuade att han tror, och betonar att det bara är spekulationer, att medlemmarna i de olika föreningarna tillhörde olika sociala klasser.[313] Det finns inget som stödjer att dessa ungdomar kom från olika bakgrunder, men däremot att inriktningen i de olika föreningarna såg olika ut. Även om de som var involverade i festivalskapandet ifrån början i huvudsak bestod av människor från två föreningar utvecklades det till en relativt samlad grupp. Trots att det inte var helt utan motstånd klarade de av den starka utmaningen att tillsammans starta upp festivalen snabbt från ingenting. I samband med de intervjusvar som här presenteras är det viktigt att komma ihåg att det som återges handlar om individuella upplevelser och minnen. Mina

[312] Hagsmo (2008)
[313] Ibid.

samtal med de intervjuade tyder ändock på att sammanhållningen växte sig alltmer stark och den höll i sig under en längre tid. En av dem som var aktiv från mitten av 2000-talet uttrycker att… *jag tyckte att det var väldigt stark sammanhållning, eller exceptionellt stark.*

I samband med erfarenheterna av de starka banden mellan medlemmarna i föreningen känns det relevant att fundera på vad det var som bidrog till att det skapades en sådan stark samvaro. Ovan nämns hur vänskapen kombinerades med ett intensivt arbete, vilket kan ha varit bidragande till denna styrka. Det talas även om att det förhållandevis handlade om *få* personer som tillsammans åstadkom ett omfattande arbete. I viss mån gick inställningarna isär om vad som var den gemensamma kärnan i arbetet och som stärkte gemenskapen. En del menar att det var byggandet och *skapandet* som var gemensamma nämnare andra talar om *musiken* som det viktiga kittet. Det mest förekommande uttalandet är … *att göra och uppleva något tillsammans med andra.* Följande ord pekar mot en känsla av tillhörighet och gemenskap:

För många var det musiken som skapade gemenskapen med andra, musikfestival var det riktigt häftiga, för andra var det att göra något tillsammans med andra. Kanske det var det som övervägde, att göra något tillsammans med andra.

Det uttrycks även att folk älskade festivalen som fenomen även om musiksmaken var av olika slag, att det var kärleken till festivalen som var det som höll dem samman. Musik och sammanhållning verkade gå hand i hand och någon säger att det viktiga var… *sammanhållningen att man var en av dem… lika mycket som musiken fast musiken var ju alltid drivkraften att ta sig framåt liksom…*

Den starka gemenskapen tillsammans med ett intensivt arbete i festivalen innebar även att andra saker fick komma i andra hand. En av respondenterna säger att även om sammanhållningen har varierat genom åren har den varit oerhörd stark, speciellt i jämförelse med andra grupperingar. I första hand handlar det om själva kärnan i organisationen där några få påverkar väldigt mycket. Det talas även om att gemenskapen påverkade att andra saker åsidosattes:

Gemenskapen var positivt och absolut stark så det sjöng om det. Jag åsidosatte allt annat för att festivalen under de år som jag var mest involverad … Det förstås berodde på att det gjorde även andra i organisationen och det var det som var det viktigaste då … det var så starkt så det var nästan svårt att ha relationer utanför festivalen … jag vill inte använda ordet men det

finns de som jämför det med … en sekt … och så vidare, och jag förstår att man kan göra den jämförelsen …

I citatet ovan nämns hur det kunde vara svårt att ha relationer utanför festivalsammanhanget. Någon uttrycker … *ja det kunde ju bli klubben för inbördes beundran,* ett uttalande som delas av fler. En av respondenterna talar även om betydelsen av att lära känna varandra. I ett sammanhang med ett intensivt ideellt arbete med en hög arbetsbelastning krävs det en bra kommunikation. Ett sätt att hantera det var att arbeta med gruppövningar. Han tillägger att det är viktigt att skapa en bra anda när det handlar om ideellt arbete och för att alla ska orka och vilja arbeta. Det fanns en föreställning om att det var en bra sammanhållning inom festivalorganisationen och att de kunde åstadkomma mycket tillsammans. Detta var något som gjorde att Arvika blev en rolig stad att bo och leva i. Det talas det om… *en rolig gemenskap att vara med i* bland människor som de hade kommit att se upp till och som var *roliga och häftiga*. Det här är uttalanden som även visar den personliga betydelsen av att ingå i gemenskapen och som får en närmare redovisning efter nästa avsnitt.

Nedan övergår ovan resultatbeskrivning i ett analytiskt perspektiv där festivalorganisationens sociala sammanhang diskuteras i egenskap av en mötesplats kopplat till utvecklingen av socialt kapital.

Mötesplatsen och skapandet av socialt kapital

Arbetet och utvecklingen av Arvikafestivalen möjliggjorde möten mellan människor. Festivalorganisationen utgjorde en social mötesplats för utvecklingen av socialt kapital, vilket var positivt för gruppen för att tillsammans uppnå sitt mål. I kontexten blir de ord som Putnam lägger i socialt kapital av betydelse: förtroende, normer och nätverk och där förtroende skapas genom ett gemensamt givande och tagande. Sådana förhållanden underlättar ett mer effektivt samarbete för att uppnå ett gemensamt mål.[314] Nätverken skapas naturligt i den verksamhet som utövas i samband med festivalorganisationen, å ena sidan mer personliga nätverk inom verksamheten å andra sidan nätverk i samverkan med andra yttre aktörer. När det gäller normer skapades ett sätt att förhålla sig i festivalorganisationen till varandra och till arbetet. I det som var roligt och kreativt handlade det om att arbeta hårt, intensivt och ge allt. Det är

[314] Putnam (1996)

inte förbehållet att det alltid var positivt. Det talas även om den press som förekom och att alla inte orkade med den. Något som tydligt framgår i mina intervjuer är upplevelsen av att sammanhållningen inom festivalorganisationen var stark. Arbetet var intensivt och krävde mycket tid. Mötesplatsen karaktäriserades av en kombination av vänskap och arbete. Den gemenskap som förekom inom festivalorganisationen upplevdes positiv även om det utrycktes att andra saker fick sättas åt sidan och att det ibland kunde vara svårt att ha ett socialt liv vid sidan om. Arbetet var som mest intensivt tiden innan festivalen och krävde ett kompakt samarbete. Det finns indikationer om en erfarenhet av att festivalen, av utomstående, liknats vid en sekt. En sekt är ett extremt exempel på ett sammanhang där ett slutet socialt kapital förekommer, vilket är något väl starkt uttryckt i det här fallet. En sådan inställning klingar i en negativ riktning och kan tolkas som att det fanns en viss uppfattning av att föreningen bestod av vissa utvalda. Det berättas att när det gäller rekryteringen av personer till organisationen handlade det i huvudsak om vänner och släkt. Även om det finns vissa exempel på att ett slutet socialt kapital är negativt och utslutande så kan det även vara positivt och stärkande för de som ingår i gruppen. Det arbetades för att lära känna varandra inom organisationen och att skapa en bra och öppen kommunikation. Samvaron och tillhörighetskänslan bidrog till motiveringen av det ideella arbetet med festivalen. Det finns flera utsagor som tyder på den styrka som fanns i relationerna inom festivalen.

Vissa uttalanden förmedelar att den egna arbetsinsatsen ökade genom att andra i organisationen arbetade hårt och gjorde sitt yttersta… *Jag åtsidosatte allt annat för festivalen under de år som jag var mest involverad … Det förstås berodde på att det gjorde även andra i organisationen och det var det som var viktigast då …* Genom att känna tillit till sina medarbetare skapades inspiration till engagemang och arbete. Putnams resonerar runt det faktum att socialt kapital skapas och förstärks genom reciprocitet, det vill säga genom ett gemensamt givande och tagande.[315] En viss kritik har förts mot det här sambandet. Det som har ifrågasatts är om det verkligen är så att deltagandet i organisationer och föreningar skapar förtroende för andra, eller om det är människor som redan hyser tillit till andra som väljer att ingå i sådana nätverk.[316] Utifrån mina resultat tycker jag mig kunna se både och. Å ena sidan är det tydligt att när de engagerade såg de andra arbeta hårt och intensivt bidrog det till en höjning av den egna insatsen. Det växte fram ett förtroende för andra i det gemensamma

[315] Putnam (1996)
[316] Rothstein (2001)

arbetet. Å andra sidan fanns de som anslöt till föreningen för där fanns människor de såg upp till och ville arbeta tillsammans med. Det fanns redan en förekomst av förtroende och tillit. Föreställningen var att det fanns en rolig gemenskap att vara med i, bland människor som sågs som *roliga och häftiga*.

Den starka och intensiva sammanhållningen inom festivalorganisationen tenderar att tala för förekomsten av ett slutet socialt kapital, det anknytande sociala kapitalet, vilket inte utesluter att det fanns ett överbryggande socialt kapital. Arcodia och Whitford menar att festivaler fungerar som katalysatorer både för nätverk som finns och i utvecklingen av nya.[317] Innan Arvikafestivalen blev ett faktum och i samband med uppsättningen av musikaler fanns det redan befintliga nätverk. Den här mer öppna formen av socialt kapital, där människor med exempelvis olika bakgrund och behov inkluderas, var även tydlig i samband med festivalens uppstart. I den process som då startade var två föreningar involverade. Det fanns en viss skillnad i intresse inom föreningarna och enligt några av respondenterna hade de involverade i respektive förening olika bakgrund. Mötet mellan de här föreningarna tyder på att det skapades ett överbryggande socialt kapital som bidrog till ett gemensamt engagemang och till att festivalen så småningom skapades. Kultur av olika slag är exempel på en arena där möten av det här slaget kan äga rum[318]. I sammanhanget handlade det inte om helt skilda grupper då det fanns ett gemensamt intresse för musik och kultur men dock med en viss skillnad i inriktning.

Ytterligare något som talar emot att det sociala kapitalet endast skulle vara av det anknytande slaget är de kontakter som festivalorganisationen knöt med övriga aktörer i lokalsamhället samt de kontakter som togs nationellt och internationellt. Arrangörerna av festivaler kommer i sitt arbete i kontakt med samhälleliga aktörer av olika slag. Det skapas sociala band som utan festivalens existens skulle ha uteblivit. Vissa sådana nätverk och kontakter kan även finnas kvar när inte evenemanget finns längre.[319] Det här återkommer jag till senare i samband med resonemanget om tiden efter Arvikafestivalen. Det har skapats och utvecklats ett socialt kapital som har möjliggjort nya skeenden, som utan evenemangets närvaro inte hade utvecklats.[320] Tydligt är även att, i takt med att åren gick, kom fler människor från andra delar av landet in i festivalorganisationen. Mönstret såg lika ut när det gällde att arbeta som

---

[317] Arcodi & Whitford (2006)
[318] Putnam (2001)
[319] Arcodi & Whitford (2006)
[320] Jmfr Coleman (1998)

funktionär under själva festivaldagarna. I takt med tiden öppnades det upp för allt fler relationer och kontakter med aktörer utanför Arvika. Personerna i festivalorganisationen växlade till viss, en del stannade längre än andra och fick med tiden ett större ansvar inom festivalorganisationen. Somliga av dem dröjde sig kvar i bakgrunden för att stötta och hjälpa till. Engagemanget i festivalen utvidgades så småningom med nya personer, nya bekantskaper gjordes och nätverket utvidgades. De utåtriktade kontakterna tyder på ett överbryggande socialt kapital.[321] Det sociala sammanhanget i Arvikafestivalens organisation präglades av närvaron av båda typerna av det sociala kapitalet. Det förekom en stark betydelsefull samvaro inom organisationen kombinerad med ett nätverk av utåtriktade kontakter och länkar. Det faktum att det fanns en stark sammanhållning med en tendens åt ett anknytande socialt kapital utesluter således inte en förekomst av ett överbryggande socialt kapital med både lokala, nationella och internationella länkar. Omständigheterna i skapandet av Arvikafestivalen har skapat förutsättningarna för båda formerna av det sociala kapitalet. [322]

Personlig betydelse

I det följande redovisas betydelsen för enskilda personer av att ingå i festivalorganisationen. I ett analytiskt perspektiv diskuteras den individuella nyttan som kan erhållas genom förekomsten av socialt kapital, samt hur det sedermera kan ge avtryck på plats.

Empirisk presentation	*Analys*
Festivalorganisationens sociala sammanhang	Mötesplatsen och skapandet av socialt kapital
Personlig betydelse	**Individuell nytta av socialt kapital och effekter på plats**
Tillhörigheten till Arvika som plats	Känslan för plats
Relation plats-festival Relationer utanför platsen	Aktivitetsrum och plats i ett relationellt perspektiv

Figur 10: Disposition över empiri-analys/personlig betydelse

Samarbetet i Arvikafestivalensorganisation har haft en stark personlig betydelse för de involverade. Det som framkom som viktiga aspekter i beskrivningen av festivalens sociala sammanhang, såsom värdet av musiken samt att få skapa

[321] Putnam (1996, 2001)
[322] Jämför exempelvis Lewicka (2010), se även Wood och Giles-Corti

något tillsammans med andra, belyser även den personliga betydelsen. På det här viset går resonemangen in i varandra. Det var även viktigt att ha kul och göra något som ungdomarna själva ville. Genom arbetet med Arvikafestivalen skapades en social tillvaro som bidrog till fördelar för respondenterna i denna studie. De svarande har genom intervjuerna och genom egna utsagor beskrivit hur den erhållna nyttan har yttrat sig

Vad var det som motiverade till det intensiva engagemanget, som tog så mycket tid och kraft? Var det endast musikintresset eller fanns det något mer? Ett engagemang för en festival kräver tid och arbete och för att det ska vara genomförbart behövs bakomliggande *drivkrafter*. Dessa drivkrafter speglar den personliga betydelsen av att ingå i festivalsammanhanget. Liksom uppfattningen om att det var olika faktorer som sammanlänkade dem som ingick i organisationen var inställningen delad till vad som sporrade till engagemanget. Återkommande är dock, även i detta sammanhang, upplevelsen och värdet av att ingå i en gemenskap och att samarbeta med andra.

I inledningsskedet var inspiration från andra festivaler viktigt och pådrivande. Musiken var betydelsefull, det talades om att se *sina band*, att bjuda människor på bra musik och att vända sig till de som förstår. Det finns även de som menar att musiken var underordnad och att det primära var att *bygga och göra något stort*. Ett par av dem som arbetade som huvudansvariga under första delen av 1990-talet menar att det lika väl kunde ha handlat om något annat än musik. Någon säger: *Jag hade lika bra kunnat bygga en fotbollsplan – det var själva organisationen och byggandet som var kul*. Även respondenter som var involverad i festivalen tio år senare eller mer menar att musiken inte varit viktigast, men upplevde absolut att många andra sökte sig till festivalen på grund av det. Åren som följde utmärkte sig inte heller av att det var musikintresset som var det gemensamma drivande intresset: *De som var med tyckte det var kul och spännande med festival men att de var absolut inte några musiknördar*.

Arbetet med festivalen var omfattande och i många fall ganska hårt. Ett intensivt arbete under en längre tid är något som är typiskt för en festival, ett arbete som resulterar i något festligt som varar i några få dagar. Följande citat tillfogar motiverande aspekter för engagemanget i Arvikafestivalen:

… jag charmades oerhört mycket av att få vara med och bygga upp någonting, vara med och påverka och skapa … sen sammanhanget med människorna. Fantastiskt att få hjälpa andra och att se andra utvecklas i festivalen känns oerhört skönt i själen. Personlig utveckling

förstås och det känns ju rens fysiskt när man lär sig nåt… det bara ramlar in. Vi fick kunskap under vägen genom att gör saker tillsammans med andra.

Det fanns en sporre av att ingå i ett sammanhang som var *lärorikt* och *utvecklande*. Lärandet blev en del av aktiviteterna och arbetet samt bidrog till individuell utveckling. Ungdomarna ställdes inför problem som de själva fick lösa, ofta snabbt och under press. Det skapades en merit att ta med sig i framtiden. En av dem som var tidigt engagerad i festivalarbetet uttrycker:

Jag höll ju på att spela och var musikintresserad, men sen fanns det något stimulerande i uppgiften – en stor uppgift och något man aldrig hade gjort förut.

Det ena behövde inte utesluta det andra utan tillsammans med lärandet handlade det även om *att göra något kul och stort och att göra människor glada*. Viktigt var även att vara en del i *festivalfamiljen* och åstadkomma en mycket större sak tillsammans än vad det var möjligt att klara av själv. Samarbetet i festivalen bidrog till att vänskapsband knöts som har haft en stor betydelse för de involverade. Umgänget präglades i flera fall av nätverket i festivalen. Några av respondenterna berättar hur de fortfarande umgås med tidigare festivalarbetare och att de har fått vänner för livet: *Arvikafestivalen har varit basen för mitt sociala liv under många år och är så till viss del än idag.* Det talas om att de närmaste vännerna kommer ifrån den här kretsen. Festivalen möjliggjorde även möten med människor från hela Sverige som inte hade skett annars.

Engangemanget i festivalen utgjorde en stor del av fritiden i tidig ålder och har skapat många minnen. Då denna tillvaro utgjorde en central del av livet har det även påverkat identiteten. Livssituationen förändrades och tog en annan riktning *tack vare* festivalen. Somliga berättar att det var på grund av evenemanget, tillsammans med allt vad det förde med sig, som de stannade kvar i Arvika. Det finns en tydlig överenskommelse i hur engagemanget har bidragit till personlig utveckling. Det talas om indirekta kunskaper som inte har kunnat sättas på pränt såsom att leda människor samt hantera olika situationer som uppkommer samt att arbeta hårt och strategiskt. En av respondenterna berättar hur hon erhöll ett heltäckande stipendium för att studera i USA av Rotary. Det var uttalat för hennes ledarskapsegenskaper som hon fick den möjligheten. Den utbildning som erhållits tillsammans med den individuella utvecklingen har påverkat karriären.

Den personliga utvecklingen handlade även om att få en självkännedom, lära sig att arbeta tillsammans med andra samt att hantera stress och olika oväntade situationer. Det växte fram en utbildning som skapade

erfarenhet av att arbeta i grupp, arrangera och lära sig ta ansvar. Arbetet med festivalen innebar många utmaningar och krävde kreativa lösningar. I beskrivningen av arbetet berättas att det skapades något av en *MacGyver-känsla.*[323] Det gällde att lösa saker snabbt och använda det material och de resurser som fanns. Arbetet innebar stora variationer, mycket praktiskt arbete skulle genomföras, kontakter skulle tas och mat skulle inhandlas. En kunskap om samhället växte fram som skapade en förståelse för hur saker och ting fungerar Det var många nya sysslor som de här ungdomarna ställdes inför: … *jag var ju bara 17 år, jag hade ingen aning om hur man skriver ett avtal eller hyr någonting eller sätter upp något* … Det krävdes även kontakter med exempelvis polis, brandkår, sjukvård, affärer, hotell med mera. Arbetsuppgifterna varierade och det var mycket att tänka på. En av killarna som var med och arbetade med festivalen under dess första år berättar:

… jag har varit med och kapat byggställning som … för att vi inte tänkt till var 30 centimeter för kort när vi skulle ha den … och i morgon skulle scenen komma ja … jaha men vi får stå här och kapa i natt då … så var det … och det kommer 500 funktionärer … hur mycket ost går det åt då liksom? Det blir jättepraktiskt liksom. Det var en träning i att hugga i högt och lågt … å sen ledarskapsbiten, jobba med människor, ekonomi, siffror, sponsringsarbete ja alla bitar. Det är en otrolig lärprocess som man får av bara farten.

Idag driver denna kille företaget Universe Imagine[324] tillsammans med en kamrat han arbetat tillsammans med i festivalorganisationen. Företaget är en direkt effekt av arbetet med evenemanget. Det började med att de föreläste om festivalarbetet och drev arrangörsutbildningar för att så småningom starta företaget som har en inriktning mot personligt ledarskap. Tillsammans har de även skrivit en del böcker i ämnet. En av böckerna riktar sig till arrangörer av festivaler och andra evenemang. Boken innehåller tips, idéer och metoder som de använt själva. Genom sina böcker och sin kunskap är de även involverade i Sveriges första universitetsutbildning i Personlig Entreprenörskap. Utbildningen drivs som fristående kurs på 7,5 poäng av Göteborgs universitet. Genom att de fått den möjligheten att dela med sig av sina kunskaper har en dröm gått i uppfyllelse. De berättar hur mycket festivalen har betytt och en av dem säger:

---

[323] Hagsmo (2008)
[324] universeimagine.com (131014)

… och för min personliga utveckling så har det betytt hur mycket som helst och det är därför jag driver ett företag i dag … och fått den här lusten att göra det jag älskar, och veta att det är möjligt att göra det också. Jag har lärt mig att det är möjligt att göra omöjliga saker, och bara sättet att jobba på, ja det har förändrat allting.

Framväxten av det här företaget är ett exempel på hur arbetet i festivalorganisationen har bidragit till erfarenheter och kunskap. Det är även ett exempel på hur företeelsen bidragit till möten mellan människor som kanske annars inte skett och som har bidragit till fortsatta processer.

… vi träffades ju genom festivalen och därför startade vi det här företaget, det hade vi inte gjorts annars, han spelade hockey och jag spelade musik så vi hade nog inte mötts. Det finns många sådana här … vi samarbetar med en del andra, som jobbat med festivalen på olika sätt, andra har ju startat företag. Ja absolut, den typen av relationer har det ju varit.

Flera av de tidigare involverade har idag ledande positioner i sitt arbete som anställda eller har startat egna företag. Lärandet i festivalen har påverkat vägval i livet. Idéer tog fart i samband med att det skapades utmaningar och att det fanns problem att lösa, idéer som utvecklades till något mer. *Varför ska vi hyra scenstaket i Holland, när vi kan tillverka dem själva?* frågade sig några av ungdomarna efter en tids arbete med festivalen. Fyra av de aktiva i festivalens kärna utvecklade idén och företaget XNSE, Experience enabling services AB, skapades. Idag tillverkar de, hyr ut och levererar scenstaket med namnet SafeBarriers. Företaget är ett tydligt och starkt exempel på en direkt effekt av arbetet med Arvikafestivalen. De flesta större konsert- och festivalarrangörerna i Skandinavien använder sig i dag av staketen som exempelvis Storsjöyran, Fryksdalsdansen, Sundsvall Gatufest och Norwegian Wood i Norge. Företaget har sina kontor i Arvika, Göteborg och Stockholm. De har även tagit steget ut på världsmarknaden med exempelvis en order från Senegal i Afrika. Staketet användes vid en konsert på en fotbollsarena efter en match mellan Norge och Senegal. I affärsidén ingår även ett så kallat säkerhetspaket där det ingår utbildning av säkerhets- och evenemangspersonal tillsammans med scenstaketen. I början av festivalen var inte säkerhetstänket så avancerat utan det växte fram under årens lopp. Inom företaget har det även utvecklats ett biljettsystem, Tickster, som också är en idé naturligt sprungen ur festivalen. Liksom scenstaketen tillämpas innovationen av många större evenemang. De som leder företaget idag är personer som tidigare arbetat tillsammans i festivalen. I ett resonemang om festivalens personliga betydelse, som leds in

mot skapandet av det här företaget, säger en av dem: … *ja vad ska man säga … haha … det nätverket har haft en ganska stor påverkan på det som vi började göra där och då.* Ytterligare en av respondenterna berättar att festivalengagemanget har påverkat alla jobb han har haft på ett eller annat sätt. Han har startat sitt sjätte bolag, där samtliga är inom evenemangsbranschen. Han berättar att det handlar om kunder som påminner om Arvikafestivalen. Företagen är inte belägna i Arvika utan är lokaliserade på andra platser i landet.

Det finns även exempel på musikens personliga betydelse samt hur det bidragit till händelser på plats. En av respondenterna, som var med vid festivalstarten, har stannat kvar i Arvika och arbetar med musik och musiklivet på plats. Festivalen är bakgrunden till det han sysslar med idag. Han menar att för honom är det ett perfekt ställe att bo på i förhållande till det han arbetar med. Deltagandet och arbetet med festivalen har haft en stark personlig betydelse och bidragit till kringaktiviteter.

Den personliga betydelsen av festivalarbetet och dess avtryck på plast tydliggörs nu i ett analytiskt perspektiv.

Den individuella nyttan av socialt kapital och betydelsen för plats

Tydligt är att det fanns ett personligt värde av att ingå i samarbetet med festivalen och ta del av den gemenskap som fanns. Det sociala kapitalet utvecklades med en betydelse för de enskilda individerna. Putnam menar att det sociala kapitalet har ett konkret värde, ett värde grundat i relationerna mellan personer. Relationer skapar i sin tur nätverk, normer och förtroende.[325] Genom intervjuerna går det att utläsa att ett gemensamt givande och tagande förekom i festivalsamarbetet, vilket bidrog till ett förtroende. Det här är ett exempel på en förekomst av en ideell förening där förtroende skapas, vilket är i enlighet med Putnams identifikation av socialt kapital.

De nätverk som utvecklades innefattade relationer mellan de involverade i organisationen, samt kontakter mellan organisationen och aktörer på plats liksom med aktörer i ett nationellt och internationellt perspektiv. Normer skapades för festivalarbetet det handlade exempelvis om att ge sitt yttersta och att vara beredd att snabbt hitta lösningar för det pågående arbetet. Det täta samarbetet skapade ett förtroende som gav inspiration till engagemang. Putnam menar att förekomsten av socialt kapital, i form av nämnda ingredienser, underlättar för ett effektivare samarbete för att nå ett gemensamt

[325] Putnam (2006)

mål.[326] Även Coleman talar om att prestationer och resultat uppnås som inte skulle ske utan förekomsten av socialt kapital.[327] I intervjuerna framkom även en upplevelse av att ingå i ett sammanhang där möjligheter fanns till att åstadkomma något som inte var möjligt att klara själv.

Genom att ingå i ett socialt sammanhang och att vara innehavare av ett positivt socialt kapital, skapas fördelar för den enskilda individen. Det sociala kapitalet utgör på det viset en resurs. För att göra en koppling till Bourdieu, utan att gå in på innehavet av andra kapitalformer, menar han att det sociala kapitalet främst utgörs av de resurser som skapas i relationerna i en individs nätverk. Det sociala kapitalet är summan av de resurser som individen erhåller genom sitt nätverk.[328] För Bourdieu krävs en tillgång till både kulturellt och ekonomiskt kapital för att det sociala kapitalet och dess resurser ska utvecklas. Coleman och Putnam talar också om positiva effekter och resurser uppkomna genom socialt kapital. Enligt Coleman kan en individs handlingar påverkas i positiv riktning genom de resurser som erhålls i relationerna inom en social struktur.[329] Putnam ser det sociala kapitalet både ur en privat och ur en offentlig synvinkel. Det skapas fördelar för den individ som inledningsvis investerat i det sociala kapitalet för sin egen skull. En del av de skapade fördelarna ger även avtryck på omgivningen[330], vilket visas genom de företag och musikarrangemang som utvecklats på platsen Arvika.

Resultaten från intervjuerna visar att förekomsten av socialt kapital var viktigt för de involverade i festivalarbetet. Samarbetet och gemenskapen mynnade ut i en stark personlig betydelse både för tiden när festivalarbetet pågick och för tiden efteråt. Under tiden för arbetet handlade det om att ha kul och att göra något betydelsefullt på fritiden. För somliga var det främsta närheten till musiken och för andra att skapa och planera eller både och. Sammanhanget möjliggjorde även möten med människor från hela landet. Genom de relationer som uppkom inom organisationen skapades hållbara vänskapsband och i vissa fall ett fortsatt samarbete med festivalkollegor. Möten som inte annars hade skett. Det sammanbindande sociala kapitalet skapade förutsättningar för det överbryggande.

Det talas mycket om en personlig utveckling och en erhållen kunskap. Det handlar om ett lärande skapat i ett socialt sammanhang där själva möjligheterna till samarbete stärker och bidrar till lärandet. De positiva erfarna

[326] Putnam (1996)
[327] Coleman (1998)
[328] Bourdieu (1984)
[329] Coleman (1990)
[330] Putnam (2006)

effekterna har i ett framtidsperspektiv skapat en nytta både i det privata och yrkesmässiga livet. De här aspekterna har varit en del av drivkraften för engagemanget i festivalen. Redan från början fanns det en viss medvetenhet om att sammanhanget var lärorikt och utvecklande. Det förekom även en fascination över kombinationen av att syssla med musik, ha roligt och samtidigt få tillfälle till att utvecklas och lära sig nya saker. Arbetssättet i den organisation som så småningom växte fram präglades av att det fanns möjligheter att *klättra* inom organisationen från en lägre till en högre post. Det vara inte bara genom arbetet i organisationen som kunskap erhölls, det var även många praktiska problem som fick lösas på festivalområdet. Det gällde att vara kreativ och tänka till på många plan. Utvecklingen av organisationen Galaxen, med fler verksamheter och projekt bidrog också till utveckling, kunskap och nya möjligheter för de involverade (se figur 8). I de samtal som har genomförts finns indikationer om att medvetenheten om lärandet och utvecklingen ökade med tiden även om det till viss del fanns inledningsvis.

Musiken och skapandet i sambanden med festivalarbetet kan sägas utgöra grundstenarna i den gemenskap som växte fram. Det skapades en umgängeskrets och vänskapsband knöts som talar för *förtroende och ömsesidighet*. Ömsesidigheten återges i uttalalanden som visar att det förekom ett förtroende för andras arbetsinsats. Det talas även, om än mycket sparsamt, om att konflikter förekom i samband med arbetet. Anledningen till att det berättas förhållandevis lite om spänningar och osämjor torde inte vara att det inte förekom. Positiva minnen ofta är starkare och i ett sammanhang med flera viljor och individer, hårt arbete och pressade situationer är det oundvikligt att inte det uppstår oenigheter. En viktig del i den personliga utvecklingen och lärandet är även att kunna hantera konflikter.

Det skapades en kunskap om hur samhället fungerade genom de kontakter som naturligt förekom och som även bidrog även till utvecklingen av ett överbryggande socialt kapital. Nätverken utvecklades på platsen och nya processer tog fart. Varje aktör som involverades i festivalens nätverk blev på något vis påverkade och således var festivalen en del i platsskapandet. Planering och arbetsinsatser för säkerhetsaktörer som sjukvård, polis och brandkår påverkades. Turismnäring och handel involveras i och berördes av festivalen.

Kommunen påverkades av festivalen genom stödjande åtgärder både gällande ekonomi och mer praktiska åtaganden. Genom samverkan utvecklades även utbildningar, det växte fram mer musikutbud och arrangemang (se figur 8). De relationer som bildades bidrog på så vis till

utformningen av platsen. Det skapades möten mellan människor genom festivalens existens och som gett upphov till spin-off effekter.[331]

Erfarenheter av festivalarbetet tillsammans med bestående kontakter och nätverk har i några fall tydligt resulterat i att det bildats företag på platsen. Personliga fördelar av att delta i det här sociala sammanhanget har gett avtryck på platsen för festivalens lokalisering. Lärandet tillsammans med gemenskapen inom den sociala mötesplatsen har resulterat i konkreta resultat. Ett tydligt exempel på hur en social mötesplats, i egenskap av en ideell organisation, kan skapa möjligheter till utveckling är förekomsten av företaget Universe Imagine, vilket presenterades i förra avsnittet. Arbetet med festivalarbetet bidrog till att de två personer som driver företaget möttes. Från början hade de olika intresseinriktningar men festivalarbetet gjorde att deras vägar korsades. Företaget ligger idag i Arvika och företagsledarna har även samarbete med andra personer som tidigare arbetet med festivalen. XNSE är ytterligare ett tydligt exempel på ett företag som en direkt effekt av arbetet i festivalen.

Problemlösningar och gemensamma erfarenheter bidrog till att ett kreativt tänkande växte fram. Tydligt är hur arbetet i festivalorganisationen har bidragit till kunskap för involverade individer. I de båda nämnda företagen som nämns ovan arbetar flera av dem som tidigare varit engagerade i festivalen. Det ursprungliga gemsamma samarbetet har i förlängningen bidragit till att länkar har öppnats upp både nationellt och internationellt. XNSE:s uthyrning av staket till evenemang i Sverige samt även till arrangemang i andra länder tillsammans med deras försäljning av biljetter på nätet visar hur arbetet festivalen i förlängningen bidragit till processer som skapat ytterligare relationer. Företaget har kontor i Arvika och i andra städer i Sverige. Det här är ett exempel på hur nya processer skapats genom relationer och som i sin tur bidragit till länkar och kontakter som sträcker sig utanför platsen.

Genom de effekter som här beskrivits speglas den individuella nytta som kan uppstå i ett socialt sammanhang, där socialt kapital är rådande tillsammans med möjligheter till kunskap och utveckling. Gemenskapen och musiken formade en företeelse i form av en social mötesplats där möjligheter till lärande uppstod. I sin tur har företag och utbildningar växt fram både på platsen för festivalens lokalisering samt på annan plats. Platsen Arvika präglades på olika vis av förekomsten av en festival och gör till viss del även i dag, vilket jag återkommer till. För många förblev länge och kanske än idag festivalen

[331] Se exemeplvis Arcodia & Whitford (2006)

främst förknippad med vissa genrer, även om inte festivalen uteslutande eller under hela dess livstid var inriktad mot en typ av musik. Det ursprungliga intresset och tillfällen att boka syntmusik i början av festivalen präglade festivalens identitet och även Arvikas identitet nationellt sett, bland ungdomar och framförallt hos syntare (se figur 7). Här handlade det om en vilja att tillföra något till platsen som svarade upp mot det egna intresset. Aktiviteter med ett ursprungligt syfte att ägna sig åt sitt eget intresse blir på så vis en del i platsskapandet. För dem som upplevde att det fanns en möjlighet till att lyfta in *den egna* musiken genom festivalen skapades naturligt en personlig betydelse av festivalens existens. Värden som gemenskap, sammanhållning, intresset för musiken, skapandet och lärandet blev en del av denna mötesplats tillsammans med ett hårt arbete och en avsevärt stor del spenderad tid. Det gemensamma strävande mot ett förenat mål bidrog till sammanhållningen inom gruppen. Gemenskapen i festivalorganisationen visar på förekomsten av både ett öppet och slutet socialt kapital.[332]

Festivalorganisationen som en social mötesplats och dess aktivitetsrum finns inte längre, men en effekt är att nya aktivitetsrum har skapats. Idag finns nya länkar och relationer som är en del av platsen och som ursprungligen skapats och inspirerats av festivalsammanhanget. De starkaste ursprungliga drivkrafterna för att utveckla en festival var att skapa något och att göra något roligt tillsammans med andra. Syftet var i första hand inte riktat mot en utveckling av platsen, ändå kom företeelseser och processer att bidra till en del av platsskapandet.

Tillhörigheten till Arvika

Följande avsnitt avser att belysa respondenternas känsla av tillhörighet till platsen Arvika och om det haft någon betydelse för deras engagemang i festivalen. Resonemanget fortsätter, i stycket som följer, i ett analytiskt perspektiv applicerat på känsla för plats.

[332] Putnam (1996, 2006)

Empirisk presentation	*Analys*
Festivalorganisationens sociala sammanhang	Mötesplatsen och skapandet av socialt kapital
Personlig betydelse	Individuell nytta av socialt kapital och effekter på plats
Tillhörigheten till Arvika som plats	**Känslan för plats**
Relation plats-festival Relationer utanför platsen	Aktivitetsrum och plats i ett relationellt perspektiv

Figur 11: Disposition över empiri-analys/känslan för plats

Från att deltagarna i festivalorganisationen till stora delar utgjorts av Arvikabor ändrades det till att allteftersom involvera människor från andra delar av landet. Av dem jag intervjuat i anslutning till avhandlingsarbetet kommer, med ett undantag, samtliga från Arvika, antingen från födseln eller inflyttade i relativ tidig ålder och uppväxta på plats, aspekter som naturligt påverkar kopplingen till platsen. De som startade och drev festivalen under de första åren var Arvikabor. I samband med en känsla för plats är det intressant om det funnits tankar om att skapandet och utvecklandet av festivalen varit betydelsefullt för platsen. Vid uppstarten av festivalen handlade det om ungdomar som ville ha kul och utveckla sig själva och naturligt inte funderade på festivalens betydelse för platsen. Det förekom dock vissa tankar om att festivalen var bra för Arvika även om det inte utgjorde någon av de huvudsakliga drivkrafterna för engagemanget. Tydligare är uttalanden om att vara med och påverka att det *hände något roligt på* orten. Det uttrycktes att Arvika skulle vara en *levande* stad. Det ansågs viktigt att ha en bra stad att bo och leva i och då gäller det att göra sitt bästa och se till att något händer. Det fanns även en sporre i att få *sin* musik till platsen:

… det var ingen som körde sån musik i Arvika … då fixar vi det, annars händer det inte liksom… det är inte så att man en dag går på stan och så oj en affisch med det band jag vill se … det var liksom inte så … jag menar så fort det var ett arrangemang i Folkets Park så gick man dit för nu händer någonting … hade man tur så var det bra musik, men ofta var det skit liksom … det var liksom hela tiden att va utlämnad till vad andra gör … ... att jag är med och får välja musiken och artisten kanske och dessutom drar hit folk.

Det var helt enkelt häftigt att göra festival. En av de huvudansvarig i slutet av 90-talet menar att tanken om engagemang för Arvikas skull kom senare:

Det startade kanske mer som … jo vi vill göra något kul – vi bor här och vi vill göra nåt kul som vi tycker är bra och som vi bjuder andra på, men kanske inte med tanken på att Arvika ska sättas på kartan … utan här är ett gäng människor som vill nåt och vill det

därför att den platsen där vi är ska bli bättre … så tror jag … men … jag upplever inte att det var uttalat och att jag tänkte i de banorna …

Han fortsätter att berätta att genom de kontakter som förekom med Arvika kommun uppstod så småningom en insikt om att festivalen var bra för Arvika och det bidrog till att det blev ännu roligare. Det hade inte fungerat att haft de här tankarna som drivkraft för det ideella arbetet, men respondenten tillägger att det var en fantastisk *bisak* att festivalen var bra för orten. Under 2000-talet ändrade sig till viss del inställningen. Det berättas om visioner om att få tusen människor att flytta till Arvika. Festivalorganisationen var en del av detta genom att arbeta med vissa projekt och genom att starta utbildningar. Det skapades en upplevelse om att vara med och bidra till vad som sker på platsen… *Det var verkligen det här att … det här är en liten stad och där kan man göra skillnad.* En av de huvudansvariga, vid tiden för det här arbetet, menar att det här var något av de *starka sakerna*. Det kändes att Arvikafestivalen var viktig när det gällde att *sätta Arvika på kartan*. Förståelsen förstärktes då ungdomar i samma ålder på andra platser i Sverige ofta nämnde och kände till Arvikafestivalen. Det var viktigt att Arvikafestivalen fanns för Arvikas skull, men det uttrycks att den inte skapades för Arvikabor utan för människor från hela landet.

Även om tanken om festivalens betydelse för orten aktualiserades under 2000-talet varierade inställningen från person till person. Några såg utvecklingen av Arvika som något viktigt medan andra inte alls tänkte på det. En av respondenterna berättar att han i samband med starten av ett EU-projekt, någon gång 2002-2003, blev intervjuad i P3. I samband med intervjun så uttryckte han… *Först gjorde vi den festival vi själva vill gå på nu ska vi bygga den stad vi vill bo i.* Det fanns en tanke om att arbetet skulle breddas för att täcka in hela året. Det han sa väckte uppmärksamhet och han blev uppringd och kontaktad en hel del efter det uttalandet. I sammanhanget uttrycker han att… *Det var då det gick bra vi sålde ut och det var fantastiskt.*

Den känsla för en plats som kan uppkomma påverkas av det liv en person lever samt den personliga erfarenheten. Känslan präglas även av det sociala sammanhanget som en individ ingår i.[333] Under mina intervjuer har jag frågat respondenterna om deras koppling till och känsla för platsen Arvika. En av respondenterna berättar att Arvika har haft en stor personlig betydelse dels av *naturliga* skäl dels på grund av festivalen då han *levt med den* i många år. Den var även avgörande för valet av boendet. Det hade varit mer logiskt med

[333] Massey & Jess, (2002)

hänsyn till andra familjemedlemmar att bo på en annan ort men han tillägger: … *festivalen har varit helt livsavgörande annars hade jag inte bott här.* Ytterligare en person jag samtalat med berättar att efter sitt engagemang i festivalen bodde han på ett par andra platser under ett antal år. Under den tiden besökte han ofta Arvika och framförallt på sommaren. En stor anledning var att familj och släkt bor där, en annan anledning är som han uttrycker det… *ur ett festivalperspektiv så var det verkligen en stor del av kopplingen till platsen Arvika för mig … Verkligen!* Så småningom flyttade han tillbaka till Arvika. Festivalsammanahanget har skapat en positiv sinnesbild som respondenten förknippar med Arvika. Citaten nedan indikerar tydligt att det inte är platsen som sådan som är det primära, utan fenomenet festivalen som bidragit till att Arvika blivit viktig för flera av de som arbetat med festivalen. Det här tydliggör hur festivalen var en del av platsen, bidrog till platsskapandet och till känslan för platsen. Arrangemanget har skapat en stolthet och höjt upplevelsen av platsen:

Jag har varit stolt över Arvika ända sedan jag började arrangera och vi satte namnet Arvikafestivalen på festivalen.

… Festivalen i Arvika är en anledning till att jag ser annorlunda på Arvika än på andra ställen och att det finns något vackert skimmer över Arvika, en häftigare plats än andra orter för mig personligen.

En av respondenterna menar att det är svårt att säga vad han skulle haft för relation till Arvika om inte festivalen funnits. Förmodligen hade han flyttat därifrån tidigare än han nu gjort. Nu när inte festivalen finns längre … *då känner jag väldigt lite för Arvika som stad, för att känslorna för festivalen överskuggar verkligen känslorna för Arvika.* Han tror att det har att göra med att alla andra barndomsminnen kring sommarlov och jul finns kopplade till familjens sommarställe, så de minnena är inte kopplade till platsen. Det var på grund av festivalen som han, liksom flera, stannade kvar i Arvika. Det är viktigt att komma ihåg att det handlar om individuella upplevelser och tolkningar om vad en plats kan betyda. Citatet nedan pekar mot en platskänsla primärt knutet till Arvika som *hem.* Betydelsen av festivalen förknippat med platsen tillskrivs tiden för den personliga involveringen av festivalen:

Jag har ju fortfarande hela min familj och släkt i Arvika, så Arvika är ju fortfarande hem för mig oavsett festival eller inte så, men jag … nämen jag har haft en starkare anknytning tidigare år till Arvika, än vad många andra hade i och med att jag var kvar så länge just för festivalen. Det har jag fortfarande även om festivalen inte är skälet nu liksom.

Respondenten som uttryckte dessa ord, bor och arbetar på annan ort. Även här har arbetet med festivalen påverkat karriär och utveckling, men inte med en anknytning till och lokalisering i Arvika. En av de som var tidigt huvudansvarig menar att det har betytt oerhört mycket för honom att festivalen varit lokaliserad i Arvika. Det har påverkat att han bor och arbetar på orten. Mycket hade sett annorlunda ut för honom personligen om inte det funnits en festival i Arvika. För en annan av de intervjuade har musiken haft en speciell betydelse. Innan festivalen var han involverad i arbetet med musikalen Under tiden. Om Arvika uttrycker han följande:

… på senare år anser jag absolut Arvika som mitt hem … stannade kvar på grund av festivalen 1992. Jag har fått jobba med det jag helst vill tack vare festivalen … att jag är kvar här och kan göra det … så Arvika betyder hur mycket som helst för mig. Det är ett perfekt ställe att på bo och göra det jag gör just nu i alla fall.

Innan festivalen lade ned 2011 så ”hann” jag få en intervju med en av tjejerna i ledningsgruppen. Hon bor inte i Arvika, utan finns på plats för att arbeta med festivalen. Hon berättar dock att hennes mormor liksom hennes mamma har bott i Arvika, vilket bidragit till att Arvika har en stor betydelse för henne … *Jag tycker det är fantastiskt att få bli en del av det… det är nästan så att jag har rötterna här.* Festivalen blir i sammanhanget tydligt en del av platsen Arvika.

Respondenternas upplevelser om känslan för platsen analyseras nedan och sätts i relation till sambandet mellan social kapital, engagemanget i festivalen och känslan för plats.

Känslan för plats

Det är tydligt att en känsla för platsen Arvika i mångt och mycket beror på att festivalen fanns där. För de som är uppväxta i Arvika och bott där länge är det naturligt att känslan för platsen även är förankrad i andra företeelser. I flera fall indikeras ändå att det förstärkts genom förekomsten av festivalen. Festivalen som företeelse och mötesplats har fyllt platsen med ett värde och de gemensamma erfarenheterna har förstärkt kopplingen till platsen.[334] Tillsammans skapade de här ungdomarna festivalen, och även om deras roller växlade i festivalarbetet var det många som arbetade kvar en längre tid. Det gemensamma arbetet förankrat i en specifik plats kan skapa en känsla för

[334] Jmf Rose (1995), Crang (1988)

platsen. Festivalen som företeelse påverkade hur de förhöll sig till och upplevde platsen Arvika. Känslan för en plats upplevs inte på samma sätt av alla, det krävs en hänsyn till vad som tilltalar vem[335]. Genom att festivalen var, och ännu är en del av platsen, har den på olika vis påverkat platskänslan. Det talas även om den påverkan det har haft, för somliga, att festivalen legat just i Arvika. Det har påverkat att de idag bor och arbetar på platsen. Någon berättar hur livet annars hade sett helt annorlunda ut. Förekomsten av festivalen har bidragit till en fortsatt personlig förankring i platsen. Tydligt är hur personligt avgörande den sociala mötesplatsen har varit i samband med festivalarbetet och hur det i sin tur har påverkat ytterligare processer på plats. En av respondenterna arbetar i dag inom musikbranschen i Arvika något som ursprungligen möjliggjorts genom festivalen. Det finns ett musikaliskt arv i Arvika och som utgör en del av platsen.

Delaktigheten i skapandet av festivalen har stärkt känslan av tillhörighet. Tidigare framgår hur det i samband med drivkrafterna för festivalen ofta uttrycks att det var viktigt att skapa *något tillsammans med andra.* En av motiveringarna till engagemanget är således förekomst av socialt kapital. Syftet med att utveckla en festival för Arvikas skull var inte lika viktigt, även om det fanns en tanke om att skapa en plats som var rolig att bo på. Känslan för platsen var således inte lika uttalad som en orsak till engagemanget som gemenskapen var. Studier har visat att det finns en delad inställning till ett samband mellan engagemang på orten och platstillhörighet. Det behövs en medlande länk i form av socialt kapital.[336] Small menar däremot att det är aktiviteter som skapar det sociala kapitalet.[337]

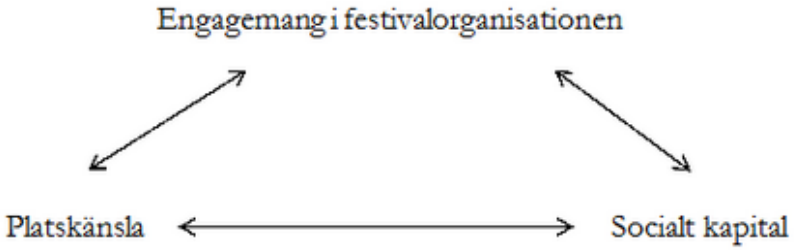

Figur 12: Förhållandet mellan socialt engagemang, platskänsla och socialt kapital

[335] Crang (1998)
[336] Lewicka (2005) (2011), Payton (2005)
[337] Small (2007)

Resultatet från intervjuerna visar att det sociala kapitalet, i form av gemenskap och förtroende, var det som enligt treenigheten i figur 12, starkast påverkade engagemanget. Känslan för platsen var inte lika tydlig även om den i viss mån fanns där. Det som skedde var dock att platskänslan förstärktes genom arbetet med festivalen, festivalen skapade känslan. Det faktum att i ett underifrånperspektiv få vara med och påverka så platsen blir bättre att bo på, talar för att det kan skapas en större känsla av att känna sig hemma.[338] Genom ett engagemang i en företeelse skapas en relation till den plats som det aktuella fenomenet är lokaliserat till. Platsen utgörs av lokalbefolkning och andra aktörer som verkar på platsen. Kontakter och relationer skapades mellan festivalen som aktör och det övriga samhället. Följande avsnitt kommer att redogöra för dessa förhållanden.

Relation plats – festival

Följande avsnitt handlar om respondenternas upplevelser av relationen mellan festivalorganisationen och lokalsamhället. Sedermera följer ett resonemang om festivalens relationer med aktörer utanför Arvika. I analysavsnittet fokuseras diskussionen på festivalens aktivitetsrum och på hur de länkar och relationer som uppkommit i samband med festivalen varit en del i platsskapandet.

Empirisk presentation	*Analys*
Festivalorganisationens sociala sammanhang	Mötesplatsen och skapandet av socialt kapital
Personlig betydelse	Individuell nytta av socialt kapital och effekter på plats
Tillhörigheten till Arvika som plats	Känslan för plats
Relation plats-festival **Relationer utanför platsen**	**Aktivitetsrum och plats i ett relationellt perspektiv**

Figur 13: Disposition över empiri-analys/relationer och aktivitetsrum

De människor som bor och lever på en plats där det finns en festival påverkas av evenemanget på olika vis. Jag har inte intervjuat lokalbefolkningen om dess inställning och relation till festivalen utan det som presenteras här utgår från mina respondenters upplevelser. I början togs Arvikafestivalen emot med en viss skepsis för att så småningom ändras till något som förhållandevis upplevdes positivt. De allra sista åren började det återigen vända mot en mer

[338] Jmfr Crang (1998)

inställning. En av de intervjuade berättar att i början var inställningen till festivalen *ganska bedrövlig* och det förekom många arga insändare av olika slag. *Många tyckte att det var mycket svart och att det var mycket märkliga människor.* Efter första gången festivalen hade ägt rum i Arvika Folkets Park förekom en del skriverier. Flera berättar om hur nedskräpningen hade förstorats upp i början och hur bilder tagits på en stor mängd pizzakartonger i en park, vid närmare betraktelse visade det sig vara fyra kartonger som fotograferats i olika vinklar. Någon uttrycker att det var olika grupper med olika inställning såsom lokalpress som tyckte att nedskräpningen var fruktansvärd, liksom de närboende, medan exempelvis köpmännen tyckte det var bra. Stödet från kommunen upplevdes inledningsvis vara bra vilket var en förutsättning för att allt skulle fungera. Det har uttryckts att från början fanns en väldig stark support i Arvika kommun och *en god och fruktsam relation.*

Det fanns även en viss misstänksamhet mot musiken och de bokningar som gjordes. En av dem som var med vid inledningsskedet berättar hur folk pratade… *varför i hela friden ska ungdomarna boka det här bandet för. Folk i Arvika började undra vad vi höll på med – för det kom ju konstiga människor hit.* Han tillägger att det var just den här typen av band, som befolkningen reagerade mot, som gjorde att intresset växte hos publik och journalister. De som har störts mest och varit mest utsatta av festivalen är de boende i Solvik, ett bostadsområde intill Folkets Park i Arvika. De har uttryckt det mesta av missnöjet vilket det uttalas att det finns en full förståelse för. Den vardagliga hemmiljön blir påverkad och förvandlad under några dagar. En anekdot som en respondent berättar visualiserar hur mötet mellan lokalbefolkning och festivalungdomar kunde se ut [339]:

Jag kommer aldrig att glömma när jag och en tjej som heter Kia och som bor i London nu, vi skulle ha ett längre öppettillstånd. Kommer inte ihåg om det var 93 eller 94 så knacka vi dörr hos alla i Solvik och jag kan tänka mig hur vi såg ut på den tiden, med konstiga frisyrer och helt svartklädda så gick vi där snällt o fråga. Det var nämligen det de krävde ifrån tillsynsmyndigheten att vi fick godkänt av de boende i området … Det var väldigt blandade reaktioner en del bara stängde dörren, en del skällde ut oss och sa att vi åker på semester varje år och en del bara öppna dörrarna och bjöd på bullar o saft o grejer. Det var en väldigt rolig händelse i alla fall och det … var typiskt exempel på såna där galna initiativ och saker som vi bara gjorde för det var bara att ta tjuren vid hornen å köra liksom.

[339] Hagsmo (2008)

Ytterligare en av de tidigt involverade som jag intervjuade 2008, när ännu festivalen var igång, menar att det är konstigt att inte folk var mer upprörda än de var. Arvikas befolkning fördubblas (författarens kommentar; inte en fördubbling men ett år kom 22 000 besökare till festivalen i jämförelse med tätortens cirka 14 000 invånare) under en veckas tid under festivaltiden och varje år har han befarat någon slags reaktion.[340] Det fanns en positiv inställning till festivalen när den växte under åren 1994-1995 och började *göra sig ett namn.* Han menar att lokalbefolkningen retade sig mest på campingområdet. Politikerna och köpmännen var naturligtvis nöjda, dock tror han att politikerna hoppades lite för mycket. En 17-19 åring tänker inte att här vill jag bo när de är på festival. Det primära, säger han, är att dricka öl och lyssna på musik. De kommer kanske ihåg Arvika på ett positiv sätt men inte så att det skulle påverka att bosätta sig där.

Så småningom beslutades att sätta in en insats mot den misstänksamhet som fanns mot festivalen. Personer över 50 år fick gratis tillträde till festivalen. En av respondenterna poängterar att det var en av de bästa idéerna de kommit på. Det året inträdde en helomvändning angående inställningen till festivalen vilket, enligt samma respondent, till viss del även kunde ha påverkats av att musikutbudet blev bredare. Det skapades en helt annan inställning från dem som nu besökte festivalen och som upplevde den inifrån. Han berättar om historier som hördes bland lokalbefolkningen som … *vilket tryck det var i bashögtalarna* och *di Leva han var bra han.* Någon nämnde att det fanns en upplevelse av att det fanns en bred massa bland befolkningen som tyckte att festivalen … *var en bra grej för ungdomar* men att inte det inte framträdde så tydligt. De som hade en negativ inställningen märktes och hördes mycket mer.

En av respondenterna berättar om hur vissa saker som genomfördes och planerades år 2009 skapade en negativ inställning och en *massa skitprat.* Någon annan menar att … *det är lätt att vara stödjande och ha en positiv inställning när allt går bra.*

En tidigt huvudansvarig menar att orden respekt, förståelse och förtroende är relevanta ord i samband med en relation mellan festival och samhälle. Han säger att även om det handlar om en ömsesidighet är det oerhört viktigt att … *festivalen förstår vad som är viktigt för det lokala och respekterar det … och det omvända … festivalen blev väldigt viktig och värdefull för en del av Arvika.* Det finns även berättelser som visar på en vilja till engagemang och involvering från

[340] Hagsmo (2008)

lokalbefolkningen. En av dem som var huvudansvarig i början av 2000-talet berättar att det fanns ett stöd och en uppmuntran från de boende, och om möten i staden där det talades positivt om festivalen. Det fanns en öppen famn *om man ville låna en bil eller en hink färg*. Någon berättar:

Jag tror att det är därför att det går att göra sådana här saker på mindre orter för att man ställer upp, i jämförelse med större orter där alla ska ha betalt. Här lånar man ut sin bil, man lånar ut sin släpkärra, jag kör, jag fixar det. Det har varit väldigt unga människor, så många föräldrar har ställt upp – det har de gjort … och lokalbefolkningen i övrigt också absolut.

Både citatet ovan och det nedan visar på uppfattningen om att arbetet underlättades av att festivalen var lokaliserad på en mindre plats:

Det är svårt att göra en sådan sak på en större ort. Man får inte ha med sig ett engagemang det blir för dyrt om alla ska ha 1000 spänn för att låna en hammare. Här ställer folk upp gratis och man känner igen varandra och man gör det man ska för man träffas ju på stan.

Det behövdes hjälp med sysslor som krävde olika kunskaper och insatser. Någon berättar om lokala invånare med specifika färdigheter, som exempelvis kunde köra hjullastare, som ställde upp *och många var indirekt involverade genom att låna ut en bil eller kärra.* Han poängterar dock att det inte var någon av de äldre som var kontinuerligt involverade. Det var det som *var själva grejen.* Det har genomgående och tydligt framgått att ungdomarna arbetade med festivalen självständigt, men att det fanns vuxna i dess närhet om och när de behövde hjälp. Ytterligare en respondent, huvudansvarig vid samma tid, berättar att det inte fanns någon föräldrainblandning i själva organisationsarbetet. Det förekom ett mer *handgripligt* stöd genom att föräldrar och *nära och kära* ställde upp och jobbade eller lånade ut sin bil.

I lokalsamhället finns en rad aktörer som involveras i en festival och i festivalarbetet på olika vis. Det är många kontakter som måste tas. Genom att upprätta sådana kontakter fick ungdomarna en inblick i olika funktioner i samhället, vilket var en del av de lärande aspekterna i festivalarbetet. Inledningsvis var det inte helt enkelt och självklart hur och vilka kontakter som behövde tas och som var viktiga för verksamheten. Oundvikliga kontakter med Arvika kommun togs på olika vis, både gällande tillstånd, bidrag och mer praktiskt arbete:

… vi åkte runt till parkförvaltningen i Arvika och bjöd på smörgåstårta och satt och pratade med dem som jobbade … det var väldigt värdefullt … det kunde vara att det fanns ett mobilnummer när man behövde … eller lägga ned en kabel i en asfalterad väg är liksom ingenting som man vet hur man går till väga …

Andra kontakter handlade om säkerhet i samarbetet med räddningstjänst och polis. Vid samtal med dess representanter framkom att relationen mellan dem och festivalen blev allt bättre med åren. Det växte fram en professionalitet och planering och samråd skedde i god tid innan festivalen. Det berättas att i början var de inblandade festivalungdomarna mer entusiastiska än professionella. Det var svårt, att som myndighet, hinna med tidsmässigt i början då det var väldigt kort om tid från planerna på en festival tills den drog i gång ett par månader senare. Generellt sett har samarbetet ansetts fungera bra utifrån dessa aktörers upplevelser och det har utvecklades och förbättrades med tiden.[341]

Tidigare har det konstaterats att allt eftersom tiden gick blev allt fler personer från andra delar av landet involverade i festivalarbetet. Under senare delen av 2000-talet öppnades ett festivalkontor i Stockholm och verksamheten sköttes delvis därifrån. I mina samtal med tidigare involverade framkom en del synpunkter som berörde placeringen av kontoret. Det var inte någon direkt fråga som ställdes i sammanhanget utan det var uttalanden som gjordes ändå. Någon säger att… *det fungerade bättre när det var folk från bygden som arbetade med festivalen än när de satt i Stockholm och arbetade.* Ytterligare en respondent uttrycker:

… det har blivit väldigt avgeograferat på slutet … folk bor i Stockholm och Göteborg och arrangerar Arvikafestivalen, det känns för mig väldigt konstigt. I början tyckte jag det var väldigt Arvikabaserat alla bodde här och verkade här och man kunde verkligen möta festivalen … man gjorde mycket på plats i Arvika. Jag vet inte riktigt när det skedde men det var väl i början eller mitten av 2000-talet … då blev det väldigt så där man öppna kontor i Stockholm … såna saker är helt främmande för mig…

Respondenten säger även att syftet med att lokalisera sig i Stockholm antagligen handlade om att vara på *plats där allt händer och hänga med rätt människor*. Han tillägger … *sånt där tror jag är livsfarligt att göra* … och då tappar man den lokala förankringen väldigt mycket. När människor fanns på plats och då festivalens

[341] Hagsmo (2008)

kontor fanns mitt i staden var det enkelt för lokalbefolkningen att gå in och prata menar han. Det kunde vara någon granne till festivalområdet eller någon förening som vill vara med. Någon menar att det är viktigt med lokal förankring i småstäder … *och det här har jag sett folk som stört sig på de senaste åren och det bygger ett agg starkare och starkare liksom ju längre det går … sen blir det dyrare också massa resekostnader.*

Resonemanget ovan med en inriktning mot det lokala och den lokala förankringen övergår nu till att tangera relationer som sträcker sig utanför platsen. Syftet är att resonera om ett platsskapande i ett relationellt perspektiv. Festivalens existens skulle inte vara möjligt utan kontakter utanför platsen.

Festivalens relationer utanför platsen

Arvikafestivalen må ha varit lokaliserad på platsen Arvika men inte endast av formad av aktörer och relationer som fanns där. Olika kontakter fick tas för att kunna genomföra evenemanget. Artister, bokningsbolag, utställare, försäljare, sponsorer med flera är aktörer som till stor del fanns utanför platsen, även om lokala aktörer också var en del av detta. Arvikafestivalen organisation bestod från början till stor del av ungdomar som kom från Arvika, vilket ändrades med tiden och allt fler ungdomar kom från andra platser i Sverige. Det kom även funktionärer från hela landet som arbetade på festivalområdet tillsammans men långväga publik och festivalen gästades av nationella och internationella artister (se figur 7). Möten med artister var betydelsefulla och det talas om en overklighetskänsla att något sådant kunde hända i Arvika. Det berättas om den känsla som infann sig när en stor artist gästade festivalen:

Å varje gång när man står på den där parkeringen på kvällen och det är en världsartist som spelar så tänker man fan jag står på en parkering i Arvika och det är ju helt knas. Det är häftigt!

Respondenterna har berättat hur de inspirerades av sina besök på Roskildefestivalen och hur det bidrog till tankar om att skapa Arvikafestivalen. Roskildefestivalen som i sin tur har influerats av den legendariska festivalen Woodstock. Genom att besöka en annan festival togs influenser av denna med hem till Arvika. Bokningen av artister har också handlat om nationella och internationella kontakter:

Jag … var nere i Köpenhamn och träffade en agent … Han var den person vi köpte alla synthbanden av 92. Han har följt med i festivalens utveckling alla år fram till … det måste vara när vi hade The Cure. Det måste vara 2003 … 2002 eller 2003. Men i alla fall vi åker ned till honom. Han är ju värsta vännen till Arvikafestivalen för vi har pratat många gånger om att den dagen då vi ringde o boka alla deras band då gick de ut och festa en hel natt för att de var så lyckliga… I alla fall då åkte vi ned till Danmark och hade möte med honom o pratade band. The Cure kom på tapeten o vi satt på nån bar där i Köpenhamn och satt och skämta och kom fram till att vi ska testa dem. Det är en ännu större fundamental bokning som festivalen haft … då man tog upp festivalen på en sådan nivå att man påvisar för alla stora agenter i världen som representerar massa artister att lilla Arvikafestivalen kan ta hand om en sådan här stor artist som The Cure. Dessutom var de här med ett stort leende på läpparna o tyckte att de var långt ut i skogen i Sverige och det var helt fantastiskt. Å efter det, flera år efter pratar agenterna med varandra å säger; Arvika där måste vi också va med. Sen har det rullat på. Det var ju så vi fick Björk till exempel hon skulle ju aldrig ha spelat här om inte The Cure hade varit här.

Det var en rad processer som startade i och med evenemangets existens och som bidrog till en spridning av händelsen och platsen. Det finns exempel på företeelser där själva festivalen varit i fokus. En händelse var inspelningen av filmen *Festival* med Ebba Hultgren i huvudrollen under våren 2000. Den största delen av filmen utspelade sig under festivaldagarna. Filmen gav i sin tur upphov till en idé om att spela in en dokumentärfilm, Festivalhjältar. Regissören ville göra en skildring av de ungdomarna som arbetade med festivalen, han såg dem som driftiga och menade att engagemanget märktes i hela bygden.[342] År 2003 visades filmen på SVT2.[343] Samma år genomförde Värmlands museum en dokumentation av Arvikafestivalen. Den faktasammanställning som gjordes kallades för Individens festival då det upplevdes svårt att få *en* bild av festivalen. Det gjordes ett stort antal intervjuer med besökare, funktionärer, musiker, grannar, Arvikabor, polis, själavårdare med mera. En mindre filmdokumentation genomfördes, tillsammans med 850 fotografier och det genomfördes även en mindre föremålsinsamling.[344]

I början av festivalen pekar intervjuresultat mot att det inte fanns något direkt samarbete med andra festivaler. Festivalarbetarna besökte dock andra festivaler bland annat för att marknadsföra sig, dela ut flygblad och sätta

---

[342] Material tillhandahållet av Värmlands museum; NWT Norberg (020419). *Filmas igen*
[343] Ibid. Wiik (030517*) Arvikas festivalhjältar blir film*
[344] Material tillhandahållet av Värmlands Museum, Mossberg (2004) samt Eriksson (2003)

upp affischer. Det förekom sällan att de pratade med någon i en festivalledning, vilket till viss del ändrade sig något mot slutet av festivalperioden. Någon berättar att år 2004 gick några av de tidigare engagerade in i festivalarbetet igen i samband med att det fanns en del problem. Då förekom ett mer informellt samarbete med Hultsfred. Det var framförallt ett resonemang om hur traditionella campingfestivaler kunde stå emot stadsfestivalerna och de allt mer kommande kommersiella festivalerna. Kommande år finns indikationer om att denna kontakt utökades än mer … *Vi pratade jättemycket med Hultsfred under mina år, innan det fanns nästan ingen kontakt. Vi pratade väldigt öppet om saker som inte hade förekommit förut.* En av respondenterna som varit involverad i festivalarbetet mer eller mindre och under hela dess existens, menar däremot att det absolut funnits ett samarbete med andra festivaler. Det har förekommit kontakter med festivaler både i Norden och i övriga Europa. Han säger att det finns flera forum där festivaler samlas och pratar om olika problem. Däremot har Arvikafestivalen inte direkt haft någon *systerfestival* som det funnits ett starkt samarbete med, *men att det gäller att lyssna in omvärlden så man passar in på ett bra sätt.*

Arbetet med festivalen har bidragit till att företag och utbildningar har skapats, företag med kontakter ute i världen. Utbildningarna har haft deltagare från hela landet. En respondent som var involverade under festivalens sista år berättar hur hon genom att deltagit i en av Galaxens utbildningar blev tillfrågad om att vara med i ledningsgruppen. Genom de aktiviteter som förekom skapades länkar som bidrog till nya kontakter. Festivalorganisationens lokala, nationella och internationella relationer utgör festivalens unika aktivitetsrum. Resonemanget utvecklas i följande avsnitt.

Festivalens aktivitetsrum och plats i ett relationellt perspektiv

Arvikafestivalen fanns i många år, relationerna utökades med tiden, utveckling skedde och nya processer genererades. De relationer som skapas på plats i samband med en festival blir en del av festivalens specifika aktivitetsrum. Massey menar att begreppet *activity space* är behjälpligt i tankarna runt den rumsliga organisationen av samhället. I princip ingår alla aktörer i ett samhälle i ett aktivitetsrum, den specifika aktören har sitt eget nätverk av länkar och aktiviteter.[345] Inom platsen uppkommer länkar som är nödvändiga för en

[345] Massey (2002)

festivals existens. Det krävs ett samarbete och kontakt med vissa ”nödvändiga” aktörer på plats för att en festival ska fungera. Kontakter med exempelvis räddningstjänst och kommun bidrog till nya relationer och rumsliga länkar som inte tidigare förekommit. Arcodia och Whitford pekar, just på detta faktum, att det i arbetet med en festival skapas kontakter mellan grupper och individer som inte annars hade uppkommit. Det sker en utveckling av socialt kapital i kontakter med samhälleliga resurser. De här kontakterna bidrar till en medvetenhet om hur samhället fungerar. [346] Festivalarbetarna i Arvikafestivalen hade inte erfarenhet av att ingå i nätverk av det här slaget, likväl som de andra aktörerna också skulle hantera och möta en festival som inte tidigare varit en del av platsen. Erfarenheter blev en del i lärandet samt en del i skapandet av ett socialt kapital och de nya relationerna blev en del av platsen. Festivalen var ett upprepat årligt evenemang som tillförde en rad unika händelser under några dagar. Den vardagliga kulturen på plats förändrades under de här dagarna vilket medförde en rad sociala effekter. Genom festivalens existens påverkades andra aktörer på plats, deras relationer och deras arbete och dess aktivitetsrum förändrades och nya processer startades genom nytt samarbete och arbetsuppgifter. Det är tydligt hur detta blir en del i platsskapandet.

För de människor som bodde i Arvika under festivalens existens var festivalen och festivalorganisationen en del av platsen. Festivalkontoret låg mitt i staden och människorna som var involverade i festivalarbetet rörde sig och befann sig på platsen. Det fanns förutsättningar för möten och sociala interaktioner. Kontoret flyttade så småningom till annan ort, vilket upplevdes ofördelaktigt. Det finns inget som kan befästa att det var så, utan det var enskilda respondenters uppfattningar, men det kan ändå skapa funderingar runt vikten av en lokal förankring av ett evenemang. Det handlar om att vårda relationen mellan festival och lokalbefolkning. Small har genomfört en studie, med utgångspunkt i lokalbefolkningens uppfattning, om sociala effekter utifrån festivaler. Något av det som poängteras i hennes studie är att vissa effekter kan upplevas positiva av vissa medan andra upplever samma effekter negativt. Hon menar att det är viktigt för evenemangsarrangörer att förstå befolkningens upplevelser för att kunna öka de positiva uppfattningarna.[347] Förekomsten av en festival, i samband med själva festivaldagarna, innebär även att mindre önskvärda sociala effekter kan förekomma. Varje individ har sitt eget aktivitetsrum som blir påverkat av en händelse som en festival på olika vis. Det

[346] Arcodia & Whitford (2006)
[347] Small (2007)

är i det sammanhanget de närboende kan störas i sitt vardagliga liv på grund av den fest och de människor som rör sig i rummet.

Viktigt är även hur festivalen, som en del av platsen Arvika, delvis har skapats genom kontakter, relationer och intryck från övriga delar av landet och världen. Processer och händelser på grund av arbetet med festivalen, och i egenskap av själva festivalen, har bidragit till nationella och internationella länkningar av olika slag. Påverkan och intryck har erhållits från andra festivaler, musik, besökare och artister vilket har utökat festivalens aktivitetsrum och således platsens aktivitetsrum. De företag och musiksammanhang som kan ses som spin-off effekter från festivalen har också i förlängningen öppnat upp platsen. Platsen är skapad i ett relationellt perspektiv tillsammans med den historia som finns på plats. Det finns även en tillskrivelse av mening och betydelse till platsen genom festivalens existens. De sociala effekter som skapar utom och inom den sociala mötesplatsen, som en del av plats, blir meningsbärande och betydelsefulla. Förekomsten av dessa värden utesluter inte att se plats ur ett relationellt perspektiv.[348] Öppenhet och relationer talar för förekomst av ett överbryggande socialt kapital som i sin tur har bidragit till fortsatta processer och relationer. Det har skapats kontakter utåt som i sin tur har skapat nya nätverk.[349]

I och med diskussionen av aktivitetsrum och plats i relationellt perspektiv är figuren, som legat till grund för kapitlets disposition, genomarbetad. Trådar från det som presenterats och diskuterats ovan sammanknyts i Kapitel 8. Innan detta kapitel med slutsatser och reflektioner tar vid återstår en inblick i Arvikas kulturarv före och efter festivalens existerande.

Arvikas kulturarv

Det här avsnittet har som syfte att göra nedslag i Arvikas kulturarv. Platsen Arvika utgjorde själva plattformen för festivalen utifrån de människor som skapade och drev den och utifrån de fysiska och materiella förutsättningar som fanns för lokaliseringen av evenemanget. Det fanns ett materiellt landskap som gjorde det möjligt att kunna genomföra en festival. Arvika Folkets Park fick utgöra platsen för festivalen. Festivalen är idag en del av Arvikas kulturarv. Med det här avsnittet vill jag förtydliga att det finns ett kulturellt arv i Arvika som

[348] Jmfr Massey (2002)
[349] Jmf Putnam (1996, 2000)

festivalen är en del av idag. De nedslag som gjorts i faktarutorna nedan skall ligga till grund för att ge en översiktlig bild över den kulturella historia som varit med och skapat platsen samt för att skapa en förståelse för det fortsatta resonemanget. Tanken är även genom att förmedla en bild av Arvikas kulturarv utöka diskussionen om hur händelser och relationer kan bli en del i platsskapandet och hur relationer utanför platsen har varit med och påverkat dess utformning. I dag finns avtryck och arv både av konsthantverk, bildkonst och musik och det här är festivalen en del av. Många förknippar Arvika med festivalen, men det finns andra kulturella företeelser som förknippas med platsen. I de intervjuer jag genomfört gjordes även vissa nedslag i platsens kulturarv. Respondenternas utsagor får utgöra ett huvudsakligt underlag för resonemanget om hur och om kulturarvet påverkat uppkomsten av festivalen. Innan det presenteras *delar av* Arvikas kulturarv i ett par faktarutor för att skapa bakgrund, förståelse och utgångspunkt för efterföljande text. I presentationen i rutorna framgår bland annat hur konstnärliga människor och influenser utifrån ”landade” i Arvika och blev en del av platsskapandet. Det görs även nedslag i det musikaliska arvet vilket också tidigt var en del av platsen.

Arvikas kulturarv 1

Orten Arvika ligger i västra Värmland.[350]

Kulturarvet i Arvika utgörs av konstnärliga uttryck tillsammans med det musikarv som finns på platsen. En tradition som förts vidare och befästs på platsen, genom ett antal efterföljare, är konsthantverket.[351] Bonden och allmogesnickaren Erik Olsson *grundade en dynasti* av konsthantverkare där samtliga utvecklades till möbelsnickare. Det var en av hans söner, Christian Eriksson som bildade Rackstadkolonin, en skara konstnärer som samlades och bosatte sig runt sjön Racken i Arvika. Christians konstnärliga förmåga sträckte sig utanför trähantverket och han reste ut i världen och lärde sig till bildhuggare. Sin talang praktiserade han både i en ateljé i Stockholm och även på sin gård hemma i Taserud.[352] Han ritade och byggde själv sin bostad *Oppstuhage*[353] i mitten av 1890-talet medan han bodde i Paris. Genom sin vistelse i Stockholm träffade Christian paret och bildkonstnärerna Gustaf och Maja Fjæstad. Ett konstnärspar vars historia och alster i dag utgör en del av Arvika. Paret var bostadslösa och de erbjöds att komma och bo i Christians gård Oppstuhage i Taserud, där det också fanns en ateljé tillgänglig. Olsson berättar i boken *Om Arvika* att det förutsattes att detta var en tillfällig lösning men paret blev kvar i Arvika. Genom att de hade bosatt sig där lockade de till sig likasinnade och kärnan i den värmländska konstnärsgruppen Rackstadkolonin bildades.[354] I dag finns, som ett resultat av och ett arv efter denna företeelse, Rackstadmuseet i Arvika som öppnades år 1993.[355] Paret Fjæstad skaffade sig så småningom en egen bostad. Gustaf Fjaestad är känd för sina porträtt av rimfrost och snö. Han avled 1948 men Maja fortsatte sitt konstnärliga skapande i ytterligare tolv år. Bland annat skapade hon blomstermotiv i träsnittsteknik samt oljeporträtt av snickarbröderna Ola, Karls och Elis i Taserud. Porträtt som bevarat en historia om Arvika. Fortsättning i figur 15

Figur: Något om Arvikas kulturarv, 1

---

[350] Idag bor något under 26 000 människor i Arvika kommun varav drygt 14 000 bor i själva tätorten Arvika (Arvika.se 130510) Platsen präglas av en traditionell tillverkningsindustri med en dominerande verkstadsindustri. Ett stort företag är Volvo Constructions Equipment som tillverkar hjullastare. Övriga stora företag som presentas på Arvika kommuns hemsida är; Arvika gjuteri produktion av gjutna komponenter till fordonsindustrin, Thermia – utveckling och tillverkning av värmepumpsystem, Swegon – tillverkning av klimatsystem, Lundins – tillverkning av bärkassar i plast till tillverkningsindustrin (arvika.se 130510) Förutom själva tätorten Arvika består kommunen av fler mindre tätorter och landsbygd. I omgivningen finns företag kopplade till jord- och skogsbruk tillsammans med ett antal företag inriktade mot turism, hantverk och konst. (Sandström, Hagsmo & Aronsson 2010).

[351] Olsson (1986)

[352] Taserud var tidigare en by och är numera ett villaområde i Arvika. Taserud är känt i samband med konstnären Christian Eriksson, Elis Eriksson (möbelsnickare), Bröderna Erikssons Möbelverkstad och Rackstadmuseet (rackstadmuseet.se 130525).

[353] I dag kan Oppstuhage besökas vid Rackstadsmuseet i Arvika. Den är restaurerad till ursprungligt skick (rackstadmuseet.se)

[354] Olsson (1986)

[355] rackstadmuseet.se (130525)

Arvikas kulturarv 2

Genom paret Fjæstad valde fler konstnärer att bosätta sig i Arvika. Vänner till dem befann sig i samma situation som de hade gjort från början och saknade bostad. Oppstuhage stod tomt och in flyttade ett hemlöst par som hette Björn och Elsa Ahlgrensson. (I dag hänger en av Björns skildringar i Trefaldighetskyrkan i Arvika, det är en skildring av golgatavandringen där konstnärsvännerna från Rackstad är modeller för tavlans figurer). Den tredje konstnären som flyttade till Rackstad var Fritz Lindström och hans hustru och två barn. Han hade lockats dit av sin svåger Björn Ahlgrensson och hade ett hopp om att hitta ett billigt boende och ett landskap att avbilda. Han bodde i Arvika från 1902 fram till sin död 1962. Han hade fått sin utbildning på Konstnärsförbundets skola i Stockholm och för Carl Larsson på Valand i Göteborg. Sedermera fortsatte han sin utbildning i Köpenhamn, Frankrike och Italien. Det finns fler exempel på Rackstadskolonins medlemmar och även om de flesta var långväga fanns även en del värmlänningar. Det finns detaljerade berättelser om dessa konstnärer och deras alster går att skåda på Rackstadmuseet. Ett annat exempel på hur konstnärsarv förts vidare och gjort avtryck på plats är skulpturen Fågelmannen som finns på torget mitt i centrala Arvika. Den är skapad av, dottern till Christian Ericsson, skulptören Liss Eriksson.[356] Det finns även ett musikaliskt kulturarv i Arvika. I början av 1900-talet uppkom Västra Värmlands folkhögskola i Arvika. Från början lokaliserades den på herrgården Agneteberg i Arvika men flyttades så småningom till Ingesund. Musik var tidigt en del i undervisningen och det anordnades musikkvällar och spelmanskurser på skolan. Efter en tid utvecklades musikskolan Ingesund.[357] Skolan utnämndes till musikhögskola 1978.[358] Musikhögskolan är idag en del av Karlstads universitet. Idag finns även Ingesunds Folkhögskola inriktat mot musik, hantverk och natur.[359] Tidigare fanns även ett samarbete med Galaxen i samband med projektledarutbildningar.[360] Olsson berättar om det forma musiklivet i Arvika som han benämner som ett rikt musikliv; i *förhållande till folkmängd har musiklivet i Arvika varit oerhört livligt.*[361]Han berättar om körer och konserter av olika slag som har förekommit under åren. Under krigsåren på 1940-talet fanns det mellan 35 och 40 registrerade orkestrar i Arvika. Ytterligare en del av platsens musikaliska kulturarv är Jössejazzen som ägde rum första gången år 1984.[362] Evenemanget drivs av Arvika Jazz & Blues Club som arrangerar denna jazzfestival vartannat år. Klubben har även verksamheter året runt och på deras hemsida går att läsa att de arrangerar 12-14 konserter per år med både lokala orkestrar och sådana som kommer utifrån.[363] Under 1970-talet bildades Viksholmsfestivalen som hölls senast sommaren 2013. Ett nutida evenemang är Arvika hamnfest.[364]

Figur : Något om Arvikas kulturarv,

[356] Olsson (1986)
[357] Sandström (2003)
[358] Ibid., Olsson (1986)
[359] Ingesund.se (090827)
[360] Hagsmo (2008)
[361] Olsson (1986) sid. 300 citat.
[362] Olsson (1986)
[363] Arvikajazz (130506)
[364] Se exempelvis arvikamusik.wordpress.com (131024)

Kan Arvikas kulturarv på något vis haft betydelse för framväxten av festivalen? Det föreligger inte någon djupare undersökning i anslutning till frågan och det är inte heller syftet, men det känns oundvikligt att inte ta med det i resonemanget. Arvika har ett omfattande arv av musik och konst liksom ett betydande musikutbud idag.[365] Respondenterna fick frågan om de hade en uppfattning om eller om de upplevde att kulturarvet i Arvika påverkat festivalens uppkomst. I frågan ingick även betydelsen om det rådande kulturlivet på något vis påverkat festivalens existens under nästan 20 år. Utgångspunkterna skapar även underlag till en fundering om festivalen skulle kunna uppkomma vart som helst. Genom intervjuerna indikeras en något skild uppfattning kring den funderingen.

Det finns en viss uppfattning om att kulturarvet har bidragit till utvecklingen av festivalen. En av de tidigare huvudansvariga nämner Rackstadkolonin, hantverkstraditionen tillsammans med musikhögskolan och folkhögskolan samt Viksholmsfestivalen som viktiga företeelser. Genom de här kulturella yttringarna menar respondenten att det skapats en generell öppenhet till musik och kultur vilket kan ha varit positivt för festivalen. Det handlade även om *drivande människor* som inspirerats av Roskildefestivalen och tidigare arbetat med musikaler. Besök på andra festivaler bidrog till en gemensam bild av vad som var möjligt att göra, kryddat med den öppna inställning till kultur som upplevs finnas på det generella samhällsplanet. Det talas om att det kanske finns de som varit med och arbetat i Arvikafestivalen som har föräldrar som arbetat med Viksholmsfestivalen och att det eventuellt funnits en påverkan där. De kulturella aktiviteter som funnits och finns på platsen har varit inspirerande för att fler saker har dragits igång. En av respondenterna menar att festivalen inte kunde ha startats vart som helst. Han säger att det är viktigt med ett rikt kulturliv och att det leder till ett något öppnare klimat i jämförelse med andra småstäder:

Vi är inte Berlin eller London eller Barcelona men för att vara en liten stad … som företagare reser jag runt och är på massa olika ställen, det är lite annorlunda attityd för att vare en småstad. Reser man några mil österut … ser man att det är skillnad i attityd, det skulle nog vara svårare där, även om det finns jantelag här också såklart. Men inte riktigt så utbrett som på andra ställen.

---

[365] Se exempelvis WSP Analys & Strateg/TYP Kulturkapital (2011), Arvika kommun, Region Värmland med stöd från EU, arvikamusik.wordpress.com och Sandström, Hagsmo, & Aronsson (2010)

Återigen speglas betydelsen av att det är en mindre stad, vilket tidigare nämndes i samband med resonemanget om relationen mellan plats och festival. Behovet av att skapa något uppfattas vara större i en mindre stad, vilket även påverkat hur festivalen formats och drivits. Det får även en större betydelse och märks mer för de som bor på platsen och någon uttrycker… *Här samlade man all kraft och sprang framåt liksom och höll varandra om ryggen.* Det sägs även att det kanske mer handlar om egenskapen i att vara en småstad än Arvika mer explicit. Det finns även de som gör direkta kopplingar mellan kulturarv och festivalen:

… det var ju söner och döttrar till konsthandlare runt Racken, söner och döttrar från folk från Ingesund … alltså folk som har rötter i det här som gör sin egen populärkulturella version … så jag är övertygad om att den myllan var förutsättningen för att det blev en festival på det här sättet. Det kanske kunde ha uppstått annars också men då kanske det inte hade varit en festival då kanske det hade varit rallyrace istället eller rallyfestival … men att det blev en musikfestival istället är jag övertygad om påverkades av detta …

Ett liknande uttalande med tanke på de sista raderna är … *men det känns som om det har funnits en förståelse för den här typen av evenemang… hade vi bott i och växt upp i Hagfors och någon var bilintresserad så kunde det säkert ha blivit Svenska rallyt av det liksom.*

Det har även uttryckts att Arvikas kultur och kulturarv var viktigt i begynnelsen av festivalen. En av respondenterna talar om… *forna musikaler som inte hade funnits utan det arvet från, det intellektuella arvet från … ständigt gott självförtroende, högt intellekt och kulturarv var viktigt i början … men därefter … inte*. I diskussionen om kulturlivet i dag i Arvika menar han dock att det bör iakttagas en försiktighet i att säga att det finns ett rikt kulturliv i Arvika:

… jag tycker det är otroligt strömlinjeformat … ofantligt stor del av kulturutbudet för de som är under 25 år … jazzklubben är en annan representant som brinner för att utöva … annars är det ganska blygt. Trefaldighetskyrkan har kvalité och stort utbud – men för att det skulle vare ett rikt kulturliv behöver det korsbefruktas mycket mer och … inte vara så … nej det är strömlinjeformat.

Han tror inte kulturlivet på platsen har påverkat den fortsatta existensen av festivalen och att växelverkan mellan det allmänna kulturlivet och festivalen inte varit så omfattande. Däremot tror han *inte* att det skulle ha kunnat uppstå var som helst, även om förutsättningar finns på många olika platser, utan menar att *… det är ett möte mellan olika personer som kommer från olika bakgrunder, med ett*

förtroende för att samarbeta. Det finns även uppfattningar om det motsatta att kulturarvet inte alls hade någon betydelse inledningsvis… *åtminstone inte i början för det hade vi som helst ingen nytta av.* Han menar att det handlar om… *bra människor, slumpen och i vårt fall en bra kommunledning.* Det är viktigt med ett öppet klimat och en förståelse för kultur men även andra företeelser och aktörer nämns som viktiga i sammanhanget … *jag tror inte den hade klarat att överleva så länge om man inte hade haft stöd från lokalbefolkning och kommun … jag menar skulle dom verkligen tyckt att det här var mest jobbigt så hade vi ju kunnat få problem med tillstånd och allt sånt.* Några av de senare engagerade ser inte heller att den kultur som finns och fanns på plats har haft någon betydelse. Någon säger… *Arvika är inte den enda stad i Sverige som stoltserar med sitt kulturarv.* Det talas återigen om betydelsen av en människokraft och individuella prestationer. Det uttrycks att det handlade om rätt människor vid rätt tidpunkt… *Vi ville göra vår grej.* Flera uttalanden indikerar en uppfattning om möjligheten till att festivalen skulle kunnat skapas på en annan plats med liknande omgivning och förutsättningar. Några av de svarande menar dock att om de befunnit sig på en annan plats eller om det funnits en starkare kultur av något än vad som var fallet kunde det blivit något annat än en musikfestival. Detta visar ändock att det finns en slags tro på att kulturarvet har haft betydelse för festivalens uppkomst. För övrigt går åsikterna och upplevelserna av kulturarvets betydelse isär. Festivalen har även varit beroende av yttre relationer för att kunna utvecklas och existera. Något som det finns en enighet om, framförallt bland dem som var med i inledningsskedet av festivalen, är att det fanns en inspiration från Roskildefestivalen.

Arvikafestivalen en del av Arvikas kulturarv idag

Arvikafestivalen har på flera vis kommit att bli en del av Arvikas kulturarv idag. De berättelser och anekdoter som återges i den här texten är en del av det immateriella kulturarv som lever kvar. Det finns även musikevenemang och företag som är effekter med sitt ursprung i festivalen. Delvis avspeglas festivalens tidigare existens på platsen Arvika idag, likväl som dess frånvaro är märkbar. Sommaren 2011 gick Arvikafestivalen i graven. Något mindre än två veckor innan festivalstart meddelas att festivalen ställer in. Det fanns kapacitet för 10 000 besökare men endast 2 900 biljetter var sålda vid denna tidpunkt.

Festivalen skulle fira 20-års-jubileum år 2011[366] samma år som Arvika firade 100 år som stad.[367] Precis som i Hultsfred, och som berättades i kapitel sex, uppstod idéer av anhängare till festivalen att ordna sin egen festival. Facebook-grupper bildades för att skapa ett nätverk för dem som ville ansluta sig.[368] Cirka 700 personer anmälde sig. Det framgick senare i media att det inte blev någon alternativ festival då de inte lyckades få till en säker vistelse på campingen som de önskat. [369] Anledningen till varför Arvikafestivalen har lagts ned ingår inte i avhandlingens syfte därför har jag inte sökt efter orsaker eller studerat vilka händelser som har bidragit till att den inte kunde leva vidare. I mina intervjuer förekom ändå till viss del ett visst resonemang om nedläggningen som jag vill härleda till den omgivande kontexten och det faktum att allt fler festivaler upphör. I kapitel 6 framgår att det de senaste åren har talats om en festivaldöd i Sverige samtidigt som det skapats nya festivaler. Vissa blir kvar medan andra försvinner.[370] Bland mina respondenter finns de som genom sitt arbete i dag har kontakt med festivalarrangörer. En aspekt som uppkom vid intervjutillfällena var diskussionen om stadsfestivaler kontra tältfestivaler. Den generella uppfattningen är att stadsfestivaler ligger i tiden, men att det inte betyder att campingfestivaler är utdöende. Det talas om att visst finns det en trend i att bo på hotell och att ha det bekvämt men att det är en helt annan sak än att uppleva en tältfestival. En av respondenterna säger att han gärna besöker Way Out West i Göteborg men att det inte går att jämföra med vistelsen som han upplevde på Hultsfred och Roskilde… *Hela grejen var att vara yngre och bo på camping, det var upplevelsen nästan i större grad, musiken först så klart men helhetsbiten var det stora. Och det tror jag fortfarande är många som vill ha.* I sammanhanget framgår även vikten av att en festival är nischad och har en egen identitet. Sweden Rock nämns som en sådan festival. Det finns en tydlighet i att de som besöker den festivalen hör ihop och det förekommer en familjär stämning bland besökarna. Ett framgångsrikt sätt att bygga en festival på är att hitta en tydlig genre och målgrupp. Det uttrycks en upplevelse av att Arvikafestivalen startades i en elektronisk syntanda därefter breddades musikinriktningen i takt med att festivalen växte. Ytterligare en jämförelse med Sweden Rock och dess målgrupp är att det inte finns lika många syntare som hårdrockare i Sverige. I samband med Arvikafestivalen fanns det en *bas* på cirka 3000 personer med ett intresse för synt medan Sweden Rock kanske har 25 000 med ett intresse för hårdrock.

---

[366] DN Söderling (110628): *Arvikafestivalen tvingas ställa in*
[367] Arvika.se (131027)
[368] VF Johansson (110701): *Arvikafestivalens vänner ordnar egen fest*
[369] NWT (110707): *Ingen alternativfestival i Arvika*
[370] Bjälsjö (2013)

Det finns en trygghet i att ha en målgrupp som ansluter till festivalen. I det som framgår i mina intervjuer ser jag en känsla för det som festivalen representerade genom musiken och den helhetsupplevelse den erbjöd genom förekomsten av campinglivet. Jag har även tidigare nämnt att det finns en uppfattning om att det är viktigt att festivalen har en lokal förankring genom att människor och kontor finns på plats. Det som återges här är endast indikationer och tankar om vad som kan ha bidragit till att förutsättningar försämrades för festivalen. Djupare än så går inte jag in i festivalens upphörande, då det inte är min avsikt med avhandlingen, utan övergår nu till hur festivalen lämnat eventuella avtryck på platsen idag.

Det går inte att säkerställa att det som nämns till fullo beror på festivalen. Vissa saker är förvisso tydliga spår från tidigare aktiviteter, men vad som skulle ha hänt utan festivalen är ingen som vet. Turistchefen i Arvika kommun menar att festivalen betydde mycket för Arvika, placerade Arvika på kartan, gav mycket positiv press, bidrog till stolthet och gjorde Arvika till en spännande plats att bo på… *Världen kom till Arvika.* Hon pekar på, vilket är i enlighet med de resultat som framkommer här, att ungdomar fick nyttig arbetslivserfarenhet och utvecklingsmöjligheter. Festivalen gjorde flera ungdomar till entreprenörer och de flesta driver framgångsrika företag i dag. Evenemanget hade även en betydelse för turismnäringen. Det medverkade till fullbelagda hotell, campingplatser och övriga boendeanläggningar i en veckas tid. Privatpersoner hade, genom turisbyrån, möjlighet att hyra ut sina utrymmen under festivaldagarna. Butiker, Systembolaget och restauranger fick ett uppsving under dessa dagar. Turischefen tillägger att… *och inte att förglömma så hade vi årets roligaste vecka mycket fantastisk musik och oförglömliga minnen.* [371] Hennes uttalande är i enlighet med vad som tidigare framgått i texten och om den betydelse festivalen har haft.

Det är enkelt att förstå att festivalens nedläggning påverkade platsen på flera vis. Förutom förändringar för turism och handel så har utbildningar och aktiviteter som hängde samman med festivalen försvunnit. I en studie av Jansson och Ryan-Bengtsson visas att det förekommer en saknad av festivalen bland dem som är verksamma inom kulturen i Arvika. Det var ett evenemang värt att besöka liksom det var en arena för nya möten och motivation. Även verksamheten Ritz (se figur 8) framgår som betydelsefull både i samband med möjligheter till musikevenemang och som mötes- och läroplats. Sammanfattningsvis, utifrån exempelvis nedläggningen av festivalen samt att

[371] Aasum, Turistchef Arvika kommun (131023)

Ritz drivs i en annan anda, förmedlar studien en upplevelse av att kommunen inte visar på en vilja när det gäller att utveckla kulturlivet. Det påverkar att vissa personer funderar på att flytta från Arvika.[372] Bland de flesta av dem som jag intervjuat uttrycks en saknad av Arvikafestivalen. Det är av naturliga skäl tydligast hos dem som bor kvar och/eller arbetar i Arvika. De menar även att det märks bland de boende i samhället. Det talas om att det finns en identifikation med festivalen även om åren gått sen de själva var engagerade. En av eldsjälarna säger att det finns ett hjärta kvar i festivalen… *Det är jävligt skumt att det är borta.* En av de intervjuade som fortfarande är Arvikabo säger att orten är nu i en identitetskris:

Festivalen har varit en motor för mycket och för andra kultraktörer som engagerar sig här - ju fler man är desto roligare, försvinner en bit så försvinner något annat. Det blir en tristare plats … så jag tycker det är obehagligt – vart ska Arvika ta vägen. Det är inte bra om alltför många väljer att dra nu – det har de redan gjort. Frågan är vad som inte har startat de senaste åren för att festivalen varit i dålig form. Det kom inte som en blixt från klar himmel att den försvann nu, utan det har varit knackigt de senaste åren och en dålig känsla.

Verksamheter skapades runt festivalen, människor drogs till Arvika och det kom influenser utifrån. En av de intervjuade menar att detta lyfte ribban för att vad som är möjligt att göra. Det fanns en kraft i att göra en av Sveriges första festivaler. Han talar om en annorlunda ungdomskultur med inriktning mot entreprenörskap. Festivalen var en drivkraft för utveckling av andra verksamheter och aktiviteter. Någon menar detta kanske inte märks precis efter festivalens nedläggning men det kommer att märkas efter några år. Uppfattningen om det skulle vara möjligt att en ny Arvikafestival skulle uppstå är relativt enhällig bland de intervjuade. Visst kan det uppkomma en ny festival, och på orten finns det i nuläget andra festivaler, men inte i samma utformning och inte med en nationell prägel. Musik och kultur finns men det behövs något nytt och kanske ett nytt forum. Någon menar att det inte finns något intresse för en ny Arvikafestival bland ungdomarna i Arvika och att tidigare *festivalrävar* är i ett annat skede av livet nu och har barn och familj. En annan person uttrycker en förhoppning om att kulturlivet skulle kunna utvecklas … *Däremot skulle det kunna bli ett häftigt kulturliv och en bra plats att bo på ändå, och jag hoppas att vi tillsammans lyckas göra nya fräna saker så det blir roligt att bo här … hoppas*. Det är

[372] Ryan Bengtson & Jansson (2013)

fler som talar om att det inte finns någon kraft i att starta en ny Arvikafestival och att människor som representerade den mot slutet har flyttat.

Dock är det en av de intervjuade, som menar att det går att driva traditionen vidare fast i en annan tappning. Själv arrangerar han ett stort antal konserter i dag i Arvika och arbetar med och utvecklar Arvika Hamnfest. Ytterligare ett arrangemang som han varit engagerade är en bakgårdsfestival som ägde rum i Arvika 2012. I arrangemanget ligger en idé om att lyfta fram elektronisk musik i kombination med både konst och hantverk.[373] Året därpå, 2013, arrangerades en bakgårdsfestival av den relativa nya föreningen Thingshuset. En representant för föreningen uttrycker[374]:

För oss är konst, litteratur, teater och musik viktigt, vi försöker att ha med alla uttrycken och vill ha med det i kommande bakgårdsfestivaler. Det behövs i Arvika, det är ju en del av traditionen … Kanske gör vi det som ett slags arv från det som var så fint med Arvikafestivalen, att de här olika uttrycken var en del av helheten

Idén om att ta tillvara bakgårdsmiljön har sitt ursprung i projektet Modell A Next Level, där det tagits fasta på kultur och kulturarv i Arvika. Hösten 2010 inleddes projektet i Arvika utifrån sin första fas, Modell A, med ett övergripande syfte av att hitta skärningspunkter mellan kultur, besöksnäring och näringsliv i Arvika. Genom en horisontell samverkan mellan olika områden var tanken att öka möjligheterna till utveckling och skapa en attraktiv livsmiljö.[375] Projektet drevs av Region Värmland och Arvika kommun. Syftet var att arbeta för Arvikas framtid med *kulturen som motor för utveckling*.[376] Ett bakomliggande bidrag till projektet är rapporten Kulturella sektorn i Arvika – En kartläggning av kulturell verksamhet och samarbete inom Arvika kommun.[377] Rapporten utgjorde ett underlag för Region Värmland och Arvika kommun i samband med arbetet med utvecklingsprocesser inom den kulturella sektorn. Modell A Next Level drevs av ett så kallat ”mäklarteam” där näringslivsutvecklare, kulturutvecklare, turistchef, utvecklingschef, planchef och planarkitekt samt centrumutvecklare och externa affärskonsulter ingick. De identifierade och inventerade flertalet organisationer och företag i Arvika som så småningom utvecklades inom projektets ramar. Inventeringen var en bekräftelse på det som tidigare framhållits om eventuella möjligheter inom

[373] Thesondofarvika.wordpress.com (130525)
[374] Förmedlat genom Fändriks, kulturutvecklare Arvika kommun (131113)
[375] WSP Analys & Strategi/TYP Kulturkapital (2011)
[376] regionvarmland.se (131024)
[377] Sandström, Hagsmo och Aronsson (2010)

kommunen. Projektet har resulterat i en modell, Arvikamodellen, för hur Arvika kommun kan driva en framtida utvecklingsverksamhet och det finns en vision för Arvikas besöks- och kulturnäring. Nya incitament har skapats genom arbetet med modellen såsom exempelvis konserter.[378] En del av projektet Next Level var en studie som identifierade förutsättningar och barriärer som kan förekomma i skapandet av lokala nätverk inom de kulturella och kreativa näringarna i Arvika.[379]

Musiken lever sig kvar i Arvika till viss del som ett arv från festivalen men även utifrån nya idéer och eldsjälar. Det musikaliska livet och kulturarvet förmedlas exempelvis idag igenom kommunala musikskolan, musikhögskolan Ingesund, Arvikas Blues och Jazz, Jözzejassen, Gospelskör, Viksholmsfestivalen, Resturanger med musikutbud som Olssons brygga och deras Arvika Hamnfest, Wilmas musikpub och Tikiroom.[380] Stora delar av musikutbudet fanns innan Arvikafestivalen startade medan några arrangemang har uppkommit eller utvecklats efter festivalens nedläggning.

Något som har utvecklats under det sista året i Arvika är en blogg med namnet Arvika Musik. Mycket musik i en liten stad[381] där musikutbudet i Arvika presenteras. För varje vecka visas en arrangemangkalender över vad som händer i musikväg i staden. Det finns listor och länkar till band, musiker och körer som är aktiva i Arvika[382] samt även över föreningar och scener i Arvika. På sidan finns även information om musik i media, musiksidor och musikvideos. Innehavaren reserverar sig på sin sida mot att det inte är en heltäckande bevakning. I ett samtal med skaparen av bloggen[383] berättar han att han var aktiv i Arvikafestivalen från starten 1992 fram till 2002. Han arbetade med säkerhet och utveckling av säkerhet under åren. Hans berättelse om tiden i festivalen stämmer bra överens med mina tidigare intervjuer. När han fick meddelandet om att festivalen inte längre fanns uppstod en tomhetskänsla. Hans utvecklande av bloggen härleder han till sitt musikintresse samt att det på något vis blir ett sätt att uppfylla tomrummet efter festivalen. På bloggen finns även en lista över spelningar på Arvikafestivalen.

Det som har presenterats ovan visar hur ett arrangemang skapat i ett underifrånperspektiv har bidragit till effekter i Arvika som i vissa fall har stannat kvar på platsen.

---

[378] arvikamodellen.se (131024)
[379] Ryan Bengtsson & Jansson (2013)
[380] arvikamusik.wordpress.com (131024)
[381] Ibid (131024),
[382] 66 till antalet Ibid
[383] Fryxelius (131013) Innehavaren av *Arvika Musik. Mycket musik i en liten stad*

Kapitel 8

Festivalarbetets betydelse – reflektion och slutsatser

Inledning

Arvikafestivalens organisation har utgjort en undersökningsplattform för mig när jag besvarat mina frågeställningar. En bakomliggande kontext är hur mjuka immateriella värden kan bidra till lokal utveckling. I det här fallet utgör ett positivt socialt kapital ett sådant värde. Syssner pekar på de mjuka faktorerna, exempelvis socialt kapital, som en trend för regional och ekonomisk utveckling inom regionalpolitiken i Sverige och inom EU.[384] I detta regionala sammanhang handlar det om planerade aktiviteter för utveckling. Primärt i min studie är hur utveckling skedde utan att det ursprungligen fanns några bakomliggande styrande aspekter eller något bakomliggande kommersiellt syfte som påverkade uppkomsten av verksamheten. Visserligen fanns det inledningsvis samhällskrafter som inverkade utifrån syftet att ordna aktiviteter för ungdomar i Arvika. Svenska kyrkan och Arvika kommun arrangerade ett möte där de allra första grundbultarna lades till festivalens uppkomst. Idéer som uppkom resulterade i aktiviteter där ungdomarna i stort sett fick sköta sig själva. Ungdomliga krafter skapade så småningom en festival utifrån egna inspirationskällor. De drev den, till största delen, utan inblandning av vuxna individer. Det fanns naturligt ett beroende av andra aktörer i det omgivande samhället för att kunna hålla festivalen levande. Det förekom ett behov av finansiering som exempelvis kommunen var behjälplig med. Festivalorganisationen behövde även en tillgång till en lokal samt en plats för lokalisering av festivalen. I början av 2000-talet bidrog tillgången till EU-medel till utveckling av festivalen och en ökning av andra aktiviteter. Med tiden blev festivalen alltmer intressant för kommunen och regionen.

Den företeelse som beskrivs här visar på vikten av mötesplatser där samarbete och kreativitet kan utvecklas. Festivalen ”satte hjul i rullning” i Arvika. Det växte fram en tillåtande miljö där det fanns utrymme för egna idéer. Enligt Kellokumpu är det viktigt att ungdomar själva får ha inflytande i ideella arbetsinsatser såsom inom en festivalorganisation. Det är då som energi, nyfikenhet och ansvar skapas.[385] Det är viktigt att ungdomar märker att de har en egen kraft att genomföra och förändra förhållanden genom sitt engagemang.

---

[384] Syssner (2011)
[385] Kellokumpu (2010) sid. 109

I Arvika utvecklades en festival som var betydelse för många människor på många vis. Engagerade ungdomar är av betydelse för samhället och för att socialt kapital ska utvecklas. I festivalsammanhanget skapades det effekter för de involverade som inte var syftet från början och det skapades även effekter för andra människor, både positiva och negativa. Det kan tyckas att det jag beskriver i min studie har en mycket positiv vinkling och kanske till och med en ton över det hela som ”skimrar i rosa”. Tanken är inte att idealisera det sammanhang jag har studerat. Bland de positiva upplevelserna finns även det som varit mindre bra. Det är ofrånkomligt att det inte skulle förekomma negativa effekter i samband med festivalarbetet och förekomsten av festivalen. Bland de boende, framförallt de som bor nära festivalområdet, finns upplevelser av störningsmoment under festivaldagarna. Det här nämns i min text och tydliggörs genom tidigare forskning framförallt i samband med Arcodia och Whitfords modell i bilaga 1. Inom festivalorganisationen och på festivalområdet förekom hårt arbete, konflikter och problem även om det inte har betonats speciellt starkt i sammanhanget. Avhandlingens syfte är dock att förstå förekomsten av positiva sociala effekter. Det förekommer en rad uttalanden i intervjusvaren som pekar på att det har varit värdefullt att arbeta med festivalen. Yttranden talar för att sociala värden har skapats genom de mänskliga relationer som utvecklades. Upplevelsen och betydelsen av att ingå i det sociala sammanhang som utgjordes av festivalorganisationen har uttryckts genom ord som: *gemenskap, sammanhållning, samvaro, göra något kul tillsammans med andra, lärande, lärorikt, kul och spännande, erfarenhet, utveckling, underhållning, vänner för livet, möten, fina vänner och minnen, kulturupplevelser, personlig utveckling, god och fruktsam relation, nytta, stark personlig betydelse, att få göra det jag älskar, stolthet*. De här positiva sociala aspekterna bidrar till en utveckling av socialt kapital, likväl som de är en effekt av socialt kapital.

Följaktligen i det här avslutande kapitlet presenterar jag studiens slutsatser och reflekterar över resultaten. De analysdelar som presenterades i kapitel 7, i anlutning till intervjuresultaten, binds samman och blir en del i resonemanget. Texten avser att tydligöra vad som huvudsakligen framkommit i studien med utgångspunkt i dess syfte: *att förstå hur positiva sociala effekter skapas i de relationer som uppstår i arbetet med en festival och hur det i sin tur blir en del av platsskapandet.*

De grundläggande frågeställningarna kan sägas dela syftet i två delar:

Vad betyder det för enskilda individer att ingå i en festivalorganisation avseende positiva sociala effekter?

Hur relaterar dessa sociala effekter i sin tur till skapande av plats?

Den följande texten är inledningsvis huvudsakligen strukturerad efter mina två övergripande frågeställningar. Det första avsnittet utgår primärt från det personliga värdet av att ingå i engagemanget i Arvikafestivalens organisation. Det andra avsnittet övergå mer explicit till hur de sociala effekterna i sin tur har haft betydelse för platsen Arvika. Resonemangen går in i varandra och övergår så småningom i en diskussion om hurivida Arvikas kulturarv påverkat framväxten av festivalen. Kapitlet och avhandlingen avslutas med några funderingar som väckts utifrån studien och kompletteras med tankar om eventuella framtida undersökningar.

Det personliga värdet av att arbeta i Galaxen

Arbetet i Arvikafestivalens organisation har haft en stark positiv personlig betydelse för de som jag har intervjuat. Det har visat sig både genom vad det innebar att ingå i festivalsammanhanget vid tillfället för engagemanget och genom vad det förde med sig för tiden efter. I samband med festivalarbetet finns det personer som jag inte intervjuat, och som således inte uttrycker sina erfarenheter och upplevelser här. Det kan vara så att de inte delar mina respondenters upplevelser och erfarenheter. Tiden i festivalen kanske var något annat för dem. De intervjuer och de resultat som presenterats har fått utgöra *exempel* på hur positiva sociala effekter kan skapas i arbetet med en festival.

De främsta drivkrafterna till att engagera sig i festivalen var musiken samt att utföra något tillsammans med andra. De här ungdomarna fyllde vardagen och fritiden med något betydelsefullt. Det fanns även en viss medvetenhet om att sammanhanget var lärorikt, en medvetenhet som växte med tiden. Samtidigt var det viktigt att ägna sig åt något som var roligt. Det var värdefullt att ingå i gemenskapen liksom det var en *häftig* upplevelse att få skapa en festival och uppleva resultatet av den möda som hade lagts ned. En slutsats är att det som från början huvudsakligen handlade om att ha roligt har bidragit till effekter som ingen egentligen hade räknat med. Människorna i festivalorganisationen interagerade med varandra i ett nära och intensivt samarbete. Det växte fram en gemenskap och en sammanhållning genom musiken, lärandet, skapandet och upplevelsen av festivalen. Det skapades

positiva sociala värden som bidrog till att det utvecklades ett gynnande socialt kapital. Putnam menar bland annat *att förtroende, normer och nätverk möjliggör för aktörerna att agera tillsammans mer effektivt för att uppnå gemensamma mål*.[386] Förtroende uppstår genom ett gemensamt givande och tagande samt genom ett engagemang i frivilliga organisationer och föreningar.[387] Naturligtvis beror det på vilka organisationer och föreningar det handlar om och deras syfte. Jag tyder att de begrepp som Putnam använder sig av i sin definition går in i varandra, vilket är användbart när jag strävar efter att förstå förhållandena i festivalorganisationen. Han talar om att de människor som följer normen för ömsesidighet genom ett givande och tagande, själva har nytta av det.[388] I mina intervjuer framkom att det fanns en vetskap om vad andra gjorde och det höjde den egna insatsen i arbetet. Det utvecklades normer för hur arbetet skulle gå till och det handlade om att arbeta hårt och intensivt. Festivalarbetarna gav allt för att de visste att andra gjorde det, vilket tyder på reciprocitet och ömsesidighet. Det hände dock att det emellanåt förekom en viss meningsskiljaktighet i samband med arbetsinsatsen och inställningen till vad som egentligen var syftet. Det fanns de som tog arbetet med festivalen allvarligare än andra men generellt sett förekom ett förtroende bland de involverade. Relationer som uppkom inom organisationen bidrog till gemenskap och vänskap samt även till erfarenhet av samarbete. Festivalen fungerade främjande för både befintliga och nya nätverk. Det knöts kontakter som annars skulle ha uteblivit och många av dem har bestått efter festivalens nedläggning.[389] Relationer kom att bli till nytta för de involverade individerna. En viktig slutsats är således att det skapades positiva sociala effekter i samband med arbetet i festivalorganisationen, som har haft en avgörande betydelse för de individer som var involverade. Förutom förekomsten av sociala värden såsom gemenskap, vänskap och samarbete innebar arbetet med festivalen ett praktiskt lärande och en kunskap i hur ett samhälle fungerar. Det praktiska lärandet uppstod framförallt i samband med byggandet och arrangerandet av själva festivalområdet och samhällskunskapen genom de kontakter och åttagande som var nödvändiga i arbetet med att driva en festival. Ungdomarna fick även ledarskapserfarenheter och människokännedom. Presentationen av intervjuresultaten och tillhörande analys visade i kapitel 7 att arbetet i festivalen har påverkat och varit gynnande för

---

[386] Putnam (1995) sid. 664 citat
[387] Putnam (1996)
[388] Ibid. (2000)
[389] se även Arcodia & Whitfords resonemang i Kapitel 4

karriär och yrkesval. Festivalorganisationen utgjorde en social mötesplats, där socialt kapital utvecklades som i sin tur var till nytta för den enskilde individen.

Engagemanget i Arvikafestivalen höjde känslan för Arvika

Enligt Lewickas resonemang finns ett samband mellan socialt kapital och känsla för plats.[390] I denna studie har det framkommit att social kapital, indirekt bidragit till en känsla för platsen genom deltagandet i festivalarbetet. Människor ger platser en mening genom olika erfarenheter och upplevelser. Delade erfarenheter under en längre tid stärker tillhörighetskänslan.[391] För mina respondenter fick platsen Arvika framförallt en betydelse genom festivalen. De hyste en stark tillhörighet till det sammanhang de ingick i under sitt arbete med evenemanget. Det infann sig en känsla för den specifika sociala mötesplatsen i egenskap av festivalorganisationen. Det var värdefullt att ingå i gemenskapen liksom det var en positiv upplevelse att få skapa en festival i sin hemmiljö. De jag har intervjuat var i huvudsak från Arvika. Min tolkning är att det fanns en platskänsla även hos dem som inte direkt uttalade det. En slutsats är att känslan för platsen Arvika till stor del berodde på att festivalen var lokaliserad där.

Jag ansluter mig till Lewickas diskussion, som presenteras i kapitel 3, om att det inte räcker med en känsla för plats för att engagera sig i en aktivitet på en plats.[392] Det krävs även ett socialt kapital. Visserligen tolkar jag att Lewicka framförallt talar om engagemang i aktiviteter med ett mer explicit syfte för att stödja eller utveckla en speciell plats, vilket inte var det ursprungliga syftet när ungdomarna började engagera sig i Arvikafestivalen. Det är ändå ett intressant resonemang i samband med föreliggande studie. Det fanns nätverk och socialt kapital innan festivalen bildades. Gemenskap och kontakter var starkare komponenter än tillhörigheten till platsen. Det var kul och meningsfullt att utforma en festival tillsammans med andra unga människor. Betydelsen av kompisar är naturligt viktigt i unga år, och det har i flera fall uttryckts att det inte fanns några huvudsakliga tankar om att festivalen bidrog till en utveckling av Arvika. Inställningen ändrade sig till viss del med tiden, i samband med utveckling av organisationen Galaxen, vilket jag återkommer till nedan. Genom att det tydligt framgår att det var viktigt *att göra något tillsammans med andra* framgår ett samband mellan socialt kapital och engagemang. Sambandet stärkte

---

[390] Lewicka (2000)
[391] Se exempelvis Crang (1985), Relph (1976), Tuan (2011)
[392] Lewicka (2011)

känslan för platsen och gav den en ny mening, det blev roligare att bo i Arvika. Small diskuterar runt just detta faktum att i samband med festivalengagemang ökar känslan av tillhörigheten till platsen.[393] Även här blir ett cirkelresonemang aktuellt. Den känsla för plats som uppkom genom engagemanget och det sociala kapitalet gav näring till ytterligare engagemang och ett utökat socialt kapital (se figur 2 och 12).

Både starka band och utåtriktade kontakter

I diskussionen om socialt kapital och dess betydelse är det relevant att skilja mellan överbryggande och anknytande socialt kapital. De två formerna ter sig på olika vis och kan ha olika betydelse men kan även förekomma samtidigt. Överbryggande socialt kapital är mer öppet för kontakter utåt, nätverk bildas och olika grupper sammanlänkas. Den andra formen är mer exkluderande och talar för en stark sammanhållning inom en grupp. En positiv effekt av sammanhållningen i Arvikafestivalens organisation var känslan av ingå i ett socialt sammanhang med en gemensam strävan mot samma mål. Det skapades en social trygghet och en tillhörighetskänsla som tillskrevs den specifika mötesplatsen. Den starka gemenskapen och ömsesidigheten som uttrycks talar för en förekomst av ett sammanbindande socialt kapital. Den typen av socialt kapital utgörs av fundament som bidrar till en specifik ömsesidighet, gemensamt ansvar och inbördes gemenskap.[394] Något annat som tyder på ett mer slutet socialt kapital är indikationer om att det oftast var syskon, släkt och vänner som rekryterades till festivalarbetet, vilket dock förändrades till viss del med tiden. Sammanhanget skapar en paradox till de uttalanden som tyder på att nya kontakter uppkom inom organisationen. En reflektion är att det kanske handlade om skilda vänskaps- eller släktkretsar som möttes genom festivalarbetet. Indikationer tyder dock på att det förekom uppfattningar från utomstående att det var en stark sammanhållen grupp inom organisationen, någon uttryckte att det förekom uttalanden som *klubben för inbördes beundran*. Bland respondenterna finns även uttryckt att sammanhållningen var *extremt* stark.

Det fanns en positiv styrka i den gemenskap som förekom och som motiverade engagemanget. Dels genom det företroende som skapades, och som omnämndes ovan, dels genom att andras engagemang och starka

[393] Small (2007)
[394] Putnam (2000)

involvering inspirerade. Sociala kontakter gynnar enskilda personers och gruppers produktivitet. Resultaten i studien pekar mot att båda varianterna av det sociala kapitalet förekom. Det faktum att det fanns vissa eldsjälar i arbetet med festivalen tyder på en kombination av individualitet och gemenskap, vilket talar för ett överbryggande socialt kapital.[395] En personlig drivkraft kombinerades med att ingå i ett socialt sammanhang där det var möjligt att utveckla idéer tillsammans med andra, vilket ökade kreativiteten.

Tydligt är att det förekom ett socialt kapital innan festivalen bildades, annars hade det inte blivit någon festival. Det här överbryggande sociala kapitalet genererade i sin tur förutsättningar för utveckling av ytterligare socialt kapital. Det fanns ett nätverk som ordnade ungdomsdagen i Arvika i slutet av 1980-talet. Mötet resulterade i att personer sammanströmlade och en början till aktiviteter startade. Under utvecklingsprocessens gång möttes två föreningar, med en viss skillnad i inriktning och med medlemmar med olika bakgrund. Så småningom bildades festivalen och nya nätverk, relationer och processer startade. Förekomsten av socialt kapital utgjorde förutsättningar för utveckling av kontakter, samarbete och gemenskap som i sin tur gav näring för en fortsatt utveckling av socialt kapital. Hela den process som beskrivs i denna studie visar hur mänskliga relationer och kontakter är näringsgivande för socialt kapital som i sin tur genererar ytterligare socialt kapital och så vidare. Det sociala kapitalet följer som en cirkulär röd tråd genom hela processen

Det överbryggande sociala kapitalet fick även näring genom att det med tiden kom allt fler människor från andra delar av landet och engagerade sig i festivalen. Fortfarande ansågs dock sammanhållningen *inom* organisationen vara stark, de som anslöt sig socialiserades in i gemenskapen och blev en del i *festivalfamiljen*. I det tidigare avsnittet om relation mellan plats och festival framkom att festivalkontoret så småningom utlokaliserades till annan plats vilket också talar för en utveckling av ett överbryggande socialt kapital. Några av respondenternas utsagor pekar på att vissa av människorna på plast upplevde en saknad av att inte festivalkontoret var lika lättillgängligt längre. Det visar att närheten, den lokala förankringen och festivalen som en naturlig del av platsen var viktigt. Det öppna sociala kapital som rådde inom festivalorganisationen vid denna tidpunkt harmonierade inte med platsens sociala kapital. Det fanns en vana att lätt kunna nå dem som arbetade med festivalen, det var kända ansikten och det var lätt att ta kontakt vid spontana möten. Möjligheterna till att få reda på vad som var på gång inom festivalen ansågs nu vara sämre. Festivalkontoret

[395] Putnam (1996, 2000)

ingick inte längre i lokalbefolkningens vardagliga aktivitetsrum. Det fanns en uppfattning om att festivalen inte var en del av platsen på samma sätt som tidigare. Evenemanget utspelades visserligen i Arvika men de som arbetade inom organsationen befann sig tidvis på annan ort.

Under hela festivalens existens har det varit aktuellt med att upprätthålla kontakter och relationer med olika nödvändiga aktörer på plats. Kontakter med lokalsamhället, samarbete med människor i andra branscher och kunskapsområden tyder på ett överbryggande socialt kapital. De nätverk som bildas bidrar till att aktivitetsrummet utvidgas. Samtliga aktörer i ett samhälle har sitt eget aktivitetsrum där länkar och relationer bidrar till utformningen. I kapitel 3 utgår jag från Masseys resonemang om begreppet och dess användning i samband med synen på plats.[396] En aktörs överbryggande, och anslutande, sociala kapital utgörs av de länkar som ingår i dess aktivitetsrum. Genom kontakter med aktörer runt om i samhället utvecklades lokalkännedomen hos festivalungdomarna. I sammanhanget är det även möjligt att tala om en känsla för platsen. Kännedom om och erfarenhet av den egna lokala platsen kan stärka tillhörigheten och bidra till en känsla för platsen.[397] De kontakter som togs under festivalarbetet skulle inte annars ha förekommit och därav skulle det sociala kapitalet inte ha utvecklats.[398] Olika aktörer på plats har varit nödvändiga för att få festivalen att fungera efter lagar, regler och säkerhet. Kommunen Arvika har bidragit med stöd och finansiering. De här aktörerna och företeelser på plats har varit av betydelse för festivalens existens. Festivalens egna unika, lokala aktivitetsrum har varit viktigt för att allt skulle kunna fungera. Relationer på plats förekommer mellan olika aktörer och dess aktivitetsrum, dessa rum korsas och nya processer och relationer uppstår. Något som jag vill kalla ett ”än mer” överbryggande socialt kapital kan sägas förekomma i samband med nationella och internationella kontakter i form av artister, bokningar, besökare med mera. Genom de exempel som nämnts här är den sociala mötesplats, som utgjordes av festivalorganisationen, ett tydligt exempel på en mix av slutna och öppna relationer. För att nå det gemensamma målet, att skapa en festival, behövde kontakter tas och nätverk utvecklas utanför den lokala platsen. Aktivitetsrummet bestående av festivalorganisationens kontakter och nätverk, utökades och ett överbryggande socialt kapital skapades. Sammanhanget talar för en mötesplats med en förmåga till och förutsättningar för båda formerna av det sociala kapitalet. En slutsats i förhållande till

[396] Massey (2002)
[397] Crang (1998)
[398] Jmfr Arcodia & Whitford (2006)

resonemanget är att i festivalorganisationen förekom både ett överbryggande och anknytande socialt kapital. Kombinationen visar att det ena inte behöver utesluta det andra. I kapitel 3 förs ett resonemang utifrån Lewicka om hur de båda sorterna av socialt kapital ofta avses vara motsats till varandra, men att studier visar att de kan förekomma samtidigt. Hon menar att de platser där det finns en förmåga att kombinera de olika formerna visar både på en stabilitet och på en öppenhet. Studier visar även att människor som har långväga kontakter ofta har omfattande nätverk på den lokala platsen där de hör hemma. Genom att stödja sig mot det här resonemanget, antyder Lewicka, att det kanske är så att platser dit tillhörighet är stark har förutsättningar för båda varianterna av det sociala kapitalet.[399] En reflektion är att i samband med arbetet i festivalorganisationen var det slutna kapitalet en förutsättning för en utveckling av det överbryggande. I samarbetet i festivalorganisationen och med målet att skapa en festival utvecklades förtroende och gemenskap. I arbetet med att nå målet utvecklades nya kontakter och nätverk.

Samarbete, gemenskap och lärdom till fördel för Arvika

Hur kan positiva sociala effekter som uppkom i festivalsammanhanget i sin tur ha en påverkan på Arvika som plats? I texten har det på flera ställen uttryckts att samarbetet bidrog till gemenskap och sammanhållning som var näringsgivande för, vilket är ett värde i sig, socialt kapital. Socialt kapital i egenskap av förtroende, normer och nätverk utgör möjligheter för deltagare att samarbeta mer effektivt för att uppnå gemensamma mål.[400] Den tydligaste effekten av arbetet i festivalorganisationen var, så som sig borde, Arvikafestivalen. Festivalen utgjorde en avsevärd del av platsen under en lång tid och gör än idag, vilket framgick i kapitel 7 och återkommer nedan. Festivalen fylldes med musik och musikgenrer som gav en identitet till platsen som inte tidigare hade funnits. Många förknippade festivalen, och således även indirekt platsen, med syntmusik. Det har dock uttalats att det inte enbart var en syntfestival men att det i många fall har tolkats så. I huvudsak, utifrån vad jag har uppfattat, är det i första hand människor från andra ställen i landet som gjort denna koppling.

Vissa i lokalbefolkningen upplevde evenemanget som mer eller mindre störande. En positiv aspekt var att det skapades ett tillfälle till fest. Festivalen och festivalkontoret blev i sig naturliga delar av platsen. Under den

[399] Lewicka (2010)
[400] Putnam (1995)

största delen av tiden för festivalens existens kände befolkningen igen *festivalfolket på stan* och det var lätt att besöka kontoret om de undrade över något. Några av respondenterna berättar hur de såg upp till de som arbetade med festivalen och kände hur de själva ville bli en del av det. Det fanns även de som växte upp med festivalen och den blev en naturlig del av tillvaron, vilket har bidragit till en medvetenhet om musik.[401] Festivalen bidrog också till att vissa valde att bo kvar på platsen och några flyttade på grund av dess nedläggning. Det handlar inte om några omfattande siffror men ändock något som ger avtryck på platsen och visar på betydelsen av arrangemanget.

Ett hårt arbete låg bakom den fortsatta existensen av festivalen tillsammans med drivkrafter som musik, lärande och viljan att ingå i en gemenskap. Det sociala kapitalet ökade prestationen och gav resultat. Normer för ett givande och tagande var peppande för den egna arbetsinsatsen och bidrog till förtroende mellan de involverade. I den individuella insats som gjordes erhölls vänner, erfarenheter och lärande. I den gemenskap som förekom tillsammans med lärandet föddes nya idéer som pärlor på ett pärlband. Tidigare i texten har företag presenterats som drivs av personer som arbetade med festivalen. En slutsats är således att den individuella nyttan av det sociala kapitalet har gett avtryck på plats.

Överbryggande kontakter och relationer en del av Arvika

Jag vill här utveckla det tidigare resonemanget i kapitel 7 om hur Arvikafestivalen bidrog till ett *relationellt platsskapande* samt skapa förståelse för hur det skedde. Resonemanget hänger dessutom samman med beskrivningen av hur det överbryggande sociala kapitalet utvecklades. I kapitel 7 presenterades relationen mellan plats och festival, bland annat utifrån respondenternas upplevelser av lokalbefolkningens inställning till festivalen. Detta är förhållanden som sätter sin prägel på platsen och som även påverkar utvecklingen av och möjligheterna för festivalen. Det var något som följde med under hela tiden som festivalen existerade. Det arbetades en del med att uppnå en bra relation alltifrån att *knacka dörr* till att erbjuda gratis inträde för en äldre publik. Inställningen till festivalen har svängt fram och tillbaka under de år evenemanget har funnits. Någon uttrycker att det är lätt att vara positiv när allt fungerar. Värdet av en lokal förankring av festivalkontoret är ytterligare en

[401] Hagsmo (2008)

aspekt i förhållande till lokalbefolkningen. Relationer och möten blir en del av platsen.

Tiden för inledningsskedet av festivalen, tiden för festivalen och tiden efter utgör en process där kontakter, nätverk och relationer har uppstått. Händelser skapade förutsättningar för socialt kapital, ursprungliga händelser som festivalen har sina rötter i. I uppstarten av festivalen fanns medlemmar från två föreningar, vilket tydliggör förekomsten av ett överbryggande socialt kapital. För att väcka ett intresse för engagemanget sattes det upp en affisch på av skolorna i Arvika: *Vill du vara med och göra festival?* Människor anslöt sig och arbetet för en festival tog fart. Det upparbetades ett kontaktnät på platsen. För att festivalen skulle vara möjligt togs kontakter med kommun och andra aktörer både i samhället och utanför Arvika såsom bokningsbolag och artister. Redan från starten började nätverk och relationer att bildas.

Den ursprungliga inspirationen för att utforma en festival hade sitt fäste i Roskildefestivalen i Danmark, idéer som realiserades i Arvika. Festivalen hölls och artister och besökare anslöt sig till Arvika. Det har berättats att för att vara en festival förekom det en förhållandevis stor uppmärksamhet i media.[402] År efter år fortsatte upprepandet av ett arbete med att upprätthålla tidigare kontakter och för att skapa nya. Nätverket utvecklades och det överbryggande sociala kapitalet utvidgades genom kontakter mellan festival och det övriga samhället, och olika aktörer blev på skilda sätt påverkade av festivalen. Nya arbetsuppgifter och åttaganden bildades. Händelser på vägen öppnade upp Arvika för omvärlden såsom besök av stora världsartister och exempelvis filmen Festival. Ett par år efter att festivalen hade startat bildades organisationen Galaxen och verksamheten utvecklades. De huvudansvariga inom organisationen byttes efter hand ut och nya människor kom in i arbetet. Så småningom uppkom möjligheter till att få projektmedel och Galaxen befann sig i en kontext där EU-medel blev en del i lokala och regionala utvecklingsstrategier. Genom rådande förhållande blev tanken om festivalens betydelse för Arvika allt tydligare och kom mer i fokus. De projekt som utvecklades och drevs i denna anda var en del i arbetet för Arvika samtidigt som det bidrog till lärande och utveckling. Samtalen med respondenterna pekar mot att arbetet med festivalen under 2000-talet alltmer bidrog till tankar om att festivalen var viktig för platsen. Möjligheten till att få erhålla EU-bidrag genom att driva projekt kan ha påverkat inställning till och förståelsen för att vara med och arbeta för platsens utveckling. Det fanns även möjligheter i och med medel

[402] Material tillhandahållet av Värmlands museum; Mossberg (2004) sid. 1

från EU:s strukturfonder att skapa projekt med inriktning mot utveckling exempelvis i form av utbildningar (se figur 8). Vid den här tidpunkten hade festivalen varit i gång under en längre tid och det fanns en förståelse för att här fanns något bra och lärorikt att engagera sig i. Utvecklandet av Galaxen visar de möjligheter som förekom i festivalsammanhanget och som genererade kunskap och framåtskridande. Projekten innebar bland annat samarbeten med aktörer såsom exempelvis Arvika kommun, Communicare Arvika, Arbetsförmedlingen Arvika/Länsarbetsnämnden, Landstinget, Statens kulturråd och Studiefrämjandet.[403] Projekten bidrog också till att det startades utbildningar. År 2008 ingick tre olika verksamheter i Galaxen: Arvikafestivalen, Opus och Ritz. Opus var en projektledarutbildning som startades på Folkhögskolan Ingesund i Arvika och Ritz en verksamhet i gamla Folkets Hus i Arvika. Genom Ritz möjliggjordes möten bland annat i egenskap av konserter och café (se figur 8) och musiklivet utvecklades i Arvika. Musikarrangemang och utbildningar utvecklades och påverkades människor och olika grupperingar på platsen. Festivalorganisationens aktivitetsrum överlappade andra aktörers aktivitetsrum vilket fick olika konsekvenser för platsen och ytterligare nya processer startades. De nya verksamheterna utvecklade utbudet av olika slag i Arvika och blev inslag i den lokala miljön. Nya mötesplatser bildades där människor kunde stråla samman och knyta kontakter. Genom nya relationer och nätverk utvecklades det överbryggande sociala kapitalet och det bidrog till nya proceser och skeenden i Arvika, det skedde ett platsskapande i ett relationellt perspektiv. De effekter som framkommer utifrån festivalen är tydliga och talande för hur en plats kan påverkas av en företeelse som denna. Förunderligt är vilka ytterligare förgreningar och effekter som utvecklades i den här myllan av relationer och länkar. Festivalen har med all säkerhet resulterat i många andra företeelser som inte har rymts eller visats i denna studie. De exempel som ges är ändock talande och visar på resultat som uppkommit på grund av skeenden som har sitt ursprung i arbetet med en festival. I det sociala sammanhanget uppkom sociala värden som var viktiga för att orka engagera sig i arbetet. Drivkrafterna för engagemanget handlade till stor del om att ha kul tillsammans med andra.

Den process jag här översiktligt har beskrivit ger en hjälp till att förstå hur positiva sociala effekter uppkommer i relationer som uppstår i arbetet med en festival och hur det kan bli en del i platsskapandet. En övergripande slutsats är således att de positiva sociala effekter som skapades genom de relationer som uppstod inom och utanför Galaxens verksamhet blev

[403] Material tillhandahållet av Galaxen (080121): *Projektbeskrivning Virgo*

en del av platsen Arvika. Den starka betydelse som engagemanget har haft visar sig även genom de aktiviteter och processer som förankrat sig i platsen. Genom ett humanistiskt kulturgeografiskt perspektiv framgår känslan av tillhörighet till festivalorganisationen i egenskap av en möteplats med mening.

Arvikafestivalen en del av Arvikas kulturarv

Den mötesplats som bestod av Arvikafestivalens forna organisation har upphört att existera men platsen Arvika finns kvar. Det är en plats som har påverkats av festivalens uppkomst, existens och nedläggning. Idag är festivalen en del av Arvikas kulturarv. De effekter och processer som bildats tack vare festivalen har visat på vikten av de sociala relationer och grupper som funnits i festivalsammanhanget. En fortsatt festival skulle kunnat generera vidare utvecklingsprocesser. Företeelsen har stannat upp och med facit i hand kan festivalen identifieras som en motor för utveckling på platsen. Frågan är vad som skulle ha skett och utvecklats om festivalen varit kvar. Det talas om hur de verksamheter och influenser som uppstod i anslutning till festivalen, tillsammans med de människor som drogs till Arvika, höjde ribban för vad som var möjligt att göra. Vetskapen om att det hade skapats en av Sveriges första festivaler på orten gav kraft och inspiration.

Det berättas att nedläggningen bidrog till en identitetskris och att Arvika blivit en tristare plats att bo på och att människor flyttat. Tron om att det kan uppstå en ny festival i samma anda är vag, möjligen kan något annat med en annan kulturell inriktning utvecklas. I ett par av de intervjuer jag genomfört uttrycktes en uppfattning om en mer eller mindre motsatt effekt av festivalen än vad som generellt sett framgått. Festivalen kunde ha varit hindrande för andra kulturella uttrycksformer och den… *kan ha kvävt en del*. Det finns ett antagande om att andra föreningar kan ha kommit i skymundan på grund av att Galaxen bildades och… *sög alla resurser som fanns*. Någon menar att i dag vågar mindre arrangemang ta plats på den musikaliska scenen i Arvika.

Musiken lever kvar i Arvika till viss del som ett arv från festivalen men även utifrån nya idéer och eldsjälar. Festivalen var en av platsens länkar utåt. Evenemanget befann sig i ett rumsligt sammanhang både nationellt och internationellt. Tydligt är att utan de här kontakterna skulle inte festivalen ha skapats. Förekomsten av festivalen har tillsammans med platsens övriga kulturella arv medverkat till utformningen av platsen Arvika. Det är företeelser som varit bidragande till den plats som finns idag. Arvikafestivalen är bevarad genom de minnen som människor har och har blivit en del av det immateriella

kulturarvet men tar sig även materiella uttryck genom företag och musikarrangemang. Festivalen blev en del av platsens identitet och ett varumärke som spred sig över landet. Redan befintliga kulturella företeelser såsom Rackstadmuseet och platsens övriga rika förekomst av konsthantverk och musik kompletterades med ett populärmusikaliskt kulturuttryck. Arvikas kulturarv har delvis skapats genom influenser från andra delar av landet och världen. Liksom ungdomarna i festivalen hämtade inspiration och införde influenser från andra musikfestivaler tog konstnärerna runt Rackstad med sig konsten och dess kultur till Arvika. I figur 14 och 15 framkommer hur konstnärer från andra platser i landet, med en utbildning förvärvad i andra länder i Europa, bosatte sig vid sjön Racken.[404] Rackstadmuseet är ett exempel på ett tillvaratagande av både ett immateriellt och ett materiellt kulturarv, materiellt i form av konstnärernas skapelser och ett immateriellt genom berättelserna om deras liv. Händelserna, människorna och de relationer som uppkom har varit med och skapat platsen Arvika. Samtidigt har dessa skeenden och avtryck bidragit till mening och betydelse samt format platsens identitet.

Avslutande funderingar

En övergripande generell slutsats är att förekomsten av den ideella föreningen Galaxen har bidragit till effekter som ingen egentligen hade räknat med från början. Resultaten visar att det är viktigt med sociala sammanhang och mötesplatser. Det bör finnas möjligheter för människor med olika bakgrund och från olika sociala miljöer att mötas. Det behövs arenor där socialt kapital kan utvecklas. Möjligen skulle ett ökat stöd till föreningsliv och folkrörelser vara ett sätt att forma och öka sådana mötesplatser. Hur företeelser av det här slaget ska kunna understödjas ligger utanför studiens syfte men kan vara ett uppslag till vidare studier. Hur kan initiativ från ungdomar och lokalbefolkning stödjas? Hur kan sådana incitament inspireras? Viktigt är att det finns eldsjälar, någon som ”sparkar” igång en sådan process och att det finns människor som vill göra något. Denna studie visar att flera samverkande faktorer har påverkat framväxten av Arvikafestivalen. Det finns en viss inverkan av ett kulturellt arv, pådrivande eldsjälar och som någon uttryckte det *rätt människor på rätt plats* samt en inspiration av andra festivaler. Frågan är om festivalen kunde ha uppstått på

[404] Olsson (1986)

vilken plats som helst? Det behövs mer forskning omkring liknande fenomenen för att kunna klargöra bakomliggande faktorer med en koppling till plats.

Ett komplement till studien om Arvikafestivalens organisation vore att undersöka hur befolkningen upplevde festivalen och dess sociala effekter tillsammans med hur de upplever frånvaron av festivalen. Genom att känna till sociala effekter utifrån ett evenemang kan ett underlag skapas för utveckling av befintliga eller framtida arrangemang.[405] Ett samarbete med lokalbefolkning är gynnande för ett evenemangs varande och kan bidra till en ökning av det positiva sociala kapitalet.

Min avhandling är ett kulturgeografiskt bidrag för att uppmärksamma betydelsen av sociala mötesplatser och immateriella värden i förhållande till plats. I skapandet av Arvikafestivalen handlade det om att ha kul tillsammans med andra, en företeelse som fick en omfattande betydelse för människor och plats.

… *Det handlar om att peppa varandra och ha roligt, för det är ju ingenting man måste utan man gör det för att få uppleva något, att få göra något tillsammans med någon eller några man trivs tillsammans med.*[406]

Tack alla festivalrävar

[405] Se exempelvis Small (2007) och Dinaburgskaya & Ekner (2010)
[406] Hagsmo (2008) citat sid.88

Summary

Introduction and background

This thesis deals with the importance of a sense of community and cooperation in the making of the Arvika Festival, once a popular, annual music event. It is based on accounts of the festival history, especially of the work involved in the festival organisation. As a member of the Centre for Research on Region Building (Cerut), I was assigned the commission to study the Arvika Festival and its organisation by the County Administrative Board of Värmland and the Arvika Festival organisation Galaxen [the Galaxy] in 2007. The main purpose was to provide a comprehensive picture of the festival and its history, development, and profile through interviewing people who worked and had worked in the festival organisation. Their stories and experiences constitute the basis of my investigation, but the content of their descriptions also incited my curiosity to learn more, which is why I decided to explore the Arvika Festival further as a phenomenon.

In1992, the Arvika Festival was launched as a result of young people's ideas and creativity. They were inspired by the Roskilde festival and wanted to make a festival that they themselves would want to attend because their kind of music would be performed. Two years after the start of the festival, the organisation Galaxen was formed for the purpose of arranging the festival and supporting youth and culture in Arvika. What primarily caught my interest was that this festival was created from a bottom-up perspective with a view to having fun but that it contributed so much more.

The starting-point of the thesis is the cooperation in the Arvika Festival organisation. The significance of the relationships established internally and externally is interesting. The social context of this meeting-place is also an arena that is vital for an understanding of how the festival as a phenomenon can in turn contribute to the creation of place. *The aim of the study is to explain how positive social effects are generated in the relationships formed in making a festival and how these effects in turn become part of the creation of place*. The results presented are primarily based on interviews and conversations with people involved in the Arvika Festival. The analysis of their experiences and observations rests on the following questions: *What does it mean to individuals to be part of a festival organisation in terms of positive social effects?* and *How are these social effects in turn related to the creation of place?* An underlying dimension of the study is also to broach the

question if and how the cultural heritage of place can impact on the growth of a festival.

While this study was in progress, the Arvika Festival was shut down. Planned interviews and continued festival visits had to be abandoned. The unfortunate shutting down of the festival has ironically made my study more interesting. It is an ambiguous feeling to work on something of such great value to so many, which no longer exists, but at the same time has entailed side effects for people and places. The place Arvika remains, partly shaped by the festival of the past through material and immaterial heritage.

Theoretical basis

This study aims at an understanding of the creation of positive social effects. The analytical tool used here is the concept of *social capital*. Principally, it is on Putnam's[407]definition of social capital that the study is based. He views social capital as a concrete value involving trust, norms, and networks, created in relationships between individuals. Social capital is valuable for those who have established contacts in their own interests as well as for others in their surroundings. Active and trusting relations give rise to individual characteristics of benefit to society. The individual obtains resources through social contacts, which make it easier to get a job, for example, or practical knowledge that is necessary to be part of civil society. Different communities and associations can also contribute to the fostering of the social and civic skills and knowledge that are important to civil society. In my discussion and analysis, the bonding and bridging types of social capital are also central.[408]

In order to understand how positive social effects can influence place, it is necessary to clarify how I will use the concept *place* here. Massey's argument that places are created through a network of social relations in space is an important starting-point. Places are interrelated while having their own history. The concept *activity space* is useful in thinking about place as constituted by social relations. This concept allows us to see the spatial organisation of society in terms of networks and activities.[409] Over time, the spatial range has expanded and links have increased in activity spaces. Massey argues that the concept of place should be developed into meeting place. Every actor in a community has their own unique activity space and in this way every place has

[407] Putnam (1996, 2006)
[408] Ibid.
[409] Massey (2004)

its own mix of activity space. Spatial links, activities, social relations, and groups thus contribute to creating new processes and to place-making.[410] In the context of my study, a festival organisation can be seen as a part of such a "unique mix" of a place, an actor with its own unique network, in itself constituting a meeting place.

Social relations are created between those who work with a festival and with other actors within the place and outside of it. Meeting others and creating relations within a place can contribute to the meaning of a place. So as to discuss and understand this meaning and significance, I will also adopt a humanistic cultural geography perspective to a certain extent.[411] The primary concern is the individual's links to a specific place where the *sense of place* is central.[412] At the same time, a sense of place is not restricted to the individual perspective but is created collectively together with others through the social, cultural, and other contexts that the individual is part of.[413] A shared past and shared experiences reinforce the links to place.[414]

The study deals with the relation between social capital and festivals and how this may affect place. Previous studies of the relation between festivals and social capital have mainly centred on the local population. Research also shows that a festival can contribute to the development of social capital.[415]

Method

The research methodology applied in my study is mainly qualitative case study, essentially based on the experiences and observations of arranging the Arvika Festival in the period 1992-2008. Also the background history of the festival is an important part of the study. It also includes insight into the time after the festival was abolished and discusses any imprints of the festival on place. The relation between festival and place is given a further dimension through the discussion on the importance of the cultural heritage to the making of the festival.

For the greater part, semi-structured interviews were conducted to get a grasp of the festival workers' experiences. Documents, reports, and

---

[410] Massey (2004)
[411] Tuan (2011), Relph (1976)
[412] Johston, Greogory, Pratt & Watts (2000), Tuan (2011), Relph (1976)
[413] Rose (2002) p. 89
[414] Crang (1998) p. 108
[415] see, for example, Arcodia & Whitford (2006) and attachment 1

project descriptions were consulted to clarify the development of the project organisation Galaxen and to describe certain projects in the organisational framework.

In the summer of 2010, I conducted an observation at the Arvika Festival. The aim of the visit was to describe the festival first-hand and I had hoped for more visits. As a complement to my case study I also visited and observed at other festivals, such as the Hultsfred Festival and Folk & Rock at Segmon.

I have no intention to draw general conclusion on the basis of my approach. The Arvika Festival and Arvika constitute the arena where I pursue my research and use my tools in the form of various concepts to reach an understanding. My previous research on the Arvika Festival has contributed to my design of aim and research questions. The theoretical concepts chosen have served as instruments in the pursuit of positive social effects on individual and place. These concepts were also fundamental to the themes of my interview template and the analysis.

Festivals, festivals, festivals

One of the chapters in the thesis deals with festivals in order to place the Arvika Festival in a festival context and to illustrate the link between festival and place. The common denominator of festivals is that they have some form of impact on the place of location. A festival is a part of the place where it takes place and in some cases it can reflect the place and the people who live and work there. In other cases a festival can be highly profiled and rather convey a certain music style and/or lifestyle.

In order to exemplify what a festival can mean to a place, I recount my visit to Hultsfred some days after the close down of the Hultsfred Festival. The festival Folk & Rock provides a further example and is a festival that involves a major part of the local population. The end of the chapter specifically deals with the Arvika Festival, its presence in the town during the festival, the sensation of meeting world artists, and a description of my visit to the festival area in 2010. The chapter aims to bridge the theoretical chapters and the presentation of the empirical result.

Empirical result and analysis

The social context of the festival organisation

The result of the interviews shows that there was a strong sense of community and unity in the Arvika Festival organisation. The people recruited were mainly relatives and friends. Over time, this changed in some degree as more people from other parts of the country joined the project. Even if the meeting place in this sense was dynamic, the general opinion is that there was a strong sense of unity in the group. The perception of what created group unity diverges somewhat; some speak of creating and building together, others of the music. The intensive work meant for some that other things were of secondary importance as it was difficult to maintain relations outside of the festival project. Others say that it could turn into a *self-admiration society*. The fact that the organisation consisted of certain selected people coupled with the sense of a strong unity points to a more or less closed social capital. Even if some examples indicate that a bonding social capital can be negative (i.e. exclusive), it can also be positive and reinforcing for those who belong. Being together and the sense of belonging were motivations for the voluntary work put in.[416] It is also clear that despite the strong social bonding, there were conflicts, many preferences, and various ambitions.

Personal importance

The interviews show that the cooperation in the Arvika Festival organisation has been of great *personal* importance to the people involved. By being included in a social context and being in possession of a positive social capital, the individual has benefitted from this, which in turn has left an imprint on place. The social capital is thus a resource. The festival involvement was important at the time as well as afterwards. Some regarded the music as secondary and argued that the main thing was to build and create *something big. Doing something fun together with others* was also a significant part of the venture. The respondents speak about how their social lives have been influenced by the festival cooperation, at the time of involvement as well as today. The event constituted a central part of life and for some it was the main reason for staying in Arvika.

---

[416] Putnam (1996)

It was also an incentive to be part of something educational and developing. At the same there was joy in showing others less experienced the ropes. Learning became a part of the activities and tasks while contributing to personal development. There was a chance to advance from the level of voluntary work and reach a prominent position in the festival organisation. The work entailed great variations, a lot of hands-on tasks and many contacts to make. They learnt a great deal about how society works by having to establish necessary contacts. The relations created in this way contributed to developing bridging social capital. Each actor who was engaged in the festival network was affected in some way and the festival became part of place making.

Several of the involved individuals say that working with the festival project has changed their career paths. Today, many of them have leading positions as employees and some have started their own businesses. There are examples of companies in Arvika that have developed out of ideas emerging from the festival project. Music events rooted in the Arvika Festival have also been generated. Personal benefits and knowledge attained through being part of a social context have left imprints on place.

The Arvika connection

The sense of a place involves that the place has meaning and significance to the individual. This sense is produced also in social contexts.[417] It is clear that the festival has affected the respondents' sense of the place, Arvika. The majority of the persons interviewed were from Arvika. For those who grew up in Arvika and have lived there for a long time, it is only natural that the sense of place is also anchored in other phenomena than the festival. In several cases, however, there is still the feeling that the sense of place has been reinforced by the festival. The festival as phenomenon and meeting place has imbued the place with a value and the shared experiences have strengthened the link to the place.[418] Because the festival was and still is a part of the place, it has affected the sense of place in various ways. The location of the event to Arvika has for some meant that they live and/or work there today. The existence of the festival has contributed to a continued personal link to the place.

---

[417] Rose (2000)
[418] Rose (1995) and Crang (1998)

The place-festival relation

According to the interviews with festival workers, the local population has taken different approaches to the festival over the years. Initially there was some suspicion of the music and the people who came to Arvika. Eventually, it was decided to take measures against the skepticism. People over the age of 50 were given free entrance to the festival. In this year there was a dramatic change in attitudes to the festival. Someone pointed out that this could also have been the result of a broadened music profile.

The respondents also mention that there was also a readiness to be involved among the local population. They assisted with different chores or provided various things for the festival, for example, a car or a cart. There were also other actors in the local community that were involved in various ways, such as the municipality, the rescue services, and the police. Generally speaking, these relations worked well.

As mentioned earlier, people from other parts of the country became gradually engaged in the festival. In the latter part of the 2000s a festival office was opened in Stockholm and parts of the operation were handled from there. In some degree, my interviews show that this was not perceived as a positive thing by everyone. When the festival office was located in the middle of the town, it was easy for the local people to pop in for a chat and on-the-spot meetings could be arranged. Respondents mention that the local connection is particularly important in small places.

Festival relations beyond place

A festival cannot be arranged without a range of contacts such as artists, booking agencies, exhibitors, salesmen, and sponsors. There were also an influx of festival officials and festival audience from afar. A number of processes were set in motion because of the festival and contributed to spreading the event and the place. Films about the festival were shot, such as *Festival*, and the documentary *Festival Heroes*. Värmland Museum arranged an exhibition in 2004. The festival has also contributed to company establishment that have contacts nationally and internationally, and the festival generated training courses with participants from other places in Sweden.

The work in the festival organisation and the existence of the festival have created contacts between groups and individuals that would not have happened otherwise. Festival contacts and relations with actors in and out of Arvika have in a relational perspective affected and created the place.

Through its existence, the festival has also contributed to the meaning of the place and its significance to people. Openness and relations indicate the existence of a bridging social capital which in turn has generated continued processes and relations.

Arvika's cultural heritage

Arvika has a rich heritage of art handicraft, visual art and music. Many associate Arvika with the Arvika Festival, but there are other cultural phenomena associated with the place. A topic of the interviews was how and if the existing cultural heritage had affected the emergence of the festival. The topic was not related to any deeper purpose but it seemed inevitable not to ignore it. The result was that there is a belief that the cultural heritage has contributed to events at the place. Earlier music events have created an open attitude to music and culture, which has been advantageous for the festival form. There is also an attitude among the respondents that the cultural heritage has had no impact at all; the most important thing was the right people at the right time.

Arvika Festival –part of Arvika's cultural heritage today

The Arvika Festival is a part of Arvika's cultural heritage today. The stories and anecdotes referred to in this thesis are part of the immaterial cultural heritage. Music events and companies originating in the festival remain and are also part of the cultural heritage. But the festival is missed. People took pride in the festival and it made Arvika an exciting place to live in. The event was important to the tourism industry and commerce. Courses and other activities related to the festival have been abolished. Local people lament the absence of the festival while others are relieved. The festival generated side activities and people were attracted to Arvika and brought outside influences. Today, the music lives on to a certain extent in Arvika as a legacy of the festival but is also based on new ideas and new dedicated people.

Conclusion

The phenomenon described and studied in this thesis indicates the importance of a meeting place for the development of cooperation, interaction, and creativity. The effects of the festival, as shown in this study, are clear and testify to how a place can be affected by a phenomenon like this.

The Arvika Festival was important to many people and contributed to generating new processes. A tolerant environment allowing room for ideas was created. Young people's commitment was important to the community and created a breeding ground for social capital. Many statements made in the course of the interviews indicate that working in the festival organisation had been valuable because of the positive social effects that contributed to accruing social capital, and conversely the effects of accruing the social capital. The festival also enhanced the increased sense of place in Arvika.

A strong sense of community was established in the process of planning and creating with others. The music was not the main thing to everyone; the reason for engaging in the event was, on the whole, the chance to build and create something with their friends. Being part of a social context, pursuing a common goal, was important. In other words, the excitement was derived from the activities and the setting embedding the music. The social context and its effects could just as well be reproduced in another setting centring on something other than music and festival. There was a general readiness to invest time and work, which was reinforced by seeing others do it too. This indicates the reciprocity that marks the presence of social capital. Networks contributing to community and friendship as well as to cooperative experience were established in the organisation. The festival served to support new as well as old networks.

The personal importance to the participants was strong when the event was in progress and in the ensuing time. Working with the festival was a way to learn. Those involved learnt to cooperate, plan, and organise. They also learnt how society works through the contacts made with different actors. Practical jobs and the challenge of finding quick solutions to problems were educational experiences. The contacts made and the knowledge acquired has made their imprints on the place Arvika in the form of companies and music events. The non-profitable Arvika Festival event, created from a bottom-up perspective by young people in the place, contributed to local development.

The social meeting place that the festival organisation constituted generated both a bonding and a bridging social capital. The organisational unity was very strong at the same time as the members had contacts with actors in the community as well as nationally and internationally. In this way, the closed, bonding social capital was a precondition for the bridging social capital. The group of people that made up the organisation was imbued with trust and team spirit as an effect of the common goal of creating a festival. The common pursuit led to new contacts and networks.

The activity space of the festival organisation overlapped with other actors' activity spaces, which had various effects on place and on the start of further processes. New ventures were developed and established in Arvika and became new features in the setting. New meeting places were created for people to meet and make contact. The bridging social capital was developed through new relations and networks, thus contributing to processes and events in Arvika. There was, in short, a place-making in a relational perspective.

What started out as youthful fun had effects far beyond what anyone could have anticipated. There are indications that the place heritage influenced the emergence of the Arvika Festival. Today, the festival is part of Arvika's cultural heritage. The festival is preserved in the memories of the people and has become a part of the immaterial cultural heritage, which is also manifested materially in companies and music events.

Concluding remarks

This study indicates the need of social contexts and meeting places for activating development processes. Social capital cannot be accrued without opportunities for people of different backgrounds and social settings to meet. Increased support of societies and popular movements may be one way of forming and creating such meeting places. Suggestions as to how different activities can be supported are beyond the scope of this study, but it may serve as a springboard for further studies on how to utilise new ideas and ventures in all areas. How can initiative from young people and the local population be supported? How can incentives be encouraged? And why do things happen in some places and not in others?

My study could also be complemented with an investigation of how the local people perceived the festival and its social effects as well as the absence of it. Such a study may serve as a basis for developing existing and future events. The completed present study can also be applied to any other event in any other place than Arvika.

Referenslista

Andersson T. D. & Getz. D. (2009): Festival Ownership. Differences between public, Nonprofit and Private Festivals in Sweden. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism.* 9 (2-3), 249-265 2009.

Arcodia, C. & Whitford, M. (2006): Festival attendance and the development of social capital. *Journal of Convention & Event Tourism.* 8 (2) 1-18 2006.

Aronsson, L., Bjälesjö, J. & Johansson, S. (red.) (2007): *Kulturell ekonomi. Skapandet av värden, platser och identiteter i upplevelsesamhället.* Studentlitteratur, Lund.

Bergstrand, B-O. (2007): *Dynamiskt tillväxtkapital.* Handelshögskolan Göteborgs universitet (Ansvarig för rapporten; Andersson, T. Västra Götalands Regionen, Uppberg Ornell P-E., Linköpings kommun och Polesie, T. Handelshögskolan Göteborg.

Bjälesjö, J. (1999): *Hultsfred "Det är en speciell känsla*". I O`Dell, T. (1999): *Nonstop! Turist upplevelseindustrialismen.* Historiska media, Lund.

Bjälesjö, J. (2007): *Hi, my name is Hultsfred, HULTSFRED the festival – om en organisations hantering av kulturell och ekonomisk förändring.* I Aronsson, L., Bjälesjö, J. & Johansson, S. (red.) (2011): *Kulturell ekonomi. Skapandet av värden, platser och identiteter i upplevelsesamhället.* Studentlitteratur, Lund.

Bjälesjö, J. (2010): *Socialt handlande och mångbottnad identitet*. Konferenspaper vid Hultsfredskonferensen Rock och Samhälle juni 2010.

Bjälesjö, J., Håkansson, P. & Lundin J.A. (2010): *Mer än bara rock. Musik, ungdom och organisering.* Premiss Förlag Stockholm.

Bjälesjö, J. (2013): *Rock´n´Roll i Hultsfred. Ungdomar, festival och lokal gemenskap*. Hammarlin bokförlag, Båstad.

Blom, T. & Nilsson, M. (2000): *Symbolturism – Morbidturism – Mytturism, Turistiska produkter av vår tid?* Arbetsrapport 2000:11, Turism & Fritid, Karlstads universitet.

Bourdieu, P. (1984): *Distinction, A social Critiqu of the Judgement of Taste*. Harward university Press, Cambridge, Massachussetts.

Bourdieu, P. (1993): *Kultursociologiska texter*. Brutus Östlings bokförlag, Stockholm.

Bourdieu, P. (1999): *Praktiskt förnuft. Bidrag till en handlingsteori*. Daidalos, Göteborg.

Bourdieu, P. & Wacquant, L. (1992): *An Invitation to Reflexive Sociology*. Chicago, University or Chicago Press.

Burdge, R.J., Fricke, P., Finsterbusch, K., Freudenburg, W.R., Gramling, R., Holden, A., Llewellyn, L., Pettersson, J.S., Thompson, J. & Williams, G. (1995): Guidelines and principles for social impact assessment, *Environmental Impact Assessment Review*. 15, 11-43.

Carle, J. (2010): *Pierre Bourdieu och klassamhällets reprodukion*. I Månsson, P. (red.) (2010): *Moderna samhällsteorier. Traditioner, riktningar och teoretiker*. 8:e Uppl. Nordstedt, Stockholm.

Castree, N. (2005): *Nature*. Routledge, London.

Coleman, J. S. (1988): Social Capital in the Creation of Human Capital. *The American Journal of Sociology*. 4, 95-120 1998.

Coleman, J. S. (1990): *Foundations of Social Theory*. Cambridge, MA: Harward University Press.

Crang, M. (1998): *Cultural Geography*. Routledge, New York.

Cresswell, T. (2004): *Place a shorøt intøoduction*. Blackwell Publishing Ltd, USA.

Derrett, R. (2000): *Can Festivals Brand Community Cultural Development and Cultural Tourism Simultaneously?* I Allen, J., Harris, R., Jago, L.K. & Veal, A.J. (ed.) (2000): *Events beyond 2000: Setting the agenda. Proceedings of conference on event evaluation. Research and Education. Sydney July 2000*. Australian Centre for Event Management, Sydney.

Dinaburgskaya, K. & Ekner, P. (2010): *Social Impacts of the Way Out West of the cite of Göteborg*. Göteborgs universitet.

Edström, A., Beckérus, Å. & Larsson, B-E. (2003): *Evenemangsföretagande*. Studentlitteratur, Lund.

Einarsen, K. & Mykletun, R.J. (2009): Exploring the Success of the Gladmatfestival (The Stavanger Food Festival). *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*. 9 (2-3), 225-248 2009.

Ek, R. & Hultman, J. (2007): *Produktgörandet av platser. En introduktion*. I Ek, R. & Hulman, J. (red.) (2007): *Plats som produkt*. Studentlitteratur, Lund.

Ekman, A-K. (red.) (1996): *Bortom bruksandan. Föreställningar om kultur, historia och utveckling i Bergslagen*. SIR. Östersund. Fritze. Stockholm.

Falassi, A. (1987): *Time out of Time. Essays on the Festival*. Albuquerque, University of New Mexico Press.

Florida, R. (2002): *The Rise of the Creative Class. And How It´s transforming Work, Leisure, Community and Everyday life*. Basic Books. New York.

Frisk, M. (2008): *Sju miljarder för sju minuter. Planering, politik och hybrida geografier i tunnelbygget genom Hallandsås*. Karlstads University Studies 2008:19.

Getz, D. (1989): Special events. Defining the product. *Tourism management*. 10 (2), 125-137.

Getz, D. (2005): *Event management & Event tourism*. (2.ed.) Cognizant Communication Corp, New York.

Gibson, C. & Conell, J. (2005): *Music and Tourism – On the Road Again*. Channel View publications, Clevedon.

Giddens, A. (1990): *The Consequenses of Modernity*. Polity Press, Cambridge.

Gustafson, P. (2009): Mobility and territorial belonging. *Environment and Behavior*. 41 (4) 490-508 2009.

Grundel, I. (2012): *Den värmländska själen*. I Nilsson, L., Aronsson, L. & Norell, P.O. (red.) (2012): *Värmländska landskap*. Karlstad University Press.

Gren, M. & Hallin P-O. (2003): *Kulturgeografi en ämnesteoretisk introduktion*. Liber AB, Malmö.

Hagsmo, L. (2008): *Berättelsen/-erna om Arvikafestivalen och Galaxen. En miljö skapad av unga för unga*. Cerut, Centrum för forskning om regional utveckling. Arbetsrapport 2008:11. Karlstads universitet.

Hammar, S. & Svensson, L. (2004): *"Vem är det som ska lyssna då?" Ungdomar – socialt kapital – regional utveckling.* FoU-Centrum, Forskning för lokal och regional utveckling, Söderhamn.

Hansen, H.K., Vang, J. & Asheim, B.T. (2005): *The Creative Class and Regional Growth: Towards a Knowledge Based Approach.* Electronic Working Paper no. 2005/15. CIRCLE, Centre for Innovation Research and Competence in the Learning Economy, Lund.

Harkman, L. (2011): *Små regioner blir stora. En utvärdering av Leader Närheten*. Cerut, Centrum för forskning om regional utveckling. Arbetsrapport 2011:3. Karlstads universitet.

Harvey, D. (1990): *The condition of Postmodernity. An Enquiry into the Origins of Cultural Change.* Blackwell, Oxford.

Harvey, D. (1996): *Justice. Nature and the geography or difference.* Blackwell, Oxford.

Heldt Cassel, S. (2003): *Att tillaga en region. Den regionala maten i representationer och praktik – exemplet Skärgårdssmak*. University Printers Uppsala, Uppsala universitet.

Hjalager, A-M. (2009): Cultural Tourism Innovation Systems – The Roskilde Festival. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism.* 9 (2-3), 266-287, 2009.

Isacsson, M. (2007): *Industrisamhället Sverige; Arbete, ideal och kulturarv.* Studentlitteratur, Lund.

Jaeger, K. & Mykletun, R.J. (2009): The Festivalscape of Finnmark. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*. 9 (2-3), 327-348, 2009.

Jakobsson, M. (2009): *Från industrier till upplevelser – En studie av symbolisk och materiell omvandling i Bergslagen.* Örebro universitet.

Johansson, M. (2008): *Engaging resources for cultural events. A Performative View.* Ekonomiska forskningsinstitutet vid Handelshögskolan, Stockholm.

Johnston, R.J., Gregory, D., Pratt, G. & Watts, M. (2000): The Dictionary of Human Geography. 4. ed, Blackwell Publisher Ltd, United Kingdom.

Karlsen, S. (2007): *The Music Festival as an Arena for Learning. Festspel i Pite Älvdal and Matters of Identity,* Lund University of Technology, Department of Music and Media, Piteå.

Karlsson, S-E. & Lönnbring, G. (2010): *Entreprenören, kreativiteten och samhället.* I Aronsson, L. & Braunerhielm, L. (red.) (2011): *Kreativitet på plats.* Karlstad University Press.

Karlsson, S-E. & Lönnbring G. (2011): *Platsers sociala kapital och viljan att driva företag.* I Starrin, B. & Rønning, R. (red.) (2011): *Socialt kapital i ett välfärdsperspektiv*. Liber AB, Malmö.

Kellokumpu, J. (2010): *Självorganisering, egenorganisering eller oorganisering? Ungdomars musikengagemang i Stockholm stad.* I Bjälesjö, J., Håkansson, P. & Lundin J.A. (2010): *Mer än bara rock. Musik, ungdom och organisering.* Premiss Förlag, Stockholm.

Klausen, S.H. (2006): *Vad är vetenskap.* Bokförlaget Natur och Kultur, Stockholm.

Kullgren, C. (2000): *Ack Värmeland. Regionalitet i diskurs och praktik*. Etnologiska institutionen, Göteborgs universitet.

Kvale, S. (1997): *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur, Lund.

Larsson, M. (2000): *Festivalbesökaren, Marknadsföringskanaler och attityder till Storsjöyran.* ETOUR, European Tourism research Institute, Mittuniversitetet, Östersund.

Larsson, M. (2009): Festival Innovation: Complex and Dynamic Network Interaction. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism.* 9 (2-3), 288-307, 2009.

Lefebvre, H. (1991): *The production of space.* 30th print, Blackwell Malden, USA.

Levi, M. (1996): Social and Unsocial Capital. A Review Essay of Robert Putnam´s Making Democracy work. *Politics and society*. 24, 45-55.

Lewicka, M. (2005): Ways to make people active: Role of place attachment, cultural capital and neighborhood ties. *Journal of Environmental Psychology*. 4, 381-395.

Lewicka, M. (2010): Place attachment: How far have we come in the last 40 years? *Journal of Environmental Psychology*. 31 (3), 207-230, 2011.

Lidström, A. (2009): *Kan norra Sverige regionaliseras? Beslutsprocesser och medborgarperspektiv*. Luleå Tekniska universitet. Rapport.

Lundberg, B. & Karlsson, S. (2002): *Välfärder och färdvägar. Lokala utvecklingsstrategier – perspektiv, resurser och beroenden.* I Lundberg, B., Gustafsson, G. & Andersson, L. (red.) (2002): *Arvegods och nyodlingar. Kulturgeografi i Karlstad vid millennieskiftet.* Karlstad University Studies.

Lönnbring, G. (2003): *Självständighetens livsformer. Kvinnoföretagande på värmländsk landsbygd.* Karstad University Press, Karlstad.

Mason, J. (2010): *Qualitative Researching.* 2. Ed. Sage, London.

Massey, D. (2002): *The conceptualization of place.* I Massey, D. & Jess, P. (ed.) (2002): *A place in the World.* Oxford University Press, New York.

Massey, D. (2004): Geographies of responsibility. *Geografiska Annaler.* 86 B (1), 5-18.

Massey, D. & Jess, P. (ed.) (2002): *The shape of the world: explorations in human geography. Vol. 4, A place in the world? : places, cultures and globalization*. Oxford University Press, New York.

Merriam, S. B. (1994): *Fallstudien som forskningsmetod.* Studentlitteratur, Lund.

Müller. D. & Pettersson, R. (2006): *Sámi Heritage at the Winter Festival in Jokkmokk, Sweden.* Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism. 6 (1), 54-69.

Månsson, P. (red.) (2010): *Moderna samhällsteorier. Traditioner, riktningar och teoretiker*. 8:e Uppl. Nordstedt, Stockholm.

Nordenberg, R. (red.) (1986): *Om Arvika*. Arvika kommun.

Olofsson, J. (2005): *Det finns fan inga regler – en studie av hur Arvikafestivalens arrangörer planerar festivalområde, camping och transportsträckor*. Umeå universitet.

O`Dell, T. (1999): *Nonstop! Turist upplevelseindustrialismen*. Historiska media, Lund.

Olsson, A. (1986): *Bildkonsten*. I Nordenberg, R. (red.) (1986): *Om Arvika*. Arvika kommun.

Payton, M. A., Fulton, D. C. & Anderson, D. H. (2005): Influence or place attachment and social capital on civic action. A study at Sherburne national Wildlife Refuge. *Society and Natural Resources: An International Journal*. 18 (6), 511-518, 2005.

Patel, R. & Davidsson, B. (1994): *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Studentlitteratur, Lund.

Peet, R. (1999): *Modern Geographical Thought*. Blackwell, Oxford.

Peck, J. (2005): Struggling with the Creative Class. *International Journal of Urban and Regional Research*. 29 (4), 740-770, 2005.

Putnam, R.D. (1995): Tuning in Tuning out: The strange Disappearance of Social capital in America" *P: Political Science and Politics*. 28 (4), 664-683, 1995.

Putnam, R.D. (1996): *Den fungerande demokratin. Medborgarandans rötter i Italien*. SNS förlag, Stockholm.

Putnam, R.D. (2006): *Den ensamme bowlaren. Den amerikanske medborgarandans upplösning och förnyelse*. 2. Uppl. . SNS förlag, Stockholm.

Regionplane- och trafikkontoret Stockholms Läns Landsting (2008): *Socialt Kapital i regional utvecklingsplanering*. Stockholm.

Reverté, F. G. & Izard, O. M. (2011): The role of social and intangible factors in cultural event planning in Catalonia. *International Journal of Event and Festival Management*. 2 (1) 37-53, 2011.

Relph, E. (1976). *Place and Placenessless.* Pion, London.

Rose, G. (1995): *Place and identity: a sense of place.* I Massey, D. & Jess, P. (red.) (1995): *The shape of the world: explorations in human geography. Vol. 4, A place in the world? : places, cultures and globalization*. Oxford University Press, New York.

Rothstein, B. (2001): *Demokrati, socialt kapital och förtroende.* I Holmberg, S. & Weibull, L. (red.) (2001): *Land, du välsignade?* SOM- institutet, Göteborgs universitet.

Rothstein, B. (2003): *Sociala fällor och tillitens problem*. SNS Förlag, Stockholm.

Rothstein, B. (2011): *Social tillit, lycka, korruption och välfärdsstad.* I Holmberg, S., Weibull, L. & Oscarsson, H. (2011): *Lycksalighetens ö. Fyrtioen kapitel om politik, medier och samhälle.* SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Rønning, R. (2011): *Systematisk användning av socialt kapital i välfärdsstaten: Kvalitetsförbättring eller som att sätta näktergalen i bur.* I Starrin, B. & Rønning, R. (2011): *Socialt kapital – i ett välfärdsperspektiv*. Liber, Malmö.

Ryan Bengtsson, L. & Jansson, A. (2013): *Arvikas kulturella ekosystem – Förutsättningar och hinder för nätverksskapande och utveckling av kulturella och kreativa näringar i Arvika kommun*. Karlstad University Studies 2013:19.

Sandström, J. (2003*): Mitt Arvika då och nu – en personlig betraktelse del IV*. Arvika kommun.

Sandström, S., Hagsmo, L. & Aronsson, L. (2010): *Kulturella sektorn i Arvika. En kartläggning av kulturell verksamhet och samarbete inom Arvika kommun.* Karlstad University Studies 2010:7.

Small, K. E. & Sheridan, L. (2005): A flexible framework for evaluating the socio-cultural impacts of a small festival. *International Journal of Event Management Research.* 1 (1), 66-67, 2005.

Small, K. E. (2007): *Understanding the social impacts of festivals on community, a thesis at School of Marketing.* University of Western Sydney.

Starrin, B. & Rønning, R. (2011): *Socialt kapital – i ett välfärdsperspektiv*. Liber, Malmö.

SOU, Statens offentliga utredningar (2009): *Betänkande av kulturutredningen. Grundanalys*. (2009:16); Stockholm.

Syssner, J. (2011): *Regionen och dess medborgare*. I Andersson, F., Ek, R. & Molina, I. (2011): *Regionalpolitikens geografi. Regional tillväxt i teori och praktik*. Studentlitteratur, Lund.

Tovatt, C. (2010): *Erkännandets Janusansikte. Det sociala kapitalets betydelse i arbetslivskarriären*. Santérus Academick Press, Stockholm.

Trost, J. (1997): *Kvalitativa intervjuer*. 2.a upplagan. Studentlitteratur, Lund.

Tuan, Y-F. (1974): Space and place: Humanistic perspective. *Progress in Geography*. 6, 233-246, 1974.

Tuan, Y-F. (2011): *Space and place. The perspective of Experience*. 7 print. University of Minnesota.

Whatmore, S. (2002): *Hybrid Geographies. Nature, Culture, Spaces*. Sage Publ., London.

Wood, L. & Giles-Corti, B. (2008): Is there a place for social capital in the psychology of helath and place? *Journal of Environmental Psychology*. 28 (2), 154-163, 2008.

Wollbæck, D. & Selle, P. (2003): Participation and social capital formation: Norway in a comparative perspective. *Scandinavian Political Studies*. 26 (1), 67-91.

WSP Analys & Strategi/TYP Kulturkapital (2011): *MODELL A – En process i skärningspunkterna mellan kultur, besöksnäring, näringsliv*. Rapport 2011:2.

Yin, R. K. (1994): *Case Study Research. Design and Methods*. 2. ed. SAGE, Thousand Oaks.

Åkerlund, U. (2007): *Musikfestivaler. Hur skapas ett lokalt engagemang. En fallstudie av Sweden Rock Festival*. Umeå universitet.

Intervjupersoner

Arvikafestivalens organisation

Anonym (110927)
Erik Lindholm (120229)
Jon Serrander (120504)
Tobias Fändriks (120222)
Stefan Skoglund (110926)
Marcus Frödin (120222)
Tomas Fändriks (110930)
Anna Mossberg (120302)
Jonas Hallberg (120912)
Fredrik Berntsson (120222)
Emelie Enwall (110418)

Citerade respondenter från Hagsmo (2008): Berättelsen-erna om Arvikafestivalen och Galaxen ej ovan nämnda

Leif Nahnfeldt, (071101)
Magnus Fors (071018)
Jacob Frödin (080115)
Claes Pettersson Kommunalråd Arvika kommun (071016)

Övriga respondenter

Eva Aasum Turistchef Arvika kommun (131023)
Jenny Fändriks Kulturutvecklare Arvika kommun (131113)
Innehavaren av bloggen *Arvika Musik. Mycket musik i en liten stad* (131013)
Fryxelius, A.

Internetkällor

121.nu (111111) (111127) (solidinfo.se, företagsinformation)
arvika.se (090721) (090727) (130510) (131017)
arvikafestivalen.se (090707)
arvikajazz.com/ (130506)
arvikamodellen.se (13102)
arvikamusik.wordpress.com (131024)
efa-aef.eu (100302) (European Festivals Association)
festivalinfo.se (130525)
festivalinfo.se (100302)

folkrock.nu (131022)
goteborg.com (131128)
gu.se (130904) Göteborgs universitet
hultsfredsfestivalen.se (131022)
ingesund.se (090714) (090827)
kulturkalaset.goteborg.com (131021)
leaderblekinge.se (130125)
malmöfestivalen.se (131128)
musikfestiavaler.se (100302)
ne.se (080107) (1112003) (130121) (Nationalencyklopedin)
raa.se (090617) (Riksantikvarieämbetet)
rackstadmuseet.se (090826) (130525)
narheten.se (131022) Leader Närheten
regionvarmland.se (131024)
ritz.se (090714)
rockcity.se (130525) (131022)
roskildemuseum.dk (111129)
segmonfolketshus.se (131022)
storsjoyran.se (111125) (131129)
solvesborg.se (111127)
som.gu.se (130904) SOM-institutet
thesoundofarvika.wordpress.com (130525)
thisishultsfred.se (131101)
universeimagine.com/ (131014)

Material tillhandahållet av festivalorganisationen Galaxen

Projektbeskrivning *Creative Sweden. Ett utvecklingsprojekt i Galaxens regi* (080121)
Projektbeskrivning *Arvika live* (080214)
Projektbeskrivning *Virgo* (080121)
Verksamhetsberättelse Arrangemangsföreningen Galaxen 2006 (080121)
Förteckning över artister på Arvikafestivalen 1992-2007 (071030)

Material tillhandahållet av Värmlands museum

Mossberg, A. (2004): *Arvikafestivalens historia*. Material till utställningen om Arvikafestivalen på Värmlands museum.
Eriksson, K. (2003): *Arvikafestivalen 2003. Rapport och tankar kring ett dokumentationsprojekt.*

Tidningsartiklar:
NWT, Nya Wermlandstidningen:
Norberg, J. (020419): *Filmas – igen.*
Wiik, C. (030517): *Arvikas festivalhjältar blir film.*

Övrigt material

Arvikafestivalens Områdesprogram 2010
Inbjudan till Hultsfredskonferensen, Rock och Samhälle 2010
Material tillhandahållet av Högberg, L. (131023): *Folk & Rock-festivalen regndansar in i musikhistorien.*

Tidningsartiklar

vf.se (Värmlands Folkblad):

Thorén, T. (000417): *Letade biroller bland 92 kallade.*
Johansson, S.L (110701): *Arvikafestivalens vänner ordnar egen fest*

nwt.se (Nya Wermlands Tidningen):

Edlom, C. (090821): *Woodstock fyller 40 år. "Alla ville känna tillhörighet".*
Säll, J. (100717): *Arvikafestivalen byter officiell inriktning.*
Johansson, S. L-O. (110701): *Arvikafestivalens vänner ordnar egen fest.*
Ingen skribent angiven (110707): *Ingen alternativfestival i Arvika.*

dn.se (Dagens Nyheter):

Söderling, F. (110628): *Arvikafestivalen tvingas ställa in.*
Ingen skribent angiven (990720): *Mogen gratispublik lugnade rockfestival.*

gp.se (Göteborgs Posten):

Cato, C. (130525): *Festivaler hoppas på tillväxt.*

expressen.se (Expressen):

Ingen skribent angiven (100619): *Arvikafestivalen drog 15 000 besökare.*
Ingen skribent angiven (080702). *Artisterna på Arvikafestivalen 2008 att hålla koll på.*

Observationer

Arvikafestivalen 2010

Samtal under observation Arvikafestivalen 2010:
Mamma till en festivalbesökare
Kvinna i informationstält
Ungt par från Jönköping
Tjejerna från Visby

Hultsfred samhälle 2010

Folk & Rock 2008-2012

Bilaga 1

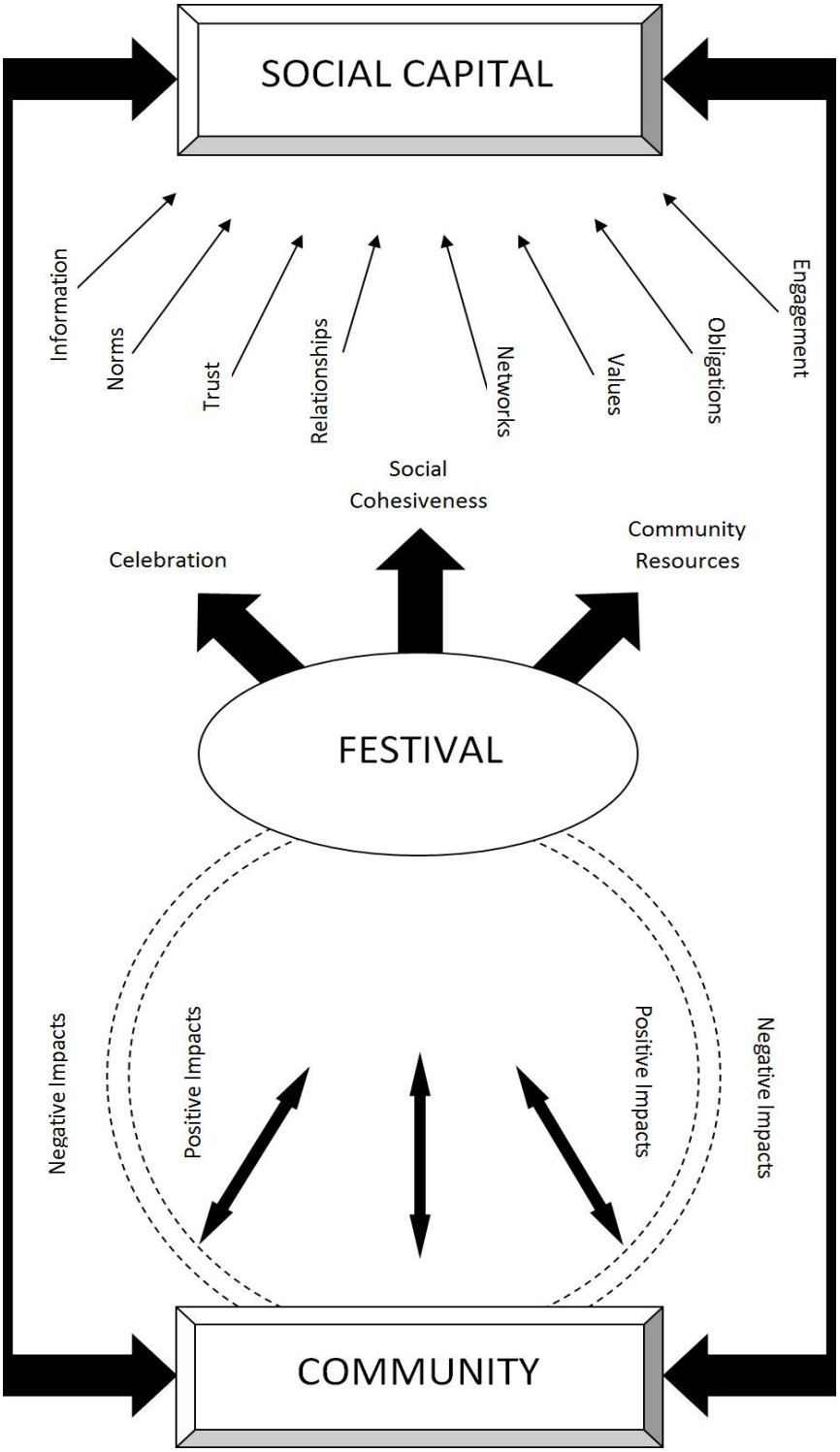

Källa: Arcodia & Whitford (2006)

Bilaga 2 Intervjumall

Festivalorganisationens sociala sammanhang (Mötesplats och socialt kapital)

- Hur såg gemenskapen ut inom festivalorganisationen?
  - Positivt/negativt?
  - Vad höll er samman? (Gemensam nämnare)
- Hur rekryterades personer till organisationen?
- Fanns det någon tanke om att; nu skapar vi något för Arvika, för den plats där vi bor?
- Var det i huvudsak Arvikabor som var engagerade i festivalen under din tid som aktiv?

Personlig betydelse (Individuell nytta av socialt kapital)

- Vad var det som drev dig till att arbeta i festivalen?
- Hur länge var du engagerad?
- Kontakt med festivalen efter att du slutat vara helt engagerad?
- Vad har arbetet i festivalen betytt för dig personligen? (Under tiden för ditt engagemang och efter)

Tillhörigheten till Arvika som plats (Känslan för plats)

- Är du ursprungligen från Arvika?
- Vart bor du nu?
- Personlig anknytning till Arvika?
- Vad betyder Arvika som plats för dig?
- Vad betyder det för dig att festivalen legat i Arvika?

- Innan du blev aktiv i festivalen, var du på något vis du engagerad i något musiksammanhang eller i någon annan förening?
- Hur och när kom du i kontakt med festivalen hur började det? (Tidigare uppgifter innan huvudansvarig)

Relation plats-festival (aktivitetsrum och plats i ett relationellt perspektiv)

- Upplevde du att skapades varaktiga kontakter på festivalområdet, som gjorde att människor kom in och jobbade i organisationen – eller som eventuellt bidrog till något annat?
- Upplevde du att många från lokalbefolkningen vistades på området? (Då tänker jag inte bara på ungdomarna utan även de vuxna dels som besökare men även engagerade sig i festivalarbetet. Hur upplevde du detta engagemang?)
- Under din tid i festivalen, hur såg kontakterna med lokalsamhället och hur var inställningen till festivalen?
  - Lokalbefolkningen?
  - Övriga aktörer?
- Vilken betydelse har kontakterna med lokalsamhället haft för festivalen?
- Vad är utmärkande för en bra relation mellan lokalsamhälle och festival, och vad gynnar en bra relation alternativt missgynnar?

Festivalens relationer utanför platsen (aktivitetsrum, plats i ett relationellt perspektiv)

- Förekom ett samarbete med andra festivaler?
- Övriga kontakter?

Arvikas kulturarv och tiden efter festivalen

- Hur viktigt är det att festivalen uppkom just i Arvika, skulle den ha kunnat uppstå var som helst?
- Tror du att det finns ett samband mellan Arvikas kulturarv och festivalens uppkomst/existens?
- Tror du att det kulturliv som idag förekommer i Arvika, har haft betydelse för att festivalen nu ändå funnits i nästan 20 år?
- Andra faktorer på platsen som varit av betydelse för att festivalen har lokaliserats, och kunnat överleva i nästan 20 år, just där?
- Festivalens betydelse för Arvika som plats?
- Kan du identifiera något i dag i Arvika som är en direkt effekt av festivalen och som annars inte skulle ha funnits?
- Vad betyder det för Arvika att festivalen har lagt ned?
- Tror du att det kommer att uppstå en ny festival?

En mötesplats fylld av mening

Avhandlingen handlar om vad som kan ske när människor möts och samarbetar mot ett gemensamt mål. Den visar på betydelsen för enskilda personer av att ingå i ett socialt sammanhang de själva valt och hur detta i sin tur kan ha betydelse för den plats där detta förekommer. Det som har utgjort grunden för undersökningen är den forna Arvikafestivalens organisation, Galaxen. Festivalen är skapad i ett underifrånperspektiv till största delen i ett ideellt sammanhang. Syftet med avhandlingen är att förstå hur positiva sociala effekter skapas i de relationer som uppstår i arbetet med en festival och hur det i sin tur blir en del av platsskapandet. Intervjuer har genomförts med personer som har arbetat i festivalorganisationen från Arvikafestivalens start år 1992. Det är deras upplevelser och erfarenheter som i huvudsak utgjort underlaget för analysen. I sammanhanget diskuteras även betydelsen av Arvikas kulturarv för uppkomsten av festivalen.

Avhandlingen visar att Arvikafestivalen var av betydelse för många människor och bidrog till att nya processer startade. Det skapades en tillåtande miljö där det fanns utrymme för egna idéer. Genom att planera och skapa något tillsammans med andra uppstod en stark gemenskap. De kontakter och de lärdomar som individerna erhöll ur arbetet med festivalen har gett avtryck på platsen Arvika. Det som från början handlade om att göra något som var roligt har bidragit till så mycket mer.

urn:nbn:se:kau:diva-30582

ISBN 978-91-7063-529-8

ISSN 1403-8099

DOKTORSAVHANDLING | Karlstad University Studies | 2014:1